EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO DOPRAVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Analýza trendov prebiehajúcich v kategórii slobodné povolania

Bratislava, 2026

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2026

Všetky práva vyhradené.
Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.
Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Obsah **2**

Zoznam obrázkov, tabuliek a grafov 4
Zoznam skratiek 6

Úvod **13**

1 Charakteristika legislatívnych podmienok, stav a vývoj slobodných povolaní v podmienkach SR **15**

1.1 Vymedzenie základných pojmov 15
1.2 Konceptuálna definícia pojmu slobodné povolanie 22
1.3 Vymedzenie slobodných povolaní pre kvantitatívnu analýzu 25
1.4 Výsledná typológia pre účely analýzy 32
1.5 Kvantitatívna analýza slobodných povolaní 35

1.5.1 Administratívny vývoj registrovaných subjektov 35
1.5.2 Vývoj počtu daňových subjektov – fyzických osôb podľa § 6 zákona o dani z príjmov 43
1.5.3 Vývoj regulovaných slobodných povolaní 49
1.5.4 Vývoj právnických osôb - slobodných povolaní podľa SK NACE 65
1.5.5 Podiel slobodných povolaní na HDP a na tvorbe pracovných miest 68

2 Trendy rozvoja (zmeny kvalifikačných požiadaviek odbornosti, administratívnych a iných legislatívnych požiadaviek a kompetencií regulačných orgánov) na Slovensku **76**

2.1 Vývoj kvalifikačných požiadaviek a odbornosti 76

2.1.1 Regulované slobodné povolania 76
2.1.2 Neregulované činnosti a povolania 79
2.1.3 Digitalizácia, AI a oslabovanie výlučnosti odborných profesií 79

2.2 Administratívne a legislatívne požiadavky 83

2.2.1 Administratívne požiadavky pri začiatku činnosti 83
2.2.2 Administratívne požiadavky počas vykonávania činnosti 85
2.2.3 Prerušenie a ukončenie činnosti 91

2.3 Kompetencie a úloha regulačných orgánov a profesijných komôr 91

2.3.1 Registrácia a členstvo 93
2.3.2 Výkonová regulácia 95
2.3.3 Priebežná regulácia 96

3 Identifikácia bariér rozvoja slobodných povolaní zo strany verejných inštitúcií **99**

3.1 Bariéry regulačného a administratívneho rámca 99

3.1.1 Nestabilné legislatívne prostredie a časté zmeny zákonov 99
3.1.2 Deformácia trhu prostredníctvom procesov verejného obstarávania 101
3.1.3 Prenášanie výkonu štátnej moci bez adekvátnej kompenzácie 102
3.1.4 Projekt životných situácií a digitalizácia verejnej správy 104
3.1.5 Rigidita pri uznávaní kvalifikácií a prístupe na trh 106
3.1.6 Absencia dostupného podporného ekosystému a informačná asymetria 107

3.2 Nedostatok finančnej podpory pre slobodné povolania - obmedzený prístup k externému financovaniu 108

3.2.1 Legislatívna bariéra - definícia „Oprávneného žiadateľa“ 109
3.2.2 Strategická bariéra - nesúlad intervenčnej logiky a nastavenia priorít 111
3.2.3 Strategická bariéra RIS3 - nesúlad domén inteligentnej špecializácie s povahou slobodných povolaní 114
3.2.4 Sektorové špecifiká v kultúrnom a kreatívnom priemysle 115
3.2.5 Bariéry prístupu ku komerčnému úverovému financovaniu 116

4 Príklady dobrej praxe (best practices) podpory slobodných povolaní v EÚ adresných a aplikovateľných v podmienkach SR (opis stavu a výsledkov úspešných príkladov) 118

4.1.1 Nemecko – právny rámec a inštitucionálne zastrešenie „Freie Berufe“ ... 118
4.1.2 Francúzsko – systémové monitorovanie slobodných povolaní ... 119
4.1.3 Estónsko – radikálna digitalizácia verejnej správy ... 120
4.1.4 Spojené kráľovstvo – integrovaný daňový-odvodový systém pre SZČO ... 121
4.1.5 Dánsko - centralizovaný daňový účet a minimálna odvodová byrokracia ... 122
4.1.6 Česká republika – inštitút paušálnej dane ... 123
4.1.7 Francúzsko – režim Micro-entrepreneur ... 124
4.1.8 Spojené kráľovstvo - využívanie externých profesionálnych služieb ... 124
4.1.9 Nemecko – profesijné dôchodkové zabezpečenie ... 126
4.1.10 Portugalsko – reforma verejných profesijných komôr ... 126
4.1.11 Nemecko - interprofesionálna spolupráca ... 127
4.1.12 Írsko – Microfinance Ireland (Pôžičky pre nebankovateľných klientov) ... 128
4.1.13 Francúzsko – ADIE a pôžička na čestné slovo (Prêt d'honneur) ... 128
4.1.14 Holandsko – CBS a monitoring „ZZP“ (slobodní bez zamestnancov) ... 129

5 Návrh odporúčaní ... 131

5.1 Slobodné povolania ako integrálna súčasť prostredia MSP ... 131
5.2 Návrhy odporúčaní pre slobodné povolania - odstránenie bariér ekonomickej aktivity ... 131

5.2.1 Odporúčania EK k regulovaným povolaniam ... 132
5.2.2 Zmena definície SZČO v zákone o sociálnom poistení ... 133
5.2.3 Zavedenie princípu „žiadny príjem = žiadne platby“ (model „pay-as-you-earn“) ... 134
5.2.4 Inštitút „paušálneho odvodu“ - konsolidovaný odvod štátu ... 134
5.2.5 Princíp „jedenkrát a dosť“ a zjednotenie oznamovacích kanálov ... 135
5.2.6 Zavedenie inštitútu „automatizovaného daňového priznania“ pre vybrané skupiny slobodných povolaní ... 136
5.2.7 Odporúčanie na zmenu definovania oprávnenosti subjektu v grantových výzvach ... 136
5.2.8 Transformácia profesijných komôr na moderné inštitúcie služieb ... 137
5.2.9 Satelitný účet slobodných povolaní a pravidelné monitorovanie sektora ... 138

Záver ... 140
Zoznam použitej literatúry ... 142

Zoznam obrázkov, tabuliek a grafov

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1: Schéma podskupiny slobodných povolaní v skupine SZČO 17

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Skupina slobodných povolaní podľa miery regulácie a formy výkonu 25
Tabuľka č. 2: Druhy príjmov z výkonu činnosti, ktoré majú charakter slobodného povolania podľa FS SR 27
Tabuľka č. 3: Skupina regulovaných povolaní, ktoré sú slobodnými povolaniami pre účely analýzy 29
Tabuľka č. 4: Skupina slobodných povolaní 31
Tabuľka č. 5: Skupina slobodných povolaní – výsledná typológia pre účely kvantitatívnej analýzy 33
Tabuľka č. 6: Vývoj počtu ekonomicky aktívnych slobodných povolaní podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov 39
Tabuľka č. 7: Vývoj v rodovom zložení slobodných povolaní v % 39
Tabuľka č. 8: Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolaní podľa oblasti podnikania v % v roku 2024 40
Tabuľka č. 9: Vývoj vo vekovej štruktúre slobodných povolaní v % 41
Tabuľka č. 10: Veková štruktúra slobodných povolaní podľa oblasti podnikania v % v roku 2024 41
Tabuľka č. 11: Vývoj počtu DS, celkových vykázaných príjmov a priemerný vykázaný príjem na FO podľa §6 ods.2 a – e 47
Tabuľka č. 12: Vývoj objemu príjmov zo slobodných povolaní podľa typu príjmu v EUR 48
Tabuľka č. 13: Vývoj priemerného počtu príjmov podľa §6 ods.2 a – e na 1 unikátnu FO 49
Tabuľka č. 14: Počet audítorov, audítorských spoločností a asistentov 50
Tabuľka č. 15: Počet audítorských spoločností podľa kraja sídla 51
Tabuľka č. 16: Počet audítorských spoločností podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov 51
Tabuľka č. 17: Sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej audítorskými spoločnosťami podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov 52
Tabuľka č. 18: Počet daňových poradcov FO a PO a asistentov 53
Tabuľka č. 19: Počet daňových poradcov PO podľa právnej formy 53
Tabuľka č. 20: Počet PO a sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej daňovými poradcami s výkonom ako PO podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov 54
Tabuľka č. 21: Počet advokátov FO a PO 55
Tabuľka č. 22: Počet PO a sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej advokátskymi spoločenstvami podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov 56
Tabuľka č. 23: Počet exekútorov 56
Tabuľka č. 24: Počet exekútorov podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov 57
Tabuľka č. 25: Počet autorizovaných architektov a krajinných architektov 57
Tabuľka č. 26: Počet autorizovaných geodetov a kartografov 58
Tabuľka č. 27: Počet autorizovaných stavebných inžinierov a odborne spôsobilých osôb 59
Tabuľka č. 28: Počet patentových zástupcov a spoločností patentových zástupcov 60
Tabuľka č. 29: Počet spoločností patentových zástupcov podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov 60
Tabuľka č. 30: Počet reštaurátorov 61
Tabuľka č. 31: Počet veterinárnych lekárov 61
Tabuľka č. 32: Počet licencií vydaných Slovenskou komorou iných zdravotníckych pracovníkov podľa typu licencie 63
Tabuľka č. 33: Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní podľa kraja 66
Tabuľka č. 34: Odvetvová štruktúra právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní podľa hlavnej ekonomickej činnosti (SK NACE) v roku 2024 67
Tabuľka č. 35: Výpočty koeficientov pridanej hodnoty v sekciách NACE pre odhad FO za rok 2024 69

Tabuľka č. 36: Vývoj nominálneho HDP na Slovensku 69
Tabuľka č. 37: Vývoj podielu FO slobodných povolaní na HDP 70
Tabuľka č. 38: Vývoj pridanej hodnoty PO slobodných povolaní v mil. € 71
Tabuľka č. 39: Vývoj podielu PO slobodných povolaní na HDP v % 71
Tabuľka č. 40: Vývoj počtu pracovných miest tvorených subjektmi FO 73
Tabuľka č. 41: Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní 73
Tabuľka č. 42: Vývoj odhadovaného podielu jadra slobodných povolaní na tvorbe pracovných miest 74
Tabuľka č. 43: Zoznam profesijných komôr regulovaných povolaní v skupine slobodných povolaní 94
Tabuľka č. 44: Príklady slobodných povolaní a štátnych digitálnych systémov 106
Tabuľka č. 45: Odporúčania EK k vybraným regulovaných povolaniam 132

Zoznam grafov

Graf č. 1: Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní a podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa právnej formy 35
Graf č. 2: Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní k 31.12. príslušného roku podľa kraja 36
Graf č. 3: Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých registrácii slobodných povolaní podľa kraja 37
Graf č. 4: Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní k 31.12. príslušného roku podľa ekonomických činností NACE 38
Graf č. 5: Vývoj počtu ekonomicky aktívnych subjektov – slobodných povolaní 39
Graf č. 6: Vývoj počtu registrovaných podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa kraja 42
Graf č. 7: Vývoj počtu registrovaných podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa ekonomických činností NACE 43
Graf č. 8: Vývoj počtu novoregistrovaných a zrušených daňových subjektov FO na dani z príjmov 44
Graf č. 9: Vývoj počtu daňových subjektov FO, ktoré vykázali príjmy aspoň jedného typu podľa ods. 2 písm. a – e 45
Graf č. 10: Vývoj počtu DS s príjmami podľa §6 ods. 2 písm. a – e v členení podľa krajov 45
Graf č. 11: Vývoj celkových príjmov a príjmov bez hraničných okruhov zo slobodných povolaní v mil. EUR . 46
Graf č. 12: Vývoj celkových výdavkov a výdavkov bez hraničných okruhov zo slobodných povolaní v mil. EUR 47
Graf č. 13: Vývoj podielu výdavkov k príjmom zo slobodných povolaní 47
Graf č. 14: Štruktúra príjmov slobodných povolaní podľa typu príjmu za rok 2024, v EUR 48
Graf č. 15: Vývoj podielu pasívnych príjmoch na celkových príjmoch zo slobodných povolaní 49
Graf č. 16: Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní 66
Graf č. 17: Počet dní na získanie povolení 101

Zoznam skratiek

Skratka	Vysvetlenie skratky
a. s.	akciová spoločnosť
ABV	Združenie profesijných dôchodkových inštitúcií v Nemecku (Arbeitsgemeinschaft berufsständischer Versorgungseinrichtungen)
AI	umelá inteligencia (Artificial Intelligence)
AML	Ochrana pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti (Anti-Money Laundering)
AOV	Poistenie pre prípad invalidity (Arbeidsongeschiktheidsverzekering)
API	Rozhranie pre programovanie aplikácií (Application Programming Interface)
ATP	Trhový dôchodkový fond v Dánsku (Arbejdsmarkedets Tillægspension)
AVF	Audiovizuálny fond
AWS	Amazon Web Services
BCG	Boston Consulting Group
BIM	informačné modelovanie stavieb (Building Information Modeling)
BOZP	Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
CAT tools	Nástroje počítačom podporovaného prekladu (Computer-Assisted Translation tools)
CBS	Centrálny štatistický úrad v Holandsku (Centraal Bureau voor de Statistiek)
CEHZ	Centrálna evidencia hospodárskych zvierat
CVR	Centrálny obchodný register v Dánsku (Central Business Register)
CZK	česká koruna
DBA	Zákon o deregulácii hodnotenia pracovných vzťahov (Deregulatie Beoordeling Arbeidsrelaties)
DGA	riaditeľ a väčšinový vlastník (Directeur-Grootaandeelhouder)
DIČ	daňové identifikačné číslo
DPH	daň z pridanej hodnoty
DPFO	daňové priznanie fyzickej osoby
DS	Daňový subjekt
DÚ BA	Daňový úrad Bratislava
DÚ BB	Daňový úrad Banská Bystrica
DÚ KE	Daňový úrad Košice
DÚ NR	Daňový úrad Nitra

DÚ PO	Daňový úrad Prešov
DÚ TN	Daňový úrad Trenčín
DÚ TT	Daňový úrad Trnava
DÚ ZA	Daňový úrad Žilina
EAP	Európska asociácia pre psychoterapiu (European Association for Psychotherapy)
EDPB	Európsky výbor pre ochranu údajov (European Data Protection Board)
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
eID	elektronický občiansky preukaz
EK	Európska komisia
ePZP	elektronický preukaz zdravotníckeho pracovníka
ESF+	Európsky sociálny fond plus
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EUR	Euro (mena)
FO	fyzická osoba
FPU	Fond na podporu umenia
FR SR	Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky
FS SR	Finančná správa Slovenskej republiky
GDPR	Všeobecné nariadenie o ochrane údajov (General Data Protection Regulation)
HDP	hrubý domáci produkt
HMRC	Britský daňový a colný úrad (HM Revenue and Customs)
HPC	vysoko výkonné počítanie (High Performance Computing)
HR	ľudské zdroje (Human Resources)
IČO	identifikačné číslo organizácie
INESS	Inštitút ekonomických a spoločenských analýz
IS	informačný systém
IT	informačné technológie
JKM	Jednotné kontaktné miesto
k. s.	komanditná spoločnosť
KEP	kvalifikovaný elektronický podpis
KKP	kultúrny a kreatívny priemysel

KPZS	kód poskytovateľa zdravotnej starostlivosti
MFI	Microfinance Ireland
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MIT	Massachusetts Institute of Technology
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MSP	malé a stredné podniky/podnikanie
MŠVVaM SR	Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky
MTD	iniciatíva "Making Tax Digital" (UK)
NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností v Európskom spoločenstve
NCZI	Národné centrum zdravotníckych informácií
NGS	sekvenovanie novej generácie (Next Generation Sequencing)
NHS	Národná zdravotná služba UK (National Health Service)
NIC	príspevky na sociálne poistenie v UK (National Insurance Contributions)
OČR	ošetrovanie člena rodiny
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OR	obchodný register
OR SR	Obchodný register Slovenskej republiky
OSVČ	osoba samostatne zárobkovo činná (termín v ČR)
OVM	orgán verejnej moci
PMR	index regulácie produktových trhov (Product Market Regulation)
PN	práceneschopnosť
PO	právnická osoba
RIA	posudzovanie vplyvov regulácie (Regulatory Impact Assessment)
RIS3	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu (Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation)
RO	Register organizácií
RPO	Register právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci
RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
RÚZ	Register účtovných závierok

RZZP	ročné zúčtovanie zdravotného poistenia
s. r. o.	spoločnosť s ručením obmedzeným
SBA	Slovak Business Agency
SGB VI	Šiesta kniha Sociálneho zákonníka v Nemecku (Sozialgesetzbuch VI)
SHR	samostatne hospodáriaci roľník
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SKA	Slovenská komora architektov
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností (národná verzia)
SLK	Slovenská lekárska komora
SP	Sociálna poisťovňa
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TNO	Holandská organizácia pre aplikovaný vedecký výskum
TVA	daň z pridanej hodnoty vo Francúzsku (Taxe sur la valeur ajoutée)
UNCTAD	Konferencia OSN pre obchod a rozvoj
ÚPVS	Ústredný portál verejnej správy (slovensko.sk)
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
v. o. s.	verejná obchodná spoločnosť
VŠ	vysoká škola/vysokoškolské vzdelanie
VÚC	vyšší územný celok
WebMD	Webový portál poskytujúci zdravotnícke informácie
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia (World Health Organization)
XML	rozšíriteľný značkovací jazyk (Extensible Markup Language)
Z. z.	Zbierka zákonov
Zb.	Zbierka zákonov (predchádzajúca právna úprava)
ZBGIS	Základná báza údajov pre geografický informačný systém
ZEA	Prieskum práce samostatne zárobkovo činných osôb v Holandsku (Zelfstandigen Enquête Arbeid)
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZZP	Samostatne zárobkovo činné osoby bez zamestnancov v Holandsku (Zelfstandigen Zonder Personeel)

Manažérske zhrnutie

Historická podstata slobodných povolaní spočíva v tom, že odborník stojí mimo mocenských štruktúr a rozhoduje autonómne, na základe svojej znalosti, etiky, profesijného poslania a v službe spoločnosti. Slobodné povolanie bolo v európskej tradícii vždy chápané ako činnosť, ktorá je **slobodná od štátu** či inej autority. V súčasnom slovenskom kontexte sa však tento pôvodný význam stráca v spleti nejasných definícií, rozdielnych štatistických prístupov a spoločenských očakávaní, ktoré len zriedka zodpovedajú realite výkonu týchto povolaní. Segment slobodných povolaní, ktorý má archaický a dôstojný pôvod, je regulovaný spôsobmi, ktoré ich autonómiu a odbornú identitu často nereflektujú.

Segment slobodných povolaní sa vyznačuje výraznou vnútornou rôznorodosťou povolaní, ktoré do tejto skupiny patria. Konceptuálna definícia slobodných povolaní, ktorá vychádza zo spoločných znakov naprieč odbornými profesiami, ponúka komplexnejší a presnejší opis tejto kategórie, ako čiastočné daňové alebo štatistické kategórie. Neobmedzuje slobodné povolania iba na regulované profesie či povolania s povinným členstvom v komorách, ale zdôrazňuje, že ide o **socio-ekonomický pojem**, ktorý v sebe zdôrazňuje **samostatný výkon odbornej činnosti**, **zodpovednosť a etické princípy nesené primárne osobou vykonávateľa** a **nezastupiteľnú úlohu odbornosti** pri poskytovaní služby. Takéto chápanie zahŕňa široké spektrum profesií – od zdravotníckych a právnych až po poradenské, technické, výskumné či autorské a kreatívne povolania – a umožňuje rozlišovať slobodné povolanie podľa jeho povahy, nie podľa formálnej regulácie. Tento rámec zároveň lepšie vystihuje, prečo sa slobodné povolania odlišujú od iných skupín podnikania, nakoľko sú založené na vysokom stupni odbornosti, ktorá je osobná, ťažko prenositeľná a nevyhnutná pre kvalitu poskytovanej služby.

Kvantitatívna analýza potvrdzuje, že **slobodné povolania predstavujú rozsiahly a ekonomicky významný segment, no jeho veľkosť a štruktúra sa** z dostupných zdrojov **nedá vyjadriť jedným „presným“ číslom.** Výsledky analýzy vychádzajú zo štyroch komplementárnych evidencií a preto sa majú čítať ako paralelné rezy populácie (administratívny, daňový, regulačný a odvetvový pohľad), nie ako sčítateľné počty. Podľa administratívneho vymedzenia slobodných povolaní je počet ekonomicky aktívnych subjektov 23 393. Tento údaj však treba vnímať ako štatistický ukazovateľ ekonomickej aktivity. Celý sektor slobodných povolaní je podstatne väčší, čo zachytávajú ďalšie zdroje údajov a zachytenie slobodných povolaní v užšom aj širšom vymedzení. Ekonomická váha sektora rastie, no nerovnomerne podľa formy výkonu. Podiel sektora na HDP spoločne za fyzické aj právnické osoby sa v **jadre** zvýšil približne z **1,74 % (2019)** na **2,45 % (2024)** a v **rozšírenom vymedzení** z **3,87 %** na **5,56 %**. Hlavný príspevok k rastu ekonomickej váhy však ide cez právnické osoby. Podobne aj **odhadovaný podiel** slobodných povolaní na **tvorbe pracovných miest** v roku 2024 predstavuje približne **4,1 – 4,9 % v úzkom vymedzení**, resp. **8,7 – 11,2 % v rozšírenej definícii**, pričom ide o intervalové odhady citlivé na metodiku výpočtu.

Zistenia poukazujú na **nezanedbateľný, no metodicky ťažko merateľný ekonomický potenciál** slobodných povolaní, ktorého ďalší vývoj bude závisieť od schopnosti podporiť generačnú obnovu v kľúčových regulovaných profesiách, znižovať regionálne disparity a najmä od zlepšenia dátovej infraštruktúry, aby bolo možné sektor riadiť na základe spoľahlivých ukazovateľov.

Regionálne je sektor koncentrovaný najmä do ekonomicky najsilnejších regiónoch (s dominantným postavením Bratislavského kraja) a pri právnických osobách je táto koncentrácia ešte výraznejšia. Veková štruktúra zároveň naznačuje **riziká generačnej obmeny v niektorých**

kľúčových profesijných okruhoch (najmä zdravotníctvo a architektonické/inžinierske činnosti), v ktorých tvorí veková skupina 60+ takmer polovicu subjektov.

Povolania vzhľadom na rôznorodosť sa nielen v kvantite vyvíjajú rozdielnym spôsobom. Regulované profesie dnes čelia rýchlo narastajúcej komplexnosti kvalifikačných požiadaviek, predlžujúcim sa licenčným procesom a vysokému objemu administratívnych povinností, ktoré sú často náročnejšie ako samotný odborný výkon. Kombinácia dlhých adaptačných období, starnúcej populácie odborníkov a obmedzenej kapacity vzdelávacích inštitúcií spôsobuje chronický nedostatok profesionálov, ktorý sa najvýraznejšie prejavuje v zdravotníckych a technických profesiách. Profesijné komory opakovane upozorňujú na odchod mladých odborníkov do iných krajín EÚ, kde sú pracovné podmienky priaznivejšie. Slovenský regulačný rámec tak v mnohých ohľadoch udržiava model vytvorený pred desaťročiami, ktorý zvyšuje požiadavky, no nezjednodušuje procesy, čím neposkytuje reálnu odpoveď na digitalizáciu, automatizáciu ani na meniacu sa dostupnosť pracovnej sily. Úplne opačná dynamika však charakterizuje neregulované povolania, kde trh a technologické inovácie vytvárajú priestor pre rýchly rozvoj služieb. Tu sú rozhodujúcimi faktormi flexibilita, schopnosť reagovať na nové digitálne nástroje a neformálne formy vzdelávania, ktoré umožňujú odborníkom osvojiť si kompetencie v priebehu mesiacov, nie rokov. Napriek tomu verejné politiky ostávajú orientované na tradičné odvetvia a nedokážu zachytiť prudko rastúci význam mäkkých odborných služieb, ktoré dnes predstavujú jednu z najrýchlejšie expandujúcich častí znalostnej ekonomiky a zároveň priestor, kde vznikajú nové typy profesií mimo existujúcich regulačných rámcov.

Analýza potvrdila aj skutočnosť, že administratívne a regulačné povinnosti stanovené štátom sa vo väčšine prípadov uplatňujú plošne, bez ohľadu na veľkosť subjektu či povahu jeho činnosti. Jednoosobové subjekty podliehajú rovnakým povinnostiam ako veľké organizácie, čo vytvára tlak, ktorý nie je primeraný ich kapacitám ani finančným možnostiam. Digitalizácia verejnej správy, ktorá mala byť riešením, namiesto toho často zvyšuje komplexnosť procesov, keďže systémy nie sú navzájom prepojené a nereflektujú špecifiká týchto profesií. Súčasťou problému je aj nedostupnosť financovania. Slobodné povolania, často fungujúce ako mikro-subjekty, nedisponujú hmotným majetkom, ktorý by mohol slúžiť ako bankové zabezpečenie, a preto v mnohých prípadoch nemajú prístup k externým zdrojom financovania. Väčšina dotačných schém zároveň nie je koncipovaná tak, aby zohľadňovala charakter odborných služieb či investície do ľudského kapitálu, čo tieto profesie radí mimo hlavného prúdu verejnej podpory. Hoci štát v strategických dokumentoch deklaruje zámer podporovať znalostnú ekonomiku, v praxi sa slobodné povolania nachádzajú medzi dvoma svetmi, nie sú prioritou klasických programov pre MSP, ale nie sú ani adresne riešené v sektorových stratégiách a rozvojových programoch. Regulačné mechanizmy sú pritom často preťažené formalizmom, ale nedostatočné v oblasti skutočného zabezpečenia kvality výkonu či dohľadu. Výsledkom je systém, ktorý je súčasne rigidný aj neefektívny.

Zahraničné príklady analyzované v tejto správe ukazujú, že odstránenie bariér rozvoja slobodných povolaní je možné aj bez veľkých systémových reforiem, ak sú opatrenia zamerané na jasné pravidlá, integráciu procesov a zníženie administratívnej záťaže. Estónsko demonštruje prínos plne digitálneho modelu verejnej správy, kde podnikateľ komunikuje so štátom prostredníctvom jednotného rozhrania a bez duplicitných povinností. Spojené kráľovstvo a Dánsko zaviedli zjednodušené daňovo-odvodové mechanizmy založené na princípe jedného inkasného miesta, čím výrazne znížili transakčné náklady malých profesionálnych subjektov. Česká republika prostredníctvom paušálnej dane odstránila značnú časť administratívnej neistoty najmä pre jednoosobové odborné činnosti. Francúzsko kombinuje priaznivý mikro-

podnikateľský režim s jasnou legislatívnou definíciou slobodných povolaní. Portugalská reforma profesijných komôr poukazuje na význam prehodnotenia regulačných kompetencií v prospech otvorenejšieho prístupu k povolaniam. Nemecký koncept „Freie Berufe“ zároveň ilustruje prínos jasnej identifikácie sektora, jednotnej reprezentácie a dlhodobého analytického sledovania ako predpokladu stabilného a predvídateľného regulačného prostredia. Spoločným menovateľom týchto príkladov je dôraz na jednoduchosť, proporcionalitu regulácie a využívanie dát ako základu pre rozhodovanie.

Aj na základe zahraničných inšpirácií analýza popisuje viacero konkrétnych odporúčaní, ktorých realizácia môže zlepšiť podmienky pre výkon slobodných povolaní.

- Základným krokom je **zjednotenie prístupov štátnych inštitúcií** a zníženie systémovej fragmentácie prostredníctvom jasných pravidiel, jednotného výkladu povinností a integrácie základných procesov podnikateľ – štát **do jedného funkčného digitálneho rozhrania**.
- Zavedenie **princípu primeranosti** v oblasti daňovo-odvodových a regulačných povinností umožní, aby administratívne a dohľadové požiadavky zodpovedali veľkosti a povahe jednotlivých profesií, najmä jednoosobových odborných činností.
- V oblasti regulácie sa odporúča **posilniť funkčnosť profesijných komôr** a regulačných orgánov prostredníctvom jasnejšie definovaných zodpovedností, transparentných metodík a dôrazu na skutočný dohľad nad kvalitou výkonu, namiesto formalistického uplatňovania pravidiel.
- Štát môže zároveň cielene zlepšiť **dostupnosť a zrozumiteľnosť informácií pre odborníkov a vytvoriť predvídateľnejšie prostredie pre výkon povolania**.
- V oblasti financovania analýza odporúča **rozvoj finančných a podporných nástrojov prispôsobených slobodným povolaniam**, ktoré sú založené na ľudskom kapitáli, vrátane úpravy dotačných schém tak, aby umožňovali podporu investícií do vzdelávania, certifikácií, softvérových riešení a špecializovaného vybavenia.

Nevyhnutnou súčasťou týchto opatrení je aj **systematické posilnenie analytickej kapacity štátu** – zosúladenie dát Finančnej správy SR a Štatistického úradu SR a vytvorenie udržateľného modelu monitorovania trendov, ktorý umožní včas reagovať na demografické, technologické a trhové zmeny v sektore slobodných povolaní.

Modernizácia politiky v oblasti slobodných povolaní, ak bude mať štát záujem vytvárať politiky pre túto skupinu subjektov, by vyžadovala prehodnotenie kvalifikačných procesov, primerané rozdelenie administratívnych záťaží, zlepšenie dostupnosti financovania, unifikáciu digitálnej komunikácie so štátom a posilnenie funkčnosti regulačných mechanizmov. Iba tak možno zabezpečiť, aby slobodné povolania, verné svojej podstate nezávislého výkonu služby, dokázali aj v budúcnosti napĺňať svoje spoločenské poslanie a prispievať k rozvoju znalostnej ekonomiky Slovenska.

Úvod

Slobodné povolania predstavujú na Slovensku dôležitú, no často prehliadanú súčasť hospodárstva. Vytvárajú vysokú pridanú hodnotu, tvoria špecializované pracovné miesta, dopĺňajú kapacity verejného sektora a sú významným nositeľom odbornosti v profesiách. Napriek tomu o nich štát vie menej, ako by bolo potrebné – absentuje legislatívna definícia, údaje sú rozptýlené v rôznych registroch a prístupy verejných inštitúcií sa medzi sebou často líšia.

Slobodné povolania sú zároveň kategóriou, ktorá v slovenskom prostredí vyvoláva intuitívne, no neraz nepresné očakávania. Mnohí ľudia majú predstavu, že ide o úzko vymedzenú skupinu profesií s vysokou mierou odbornosti či spoločenského statusu. Táto predstava však nie vždy korešponduje s tým, čo v skutočnosti pojem „slobodné povolanie“ znamená, ani s tým, ako je používaný v štatistickej a ekonomickej praxi. Rozdiel medzi spoločenským vnímaním a skutočným regulačným rámcom následne vplýva aj na očakávania voči štátu, profesijným komorám či samotným subjektom, často sú im prisudzované kompetencie, povinnosti alebo výsady, ktoré sa v realite nevzťahujú na všetky profesie, alebo naopak absentujú tam, kde by ich verejnosť predpokladala.
Práve preto táto analytická správa kladie dôraz nielen na opis existujúcich dát, ale aj na zrozumiteľné vysvetlenie kategórie slobodných povolaní a jej odlišností od iných foriem vykonávania činnosti. Cieľom je poskytnúť tvorcom politík aj verejným inštitúciám základ pre rozhodovanie, ktorý nevychádza z intuitívnych predstáv, ale z presnej štatistickej, legislatívnej a ekonomickej reality.

Analýza vychádza zo zadania, ktoré požaduje spracovanie kľúčových ekonomických ukazovateľov (vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých subjektov, veková štruktúra, regionálne rozloženie, príspevok k HDP a zamestnanosti) a zároveň sa sústreďuje na zhodnotenie legislatívnych a administratívnych podmienok výkonu slobodných povolaní v SR. Keďže na Slovensku neexistuje jeden centrálny register slobodných povolaní, kvantitatívna časť analýzy pracuje so štyrmi dátovými zdrojmi a definíciami (administratívna, daňová, regulačná a odvetvová), ktoré zachytávajú rôzne časti sektora. Z tohto dôvodu nie je možné počty z jednotlivých zdrojov priamo sčitovať a výsledky sa musia interpretovať ako komplementárne pohľady s odlišným pokrytím. Pri odhadoch prínosu k HDP a tvorbe pracovných miest preto uvádzame intervaly konzervatívneho a horného odhadu, ktoré zohľadňujú neistotu vyplývajúcu z prekryvov a rozdielov v dostupných údajoch.

Súčasťou analýzy je aj širší kontext, ktorý robí túto tému aktuálnou:

- trh práce prechádza rýchlou transformáciou a slobodné povolania zohrávajú svoju úlohu v dopĺňaní kvalifikácií, ktoré chýbajú v regulovaných profesiách,
- digitalizácia štátu sa vyvíja nerovnomerne a pre mnohé profesie vytvára dodatočnú administratívnu záťaž,
- regulácie sú fragmentované a často sa menia, čo sťažuje dlhodobé plánovanie,
- Európska únia kladie dôraz na odstraňovanie neopodstatnených bariér v odborných službách a posilnenie mobility pracovnej sily v oblasti služieb.

Nasledujúce kapitoly dokumentu postupne rozpracúvajú jednotlivé analytické roviny skúmanej problematiky. Po úvodnom vymedzení cieľov a metodického rámca sa dokument v ďalších kapitolách zameriava:

- V **kapitole 4** na charakteristiku legislatívnych podmienok výkonu slobodných povolaní v Slovenskej republike. Pozornosť je venovaná prehľadu relevantných právnych predpisov, postaveniu slobodných povolaní v rámci platného regulačného rámca a identifikácii hlavných inštitúcií a regulačných orgánov, ktoré vstupujú do ich výkonu. Kapitola zároveň poskytuje východiskový kontext pre hodnotenie primeranosti a konzistentnosti existujúcich regulačných prístupov. V tejto časti je spracovaná definícia pojmu slobodné povolanie v slovenskom právnom a štatistickom prostredí. Kapitola poukazuje na rozdiely v chápaní a používaní tohto pojmu v jednotlivých právnych predpisoch, registroch a štatistických evidenciách, ako aj na praktické dôsledky tejto nejednoznačnosti z hľadiska evidencie, regulácie a tvorby verejných politík. Kapitola prináša prehľad dátových zdrojov, registrov a administratívnych evidencií, z ktorých analýza vychádza. Okrem identifikácie kľúčových zdrojov údajov kapitola hodnotí ich výpovednú hodnotu, dostupnosť, časovú kontinuitu a vzájomnú porovnateľnosť, vrátane identifikácie systémových limitov, ktoré ovplyvňujú kvalitu analytických výstupov v oblasti slobodných povolaní.
- V **kapitole 5** sú analyzované hlavné trendy rozvoja slobodných povolaní na Slovensku, so zameraním na zmeny kvalifikačných požiadaviek odbornosti, vývoj administratívnych a legislatívnych nárokov a transformáciu kompetencií regulačných orgánov. Kapitola reflektuje širšie spoločenské, technologické a ekonomické zmeny, ktoré formujú súčasné aj budúce podmienky výkonu slobodných povolaní.
- V **kapitole 6** sú identifikované a systematicky rozpracované hlavné bariéry rozvoja slobodných povolaní zo strany verejných inštitúcií. Kapitola sa zameriava najmä na daňovo-odvodové povinnosti, elektronizáciu verejnej správy a digitálne nástroje štátu, povinné platby profesijným komorám a dostupnosť finančnej a nefinančnej podpory pre fyzické osoby – podnikateľov.
- **Kapitola 7** prezentuje vybrané príklady dobrej praxe podpory slobodných povolaní z prostredia členských štátov Európskej únie. Uvedené príklady sú vyberané cielene v nadväznosti na identifikované bariéry a hodnotené z pohľadu ich potenciálnej aplikovateľnosti v podmienkach Slovenskej republiky.
- V **kapitole 8** sú formulované návrhy odporúčaní, ktoré priamo reagujú na zistenia predchádzajúcich analytických častí dokumentu. Odporúčania sú adresované predovšetkým tvorcom verejných politík a relevantným inštitúciám a sú koncipované s dôrazom na ich realizovateľnosť, systémový prínos a dlhodobý dopad.
- **Záver** sumarizuje hlavné zistenia analýzy a rámcuje ich význam pre ďalší rozvoj slobodných povolaní v Slovenskej republike.

Zámerom tejto správy je preto poskytnúť pohľad na súčasný stav v čo najširšej miere subjektov, ktoré do skupiny slobodných povolaní môžu spadať, pomenovať prekážky a v závere formulovať odporúčania pre tvorcov politík, verejné inštitúcie aj profesijné komory. Dokument sa opiera o príklady dobrej praxe zo zahraničia, ktoré sú relevantné a aplikovateľné v podmienkach SR, a predstavuje prvý krok k systematickému modernizačnému prístupu v oblasti slobodných povolaní.

1 Charakteristika legislatívnych podmienok, stav a vývoj slobodných povolaní v podmienkach SR

V tejto kapitole definujeme najdôležitejšie pojmy a metodický rámec, ktorý je potrebný pre pochopenie postavenia slobodných povolaní v slovenskom právnom a ekonomickom prostredí. Vzhľadom na to, že slovenská legislatíva nepozná jednotnú právnu definíciu „slobodného povolania“, analýza vychádza z kombinácie viacerých legislatívnych a štatistických zdrojov.

1.1 Vymedzenie základných pojmov

Analýza slobodných povolaní sa zameriava na špecifickú skupinu subjektov, ktoré svojou povahou, právnym postavením a spôsobom výkonu činnosti tvoria osobitnú kategóriu v rámci slovenskej ekonomiky. Ide o skupinu, ktorá sa často označuje spoločným pojmom **„slobodné povolania“**, avšak v právnom ani štatistickom prostredí SR nejde o jednoznačne definovanú kategóriu.

Z tohto dôvodu je na úvod potrebné **rozlíšiť a presne pomenovať pojmy**, ktoré sa v praxi používajú, a to najmä **samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO)**, **fyzická osoba – podnikateľ**, alebo aj **osoby vykonávajúce činnosti** podľa osobitných predpisov. Tieto skupiny sa síce v mnohých ohľadoch prekrývajú, ale z hľadiska legislatívy, registrácie, daňového posudzovania či regulačných požiadaviek sa od seba líšia. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že **slobodné povolania možno vykonávať v rôznych právnych formách**. Niektoré slobodné povolania sú regulované, iné neregulované, a z toho vyplývajú aj rôzne možné právne formy – či už ako SZČO alebo právnické osoby.

Preto je dôležité v rámci tejto analýzy vymedziť **rámec pojmov**, v akých skupinách a termínoch sa *slobodné povolanie* vyskytuje v zmysle toho, že slobodné povolanie vnímame ako zastrešujúci termín pre špecifickú skupinu činností vykonávaných samostatne, odborne a na základe osobitnej kvalifikácie, bez ohľadu na to, či ide o fyzickú alebo právnickú osobu.

Pre potreby tejto analýzy rozlišujeme nasledujúce pojmy:

Samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO)

Pojem **SZČO** je zastrešujúcou kategóriou, ktorá zahŕňa viacero foriem podnikania/činností **fyzických osôb**. SZČO je podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čl. I, § 5 fyzická osoba, ktorá:

a) je spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným, konateľom alebo členom dozornej rady spoločnosti s ručením obmedzeným, členom predstavenstva alebo dozornej rady akciovej spoločnosti alebo jednoduchej spoločnosti na akcie alebo prokuristom podľa osobitného predpisu,
b) prevádzkuje živnosť podľa osobitného predpisu,
c) vykonáva činnosť podľa osobitných predpisov (napr. daňový poradca, autorizovaný architekt, reštaurátor, notár, veterinár a pod.),
d) vykonáva poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách podľa osobitného predpisu,
e) vykonáva činnosť agentúry dočasného zamestnávania podľa § 29,
f) vykonáva činnosť agentúry podporovaného zamestnávania podľa § 58[1].

[1] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20251101

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení novelou platnou od 1.1.2026 zavádza novú definíciu SZČO, a to v §5 nasledovne: *Samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a ktorá je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie zárobkovej činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 alebo podľa svojho čestného vyhlásenia vykonáva zárobkovú činnosť uvedenú v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3, ak sa na výkon tejto zárobkovej činnosti nevyžaduje oprávnenie alebo postup podľa osobitného predpisu, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím*[2]. Ide o zmenu, kedy postavenie SZČO nebude viazané na dosiahnutie príjmov[3].

Z daňového hľadiska ide o fyzickú osobu, ktorá dosahuje príjmy z podnikania alebo z inej samostatnej zárobkovej činnosti. Podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, § 6 ods. 1 až 3 ide najmä o:

- príjmy z podnikania – ako príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, príjmy zo živnosti, príjmy z podnikania podľa osobitných predpisov, príjmy spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárov komanditnej spoločnosti.
- príjmy z inej samostatne zárobkovej činnosti – príjmy z vytvorenia diela, a z podania umeleckého výkonu, z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním, príjmy znalcov a tlmočníkov, činnosti sprostredkovateľov a činnosti športových odborníkov.
- príjmy z prenájmu,
- príjmy z použitia diela a použitia umeleckého výkonu[4].

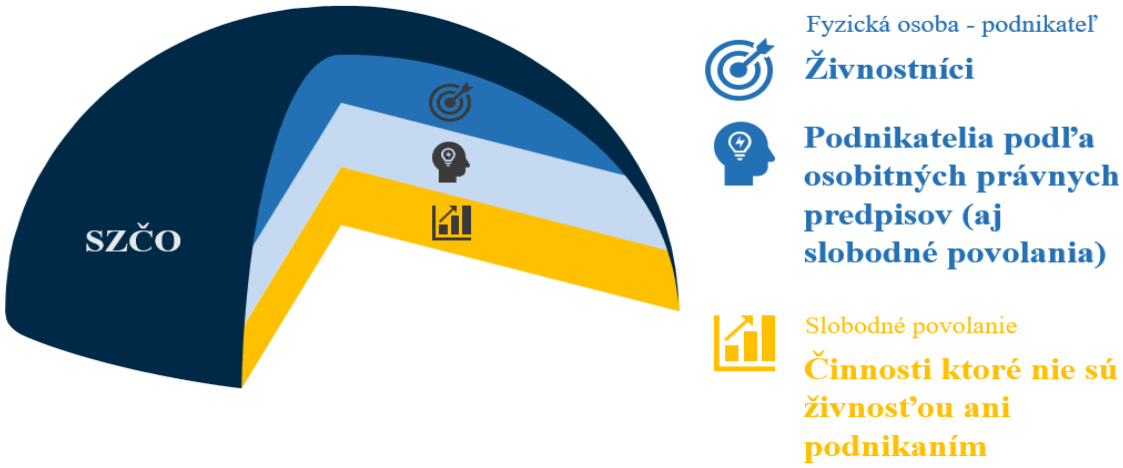
Z daňového hľadiska teda SZČO predstavuje najširší rámec pre posudzovanie fyzických osôb vykonávajúcich podnikateľskú alebo odbornú činnosť. Slobodné povolania sú súčasťou skupiny SZČO. Chápeme nimi skupinu, ktorá vykonáva činnosť podľa osobitných právnych predpisov, z daňového hľadiska dosahuje príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov, príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti, prípadne príjmy z použitia diela a použitia umeleckého výkonu.

[2] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/461/20260101.html

[3] Je pripravovaná novela zákona č. 461/2023 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, ktorá má prehodnotiť primeranosť odvodovej záťaže pre špecifické skupiny SZČO a reflektovať problémy aplikačnej praxe, kedy je odvod naviazaný na vznik oprávnenia, čo pri niektorých typoch slobodných povolaní vyvoláva dodatočné odvody, aj keď sa oprávnenie vzťahuje na výkon závislej činnosti, a nie na výkon SZČO (https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/PI/2025/252/sprievodne-dokumenty?stadiumUuid=c553dcf3-03c7-46af-ad71-ab345846af15)

[4] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/595/20250701

Obrázok č. 1: **Schéma podskupiny slobodných povolaní v skupine SZČO**

Zdroj: vlastné spracovanie

Fyzická osoba – podnikateľ

V slovenskom právnom prostredí sa pojem **„fyzická osoba – podnikateľ“** a **„osoba vykonávajúca slobodné povolanie“** často používajú ako synonymá, hoci v skutočnosti označujú odlišné kategórie subjektov. Tento terminologický nesúlad sa prejavuje v praxi najmä vtedy, keď sa právne predpisy vzťahujú na „podnikateľov“ ako všeobecnú skupinu, bez bližšej špecifikácie.

Podľa zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník**,** § 2 ods. 2 je podnikateľom aj *fyzická osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia*[5]. Avšak v mnohých iných zákonoch sa tento vzťah neinterpretuje jednotne najmä v súvislosti so slobodnými povolaniami. Preto platí, že nie každý výkon slobodného povolania je podnikateľskou činnosťou v zmysle Obchodného zákonníka.

Podnikaním sa rozumie *sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku alebo na účel dosiahnutia merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, ak ide o hospodársku činnosť registrovaného sociálneho podniku podľa osobitného predpisu*[6] *(*§ 2 Podnikanie). Z tejto definície vyplýva, že základnými znakmi podnikania sú:

- **sústavnosť** - nie jednorazová činnosť,
- **samostatnosť** výkonu činnosti,
- **zodpovednosť podnikateľa** za výsledky a riziká,
- **výkon vo vlastnom mene**,
- **účel dosiahnutia zisku**, resp. pozitívneho sociálneho vplyvu.

Osoba vykonávajúca slobodné povolanie je podľa ustanovení Obchodného zákonníka považovaná za podnikateľa. Avšak platí, že nie každý výkon slobodného povolania je

[5] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20251001
[6] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/20251001

podnikateľskou činnosťou v zmysle obchodného zákonníka. V daňovom zmysle sa síce považujú za samostatne zárobkovo činné osoby, ale ich **primárnym účelom nie je dosiahnutie zisku, ale výkon povolania vo verejnom či profesijnom záujme[7].**

Zatiaľ čo zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov radí slobodné povolania medzi **samostatne zárobkovo činné osoby** (§ 6), iné finančné alebo poplatkové predpisy používajú pojem „fyzická osoba – podnikateľ" len v zmysle živnostníka alebo osoby zapísanej v registri podnikateľov.

Príkladom tejto terminologickej nejednotnosti bol napríklad aj zákon č. 279/2024 Z.z o dani z finančných transakcií a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. transakčná daň), ktorý ukladá povinnosť odvádzať daň „fyzickým osobám - podnikateľom" pri uskutočňovaní finančných transakcií, avšak **nešpecifikuje**, či sa tento pojem vzťahuje aj na osoby vykonávajúce slobodné povolania. V praxi to znamená, že napríklad **advokát, audítor, lekár alebo architekt**, ktorí majú postavenie **samostatne zárobkovo činných osôb podľa § 6 ods. 2 zákona o dani z príjmov**, si často **nevedeli jednoznačne určiť**, či spadajú pod režim zákona o transakčnej dani alebo nie, pretože tento predpis používa širší pojem „podnikateľ", bez väzby na daňovú alebo profesijnú kategorizáciu[8]. Ministerstvo financií SR následne vydalo metodické pokyny, v ktorých upresnilo viacero nejasností zákona vrátane vzťahu predmetnej dane k slobodným povolaniam.

Ďalším z príkladov sú znalci a tlmočníci, pri ktorých zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v § 2 ods. 1. stanovuje, že ide o fyzickú alebo právnickú osobu, ale súčasne v ods. 9 ustanovuje, že *výkon činnosti podľa tohto zákona nie je podnikanie*[9]. Znalci, tlmočníci a prekladatelia sú registrovaní aj v Registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (RPO), im prideľované IČO, pričom však ŠÚ SR ich eviduje v skupine fyzická osoba – podnikateľ.

Podľa ŠÚ SR sú totiž *fyzické osoby - podnikatelia* právne jednotky, ktoré podnikajú alebo vykonávajú inú samostatne zárobkovú činnosť podľa osobitných právnych predpisov vo vlastnom mene, na vlastný účet a na vlastnú zodpovednosť. Patria sem živnostníci (podnikajúci na základe živnostenského zákona), osoby so slobodným povolaním (osoby podnikajúce na základe iného ako živnostenského zákona, napr. advokáti, lekári, audítori, a. i.) a samostatne hospodáriaci roľníci (osoby vykonávajúce poľnohospodársku výrobu)[10]. V súlade s Obchodným zákonníkom sú teda do tejto skupiny zahrnuté aj osoby vykonávajúce slobodné povolania. Automaticky však ide aj o niektoré profesie, pri ktorých osobitný zákon výkon činnosti výslovne nepovažuje za podnikanie – typicky znalci, tlmočníci a prekladatelia. V praxi

[7] Uvedené tvrdenie vychádza z toho, že slobodné povolania majú konať primárne v prospech svojho klienta, napríklad lekár nemá ordinovať zbytočné vyšetrenia, ak ich pacient nepotrebuje, právnik má konať výlučne tak, aby hájil záujmy klienta aj keby to malo byť kratšie konanie a tým nižší príjem, grafik, môže odmietnuť zákazku ak klient požaduje vizuál v rozpore s profesijným štandardom. Tvrdenie neznamená, že slobodné povolania nemajú dosahovať zisk, iba že zisk nie je primárny cieľ.

[8] Od 1.1.2026 nebude platiť zákon o transakčnej dani pre fyzické osoby.

[9] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/382/20220701

[10] https://slovak.statistics.sk/PACVPEM/vocabPagesDetails.html?id=5063&lang=sk

tak môže dochádzať k nesprávnemu predpokladu, že každý, koho ŠÚ SR eviduje ko „FO – podnikateľ“, automaticky spĺňa definíciu podnikania v každom právnom predpise. Preto toto štatistické zaradenie je vhodné **chápať výlučne ako zaradenie pre štatistické účely**.

Mnohé slobodné povolania majú IČO, pretože **oprávnenie na výkon je naviazané na registračný zápis** (komora alebo iný zdrojový register). Tým pádom sa osoba eviduje ako FO – podnikateľ a dostane IČO. Typicky ide o prípady regulovaných povolaní, ktoré aj v daniach spadajú pod **§ 6 ods. 1 písm. c)** podnikanie podľa osobitných predpisov (napr. audítor, daňový poradca, súkromný lekár, notár, exekútor, atď.).

Príkladom **slobodného povolania bez IČO je umelec, ktorý má** príjmy podľa **§ 6 ods. 2 písm. a)** (z vytvorenia diela a z podania umeleckého výkonu, pri ktorých daňovník uplatnil postup podľa § 43 ods. 14 zákona o dani z príjmov, t. j. uzatvoril s platiteľom dane písomnú dohodu o nevyberaní dane zrážkou).

Ako to vyzerá v praxi:

- FO uzavrie s objednávateľom zmluvu (napr. zmluvu o dielo), v ktorej je uvedené, že daň nebude zrazená zrážkou,
- odmenu **vypláca objednávateľ v plnej výške**,
- tento príjem FS SR zaraďuje medzi príjmy **§ 6 ods. 2 písm. a),**
- daň si **vysporiada FO sama cez daňové priznanie FO typ B,**
- **IČO pritom FO mať nemusí**, lebo IČO sa viaže na **právnické osoby a fyzické osoby – podnikateľov** (zapisovaných do Registra organizácií [RO]).

Tieto príklady ilustrujú širší problém slovenského právneho prostredia, ktorým je neexistencia jednotnej definície, resp. **nejednoznačnosť pojmov** používaných v právnych predpisoch „podnikateľa“ a „slobodného povolania“ naprieč právnymi odvetviami. V dôsledku toho musia osoby vykonávajúce slobodné povolania často **individuálne posudzovať**, či sa na ne konkrétny právny predpis alebo povinnosť vzťahuje, buď podľa daňovej definície SZČO, alebo podľa živnostenského či obchodného práva.

Povolania

Pojem povolanie predstavuje základnú kategóriu, z ktorej vychádza aj chápanie slobodných povolaní. Podľa definície slovného pojmu ide *o trvalú činnosť, ktorú človek vykonáva ako zamestnanie a na ktorú sa pripravuje učením, štúdiom, profesiou*[11] – teda činnosť, ktorá si vyžaduje určitú odbornú spôsobilosť, kvalifikáciu a spravidla má spoločenské uznanie. V bežnom jazyku sa preto pojem povolanie často zamieňa s pojmom „profesia“, „odbornosť“ či „zamestnanie“, hoci v právnych predpisoch nadobúda užší alebo špecifický význam podľa kontextu.

Zaujímavosťou je, že zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti[12] používa pojem *povolanie* napríklad v súvislosti so sústavnou prípravou na povolanie, ktorou sa rozumie

[11] https://slovnik.juls.savba.sk/?w=povolanie&s=exact&c=a5f8&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sssj&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=bernolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=onom&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#

[12] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/5/20251101

štúdium na strednej alebo vysokej škole (§ 35). To potvrdzuje, že povolanie sa vníma ako dlhodobá odborná dráha človeka, nielen konkrétna pracovná pozícia či pracovný pomer.

Pre úplnosť uvádzame zoznam povolaní, ktoré z hľadiska ekonomickej a právnej klasifikácie možno rozdeliť do viacerých skupín:

- **Zamestnanecké povolania** - ide o povolania vykonávané v závislej práci podľa Zákonníka práce (§ 1 zákona č. 311/2001 Z. z.), teda na základe pracovného pomeru, dohody alebo iného obdobného vzťahu. Osoba vykonávajúca zamestnanecké povolanie nie je podnikateľom, ale zamestnancom, a jeho odborné uplatnenie závisí od kvalifikácie, zmluvných podmienok a dopytu po danom povolaní na trhu práce.
- **Regulované povolania** - sú upravené zákonom č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií. Podľa § 3 písm. d) je: *„povolanie, odborná činnosť alebo skupina odborných činností, na ktorých výkon sa vyžaduje splnenie kvalifikačných predpokladov ustanovených osobitnými predpismi okrem všeobecného kvalifikačného predpokladu vyjadreného len stupňom vzdelania bez uvedenia študijného odboru alebo skupiny študijných odborov alebo vyjadreného len stupňom vzdelania s uvedením študijného odboru alebo skupiny študijných odborov, v ktorých vzdelávanie nie je regulované; za regulované povolanie sa považuje aj povolanie s právom používať profesijné tituly, ktoré vykonávajú členovia uznanej profesijnej organizácie*[13]*.“* Regulované povolania sú preto činnosti, **ktorých výkon je podmienený špecifickou odbornou spôsobilosťou, osvedčením alebo členstvom v profesijnej komore**. Typickými príkladmi sú advokát, lekár, notár, audítor, architekt či farmaceut. Regulácia týchto povolaní má zabezpečiť **odbornosť, kvalitu a etický štandard výkonu činnosti**, ale zároveň predstavuje určitú formu vstupnej bariéry pre nových odborníkov.
- **Neregulované povolania -** sú profesie, pri ktorých nie sú stanovené **regulačné požiadavky**, spravidla v dôsledku liberalizácie trhu práce a snahy o zníženie administratívnej záťaže. V týchto prípadoch sa výkon činnosti už nepodmieňuje členstvom v komore alebo osobitným oprávnením, ale ostáva viazaný na všeobecné kvalifikačné predpoklady, ako je príslušné vzdelanie alebo prax. Medzi neregulované povolania patriace medzi slobodné povolania patria napríklad umelecké a kultúrne činnosti, autori, IT špecialisti – autori diela, autorské poradenské činnosti, a pod.
- **Verejnoprávne povolania -** sú spojené s **výkonom verejnej moci alebo s poskytovaním verejných služieb**. Ide napríklad o povolania sudcov, prokurátorov, policajtov, colníkov alebo príslušníkov ozbrojených síl. Tieto činnosti **majú štátno-služobný charakter,** sú viazané na verejný záujem a podliehajú osobitným právnym režimom (napr. zákon o štátnej službe, zákon o výkone práce vo verejnom záujme).

Z pohľadu nových modelov fungovania a potrieb ľudí stoja za zmienku aj skupiny subjektov, ktoré sa vyznačujú čo najnižšou mierou regulácie a flexibilitou organizácie práce.

- **Freelanceri -** v posledných rokoch sa rozvíja skupina freelancerov, ktorí vykonávajú **odborné alebo kreatívne činnosti nezávisle**, často **bez trvalého právneho rámca** povolania. Freelanceri môžu pôsobiť ako živnostníci, autori podľa autorského zákona alebo ako osoby poskytujúce služby na základe zmlúv o dielo. Typickými oblasťami sú

[13] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/422/20250301

IT, dizajn, marketing, preklady, žurnalistika či umelecké činnosti. Hoci freelanceri často pracujú podobne ako slobodné povolania, ich činnosť nie je regulovaná a nepodlieha profesijnému dohľadu. Primárnou motiváciou je osobný výkon činnosti na základe slobodného rozhodovania o intenzite činnosti, sezónnosti, alebo aj lokality výkonu práce.

- **Práce pre platformy -** osobitným javom sú platformové povolania, resp. práce pre digitálne platformy (ako sú napríklad Uber, Bolt, Wolt, Upwork či Fiverr). Prácu pre platformy vykonávajú jednotlivci prostredníctvom digitálnej infraštruktúry digitálnych pracovných platforiem, ktoré poskytujú službu svojim zákazníkom. Ide o formu výkonu činnosti **sprostredkovanej digitálnou platformou,** pri ktorej sa stiera hranica medzi zamestnaním a samostatnou zárobkovou činnosťou. Táto skupina predstavuje nový typ výkonu povolania, v európskom prostredí je platná smernica EÚ č. 2831/2024[14] o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy.

Z hľadiska systematiky možno **slobodné povolania** zaradiť **ako podskupinu regulovaných a podskupinu neregulovaných povolaní.** Je potrebné zdôrazniť, že z podskupiny regulovaných povolaní viaceré umožňujú vykonávanie činnosti aj v zamestnaneckom pomere, konkrétne minimálne zdravotnícke povolania, autorizovaný geodet a kartograf, architekti a inžinieri a štatutárni audítori. Pri neregulovaných povolaniach (vrátane nových modelov fungovania) forma výkonu činnosti nie je obmedzovaná. Aj v zamestnaneckom vzťahu však platí, že nesmie byť ovplyvnený odborný výkon činnosti. Ekonomická (ne)závislosť musí byť spojená s odbornou zodpovednosťou a etickými normami.

Živnosť a podnikanie podľa osobitných právnych predpisov

Pri definovaní pojmu slobodné povolanie je užitočné vychádzať aj z opačného prístupu, čo znamená vymedziť, čo nie je živnosťou, keďže práve tieto činnosti často tvoria skupinu slobodných povolaní, t. j. povolaní vykonávaných podľa osobitných právnych predpisov.

Podľa **zákona č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní** (živnostenský zákon), § 3, ods. 1 živnosťou nie je:

a) prevádzkovanie činností vyhradených zákonom štátu alebo právnickej osobe určenej osobitným právnym predpisom,
b) využívanie výsledkov duševnej tvorivej činnosti chránených osobitnými zákonmi ich pôvodcami včítane vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady,
c) vykonávanie liečiteľskej činnosti,
d) činnosť pri výkone povolaní
    1. psychológov a zdravotníckych pracovníkov podľa osobitného predpisu okrem verejných zdravotníkov, ktorí vykonávajú zdravotný dohľad nad pracovnými podmienkami, očných optikov a zubných technikov podľa tohto zákona,
    2. veterinárnych lekárov, veterinárnych pracovníkov a osôb vykonávajúcich odborné práce pri šľachtiteľskej a plemenárskej činnosti v chove hospodárskych zvierat,
    3. advokátov, notárov, patentových zástupcov a súdnych exekútorov,
    4. znalcov a tlmočníkov,

[14] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202402831

5. overovateľov (audítorov) a daňových poradcov,
6. burzových dohodcov, samostatných finančných agentov a finančných poradcov a iných fyzických osôb oprávnených vykonávať finančné sprostredkovanie a finančné poradenstvo podľa osobitného predpisu,
7. sprostredkovateľov a rozhodcov kolektívnych sporov, mediátorov,
8. autorizovaných architektov, autorizovaných krajinných architektov, autorizovaných územných plánovačov, autorizovaných stavebných inžinierov, autorizovaných kontrolných inžinierov, autorizovaných stavbyvedúcich a autorizovaného stavebného dozoru,
9. autorizovaných geodetov a kartografov,
10. reštaurátorov kultúrnych pamiatok a zbierkových predmetov, ktoré sú dielami výtvarného umenia,
11. audítorov bezpečnosti pozemných komunikácií,
12. sociálnych pracovníkov podľa osobitného predpisu,

e) činnosť športovca a športového odborníka podľa osobitného predpisu,
f) prevádzkovanie vzdelávacích zariadení na prípravu a overenie odbornej spôsobilosti športových odborníkov,
g) overovanie určených meradiel alebo úradné meranie[15].

Tieto činnosti síce spĺňajú znaky samostatného výkonu odbornej práce, avšak neregulujú sa živnostenským zákonom, ale **osobitnými právnymi predpismi,** napríklad zákonom o advokácii, zákonom o zdravotníckych pracovníkoch, zákonom o audítoroch či zákonom o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch.

Z praktického hľadiska tak možno povedať, že **živnosťou nie je výkon odbornej činnosti, ktorá si vyžaduje osobitnú kvalifikáciu a oprávnenie udeľované iným orgánom ako živnostenským úradom**.

Práve tieto činnosti (činnosti, ktoré nie sú živnosťou) tvoria základ kategórie **slobodných povolaní**, ktoré sú predmetom osobitnej právnej regulácie, ale neznamená to explicitne, že všetky vymenované činnosti sú automaticky slobodným povolaním (z dôvodu konceptuálnej definície slobodných povolaní). Napríklad činnosť vzdelávanie športových odborníkov nie je slobodné povolanie podľa charakteristických znakov (uvedených nižšie v konceptuálnej definícii), napriek tomu, že nie je živnosťou, nakoľko uvedená činnosť neplní charakteristiky povolania slobodného od štátu (nezávislá profesionálna prax). V duchu konceptuálnej definície je tiež potrebné podotknúť, že zdravotnícke povolania vo všeobecnosti v zmysle osobitných právnych predpisov možno vykonávať aj prostredníctvom živnosti.

1.2 Konceptuálna definícia pojmu slobodné povolanie

Pojem *slobodné povolanie* má svoj pôvod v európskej kontinentálnej právnej tradícii, kde sa používa na označenie profesií vykonávaných samostatne, s vysokou mierou osobnej zodpovednosti a odbornej nezávislosti. Spoločným znakom týchto kategórií je dôraz na osobný výkon duševnej alebo odbornej činnosti, ktorá nie je podnikaním v klasickom obchodnom zmysle, ale skôr **formou nezávislej profesionálnej praxe**.

[15] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/455/20251001

Naprieč jednotlivými krajinami EÚ neexistuje jednotná právna definícia, v európskom kontexte môžeme odkazovať na viaceré definície v právnych normách, ako:

1. **Rozhodnutie Súdneho dvora** EÚ:
   Slobodné povolania, uvedené v tomto ustanovení, sú činnosti, ktoré majú výrazne intelektuálny charakter, vyžadujú vysokú úroveň kvalifikácie a zvyčajne podliehajú jasnej a prísnej profesijnej regulácii. Pri výkone takejto činnosti má osobný prvok osobitný význam a výkon tejto činnosti vždy zahŕňa vysoký stupeň nezávislosti pri vykonávaní odborných úloh[16].
   Definíciu vychádzajúcu z uvedeného rozsudku odporúča aj Charta slobodných povolaní[17], na ktorej sa dohodli pod záštitou Rady európskych zubných lekárov významné európske stavovské organizácie (najmä Standing Committee of European Doctors, European Council of Engineers Chambers, Federation of Veterinarians of Europe, a pod.).

2. **Smernica EÚ 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií,** kde smernica uvádza, že sa vzťahuje *v rozsahu, v akom sú regulované, slobodné povolania, ktoré sú v súlade s touto smernicou vykonávané na základe príslušnej odbornej kvalifikácie osobne, na vlastnú zodpovednost' a odborne nezávisle osobami, ktoré poskytujú duševno — myšlienkové výkony v záujme klienta a vo verejnom záujme. Výkon povolania môže v členských štátoch podliehat', v súlade so zmluvou, osobitným právnym obmedzeniam založeným na vnútroštátnych právnych predpisoch a na právnych predpisoch stanovených autonómne, v tomto rámci, príslušným profesijným zastúpením, ktoré zaručuje a ďalej rozvíja profesionalitu, kvalitu služieb a dôvernost' vzt'ahu s klientom*[18].

3. **Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru** [19] - súčasný pojem „*slobodné povolanie*“ je sociologickým opisom. Znakom slobodného povolania je poskytovanie kvalitnej nehmotnej služby s vyslovene intelektuálnou povahou na základe kvalitného (akademického) vzdelania, záväzok poskytovať služby vo verejnom záujme, odborne a hospodársky nezávislé plnenie úloh, osobné poskytovanie služieb, v rámci vlastnej zodpovednosti a odborne nezávisle, existencia osobitného dôverného vzťahu medzi objednávateľom a dodávateľom, potlačenie záujmu o dosiahnutie maximálneho zisku vo vzťahu k záujmu dodávateľa o poskytnutie optimálnej starostlivosti, ako aj záväzok dodržiavať presné a prísne právne a etické pravidlá súvisiace s profesiou. V členských štátoch sa pojem slobodné povolanie chápe rozlične, v niektorých sa nepoužíva. V niektorých štátoch sa medzi slobodné povolania začleňuje len hlavný okruh povolaní, ako zdravotnícka činnosť, poradenská činnosť ako právny zástupca, daňový poradca a audítor, personálny poradca, inžinier a architekt. V niektorých členských štátoch sa medzi slobodné povolania začleňujú aj umelecké činnosti.

[16] Case C-267/99 Adam [2001] ECR I-7467. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:61999CJ0267
[17] https://fve.org/publications/charter-for-liberal-professions/
[18] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0036&qid=1762173331658
[19] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IE1748&from=RO

Na Slovensku sa pojem *slobodné povolanie* objavuje najmä po roku 1989, v období transformácie ekonomiky na trhové prostredie a obnovy samostatných profesijných komôr. Po prijatí Živnostenského zákona (č. 455/1991 Zb.) sa vytvorila právna hranica medzi *živnosťou* a *inou samostatnou zárobkovou činnosťou*, do ktorej začali byť zaraďované tzv. slobodné povolania. Slovenský právny poriadok pojem *slobodné povolanie* výslovne nedefinuje, jeho obsah je odvodený z osobitných zákonov upravujúcich výkon jednotlivých profesií alebo z daňových predpisov. Táto terminologická nejednotnosť spôsobuje, že v štatistikách, daňových evidenciách či administratívnych registroch sa **kategória slobodných povolaní nevyskytuje ako samostatný analytický celok** a zároveň je nejednotne, a často aj nejednoznačne, používaná v právnom, podnikateľskom a štatistickom prostredí. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že z označenia slobodné povolanie **neplynú v súčasnosti subjektu žiadne práva ani povinnosti**.

Slobodné povolanie teda predstavuje skôr **socio-ekonomický pojem**. Ide o obsahovú kategóriu činností, ktoré sa vyznačujú spoločnými charakteristikami, ako sú:

- **Poskytovanie kvalitnej nehmotnej služby s intelektuálnou povahou**. Slobodné povolania sú často opísané ako také, ktoré „poskytujú služby intelektuálneho, duševného či koncepčného charakteru“ na základe odborných kvalifikácií.
- **Poskytovanie služieb na základe kvalitného (akademického) vzdelania.** Činnosti musia byť založené na príslušnej odbornej kvalifikácii, ktorá je potvrdzovaná zväčša reguláciou alebo komorou/stavovskou organizáciou.
- **Záväzok poskytovať služby verejnosti.** Slobodné povolania pôsobia nielen v záujme zákazníka (klienta), ale majú aj verejnoprospešný rozmer – vzhľadom na dôveru, integritu a ochranu verejného záujmu.
- **Osobné poskytovanie služieb v rámci vlastnej zodpovednosti a odborne nezávisle**. Praktické vykonávanie služby je často osobné, s vysokou mierou individuálnej zodpovednosti. Odbornosť zastrešuje komora (v prípade regulovaných povolaní), ktorá registruje odborníkov a dohliada nad profesionálnym výkonom služby.
- **Záväzok dodržiavať presné a prísne právne a etické pravidlá súvisiace s profesiou**. Slobodné povolania sú založené na dôvere. Vzhľadom na informačnú asymetriu je nevyhnutné, aby príjemca služby dôveroval tomu, že poskytovateľ nebude z tohto informačného deficitu ťažiť vo svoj prospech, ale poskytne príjemcovi čo najlepšie služby prispôsobené jeho požiadavkám.

Zároveň platí, že označenie „*slobodné povolanie*“ neurčuje právnu formu výkonu činnosti. Jednotlivé profesie môžu byť vykonávané osobne ako fyzické osoby (napríklad samostatný advokát, architekt či lekár), aj zamestnanie (napr. zdravotnícke povolania), alebo prostredníctvom právnickej osoby, ak to umožňuje osobitný zákon (napr. advokátska spoločnosť, audítorská spoločnosť, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti). V týchto prípadoch je odborný výkon viazaný na konkrétnu fyzickú osobu, ktorá nesie profesijnú zodpovednosť a musí spĺňať požiadavky na odbornú spôsobilosť. **Určujúcimi znakmi slobodného povolania** preto nie sú forma organizácie ani spôsob zdaňovania, ale **osobný charakter výkonu činnosti, odborná autonómia, zodpovednosť a záväzok dodržiavať etické a profesijné štandardy**.

V rámci **koncepčnej definície** slobodného povolania, ktorú považujeme za úplnú, budeme pre účely tejto analýzy považovať skupinu povolaní zo skupiny neregulovaných a časť regulovaných povolaní, ako je uvedené nižšie v Tabuľke 1.

Tabuľka č. 1: **Skupina slobodných povolaní podľa miery regulácie a formy výkonu**

Miera regulácie/forma výkonu	Fyzická osoba	Právnická osoba
Neregulované povolania	SZČO vykonávajúce činnosti podľa osobitných právnych predpisov, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním. Typicky tvorivé profesie (autor, hudobník, výtvarník), prekladateľ/tlmočník (mimo režimu „znaleckých“ alebo iných osobitných predpisov), konzultanti (IT, biznis, HR, procesy, projektové riadenie).	Voľne podnikajúce spoločnosti, zvyčajne s. r. o., poskytujúce neregulované služby, len vybrané NACE. Typicky konzultačná firma (IT, biznis, HR, procesy, projektové riadenie).
Regulované povolania	Regulované povolania uskutočňované ako SZČO podľa osobitných zákonov alebo TPP v špecifických prípadoch (napr. zdravotné sestry). Typicky advokát, notár, daňový poradca, audítor/štatutárny audítor, autorizovaný architekt, autorizovaný stavebný inžinier, geodet, reštaurátor, lekár a pod.	Inštitucionalizovaný výkon regulovaných profesií – PO: s. r. o./v. o. s./k. s. a pod. ak to osobitný zákon pripúšťa. Odborný výkon je viazaný na kvalifikovanú fyzickú osobu (zodpovedný profesionál). Typicky advokátske spoločenstvo, audítorská spoločnosť, ambulancie lekárov, daňové poradenstvo, architektonický ateliér a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

Bez ohľadu na právnu formu výkonu činnosti platí, že slobodné povolania predstavujú prepojenie medzi výkonom odbornej profesie a podnikaním. Ide o subjekty, ktoré spájajú nezávislý duševný výkon s ekonomickou zodpovednosťou a spoločenskou dôveryhodnosťou.

1.3 Vymedzenie slobodných povolaní pre kvantitatívnu analýzu

Pre potreby kvantitatívnej analýzy však všeobecná definícia slobodného povolania ako socio-ekonomickému pojmu nestačí a je potrebné **presné vymedzenie**, ktoré umožňuje identifikovať slobodné povolania v konkrétnych dátových zdrojoch a sledovať ich vývoj v čase.

Keďže neexistuje jeden centrálny register slobodných povolaní, analýza využíva **štyri navzájom sa doplňujúce dátové zdroje**, ktoré zachytávajú určitú časť tohto segmentu. Cieľom tejto kapitoly je stanoviť operačné **definície slobodných povolaní**, ktoré presne určia, ako identifikujeme slobodné povolania v **konkrétnych dátových zdrojoch**.

Pre účely tejto analýzy teda pracujeme so štyrmi operačnými definíciami:

A. **Administratívna definícia (FO - podnikateľ) -** vychádza z právnej formy v RO ŠÚ SR,
B. **Daňová definícia (FO) -** vychádza z typu príjmov podľa § 6 zákona o dani z príjmov podľa údajov FS SR,
C. **Regulačná definícia (FO aj PO) -** vychádza zo zoznamov a licencií profesijných komôr a regulátorov,
D. **Odvetvová definícia (PO) -** vychádza z klasifikácie ekonomických činností SK NACE v OR SR/RPO.

Nasledujúce časti detailne popisujú metodiku výberu v každom zo zdrojov.

A. Administratívna definícia podľa právnej formy - Register organizácií ŠÚ SR

Vychádzame z údajov Registra organizácií (RO), ktorý vedie ŠÚ SR. RO je verejný zoznam subjektov vedený na štatistické a evidenčné účely; zahŕňa právnické osoby a fyzické osoby – podnikateľov, a je zostavovaný na základe údajov, ktoré ŠÚ SR získava podľa zákona o štátnej

štatistike a ďalších osobitných predpisov. V RO je každý subjekt jednoznačne identifikovaný IČO.

Pre kvantitatívnu identifikáciu slobodných povolaní v tomto zdroji používame právnu formu z číselníka právnych foriem (CL000056) a vyčleňujeme fyzické osoby so slobodným povolaním evidované pod kódmi:

- **105 – *Slobodné povolanie – fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona***, t. j. na základe osobitných predpisov napr. zákonov o stavovských komorách, profesijných organizáciách alebo iných regulovaných povolaniach = výlučné slobodné povolania,
- **109 – *Podnikateľ – fyzická osoba – nezapísaná v obchodnom registri, podnikajúca súčasne ako osoba so slobodným povolaním*,** t. j. fyzická osoba, ktorá má postavenie živnostníka a zároveň vykonáva činnosť slobodného povolania podľa osobitného predpisu iného ako živnostenský zákon = súbeh slobodného povolania a živnosti.

Táto administratívna definícia preto zachytáva **len tú časť slobodných povolaní, ktoré sú vykonávané z pohľadu ŠÚ SR v postavení FO – podnikateľa a sú v RO evidované s prideleným IČO**.

Primárnym zdrojom údajov je zoznam subjektov z RO s identifikáciou obchodného mena, IČO, obce a dátumu vzniku a zániku. Informácie o hlavnej činnosti podľa SK NACE a kategórii veľkosti podľa počtu zamestnancov sú doplnené z Registra účtovných závierok, kde sa časť údajov o účtovnej jednotke získava z RO ŠÚ SR. Údaje o subjektoch, ktoré sú evidované aj v RPO SR, sú overené aj v tomto zdroji.

V rámci tejto definície analyzujeme najmä:

- počet subjektov,
- regionálne rozloženie,
- štruktúru podľa ekonomickej činnosti (SK NACE),
- veľkostnú kategóriu podľa počtu zamestnancov,
- rodovú a vekovú štruktúru.

RO poskytuje dôležitý administratívny obraz o registrovaných slobodných povolaniach s prideleným IČO, avšak uvedená právna forma nezachytáva všetky subjekty vykonávajúce slobodné povolanie. Časť fyzických osôb vykonávajúcich neregulované alebo špecifické činnosti typické pre slobodné povolania (napr. autori, umelci či niektorí špecialisti) môže **pôsobiť mimo postavenia FO – podnikateľa** napr. ako samostatná činnosť alebo formou autorských/licenčných príjmov, a preto nie je v RO evidovaná a nemusí mať pridelené IČO. Preto na účely komplexnejšieho pokrytia fyzických osôb využívame daňové údaje FS SR, ktoré zachytávajú všetkých daňovníkov s príjmami podľa § 6.

B. Definícia podľa § 6 zákona o dani z príjmov - Daňové údaje FS SR

Pojem slobodné povolanie sa v daňovej praxi podľa FS SR[20] viaže na príjmy z výkonu činností, ktoré majú charakter slobodného povolania. Ide najmä o druhy príjmov uvedené v Tabuľke 2.

[20] https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/fyzicke-osoby/slobodne-povolania#ZaradeniePrijmovDanovnika

Tabuľka č. 2: **Druhy príjmov z výkonu činnosti, ktoré majú charakter slobodného povolania podľa FS SR**

Znenie zákona	Druh	Príklad
ods. 1 písm. c)	príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov	daňový poradca, audítor, súkromný lekár, notár, exekútor, stavebný inžinier, architekt, geodet, reštaurátor
ods. 2 písm. a)	Príjmy z inej samostatnej zárobkovej činnosti: **(i)** z vytvorenia diela a z podania umeleckého výkonu, pri ktorých daňovník uplatnil postup podľa §43 ods.14 (dohoda o nevyberaní dane zrážkou), a z vydávania/rozmnožovania/rozširovania diel na vlastné náklady podľa autorského zákona; **(ii)** z vytvorenia alebo zhotovenia iného predmetu duševného vlastníctva a z použitia alebo z postúpenia práv k nemu	(i) autor/umelec, ktorý má s platiteľom dane dohodu podľa §43 ods.14; samovydavateľ; (ii) licencovanie/prevod práv k predmetom duševného vlastníctva, napr. patent. právo, ochranná známka, úžitkový vzor, priemyselný vzor, zlepšovací návrh, know-how a pod.
ods. 2 písm. b)	príjmy z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním	osobný asistent, pracovný asistent
ods. 2 písm. c	príjmy znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu	znalec, tlmočník, prekladateľ (činnosť podľa osobitného predpisu)
ods. 2 písm. d)	príjmy z činností sprostredkovateľov podľa osobitných predpisov, ktoré nie sú živnosťou	sprostredkovatelia sporenia/poistenia v prípade ak nejde o živnosť
ods. 2 písm. e)	príjmy z činnosti športovca alebo športového odborníka	športovec; športový odborník (napr. tréner, rozhodca a pod. – podľa osobitných predpisov v športe)
ods. 4	Príjmy z použitia diela a použitia umeleckého výkonu (udelenie súhlasu na použitie), **ak nepatria do §6 ods.2 písm. a)** (t. j. nejde o príjmy, pri ktorých daňovník uplatnil postup podľa §43 ods.14)	licenčné príjmy z použitia diela/umeleckého výkonu; typicky aj tantiémy

Zdroj: https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan-z-prijmov/fyzicke-osoby/slobodne-povolania

Táto daňová definícia zachytáva slobodné povolania **v rozsahu FO s príjmami podľa § 6**, teda príjmami pri výkone mimo závislej činnosti. Títo daňovníci:

- nemajú povinnosť mať živnostenské oprávnenie,
- môžu viesť daňovú evidenciu alebo účtovníctvo,
- zdaňujú svoje príjmy podľa § 6 zákona o dani z príjmov,
- si môžu uplatniť výdavky buď v preukázanej výške, alebo paušálne vo výške 60 % z príjmov (do stanoveného limitu).

Z daňového hľadiska teda pojem „slobodné povolanie“ **nepredstavuje právnu formu** výkonu činnosti, ale **kategóriu príjmov**, teda spôsob, akým fyzická osoba dosahuje príjem mimo živnostenského podnikania.

Zdrojom údajov sú agregované štatistiky poskytnuté FS SR ohľadom počtu daňových subjektov, príjmoch a výdavkoch podľa §6. Údaje sú sprístupnené v agregovanej forme, preto neumožňujú identifikáciu jednotlivých profesií na úrovni konkrétnych osôb ani preverenie naprieč inými registrami.

Vzhľadom na neúplnosť RO predstavuje táto daňová definícia **vhodnejší a presnejší zdroj** na identifikáciu fyzických osôb. Povinnosť registrácie na daň z príjmov (a pridelenie DIČ) sa

totiž vzťahuje na **všetky fyzické osoby** dosahujúce príjmy podľa § 6, **bez ohľadu na to, či majú alebo nemajú pridelené IČO**. Daňové dáta tak pokrývajú aj tú časť populácie slobodných povolaní (napr. autorov), ktorá v administratívnom registri chýba.

Údaje FS SR nám umožňujú analyzovať výlučne FO a to:

- počet daňovníkov s príjmami zo slobodných povolaní,
- agregované príjmy a ich štruktúru podľa typu činností,
- agregované výdavky,
- regionálne a časové trendy.

Daňová definícia zachytáva len osoby, ktoré dosiahli príjmy podľa § 6, teda mimo závislej činnosti. **Osoby kombinujúce zamestnanie a samostatný výkon** sa v daňových dátach objavia iba **ak mali aj príjmy podľa § 6**. Ak je slobodné povolanie vykonávané prostredníctvom právnickej osoby, z daňového pohľadu ide o **štandardné zdaňovanie právnických osôb** bez uplatňovania špecifických pravidiel viazaných na § 6. Z tohto dôvodu dopĺňame daňový pohľad regulačnou definíciou založenou na registroch profesijných komôr a regulátorov, ktorá identifikuje držiteľov oprávnení nezávisle od formy výkonu či príjmu.

C. Definícia regulovaných slobodných povolaní - registre profesijných komôr

Tento pohľad identifikuje slobodné povolania prostredníctvom **oprávnenia na výkon regulovaného povolania**. V tomto prípade ide o definíciu založenú na **licencii či registrácii**, nie na právnej forme alebo na type príjmu. Zachytáva však iba slobodné povolania **z kategórie regulovaných povolaní**.

Zdrojom údajov sú **registračné a licenčné evidencie profesijných komôr**, ktoré majú zo zákona právomoc:

- viesť **register osôb oprávnených vykonávať regulované povolanie**,
- udeľovať, pozastavovať a odnímať licencie na výkon povolania,
- vykonávať dohľad nad dodržiavaním odborných a etických štandardov.

Do analýzy zaraďujeme komory a povolania uvedené v Tabuľke 3. Za regulované slobodné povolania považujeme fyzické osoby a tam, kde osobitný predpis umožňuje a register to eviduje, aj právnické osoby, ktoré majú k rozhodnému dátumu aktívne oprávnenie na výkon regulovaného povolania a sú vedené v registri príslušnej profesijnej komory. Komory, ktoré nemajú verejne dostupné informácie o vydaných oprávneniach a registrovaných osobách, boli oslovené so žiadosťou o zaslanie agregovaných počtov cez infožiadosť[21].

[21] Na základe zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

Tabuľka č. 3: **Skupina regulovaných povolaní, ktoré sú slobodnými povolaniami pre účely analýzy**

Kategória	Názov regulovaného povolania	Komora
Ekonomické povolania	Daňový poradca	Slovenská komora daňových poradcov https://www.skdp.sk/
	Štatutárny audítor	Slovenská komora audítorov https://www.skau.sk/
Povolania v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR	Advokát	Slovenská advokátska komora https://www.sak.sk/
	Súdny exekútor	Slovenská komora exekútorov https://www.ske.sk/
Ostatné regulované povolania	Autorizovaný architekt	Slovenská komora architektov https://komarch.sk/
	Autorizovaný krajinný architekt	
	Autorizovaný geodet a kartograf	Komora geodetov a kartografov https://kgk.sk/
	Autorizovaný stavbyvedúci	Slovenská komora stavebných inžinierov https://www.sksi.sk/
	Autorizovaný stavebný dozor	
	Autorizovaný stavebný inžinier	
	Patentový zástupca	Slovenská komora patentových zástupcov https://www.skpz.sk/
	Reštaurátor	Komora reštaurátorov https://www.restauro.sk/
	Veterinárny lekár	Komora veterinárnych lekárov SR https://www.kvlsr.sk/#/
Zdravotnícke povolania	Fyzioterapeut	Slovenská komora fyzioterapeutov https://komorafyzioterapeutov.sk/
	Fyzik	Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov https://www.skizp.sk/index.php/sk/
	Laboratórny diagnostik	
	Liečebný pedagóg (v zdravotníctve)	
	Logopéd	
	Dentálna hygienička	Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov https://skmtp.sk/
	Farmaceutický laborant	
	Masér	
	Nutričný terapeut	
	Očný optik	
	Optometrista	
	Praktická sestra - asistent	
	Rádiologický technik	
	Sanitár	
	Technik pre zdravotnícke pomôcky	
	Verejný zdravotník	
	Zdravotnícky laborant	
	Zubný asistent	
	Ortopedický technik	Slovenská komora ortopedických technikov https://www.skort.sk/skort_statut
	Psychológ	Slovenská komora psychológov https://www.komorapsychologov.sk/
	Pôrodná asistentka	Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek https://www.sksapa.sk/
	Sestra	
	Zdravotnícky záchranár	Slovenská komora zdravotníckych záchranárov https://www.skzz.sk/
	Zubný lekár	Slovenská komora zubných lekárov https://www.skzl.sk/
	Zubný technik	Slovenská komora zubných technikov https://www.skzt.sk/
	Farmaceut	Slovenská lekárnická komora https://www.slek.sk/
	Lekár	Slovenská lekárska komora https://www.lekom.sk/

Zdroj: Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR[22], vlastné spracovanie

[22] https://www.minedu.sk/regulovane-povolania-v-slovenskej-republike/

Táto definícia zahŕňa:

- fyzické osoby – jednotlivých profesionálov (napr. advokát, autorizovaný architekt),
- právnické osoby – len v tých profesiách, kde to osobitný predpis umožňuje a zároveň sú v registri identifikovateľné (napr. advokátske spoločnosti, poskytovatelia zdravotníckych služieb a pod.).

V dátach profesijných komôr (podľa dostupnosti na základe zdroja) analyzujeme najmä:

- počet aktívnych členov/licencií podľa profesie,
- rozlíšenie FO a PO,
- štruktúru podľa regiónu, pohlavia, veku alebo formy výkonu činnosti.

Tento zdroj zachytáva oprávnenie na výkon regulovaného povolania. Zároveň nie všetky regulované povolania majú verejne dostupné registre alebo porovnateľne štruktúrované údaje. Preto ide iba **o čiastkový pohľad na vybrané regulované** slobodné povolania.

D. Definícia podľa SK NACE (firmy – slobodné povolania) - Obchodný register SR/RPO

Tento pohľad dopĺňa analýzu o slobodné povolania vykonávané prostredníctvom právnických osôb. Pri právnických osobách neexistuje samostatná právna forma „slobodné povolanie“. Firmy, ktoré vykonávajú činnosti slobodných povolaní, sa evidujú ako bežné obchodné spoločnosti (najmä spoločnosť s ručením obmedzeným, verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť a pod.). Ich identifikácia preto vychádza **z ekonomickej činnosti podľa SK NACE**, nie z právnej formy.

Pre potreby tejto analýzy definujeme **slobodné povolania – PO** ako všetky právnické osoby zapísané v Obchodnom registri (resp. evidované v RPO), ktorých hlavná ekonomická činnosť podľa SK NACE patrí medzi vybrané kódy reprezentujúce segment slobodných povolaní (Tabuľka 3).

Vybrané SK NACE kódy rozlišujeme na:

- **neregulované odvetvia** - voľne podnikajúce spoločnosti poskytujúce služby typické pre slobodné povolania,
- **regulované odvetvia** - inštitucionalizovaný výkon regulovaných profesií cez PO v prípadoch, kde to osobitný predpis umožňuje. Odborný výkon je viazaný na kvalifikovanú fyzickú osobu - zodpovedného profesionála.

Keďže hranica medzi tým, „čo ešte je“ a „čo už nie je“ slobodné povolanie pri právnických osobách nie je administratívne ostrá, pracujeme s dvoma paralelnými režimami vymedzenia podľa SK NACE:

- **úzka definícia (konzervatívne jadro)** - zahŕňa činnosti, pri ktorých je väzba na výkon slobodného povolania najpriamejšia (typicky regulované profesie a vybrané vysoko pravdepodobné neregulované profesionálne služby). Jej výsledky budú predstavovať dolný odhad rozsahu PO v slobodných povolaniach, pretože cielene minimalizuje riziko zahrnutia veľkého množstva všeobecných podnikateľských aktivít.
- **široká definícia (rozšírený sektor služieb slobodných povolaní) -** široká definícia zachytáva širší okruh činností, ktoré sa v praxi často prekrývajú so slobodnými povolaniami, no môžu zahŕňať aj firmy s odlišným charakterom (napr. väčšie servisné spoločnosti, holdingové štruktúry, multi-service agentúry). Výsledky budú

predstavovať horný odhad (resp. sektorový pohľad) s vyššou pravdepodobnosťou, že zachytíme aj subjekty mimo užšieho chápania slobodných povolaní.

Tabuľka č. 4: **Skupina slobodných povolaní**

Miera regulácie/forma výkonu	Právnická osoba – úzka definícia	Právnická osoba – široká definícia
Neregulované povolania	Voľne podnikajúce spoločnosti, zvyčajne s. r. o., poskytujúce neregulované služby. Vybrané NACE: • 72200 Výskum a experimentálny vývoj • 74100 Špecializované dizajnérske činnosti • 74200 Fotografické činnosti • 74300 Prekladateľské a tlmočnícke činnosti • 74900 Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n. • 90010 Scénické umenie • 90030 Umelecká tvorba	Úzka definícia doplnená o: • 62010 Počítačové programovanie • 62020 Poradenské služby v oblasti IT • 62090 Ostatné služby týkajúce sa informačných technológií a počítačov • 70220 Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia • 93190 Ostatné športové činnosti
Regulované povolania	Inštitucionalizovaný výkon regulovaných profesií – PO: s. r. o./v. o. s./k. s., a. s. a pod. ak to osobitný zákon pripúšťa. Odborný výkon je viazaný na kvalifikovanú fyzickú osobu (zodpovedný profesionál). Vybrané NACE: • 69100 Právne činnosti • 69200 Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo (vybrané iba spoločnosti, ktoré majú v predmete činností uvedený audit) • 71110 Architektonické činnosti • 71121 Inžinierske činnosti a poradenstvo • 71129 Ostatné inžinierske činnosti a súvisiace technické poradenstvo • 71123 Geodetické činnosti • 75000 Veterinárne činnosti • 86210 Činnosti všeobecnej lekárskej praxe • 86220 Činnosti špeciálnej lekárskej praxe • 86230 Zubná lekárska prax • 86901 Služby zdravotníckych laboratórií • 86909 Ostatná zdravotná starostlivosť i.n.	Úzka definícia doplnená o: • 66220 Činnosti poisťovacích agentov a maklérov

Zdroj: vlastné spracovanie

Zdrojom údajov je RPO doplnený údaje z RÚZ v prípade spoločností, ktoré majú podané verejné účtovné závierky.

Identifikácia podľa SK NACE je približná, pretože nie všetky firmy v danom NACE musia predstavovať výkon slobodného povolania v užšom zmysle (riziko nadhodnotenia), a naopak firmy vykonávajúce slobodné povolanie ako vedľajšiu činnosť nemusia byť zachytené, keďže používame hlavnú ekonomickú činnosť (riziko podhodnotenia).

V rámci tejto definície analyzujeme najmä:
- počet a štruktúru firiem pôsobiacich v odvetviach slobodných povolaní,
- ich veľkostnú štruktúru (podľa počtu zamestnancov),
- regionálne rozloženie,
- pri dostupnosti aj ekonomické ukazovatele (tržby, výsledok hospodárenia).

1.4 Výsledná typológia pre účely analýzy

V analýze rozlišujeme **konceptuálne vymedzenie** slobodných povolaní (obsahová kategória založená na osobnom, odborne nezávislom výkone, kvalifikácii a profesijnej zodpovednosti) a **operačné vymedzenia**, ktoré vyplývajú zo štyroch dostupných dátových zdrojov. Keďže každý zdroj identifikuje slobodné povolania iným mechanizmom (právna forma, typ príjmu, licencia/registrácia, hlavná ekonomická činnosť), výsledky neinterpretujeme ako jeden presný počet, ale ako **súbor komplementárnych pohľadov**.

Aby bola interpretácia jednotná a transparentná, zavádzame dve analytické roviny:

- **konzervatívne jadro (úzka definícia)** – predstavuje skupinu činností s najvyššou zhodou s konceptuálnou definíciou a s najnižším rizikom, že do výpočtov zahrnieme činnosti mimo slobodných povolaní,
- **rozšírené vymedzenie (široká definícia)** – zahŕňa aj hraničné skupiny, ktoré sa v administratívnych a daňových dátach vyskytujú v kategóriách priraďovaných k slobodným povolaniam, avšak konceptuálne môžu mať odlišný charakter. Tieto skupiny sú všade tam, kde je to možné, **explicitne označené**, aby bolo zrejmé, ako ovplyvňujú výsledky.

V dátach sa objavujú štyri **hraničné okruhy**, pričom v analytickej časti od nich neabstrahujeme, ale pri interpretácii špecificky poukazujeme na ich veľkosť a vývoj:

1. **Športoví odborníci a športovci**

Športoví odborníci (tréneri, rozhodcovia) charakteristicky napĺňajú znaky odbornej spôsobilosti a osobnej zodpovednosti, kým výkon športovca je typicky výkonová činnosť s čiastočnou zhodou s konceptom slobodného povolania. V administratívnej aj daňovej definícii sú športovci súčasťou dát, nakoľko figurujú v danej právnej forme aj v typoch príjmoch typických pre slobodné povolanie podľa FS SR. V rámci analýzy PO ich v rámci zachovania analógie zaraďujeme do širšej definície.

2. **Finanční sprostredkovatelia a finanční poradcovia**

Ide o vnútorné rôznorodý segment. Časť má charakter odborného poradenstva, časť je sprostredkovanie a predaj produktov. Rovnako ako športovci sú súčasťou právnej formy FO slobodné povolanie a v rámci daňovej definície sú medzi príjmami z činností sprostredkovateľov podľa osobitných predpisov. Uvádzame ich aj ako súčasť širšej definície PO podľa ekonomickej činnosti NACE.

3. **Taxislužba**

Taxislužba je súčasťou administratívnych a daňových kategóriách viazaných na „osobitné predpisy“ (napr. právna forma FO a §6 ods. 1 písm. c)) nakoľko sa jej výkon riadi zákonom o cestnej doprave na základe koncesie. Konceptuálne však nejde o slobodné povolanie v zmysle intelektuálnej, kvalifikovanej profesionálnej služby. Do definície PO podľa NACE ich nezahŕňame.

4. **„Činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním“** - príjmy podľa § 6 ods. 2 písm. b)

FS SR uvádza príklady tejto skupiny ako správca konkurznej podstaty, osobný asistent, pracovný asistent, hypotekárny správca[23]. Z konceptuálneho hľadiska však ide o širokú, obsahovo heterogénnu skupinu, ktorá môže zahŕňať aj činnosti, ktoré nespĺňajú znaky typické

[23] https://podpora.financnasprava.sk/378341-Pr%C3%ADjmy-z-%C4%8Dinnost%C3%AD-ktor%C3%A9-nie-s%C3%BA-%C5%BEivnos%C5%A5ou-ani-podnikan%C3%ADm

pre jadro slobodných povolaní. Ani túto skupinu špecificky do analýzy PO podľa NACE nedefinujeme.

5. Programátori, IT špecialisti, poradenské služby

Ide o neregulované znalostné činnosti, ktoré sú v daňových údajoch FS SR zachytené v rámci príjmov z vytvorenia diela alebo iného predmetu duševného vlastníctva a z použitia alebo postúpenia práv. V praxi sem často spadá tvorba softvéru a súvisiace IT činnosti. Keďže sa veľká časť týchto aktivít realizuje aj prostredníctvom právnických osôb, zahŕňame ich do širokej definície PO cez NACE. Analogicky, do širokej definície PO zaraďujeme aj poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia, hoci ide o obsahovo heterogénne odvetvie s vyšším rizikom nadhodnotenia.

Na základe týchto skutočností stanovujeme výslednú typológiu uvedenú v Tabuľke 5.

Tabuľka č. 5: **Skupina slobodných povolaní – výsledná typológia pre účely kvantitatívnej analýzy**

Dátový zdroj/analytická rovina	Jadro SP (úzka definícia)	Rozšírené vymedzenie (široká definícia)
Register organizácií ŠÚ SR	Právna forma subjektov FO 105 a FO 109 v plnom rozsahu zdrojovej klasifikácie s poukázaním na rozsah hraničných činností podľa SK NACE (športové činnosti, finančné sprostredkovatelia, taxislužba)	Právna forma subjektov FO 105 a FO 109 v plnom rozsahu zdrojovej klasifikácie
Finančná správa SR	Všetky daňové subjekty FO s príjmami podľa §6 v rozsahu zdrojovej klasifikácie FS s poukázaním na rozsah hraničných činností (časť ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. b), d), e)) tam, kde to agregované údaje umožňujú	Všetky daňové subjekty FO s príjmami podľa §6 v rozsahu zdrojovej klasifikácie FS (ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a), ods. 2 písm. b), ods. 2 písm. c, ods. 2 písm. d), ods. 2 písm. e), ods. 4))
Registre komôr	Subjekty s aktívnym oprávnením/licenciou v regulovaných profesiách (Tabuľka 3)	Totožné s jadrom SP

OR SR/RPO SK NACE	Ekonomické činnosti podľa klasifikácie SK NACE: 69100 Právne činnosti 69200 Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo (vybrané iba spoločnosti, ktoré majú v predmete činností uvedený audit) 71110 Architektonické činnosti 71121 Inžinierske činnosti a poradenstvo 71129 Ostatné inžinierske činnosti a súvisiace technické poradenstvo 71123 Geodetické činnosti 72200 Výskum a experimentálny vývoj 74100 Špecializované dizajnérske činnosti 74200 Fotografické činnosti 74300 Prekladateľské a tlmočnícke činnosti 74900 Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n. 75000 Veterinárne činnosti 86210 Činnosti všeobecnej lekárskej praxe 86220 Činnosti špeciálnej lekárskej praxe 86230 Zubná lekárska prax 86901 Služby zdravotníckych laboratórií 86909 Ostatná zdravotná starostlivosť i.n. 90010 Scénické umenie 90030 Umelecká tvorba	Jadro SP rozšírené o NACE kódy: 62010 Počítačové programovanie 62020 Poradenské služby v oblasti IT 62090 Ostatné služby týkajúce sa informačných technológií a počítačov 66220 Činnosti poisťovacích agentov a maklérov 70220 Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia 93190 Ostatné športové činnosti

Zdroj: vlastné spracovanie

Operačné definície slobodných povolaní (administratívna, daňová, regulačná a odvetvová) predstavujú rôzne evidenčné a analytické pohľady na sledovaný jav. Z povahy použitých zdrojov vyplýva, že tieto množiny sa **čiastočne prekrývajú** a nie je možné ich považovať za vzájomne nezávislé. Jedna fyzická osoba môže byť napríklad súčasne evidovaná v registri komory (regulačná definícia), vykazovať príjmy podľa § 6 zákona o dani z príjmov (daňová definícia) a zároveň pôsobiť ako konateľ alebo spoločník právnickej osoby s relevantným NACE (odvetvová definícia). Zároveň platí, že jedna činnosť môže byť v administratívnych registroch zachytená inak ako v daňových výkazoch.

Z uvedeného dôvodu platí, že počty z jednotlivých definícií **nie je možné sčitovať**. V tejto analýze preto pristupujeme k výsledkom ako k paralelným rezom populácie slobodných povolaní, pričom každá definícia popisuje inú časť reality a je vhodná na iné typy interpretácie. V záverečnej časti analýzy pristupujeme ku kvantifikácii podielu slobodných povolaní na HDP a na tvorbe pracovných miest, kde tieto pohľady **zlučujeme do jedného odhadu**, pričom je nutné počítať s neistotou vyplývajúcou z prekryvov a rozdielov v evidencii. Z tohto dôvodu uvádzame **dolný (konzervatívny) odhad** a **horný odhad** možného príspevku slobodných povolaní.

Tieto metodické limity zároveň odôvodňujú potrebu zaviesť pravidelné monitorovanie a satelitný účet slobodných povolaní, ktorý je súčasťou navrhovaných odporúčaní na konci dokumentu.

1.5 Kvantitatívna analýza slobodných povolaní

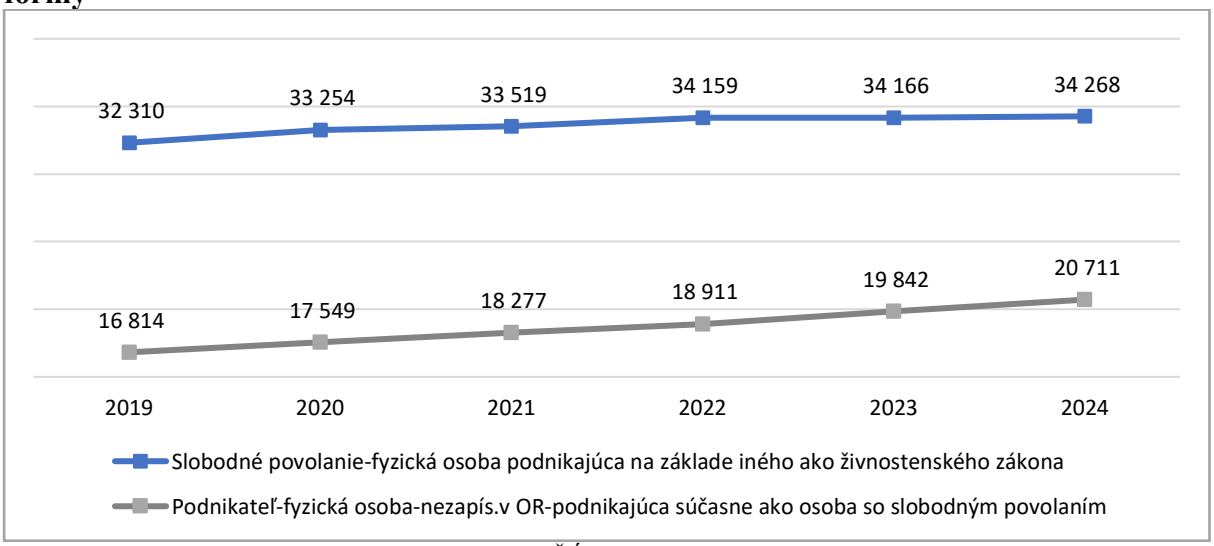
Táto kapitola nadväzuje na vymedzenie slobodných povolaní v časti 4.3 a na výslednú typológiu v časti 4.4 a prináša kvantitatívny pohľad na rozsah, štruktúru a vývoj slobodných povolaní na Slovensku. V nasledujúcich podkapitolách preto prezentujeme výsledky vždy v kontexte konkrétnej definície, priebežne upozorňujeme na limity pokrytia a tam, kde je to metodicky opodstatnené, výsledky medzi zdrojmi porovnávame. Cieľom je poskytnúť konzistentný obraz o slobodných povolaniach podľa miery regulácie a formy výkonu, vrátane regionálnych a časových trendov a základných ekonomických ukazovateľov.

1.5.1 Administratívny vývoj registrovaných subjektov

Administratívny pohľad vychádza z RO ŠÚ SR, pričom kategóriu slobodných povolaní približujeme cez právne formy z číselníka CL000056: **105 – výlučné slobodné povolanie** (FO podnikajúca na základe osobitného predpisu mimo živnostenského zákona) a **109 – súbeh slobodného povolania a živnosti** (FO, ktorá je živnostník a zároveň vykonáva aj činnosť slobodného povolania). V rámci tejto definície zachytávame výlučne fyzické osoby s IČO evidované v registri.

Dáta z RO zahŕňajú všetky aktívne subjekty v zmysle platnej registrácie bez ohľadu na ekonomickú aktivitu. Vývoj počtu subjektov s právnou formou 105 (slobodné povolania) a 109 (podnikatelia FO podnikajúce súčasne ako slobodné povolanie) v RO ukazuje, že **medzi rokmi 2019 a 2024 narástol počet administratívne registrovaných subjektov o 12 %**. Výlučne právna forma slobodné povolania narástla len o 6 %, pričom medzi rokmi 2022 – 2024 nastala len minimálna zmena. Hybridná forma 109 (kombinácia so živnosťou) rástla výraznejšie (o 23 %) a má stabilný medziročný rast o 3,5 – 4,9 % ročne. To naznačuje, že prax smeruje viac ku kombinovanému výkonu činnosti slobodných povolaní. Ten môže odrážať multiaktivitu (kombinovanie viacerých činností) alebo voľbu právneho rámca, ktorý môže byť flexibilnejší.

Graf č. 1: **Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní a podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa právnej formy**

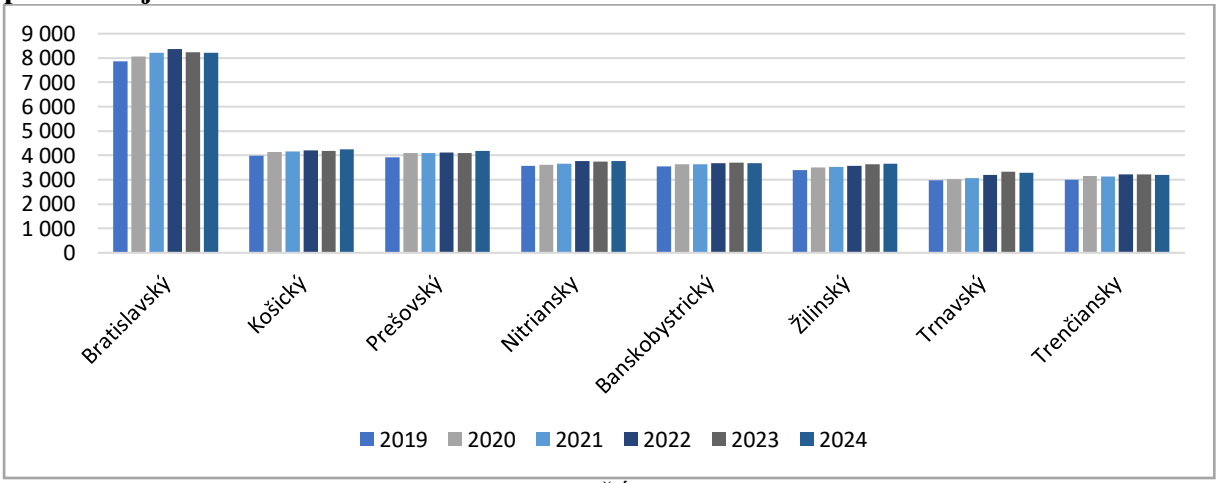

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR

Administratívny vývoj registrovaných subjektov podľa právnej formy 105 – výlučne slobodné povolania

Registrované ekonomicky aktívne aj neaktívne výlučne slobodné povolania sú v najväčšej miere zastúpené v Bratislavskom kraji. Ten však ako jediný zaznamenal pokles počtu registrovaných slobodných povolaní dva roky po sebe medzi rokmi 2022 - 2024. Rovnako v Trnavskom kraji došlo k poklesu počtu registrovaných medzi rokmi 2023 a 2024.

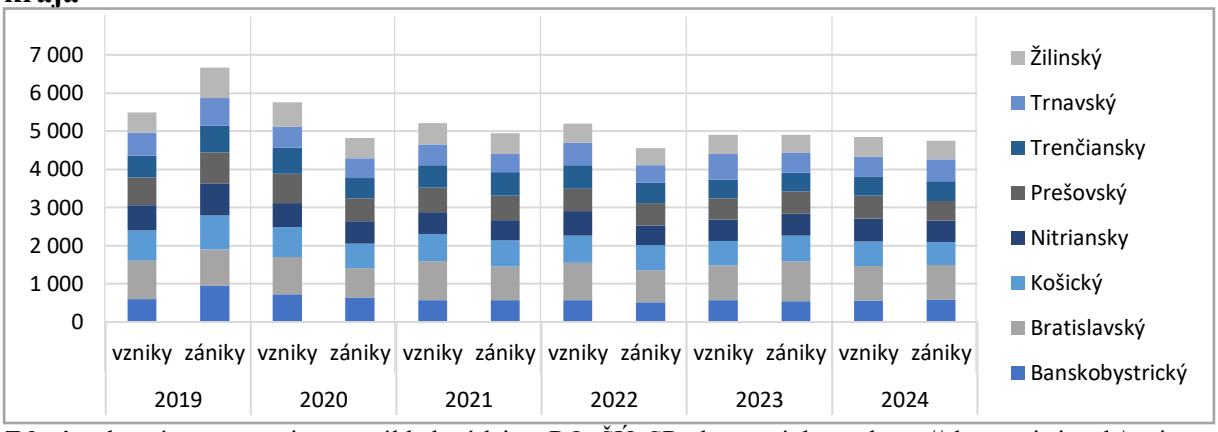
Graf č. 2: **Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní k 31.12. príslušného roku podľa kraja**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR dostupných na https://zber.statistics.sk/register-organizacii

Počty vzniknutých a zaniknutých subjektov ukazujú, že **v roku 2019 počet** registrovaných slobodných povolaní **klesol** (vzniky 5 499, zániky 6 664, saldo −1 165), pričom negatívne saldo malo takmer všetkých 8 krajov s výnimkou Bratislavského kraja. Roky **2020 – 2022** priniesli **čistý prírastok** (saldo +944, +265, +640), pričom zmena bola najmä dôsledkom výrazne nižších zánikov oproti roku 2019. V roku **2023** nastalo prakticky **vyrovnanie** (saldo len **+7**), keď sa vzniky priblížili k zánikom a viaceré kraje sa dostali do mierneho mínusu. V roku **2024** bolo saldo opäť mierne **pozitívne** (+102).

Graf č. 3: **Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých registrácii slobodných povolaní podľa kraja**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR dostupných na https://zber.statistics.sk/register-organizacii[24]

Nasledujúce údaje obsahujú informácie o registrovaných FO - slobodných povolaniach z RO obohatené o príslušnosť k ekonomickej činnosti NACE a veľkosti organizácie podľa počtu zamestnancov získaných z RÚZ, kde sa časť účtovné jednotky získava aj z RO ŠÚ SR. Tam, kde to bolo možné, boli údaje overené aj v RPO ŠÚ SR.

Najvyšší podiel slobodných povolaní podľa ekonomických činností NACE majú zastúpenie **pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení** (28 % v roku 2024). Nasledujú právne činnosti (17 %), športové činnosti (11 %) a ambulantná a zubná lekárska činnosť (10 %). Najväčší nárast medzi rokmi 2019 a 2024 zaznamenali športové činnosti, kde sa počet registrovaných subjektov zvýšil o 123 %.

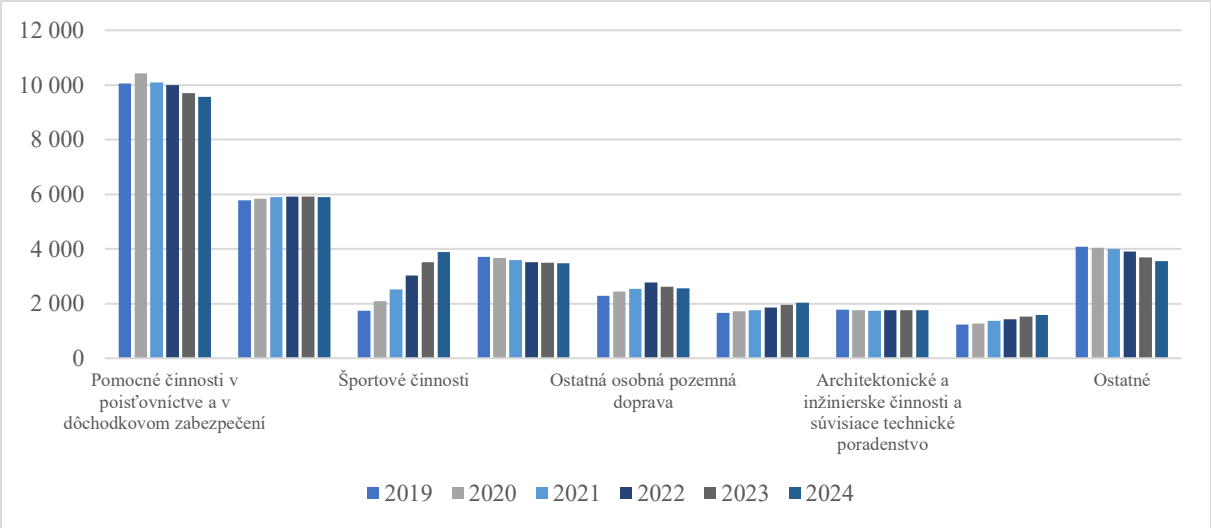
Z týchto údajov vyplýva, že medzi najpočetnejšie NACE patria pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení, športové činnosti a ostatná osobná pozemná doprava. Ide o činnosti, ktoré sme v metodike označili ako hraničné. V registri sa objavujú preto, že spadajú pod výkon na základe osobitných predpisov, no **konceptuálne sa ich charakter líši od jadra slobodných povolaní** (najmä pri taxislužbe). V roku 2024 tieto tri NACE skupiny predstavovali približne **15 997 subjektov (46,7 %)** všetkých registrovaných FO – slobodných povolaní. Preto platí, že agregované trendy týchto subjektov sú vo významnej

[24] Vývoj počtu vzniknutých a zaniknutých registrácii slobodných povolaní je spracovaný z verejne dostupných údajov Registra organizácií ŠÚ SR na stránke https://zber.statistics.sk/register-organizáciií cez vyhľadávač právnej formy a spracované podľa uvedeného dátumu vzniku a zániku. Register eviduje IČO ako štatistickú jednotku viazanú na konkrétne časové obdobie existencie evidencie. Z tohto dôvodu sa rovnaké IČO môže v databáze vyskytovať viackrát, ak došlo k zániku a následnému opätovnému vzniku evidencie slobodného povolania. Nejde o súbežné duplicitné zápisy. Počet vznikov a zánikov slobodných povolaní sa mierne líši od počtu, ktorý SBA publikuje v ďalších výstupoch. Historické údaje v grafe č. 3 sú spracované z aktuálnej verzie RO ŠÚ SR, zatiaľ čo v ostatných výstupoch SBA sú údaje spracované podľa jednotlivých verzií RO platných pre daný rok. Táto rozdielnosť vo verziách RO spôsobuje odchýlky v celkovom počte vzniknutých a zaniknutých slobodných povolaní.

miere dané práve vývojom hraničných segmentov, najmä športových činností, ktoré kontinuálne rastú.

Pri jadre slobodných povolaní (právne činnosti, ambulantná a zubná lekárska činnosť, architektonické a inžinierske činnosti, veterinárne činnosti a pod.) sú zmeny v súhrne miernejšie. Z tohto dôvodu **FO v hraničných segmentoch** vnímame ako **zdroj nadhodnotenia** počtu slobodných povolaní v administratívnych dátach.

Graf č. 4: **Vývoj počtu registrovaných slobodných povolaní k 31.12. príslušného roku podľa ekonomických činností NACE**

Pozn.: NACE Pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení, športové činnosti a ostatná osobná pozemná doprava predstavujú hraničné okruhy podľa výslednej typológie slobodných povolaní pre účely analýzy
Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR, RÚZ a RPO

Až **68 %** registrovaných subjektov slobodných povolaní má **nezistenú veľkostnú kategóriu podľa počtu zamestnancov**, čo výrazne obmedzuje interpretáciu veľkosti zamestnávateľov v tomto segmente. Zo subjektov, pri ktorých je veľkosť známa, vyplýva, že slobodné povolania sú takmer výlučne orientované na **samozamestnanie** (**81 %** nemá žiadnych zamestnancov) a **12 %** má **jedného** zamestnanca. Je preto pravdepodobné, že aj v skupine s nezistenou veľkosťou dominujú mikropodniky, hoci túto štruktúru nemožno bez ďalších údajov presne kvantifikovať.

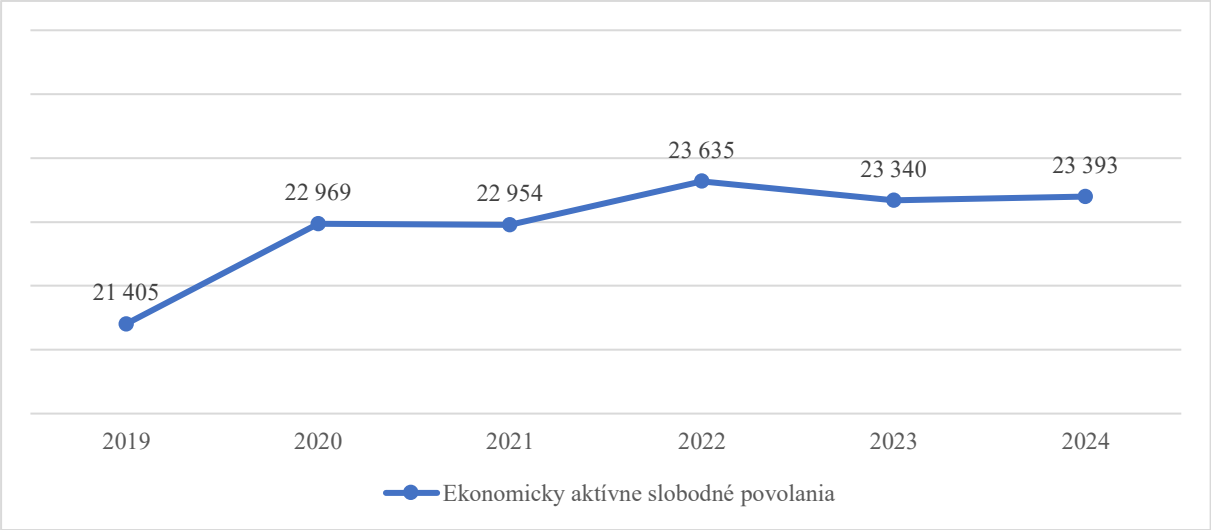
Administratívny vývoj ekonomicky aktívnych subjektov

Predchádzajúce údaje pochádzali z verejne dostupných údajov v RO, kde sú uvedené všetky registrované subjekty. ŠÚ SR však nad rámec samotnej registrácie subjektov **spracúva a prepája ďalšie administratívne a štatistické informácie** a v rámci organizačných a podnikových štatistík pracuje prednostne s **ekonomicky aktívnymi subjektmi**, t. j. s jednotkami, ktoré sa v sledovanom období prejavili ekonomickou činnosťou (mali zamestnancov, vykázali tržby alebo realizovali investície). SBA každoročne zverejňuje analytický materiál **„Malé a stredné podnikanie v číslach“**, kde sa venuje pravidelnému monitoringu a výskumu podnikateľského prostredia[25]. Súčasťou je aj analýza skupiny ekonomicky aktívnych subjektov slobodných povolaní na základe dát zo ŠÚ SR, ktorú v tejto časti preberáme a sumarizujeme vývoj tých to subjektov.

[25] https://www.monitoringmsp.sk

Porovnanie týchto počtov so skupinou registrovaných nezrušených slobodných povolaní ukazuje, že medziročné zmeny počtov subjektov sú približne rovnaké a že **až takmer tretina registrovaných subjektov je v danom roku ekonomicky neaktívna.**

Graf č. 5: **Vývoj počtu ekonomicky aktívnych subjektov – slobodných povolaní**

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Z vývoja za roky 2019 – 2024 je zrejmé, že **ekonomicky aktívne** subjekty sú takmer výlučne **mikropodniky** (0 – 9 zamestnancov), ktoré tvoria približne 99,9 % všetkých MSP. Malé podniky (10 – 49) tvoria len zanedbateľný podiel (0,04 % – 0,06 %) a stredné podniky sú skutočne ojedinelé. Veľké podniky nad 250 zamestnancov sa nevyskytujú vôbec. Z pohľadu zamestnávania ide preto o mikropodnikový segment.

Tabuľka č. 6: **Vývoj počtu ekonomicky aktívnych slobodných povolaní podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov**

Kategória veľkosti podniku podľa počtu zamestnancov	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mikropodniky (0 - 9)	21 391	22 954	22 943	23 622	23 327	23 380
Malé podniky (10 - 49)	13	14	10	13	12	13
Stredné podniky (50 - 249)	1	1	1	0	1	0
Veľké podniky (250 a viac)	0	0	0	0	0	0
Spolu MSP (0 - 249)	21 405	22 969	22 954	23 635	23 340	23 393

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Rodové zloženie slobodných povolaní je relatívne vyrovnané, i keď od roku 2019 sa postupne zvyšuje podiel mužov. Tento trend však nie je záležitosťou všetkých slobodných povolaní rovnako. Rozhodujúca je **odvetvová skladba** a výraznejšie rozdiely v zastúpení žien medzi sektormi, na čo poukazuje Tabuľka 11.

Tabuľka č. 7: **Vývoj v rodovom zložení slobodných povolaní v %**

Rod	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Muž	49,4	50,2	51,1	52,1	52,6	52,7
Žena	50,6	49,8	48,9	47,9	47,4	47,3

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie žien je v pomocných činnostiach v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (65,6 %) a v právnych činnostiach (58,2 %). Naopak, mimoriadne nízke zastúpenie žien je v ostatnej osobnej pozemnej doprave (6,7 %) a nízke aj v športových činnostiach (19,1 %) a architektonických a inžinierskych činnostiach (21,3 %). Ambulantné a zubné lekárske činnosti (47,5 %) a skupina ostatných NACE (48,2 %) sa pohybujú bližšie k priemeru.

Tri z odvetví s najvýraznejšími rodovými rozdielmi (pomocné činnosti v poisťovníctve, šport a ostatná osobná pozemná doprava) predstavujú **hraničné okruhy administratívnej definície**. Preto môžu neúmerne ovplyvňovať agregovaný obraz rodovej štruktúry v administratívnych dátach. Rast alebo pokles týchto segmentov sa premieta do celkového podielu mužov a žien aj bez toho, aby sa menila situácia v jadre slobodných povolaní.

Tabuľka č. 8: **Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolaní podľa oblasti podnikania v % v roku 2024**

Oblasť podnikania	%
pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení	65,6
právne činnosti	58,2
ambulantná a zubná lekárska činnosť	47,5
ostatná osobná pozemná doprava	6,7
športové činnosti	19,1
architektonické a inžinierske činnosti	21,3
ostatné	48,2
Spolu	47,3

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Veková štruktúra ukazuje jadro v produktívnych skupinách. Najviac zastúpené sú vekové kategórie 30 – 39 (24,6 %) a 40 – 49 (23,2 %), ktoré spolu tvoria takmer polovicu subjektov. Skupina vo veku viac ako 60 rokov tvorí 18,5 %, čo nie je zanedbateľné. Ich podiel je vysoký najmä v sektoroch ambulantná a zubná prax (48,9 %) a architektonické a inžinierske činnosti (46,8 %), čo sú oblasti s dlhým kvalifikačným obdobím a je prirodzené, že do výkonu vstupujú neskôr a zostávajú aktívny dlhšie. Najmladšiu štruktúru majú športové činnosti (37,7 % menej ako 30 rokov a iba 4,5 % vo veku 60+), čo je typické pre výkon naviazaný na fyzickú výkonnosť a krátke kariérne cykly. Relatívne mladé je aj poisťovníctvo (pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení – 26,1 % <30; 8,1 % 60+).

Z interpretačného hľadiska to naznačuje dve paralelné situácie:

- **v zdravotníctve a v architektonických a inžinierskych činnostiach** je vysoký podiel osôb vo veku 60+ potenciálnym signálom **rizika generačnej obmeny** (odchodové vlny môžu mať regionálne aj kapacitné dopady, najmä pri činnostiach viazaných na dlhú kvalifikačnú prípravu),
- **v segmentoch ako šport a pomocné činnosti v poisťovníctve** je veková štruktúra relatívne mladšia a vzhľadom na ich váhu v administratívnych údajoch môžu zmeny v týchto segmentoch **výrazne ovplyvňovať agregovaný vekový profil.**

Je preto potrebné zohľadniť, že šport a poisťovníctvo patria v našej metodike medzi hraničné okruhy, ktoré môžu posúvať celkový vekový profil, teda omladzovať celok aj bez zmeny v jadrových profesiách.

Tabuľka č. 9: **Vývoj vo vekovej štruktúre slobodných povolaní v %**

Veková kategória	2019	2020	2021	2022	2023	2024
vek menej ako 30	15,8	17,4	16,3	17,6	18,1	16,6
vek 30 - 39	24,2	24,1	24,7	24,8	24,4	24,6
vek 40 - 49	23,1	23	23,5	23,4	23	23,2
vek 50 - 59	16,8	16,3	16,5	16,3	16,4	17,1
vek 60 - 69	16,2	15,2	14,7	13,4	13	12,9
vek 70 - 79	3,5	3,7	4	4,2	4,7	5,1
vek 80 a viac	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Spolu	100	100	100	100	100	100

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Tabuľka č. 10: **Veková štruktúra slobodných povolaní podľa oblasti podnikania v % v roku 2024**

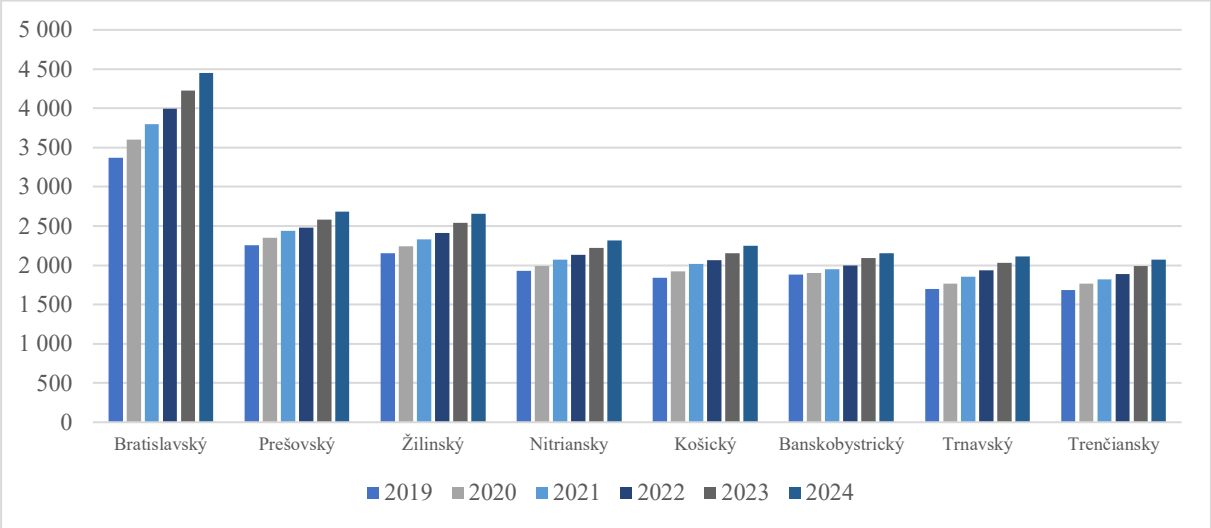
	Veková kategória					
Oblasť podnikania	**menej ako 30**	**30 - 39**	**40 - 49**	**50 - 59**	**60 a viac**	**Spolu**
pomocné činnosti v poisťov. a v dôchodkovom zabezpečení	26,1	28,8	22,5	14,5	8,1	100
právne činnosti	2,0	27,4	32,9	15,6	22,1	100
ambulantná a zubná lekárska činnosť	4,5	14,1	10,3	22,3	48,9	100
architektonické a inžinierske činnosti	0,4	9,3	22,5	21,0	46,8	100
ostatná osobná pozemná doprava	14,9	21,8	25,9	22,8	14,6	100
športové činnosti	37,7	28,6	18,7	10,4	4,5	100
ostatné	7,3	19,5	23,2	23,0	27,0	100
Spolu	16,6	24,6	23,2	17,1	18,5	100

Zdroj: SBA, na základe údajov RO ŠÚ SR

Administratívny vývoj registrovaných subjektov podľa právnej formy 109 – súbeh slobodného povolania a živnosti

Podľa kombinovanej právnej formy 109 bolo v roku 2024 registrovaných ekonomicky aktívnych aj neaktívnych 20 711 subjektov. Najviac ich bolo v Bratislavskom kraji (22 %), následne v Prešovskom kraji(2 687) a Žilinskom kraji (2 657). Táto právna forma je plošne rastová a Bratislavský kraj vykazuje najvyšší prírastok medzi rokmi 2019 – 2024, kedy dosiahol 32 %.

Graf č. 6: **Vývoj počtu registrovaných podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa kraja**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR, RPO

Rovnako ako v predchádzajúcej časti, nasledujúce údaje obsahujú informácie o registrovaných slobodných povolaniach v RO obohatené o príslušnosť k ekonomickej činnosti NACE a veľkosti organizácie podľa počtu zamestnancov získaných z RÚZ a overených v RPO.

Štruktúra FO v právnej forme 109 (súbeh slobodného povolania a živnosti) je podľa SK NACE výrazne rôznorodá, čo odráža podstatu tejto kategórie, nakoľko ide o fyzické osoby, ktoré popri výkone slobodného povolania súčasne vykonávajú aj živnostenskú činnosť. Z toho vyplýva, že v NACE sa prirodzene objavujú aj segmenty, ktoré nie sú jadrovými slobodnými povolaniami v konceptuálnom zmysle, ale sú súčasťou administratívneho zachytenia tejto právnej formy.

Štruktúra tejto právnej formy je podľa ekonomických činností rôznorodá. Dlhodobo má však stabilné jadro, kde desať najpočetnejších činností tvorí približne 54 % všetkých subjektov a v čase sa výraznejšie nemenia. Dominantnými skupinami sú pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení, sprostredkovanie veľkoobchodu a architektonické a inžinierske činnosti.

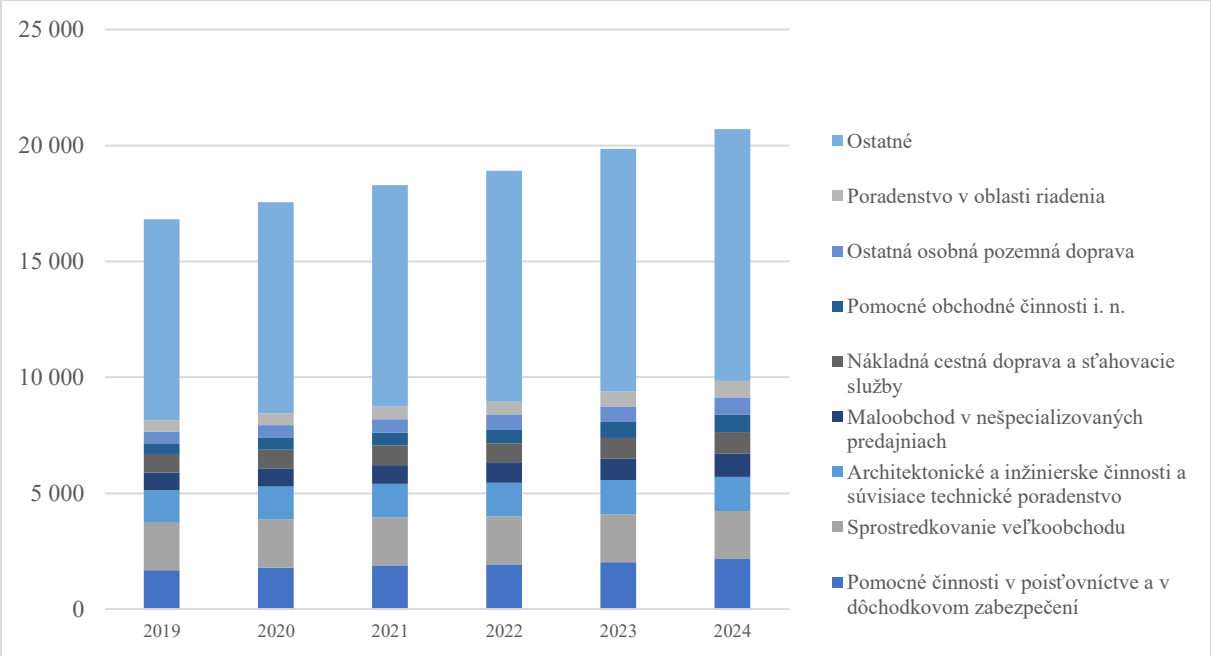
Z pohľadu trendov v sledovanom období vidno tri typy dynamiky:

- **rastové odvetvia** (napr. pomocné obchodné činnosti, poradenstvo v riadení, maloobchod v nešpecializovaných predajniach, ako aj ostatná osobná pozemná doprava), ktoré naznačujú posun časti FO ku kombinovaným podnikateľským modelom,
- **stabilné odvetvia** (napr. sprostredkovanie veľkoobchodu), kde počet subjektov ostáva prakticky bez zmeny,
- **mierne rastové profesionálne služby** (napr. architektonické a inžinierske činnosti), ktoré predstavujú bližší kontakt s jadrom slobodných povolaní, ale v rámci 109 sú roztrúsenejšie ďalšími živnostenskými aktivitami.

Pri tejto právnej forme súbehu slobodného povolania a živnosti sa v štruktúre podľa SK NACE prirodzene objavujú aj obchodné činnosti. To však neznamená, že predstavujú jadro slobodných povolaní. V praxi to môže odrážať profesionálov, ktorí popri poskytovaní služby

realizujú aj predaj tovaru alebo prevádzku e-shopu (napr. veterinárov, ktorí popri klinickej činnosti predávajú krmivá či doplnkový sortiment), profesie kombinované s obchodným sprostredkovaním (obchodní zástupcovia/agentúry) alebo prípady, keď administratívne priradenie hlavnej činnosti zvýrazní živnostenskú časť podnikania, hoci slobodné povolanie ostáva prítomné. Preto tieto NACE musíme chápať primárne ako indikátor multiaktivity, nie ako znak rozšírenia jadrových slobodných povolaní.

Graf č. 7: **Vývoj počtu registrovaných podnikateľov FO podnikajúcich súčasne ako slobodné povolanie k 31.12. príslušného roku podľa ekonomických činností NACE**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RO ŠÚ SR, RÚZ a RPO

Pri tejto právnej forme je podiel **nezistenej veľkostnej kategórie** podľa počtu zamestnancov **nižší (34 %)**, no stále predstavuje významné obmedzenie pre interpretáciu. V skupine subjektov s dostupným údajom má segment opäť prevažne **mikro charakter**. **87 %** subjektov **nemá žiadnych zamestnancov** a **6 % má jedného** zamestnanca, pričom vyššie veľkostné kategórie sa vyskytujú len okrajovo.

1.5.2 Vývoj počtu daňových subjektov – fyzických osôb podľa § 6 zákona o dani z príjmov

Daňový pohľad na slobodné povolania vychádza z údajov FS SR o fyzických osobách, ktoré v daňovom priznaní vykázali príjmy podľa § 6 zákona o dani z príjmov. Tento zdroj zachytáva „ekonomicky aktívne“ subjekty na základe reálne deklarovaného príjmu, nielen podľa formálnej evidencie v registroch.

Tento prístup je kľúčový pre pokrytie celého spektra profesií. Kým pri **regulovaných povolaniach** (podnikanie podľa osobitných predpisov – § 6 ods. 1 písm. c), ako sú notári či audítori) je pridelenie IČO štandardom, pri **autorských a umeleckých činnostiach** (§ 6 ods. 2 písm. a)) je situácia odlišná. Tieto osoby môžu pri využití inštitútu dohody o nevyberaní dane zrážkou (§ 43 ods. 14) priznávať príjmy v daňovom priznaní, hoci nie sú evidované v RO a **nemajú povinnosť disponovať IČO**. Dôvodom je, že RO ŠÚ SR eviduje subjekty na základe formálneho oprávnenia na podnikanie (zo zdrojových registrov), kým činnosť autorov a

umelcov vyplýva priamo z Autorského zákona a nepodlieha povinnému administratívnemu zápisu.

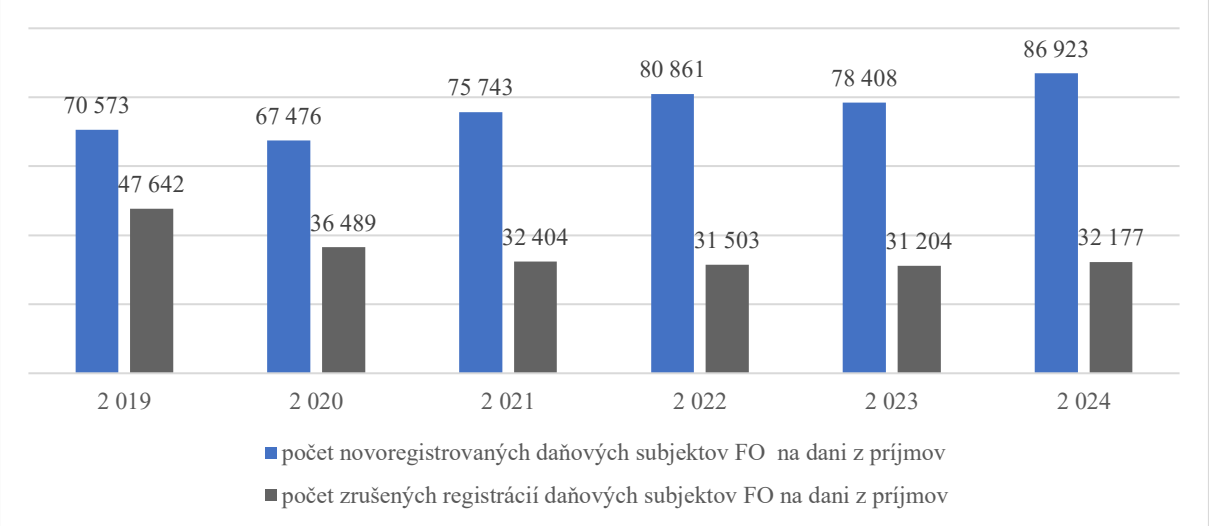
Pre účely analýzy nám boli poskytnuté agregované štatistiky z FS SR, pričom pracujeme s dvomi komplementárnymi výstupmi:

- Prvý dataset poskytuje unikátny počet daňových subjektov – fyzických osôb, ktoré vykázali príjem aspoň jedného typu ale len podľa §6 ods. 2 písm. a – e. Každý subjekt je v rámci roka započítaný iba raz na základe podaného priznania, bez ohľadu na počet druhov príjmov. Ide však iba o čiastkový výsek z daňovej definície slobodných povolaní podľa §6.
- Druhý dataset poskytuje počty daňových subjektov a objem príjmov a výdavkov na úrovni jednotlivých riadkov DP FO (typov príjmov podľa §6). Ide o unikátny počet fyzických osôb na konkrétnom riadku, pričom jedna osoba môže byť súčasne započítaná vo viacerých riadkoch, ak vykázala viacero druhov príjmov podľa §6.

Z toho vyplýva dôležité metodické obmedzenie. Pri riadkoch §6 ods.1 písm. c a §6 ods.4 pracujeme vždy s počtami výskytov na riadku daňového priznania, nie s unikátnym počtom osôb. Unikátne počty FO vieme spoľahlivo interpretovať len pre údaje podľa §6 ods.2 a – e, ktoré sme obdržali zvlášť ako požiadavku na dáta, ktorá nezahŕňala všetky položky z daňovej definície slobodných povolaní.

Doplňujúcim indikátorom vývoja sú počty registrácií fyzických osôb na daň z príjmov, ktorá zachytáva všetky daňové subjekty FO registrované na daň z príjmov bez ohľadu na štruktúru a typ dosahovaných príjmov. V období 2019 – 2024 bol rast novoregistrácií FO spolu so znížením počtu zrušených registrácií. Čistý prírastok registrácií sa tak zvýšil z 22 931 v roku 2019 na 54 746 v roku 2024. Kým v roku 2019 predstavovali zrušené registrácie približne 68 % novoregistrácií, v roku 2024 to bolo približne 37 %. Tieto údaje naznačujú priaznivú dynamiku celkového prostredia podnikania FO, nejde však o priamy ukazovateľ veľkosti segmentu slobodných povolaní.

Graf č. 8: **Vývoj počtu novoregistrovaných a zrušených daňových subjektov FO na dani z príjmov**

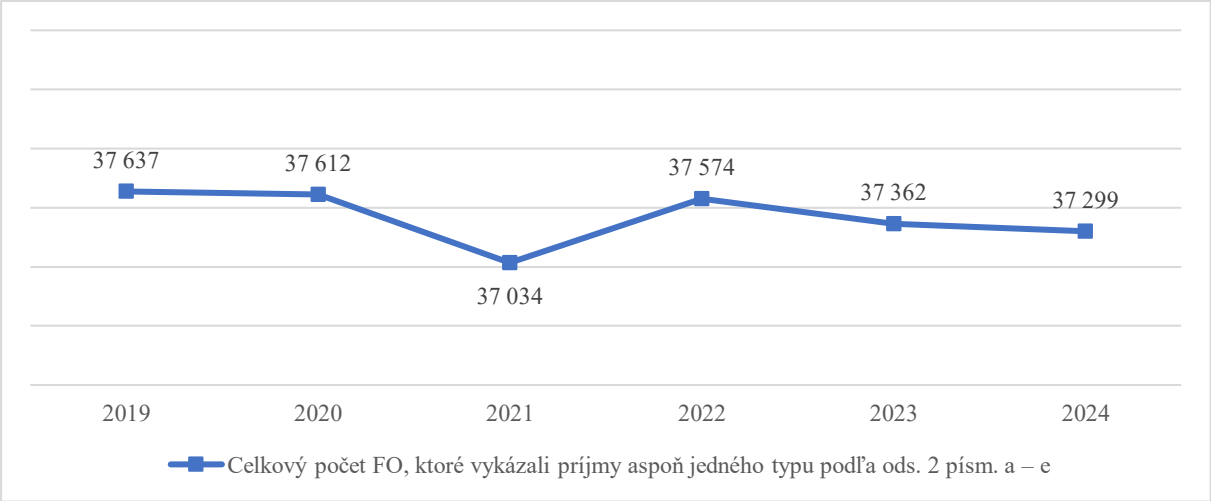

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

V samotnom §6 ods.2 a – e bol však počet ekonomicky aktívnych FO celoslovensky stabilný. V rokoch 2019 – 2024 sa pohyboval na úrovni okolo 37 tisíc osôb. Graf 9 zachytáva

unikátny počet daňovníkov, ktorí mali príjmy aspoň v jednej kategórii §6 ods.2 písm. a–e, pričom každý subjekt je v rámci roka započítaný iba raz bez ohľadu na kombináciu druhov príjmov. Zároveň ide o **čiastkový výsek** z daňovej definície slobodných povolaní podľa §6, keďže nezahŕňa všetky položky, ktoré sa v metodike uvádzajú v rámci §6. V súlade s výslednou typológiou (časť 4.4) navyše platí, že tento daňový výsek môže zahŕňať aj **hraničné okruhy**, preto výsledky interpretujeme ako obraz vývoja počtu aktívnych FO v režime §6 ods.2 a – e a majú iba **orientačný charakter z hľadiska konceptuálneho vymedzenia jadra** slobodných povolaní.

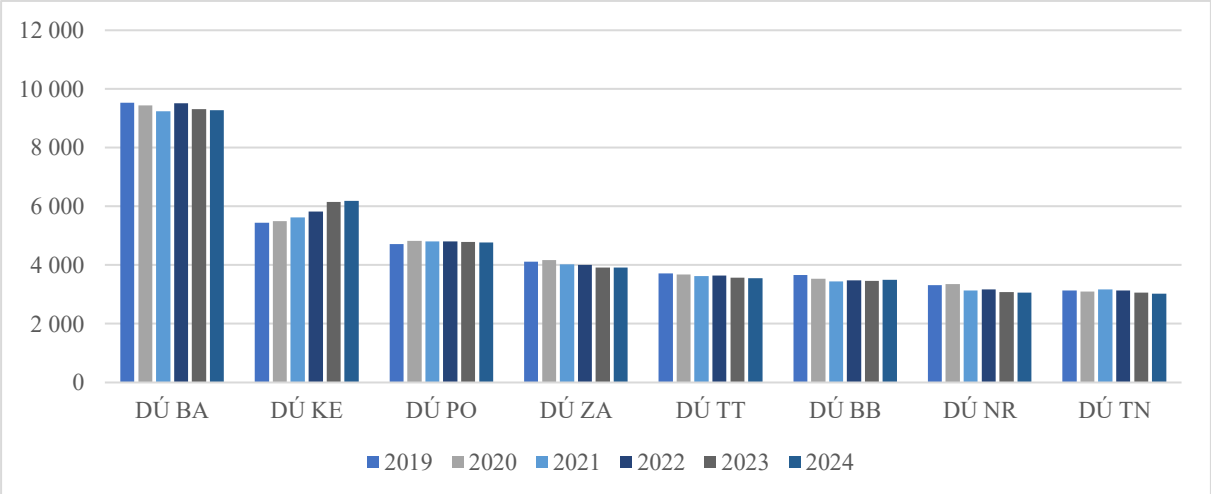
Graf č. 9: **Vývoj počtu daňových subjektov FO, ktoré vykázali príjmy aspoň jedného typu podľa ods. 2 písm. a – e**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Regionálne údaje zároveň ukazujú preskupovanie daňovníkov podľa §6 ods.2 a – e v rámci Slovenska. Bratislavský kraj zostáva najväčší, avšak medzi rokmi 2019 a 2024 mierne klesol. Výrazne odlišný trend vykazuje Košický kraj, ktorý narástol o 14 %. Tomu zodpovedá aj rast podielu Košického kraja na celkovom počte z 14,5 % na 16,6 %. Ostatné kraje prevažne stagnujú alebo klesajú, najvýraznejšie Nitriansky kraj o 7,5 %. Počet daňovníkov tak nenarastá, ale dochádza k miernym regionálnym preskupeniam najmä v prospech DÚ KE.

Graf č. 10: **Vývoj počtu DS s príjmami podľa §6 ods. 2 písm. a – e v členení podľa krajov**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

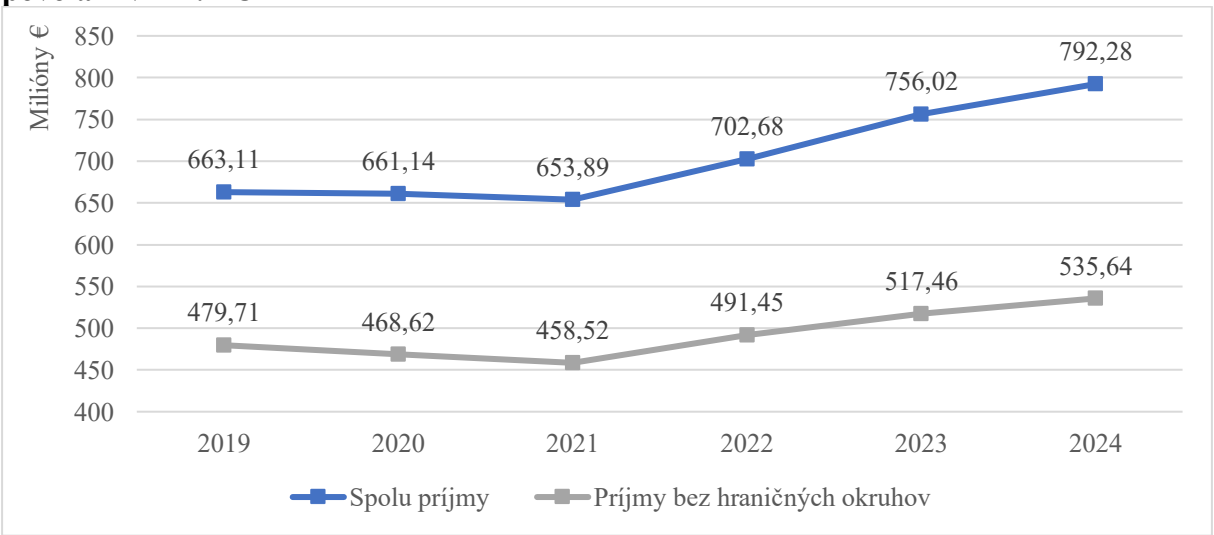
Kým vývoj počtu unikátnych daňových subjektov FO s príjmami podľa §6 ods. 2 písm. a – e naznačuje stabilitu týchto daňovníkov, finančné objemy v rámci §6 v sledovanom období rástli. Takýto vývoj je konzistentný s interpretáciou, že dynamika segmentu prebieha najmä cez rast objemu príjmov a zmeny v štruktúre príjmov, nie cez nárast počtu daňovníkov. V grafoch príjmov a výdavkov pre porovnanie uvádzame celkové údaje ako širšie vymedzenie slobodných povolaní aj užšie jadro bez hraničných okruhov.

Celkové príjmy sa zvýšili z 663,1 mil. € v roku 2019 na 792,3 mil. € v roku 2024, čo predstavuje nárast o 19,5 %. Naopak, celkové výdavky za sledované obdobie mierne klesli z 409,6 mil. € na 397,6 mil. € (–2,9 %). Výsledkom je, že rozdiel medzi príjmami a výdavkami sa zväčšil a výdavky tvoria čoraz menšiu časť príjmov. Ich podiel klesol zo 62 % na 50 %.

Keď z príjmov a výdavkov vynecháme hraničné okruhy podľa typológie (t. j. činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním, sprostredkovanie podľa osobitných predpisov a šport), trend zostáva podobný, ale slabší. Príjmy bez hraničných okruhov vzrástli z 479,7 mil. € na 535,6 mil. € (o 11,7 %), výdavky klesli z 314,4 mil. € na 307,8 mil. € (–2,1 %) a podiel výdavkov na príjmoch sa znížil zo 66 % na 57 %. Príjmy rastú aj v jadre slobodných povolaní, no väčšinu rastu celkových príjmov vytvárajú hraničné okruhy. Naopak výdavky od roku 2021 rastú najmä v jadre. V oboch skupinách zároveň klesá podiel výdavkov na príjmoch, takže rozdiel medzi príjmami a výdavkami sa v čase zväčšuje.

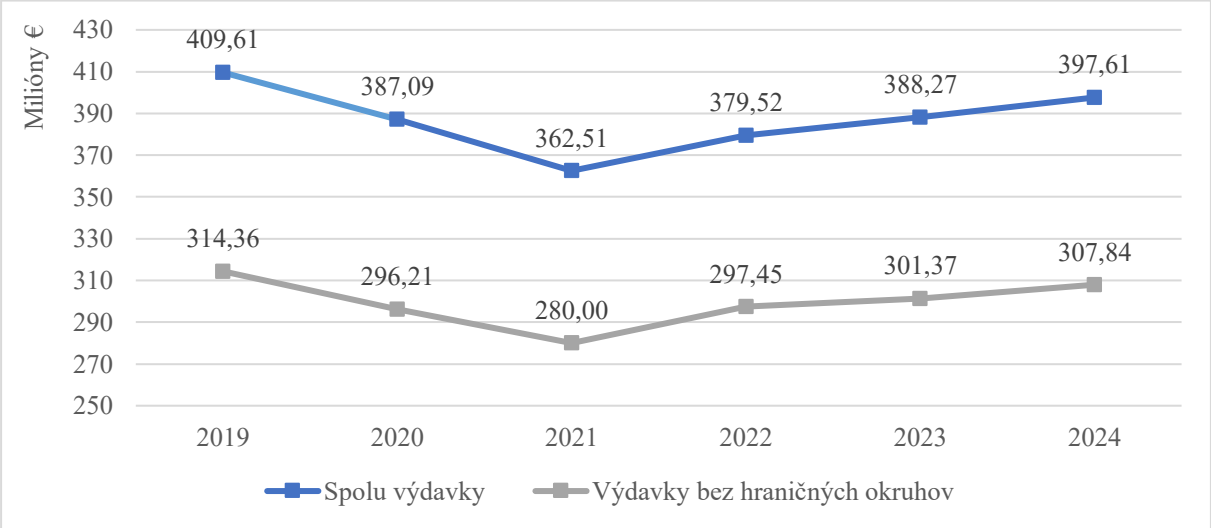
V príjmoch aj výdavkoch vidieť zlom v roku 2021, keď sa po miernom poklese začali príjmy opäť zvyšovať a výdavky po výraznom poklese začali rásť. Pravdepodobne to súvisí s kombináciou pandemického vývoja a ekonomických podmienok. Do začiatku roka 2021 bolo hospodárstvo poznačená prísnymi obmedzeniami, ktoré tlmili ekonomickú aktivitu, a tým aj príjmy. Následne dochádzalo k postupnému uvoľňovaniu opatrení a obnoveniu dopytu, čo sa mohlo prejaviť rastom príjmov aj následným návratom časti výdavkov. Zároveň sa v roku 2021 začala zrýchľovať inflácia. Preto je obrat trendu v roku 2021 pravdepodobne výsledkom oživenia po pandémii spolu s rastom cien vstupov a služieb.

Graf č. 11: **Vývoj celkových príjmov a príjmov bez hraničných okruhov zo slobodných povolaní v mil. EUR**

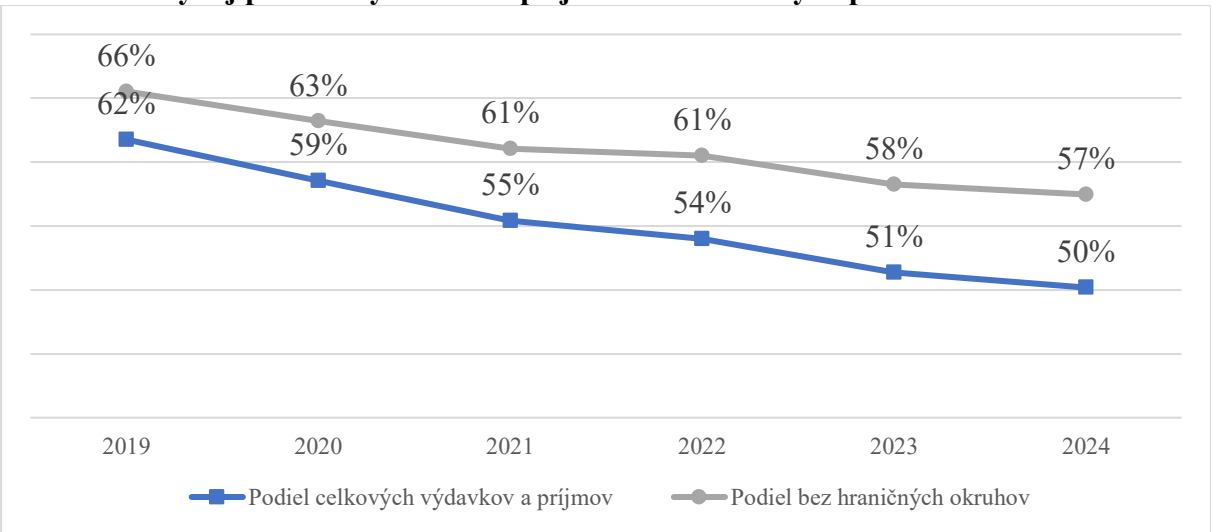
Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Graf č. 12: **Vývoj celkových výdavkov a výdavkov bez hraničných okruhov zo slobodných povolaní v mil. EUR**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Graf č. 13: **Vývoj podielu výdavkov k príjmom zo slobodných povolaní**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Ak sa obmedzíme na časť, pre ktorú máme unikátne počty DS (ods.2 a – e), vidíme, že celkové príjmy z týchto činností narástli od roku z 259 mil. € na 347 mil. € v roku 2024. Nárast príjmov je teda približne o tretinu, zatiaľ čo počet FO ostal stabilný. Priemerný príjem na jednu FO v §6 ods.2 a – e tak vzrástol zhruba z 6,9 tis. € na 9,3 tis. € (nárast o 35 %). Aj tento výsledok podporuje tvrdenie, že zmeny v segmente sa kumulujú u existujúcich daňovníkov (vyšší výkon, prípadne kombinovanie činností), nie primárne cez vstup nových subjektov.

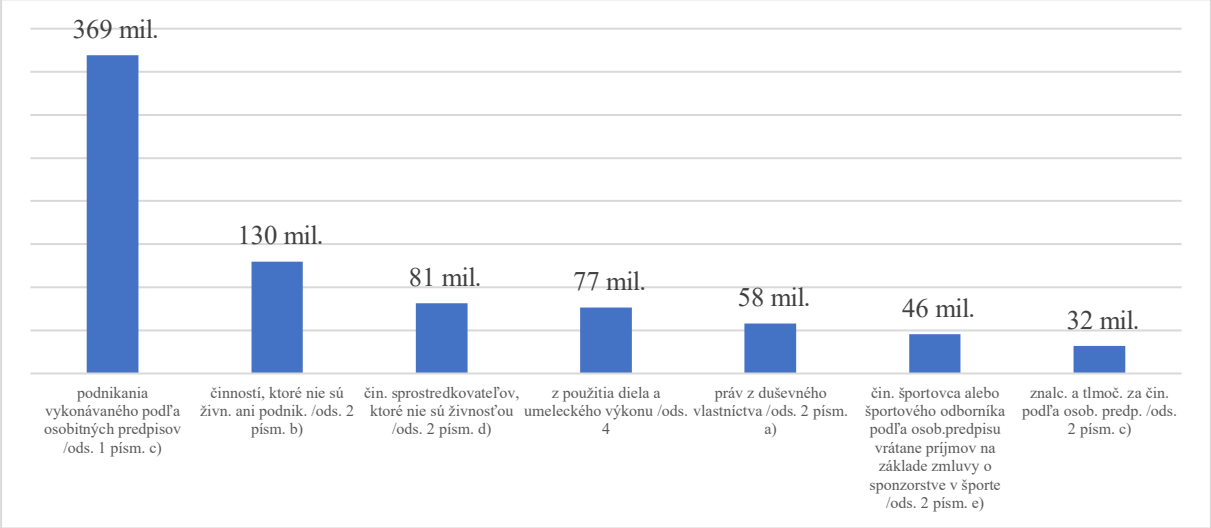
Tabuľka č. 11: **Vývoj počtu DS, celkových vykázaných príjmov a priemerný vykázaný príjem na FO podľa §6 ods.2 a – e**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet DS	37 637	37 612	37 034	37 574	37 362	37 299
Celkové príjmy	259 mil. €	270 mil. €	266 mil. €	287 mil. €	327 mil. €	347 mil. €
Priemerný príjem na FO	6 894 €	7 176 €	7 184 €	7 642 €	8 753 €	9 295 €

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Členenie príjmov podľa riadkov DPFO ukazuje, že najväčšiu časť stále tvorí podnikanie podľa osobitných predpisov (§6 ods.1 písm. c), avšak jeho relatívna váha klesá. Podiel na celkových príjmoch §6 sa znížil z približne 55 % v roku 2019 na 47 % v 2024, pričom absolútne príjmy ostali takmer nezmenené. Hlavným zdrojom rastu celkových §6 príjmov sú iné typy príjmov. Výrazne rástli najmä činnosti, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním (ods. 2 písm. b), ktoré podľa výslednej typológie zaraďujeme medzi hraničné okruhy a použitie diela a umeleckého výkonu (ods. 4).

Graf č. 14: **Štruktúra príjmov slobodných povolaní podľa typu príjmu za rok 2024, v EUR**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

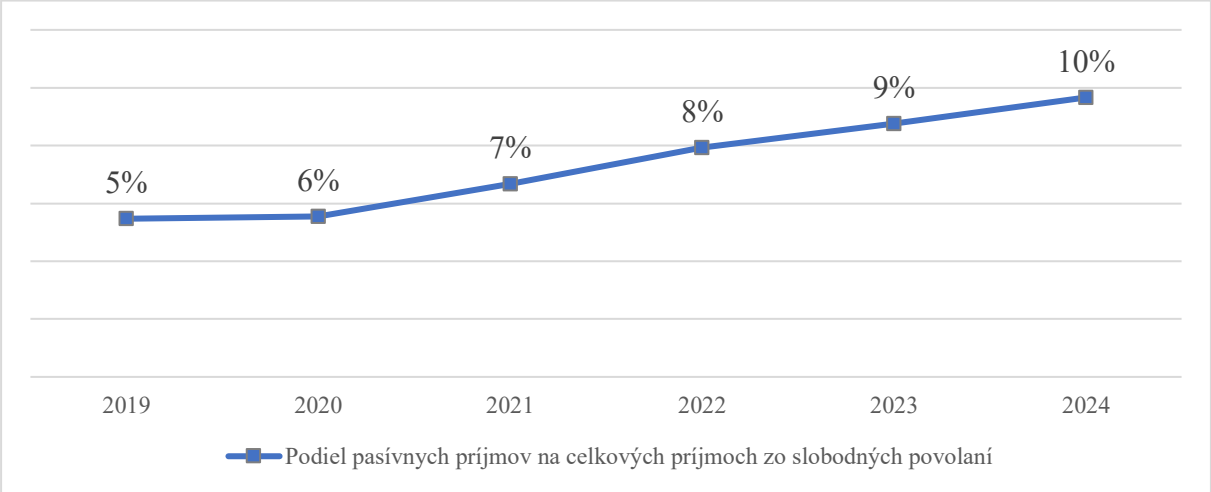
Tabuľka č. 12: **Vývoj objemu príjmov zo slobodných povolaní podľa typu príjmu v EUR**

Príjmy z	Abs. rok 2019	Abs. rok 2024	Podiel 2019	Podiel 2024	Zmena 2019 – 2024
ods. 1 písm. c)	367 391 943,2	369 054 711,8	55 %	47 %	0,5 %
ods. 2 písm. a)	45 831 254,44	58 187 703,35	7 %	7 %	27,0 %
ods. 2 písm. b)	74 095 371,49	129 586 523,2	11 %	16 %	74,9 %
ods. 2 písm. c)	30 215 522,19	31 861 156,55	5 %	4 %	5,4 %
ods. 2 písm. d)	76 038 503,11	81 329 253,06	11 %	10 %	7,0 %
ods. 2 písm. e)	33 268 346,24	45 723 265,88	5 %	6 %	37,4 %
ods. 4	36 267 931,38	76 540 177,31	5 %	10 %	111,0 %

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Osobitnou zaujímavosťou je dynamika príjmov podľa §6 ods.4 (za použitie diela a použitie umeleckého výkonu), ktoré sa v metodike FS SR vnímajú ako pasívne príjmy. V analyzovanom období sa ich podiel na celkových §6 príjmoch zvýšil z približne 5,4 % na 9,7 %. Okrem rastu týchto príjmov sa mení aj finančný profil §6, na čo sme poukázali pri vývoji pomeru výdavkov k príjmom. Môže to súvisieť so štrukturálnym posunom k príjmom, pri ktorých sú bežné uznateľné výdavky relatívne nižšie, prípadne so zmenami v spôsobe uplatňovania výdavkov.

Graf č. 15: **Vývoj podielu pasívnych príjmoch na celkových príjmoch zo slobodných povolaní**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

Keďže dataset umožnil zachytiť aj výskyty FO v jednotlivých typoch príjmoch podľa ods. 2, vytvorili sme indikátor kombinovania viacerých druhov činností podľa typu príjmov. Priemerný počet typov príjmov v rámci §6 ods.2 a – e na jednu unikátnu FO sa v rokoch 2019 – 2022 pohyboval okolo 1,02. V rokoch 2023 a 2024 však narástol na približne 1,10 - 1,14. To naznačuje rast kombinovania viacerých ods.2 aktivít u tých istých subjektov (spomínaná multiaktivita), čo je opäť v zhode s pozorovaním, že rast segmentu sa prejavuje skôr v intenzite a kombinácii činností než v raste počtu daňovníkov.

Tabuľka č. 13: **Vývoj priemerného počtu príjmov podľa §6 ods.2 a – e na 1 unikátnu FO**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Počet unikátnych FO	37 637	37 612	37 034	37 574	37 362	37 299
Počet výskytov na riadkoch	38 135	38 369	37 642	38 463	41 169	42 535
Indikátor multiaktivity	1,01	1,02	1,02	1,02	1,10	1,14

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR

1.5.3 Vývoj regulovaných slobodných povolaní

Regulačný pohľad identifikuje regulované slobodné povolania prostredníctvom **oprávnenia na výkon regulovaného povolania**, teda cez aktívnu licenciu alebo registráciu vedenú profesijnou komorou. Na rozdiel od administratívnej a daňovej definície nejde o zachytenie ekonomickej aktivity ani právnej formy, ale o **počet osôb** (a tam, kde je to možné **aj právnických osôb**), ktoré **majú platné oprávnenie** vykonávať regulované povolanie. Výsledky tejto podkapitoly preto interpretujeme ako **stav oprávnených** v zmysle potenciálu výkonu regulovanej profesie, nie ako počet osôb vykonávajúcich slobodné povolanie v daňovo-ekonomickom zmysle. Ak je to možné, analyzujeme aj **počty vydaných licencií,** ktoré vyjadrujú oprávnenie na samostatný výkon profesie, nie nevyhnutne jeho reálnu ekonomickú realizáciu.

Pre každú profesiu pracujeme s údajom o **počte aktívnych oprávnení k rozhodnému dátumu** (k 1.12.2025 v prípade verejne dostupných zoznamov). Ak komora poskytuje členenie podľa formy subjektu, uvádzame samostatne **FO a PO**, ak poskytuje iba zoznam fyzických osôb, analyzujeme len FO.

Táto časť teda slúži primárne ako **kontextový rámec rozsahu** regulovaných slobodných povolaní a ako **zdroj štruktúrnych informácií** (FO/PO), ktorý dopĺňa administratívny a daňový pohľad. Porovnateľnosť medzi komorami je obmedzená rozdielnymi evidenčnými pravidlami. Preto výsledky prezentujeme **po profesiách**.

Štatutárny audítor - Slovenská komora audítorov

K 1.12.2025 Slovenská komora audítorov evidovala **633 štatutárnych audítorov**. Súčasne bolo evidovaných **224 audítorských spoločností**, čo poukazuje na to, že výkon profesie je vo väčšej miere inštitucionalizovaný ako výkon prostredníctvom PO. Orientačne pripadá **0,35 spoločnosti na jedného audítora.** Z pohľadu územnej štruktúry je profesia výrazne koncentrovaná v ÚSBA, kde sa nachádza 56,2 % všetkých audítorov, pričom ale podiel audítorských spoločností v ÚSBA je nižší (48,2 %). Mimo Bratislavy je podiel spoločností relatívne vyšší než podiel audítorov, čo môže naznačovať väčší význam výkonu prostredníctvom PO v regiónoch, prípadne to môže súvisieť s odlišnou organizačnou štruktúrou trhu (napr. rozdielnym počtom audítorov pôsobiacich v rámci jednej spoločnosti). Z registra však nie je možné určiť, koľko unikátnych audítorov vykonáva činnosť výlučne prostredníctvom PO.

Popri registroch štatutárnych audítorov (FO) a audítorských spoločností (PO) je k dispozícii aj zoznam **asistentov štatutárnych audítorov**, ktorý zachytáva osoby v profesijnej príprave. K 1.12.2025 bolo evidovaných **702 aktívnych asistentov**, čo predstavuje doplnkový indikátor vstupu do profesie. Z územného hľadiska sú asistenti koncentrovaní najmä v ÚSBA (65,2 %), čo naznačuje priestorovú koncentráciu profesijnej prípravy.

Tabuľka č. 14: **Počet audítorov, audítorských spoločností a asistentov**

Územná sekcia	Počet audítorov	Podiel v %	Počet spoločností	Podiel v %	Počet asistentov	Podiel v %
ÚSBA	356	56,2	108	48,2	458	65,2
ÚSKE	109	17,2	42	18,8	69	9,8
ÚSBB	87	13,7	39	17,4	131	18,7
ÚSTT	81	12,8	35	15,6	44	6,3
Spolu	**633**	**100**	**224**	**100**	**702**	**100**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov

Audítorské spoločnosti majú v zozname uvedené aj IČO, vďaka čomu sme informácie doplnili o údaje z RPO a RÚZ. Všetkých 224 spoločností má právnu formu spoločnosť s ručením obmedzeným. 95 % spoločností má uvedené SK NACE Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo. 4 firmy sú zo sektora Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia, dve sú z Inžinierske činnosti a poradenstvo a ostatné sú iné nesúvisiace NACE.

Podľa kraja sídla spoločností je takmer polovica z nich koncentrovaná v Bratislavskom kraji (47,8 %). Nasleduje Košický kraj, kde má sídlo 10,7 % spoločností a Trenčiansky kraj s 8,5 %.

Tabuľka č. 15: **Počet audítorských spoločností podľa kraja sídla**

Kraj	Počet spoločností	Podiel v %
Banskobystrický	15	6,7
Bratislavský	107	47,8
Košický	24	10,7
Nitriansky	13	5,8
Prešovský	16	7,1
Trenčiansky	19	8,5
Trnavský	15	6,7
Žilinský	15	6,7
Spolu	**224**	**100**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov a RPO

Veľkostná štruktúra audítorských spoločností (PO) podľa počtu zamestnancov ukazuje, že trh je z pohľadu počtu subjektov tvorený najmä malými kanceláriami. Pri 51 spoločnostiach (22,8 %) nie je počet zamestnancov zistený, podiely v tomto texte preto interpretujeme iba medzi subjektmi so známou veľkosťou (173 spoločností). Z nich je **151 spoločností** (87,3 %) **v kategórii 0 – 9 zamestnancov**, pričom dominujú najmä subjekty s 1 – 4 zamestnancami a 168 spoločností (97,1 %) spadá do kategórie do 49 zamestnancov. Zároveň sa v registri nachádza aj **5 veľkých poskytovateľov**, ktorí majú viac ako 100 zamestnancov. Tieto spoločnosti sú síce minoritné počtom, no môžu mať významný vplyv na trh vzhľadom na kapacitu a typ obsluhovaných klientov.

Tabuľka č. 16: **Počet audítorských spoločností podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov**

Kategória počtu zamestnancov	Počet spoločností	Podiel v %
0 zamestnancov	3	1,3
1 zamestnanec	51	22,8
2 zamestnanci	39	17,4
3 - 4 zamestnanci	37	16,5
5 - 9 zamestnancov	21	9,4
10 - 19 zamestnancov	12	5,4
20 - 24 zamestnancov	1	0,4
25 - 49 zamestnancov	4	1,8
100 - 149 zamestnancov	2	0,9
150 - 199 zamestnancov	1	0,4
250 - 499 zamestnancov	2	0,9
nezistený	51	22,8
Spolu	**224**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov a RPO

Z pohľadu ekonomickej koncentrácie je rozhodujúca malá skupina veľkých spoločností. Potvrdzujú to údaje z RÚZ za rok 2024. Iba **5 spoločností s viac ako 100 zamestnancami** generuje približne **66,2 % tržieb** a **68,8 % pridanej hodnoty**. Mimoriadne výrazné sú najmä **2 spoločnosti v kategórii 250 – 499 zamestnancov**, ktoré samostatne tvoria približne **41,0 % tržieb** a **43,8 % pridanej hodnoty**. Naopak, mikro spoločnosti (0 – 9 zamestnancov) tvoria síce dve tretiny subjektov, ale vytvárajú približne 18,0 % tržieb a 16,7 % pridanej hodnoty.

Tabuľka č. 17: **Sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej audítorskými spoločnosťami podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov**

Kategória počtu zamestnancov	Tržby	Podiel v %	Pridaná hodnota	Podiel v %
0 zamestnancov	158 240	0,1	77 861	0,1
1 zamestnanec	5 287 896	3,2	2 780 225	2,8
2 zamestnanci	6 624 516	4,1	3 100 830	3,1
3 - 4 zamestnanci	8 125 070	5,0	5 151 451	5,2
5 - 9 zamestnancov	9 227 742	5,7	5 448 768	5,5
10 - 19 zamestnancov	9 296 678	5,7	5 205 519	5,3
20 - 24 zamestnancov	2 322 562	1,4	934 214	0,9
25 - 49 zamestnancov	11 388 852	7,0	7 017 410	7,1
100 - 149 zamestnancov	33 266 124	20,4	19 926 415	20,1
150 - 199 zamestnancov	7 880 500	4,8	4 854 993	4,9
250 - 499 zamestnancov	66 826 089	41,0	43 425 782	43,8
nezistený	2 686 219	1,6	1 192 086	1,2
Spolu	**163 090 488**	**100,0**	**99 115 554**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov a valida.sk

Daňový poradca - Slovenská komora daňových poradcov

Na základe verejného zoznamu SKDP evidovala k 1.12.2025 **848 daňových poradcov – fyzických osôb** a **221 daňových poradcov – právnických osôb**. Podiel inštitucionalizovaného výkonu profesie prostredníctvom spoločností predstavuje približne 0,26 PO na jednu FO.

Z územného hľadiska je profesia výrazne koncentrovaná v **Bratislavskom kraji**, kde sa nachádza **43,9 % všetkých FO**. Koncentrácia je ešte výraznejšia pri PO, kde Bratislavský kraj tvorí až **58,8 % všetkých PO**. Tento rozdiel naznačuje, že výkon prostredníctvom PO je v Bratislavskom kraji relatívne významnejší než v ostatných regiónoch, prípadne že väčšie poradenské kancelárie sú geograficky koncentrované na území BA. Mimo Bratislavského kraja sú FO rozložené relatívne rovnomernejšie. Najvyššie počty FO po Bratislavskom kraji dosahujú Trenčiansky (7,7 %) a Žilinský kraj (7,3 %). Časť záznamov však nie je možné priradiť ku kraju z dôvodu chýbajúceho údaju.

Okrem oprávnených daňových poradcov eviduje zoznam aj **208 asistentov**, ktorí predstavujú indikátor vstupu do profesie. Aj tu je priestorová štruktúra výrazne koncentrovaná v Bratislavskom kraji (46,6 %), pričom ale kategória „Neuvedené“ tvorí 32 asistentov (15,4 %). Regionálne rozloženie asistentov do veľkej miery kopíruje koncentráciu profesie, čo podporuje interpretáciu, že profesijná príprava a pravdepodobne aj časť dopytu po službách je geograficky sústredená najmä v Bratislavskom kraji.

Tabuľka č. 18: **Počet daňových poradcov FO a PO a asistentov**

Kraj	Daňový poradca FO	Podiel v %	Daňový poradca PO	Podiel v %	Asistent	Podiel v %
Banskobystrický	54	6,4	12	5,4	13	6,3
Bratislavský	372	43,9	130	58,8	97	46,6
Košický	45	5,3	9	4,1	9	4,3
Nitriansky	54	6,4	9	4,1	12	5,8
Prešovský	33	3,9	5	2,3	9	4,3
Trenčiansky	65	7,7	15	6,8	8	3,8
Trnavský	50	5,9	14	6,3	10	4,8
Žilinský	62	7,3	12	5,4	18	8,7
Neuvedené	113	13,3	15	6,8	32	15,4
Spolu	**848**	**100**	**221**	**100**	**208**	**100**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov

Daňový poradcovia majú v registri zverejnené aj kontaktné údaje kancelárie vrátane IČO. Spárovaním tohto identifikátora s RÚZ a RPO sme analyzovali ďalšie štrukturálne charakteristiky daňových poradcov a ich ekonomickú silu.
74,8 % daňových poradcov s výkonom ako PO funguje ako **spoločnosť s ručením obmedzeným** a **23,4 %** je vo forme **komanditnej spoločnosti**.

Tabuľka č. 19: **Počet daňových poradcov PO podľa právnej formy**

Právna forma	Počet PO	Podiel v %
Spoločnosť s ručením obmedzeným	163	74,8
Komanditná spoločnosť	51	23,4
Akciová spoločnosť	2	0,9
Verejná obchodná spoločnosť	1	0,5
Družstvo	1	0,5
Spolu	**218**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory audítorov a RPO

SK NACE **Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo má uvedených 91,3 % spoločností** daňových poradcov, 4,1 % je evidovaných ako Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia a ostatné majú pridelené kódy nesúvisiacich sektorov.

Veľkostná a ekonomická štruktúra právnických osôb ukazuje, že **počtom prevažujú mikro a malé subjekty** (0 – 9 zamestnancov tvorí 57,8 % firiem), avšak vytvárajú iba 19,8 % tržieb a 18,2 % pridanej hodnoty. Naopak, len 6 spoločností s 50+ zamestnancami generuje približne 57,8 % tržieb a 58,1 % pridanej hodnoty. Navyše jedna spoločnosť v kategórii 250 – 499 zamestnancov sama tvorí 23,5 % tržieb.

Tabuľka č. 20: **Počet PO a sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej daňovými poradcami s výkonom ako PO podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov**

Kategória počtu zamestnancov	Počet PO	Podiel v %	Tržby	Podiel v %	Pridaná hodnota	Podiel v %
0 zamestnancov	4	1,8	410 282	0,3	239 730	0,3
1 zamestnanec	48	22,0	4 286 694	3,2	2 529 169	3,3
2 zamestnanci	18	8,3	3 307 008	2,4	1 621 444	2,1
3 - 4 zamestnanci	30	13,8	7 530 829	5,5	3 945 099	5,1
5 - 9 zamestnancov	26	11,9	11 299 919	8,3	5 787 523	7,5
10 - 19 zamestnancov	15	6,9	16 354 997	12,0	9 677 737	12,5
20 - 24 zamestnancov	1	0,5	2 954 896	2,2	1 507 447	1,9
25 - 49 zamestnancov	2	0,9	6 872 947	5,1	5 170 243	6,7
50 - 99 zamestnancov	2	0,9	15 948 451	11,7	11 191 432	14,4
100- 149 zamestnancov	2	0,9	22 720 812	16,7	14 321 453	18,5
150- 199 zamestnancov	1	0,5	7 880 500	5,8	4 854 993	6,3
250- 499 zamestnancov	1	0,5	31 984 608	23,5	14 647 393	18,9
nezistený	68	31,2	4 283 825	3,2	2 047 975	2,6
Spolu	**218**	**100,0**	**135 835 768**	**100,0**	**77 541 638**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory daňových poradcov a valida.sk

Z daňových poradcov fyzických osôb malo **IČO uvedené iba 246 subjektov**, čo je približne 30 % celej skupiny. Aj napriek tomu sme priradením k dátam účtovných jednotiek z RÚZ zistili zaujímavé skutočnosti. **58 % z nich** má uvedenú **hybridnú právnu formu 109** - Podnikateľ-fyzická osoba podnikajúca súčasne ako osoba so slobodným povolaním a približne **33 % má právnu formu 105** – slobodné povolanie. Takmer 4 % majú formu Podnikateľ-fyzická osoba-nezapísaný v obchodnom registri. Veľkostnú kategóriu podľa počtu zamestnancov malo uvedenú 155 subjektov FO, z nich 52 % malo 0 zamestnancov.

Advokát - Slovenská advokátska komora

Register SAK k 1.12.2025 evidoval spolu **5 849 oprávnených osôb**, z toho 5 599 advokátov (95,7 %), 231 usadených euroadvokátov (3,9 %), 14 medzinárodných advokátov (0,2 %) a 5 zahraničných advokátov (0,1 %). Z územného hľadiska je profesia výrazne koncentrovaná v **Bratislavskom kraji**, kde sa nachádza **2 801 oprávnených osôb** (47,9 %). Ďalšími najväčšími krajmi sú **Košický kraj** (11,6 %) a **Žilinský kraj** (8,1 %). Popri oprávnených osobách SAK eviduje aj **1 909 advokátskych spoločenstiev (PO)**. Aj tu je územná koncentrácia výrazná. **Bratislavský kraj tvorí 1 189 spoločenstiev** (62,3 %), čo je vyšší podiel než pri oprávnených osobách (47,9 %). Ako jednoduchý štruktúrny indikátor to znamená, že v Bratislavskom kraji pripadá približne 0,42 spoločenstva na 1 oprávnenú osobu. Doplňujúcim indikátorom vstupu do profesie je počet **advokátskych koncipientov (1 505)**, ktorý predstavuje približne **25,7 %** vo vzťahu k počtu oprávnených osôb v registri.

Tabuľka č. 21: **Počet advokátov FO a PO**

Kraj	Advokát	Medzinárod-ný advokát	Usadený euroadvokát	Zahraničný advokát	Spolu advokáti	Podiel v %	Advokátske spoločenstvá	Podiel v %
Banskobystrický	422	1	4		427	7,3	110	5,8
Bratislavský	2615	11	170	5	2801	47,9	1189	62,3
Košický	666	1	13		680	11,6	163	8,5
Nitriansky	387		6		393	6,7	92	4,8
Prešovský	402		8		410	7,0	70	3,7
Trenčiansky	309		4		313	5,4	74	3,9
Trnavský	337	1	10		348	5,9	90	4,7
Žilinský	461		13		474	8,1	121	6,3
Zahraničie			3		3	0,1		
Spolu	**5599**	**14**	**231**	**5**	**5849**	**100**	**1909**	**100**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej advokátskej komory

Údaje o advokátskych spoločenstvách sme získali aj z RPO a RÚZ vďaka mapovaniu názvu evidovaného v komore a v registroch. 87 subjektov (4,6 %) sa nepodarilo spárovať, preto informácie o nich sú nedostupné.

Z dostupných údajov sa snažíme vytvoriť obraz tohto segmentu slobodných povolaní na základe účtovných závierok. **99,2 %** advokátskych spoločenstiev má SK NACE v účtovných závierkach uvedené ako **Právne činnosti**. 6 spoločností je z kategórie Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia a zvyšné (9 PO) sú evidované pod inými rôznorodými kódmi. Rovnako **99,2 % sú spoločnosti s ručením obmedzeným**, subjektov je so nešpecifikovanou právnou formou a 3 sú založené ako verejná obchodná spoločnosť.

26 spoločností nemalo dostupnú účtovnú závierku za rok 2024, napriek tomu, že nie sú zrušené, v likvidácii ani reštrukturalizácii, preto sme použili hodnoty z ich poslednej dostupnej účtovnej závierky. Najpočetnejšou kategóriou sú PO s **1 zamestnancom** (**48,1 %**), ktoré vytvárajú **23,1 % tržieb** a **25,9 % pridanej hodnoty.** Spolu mikro PO do **4 zamestnancov** (0 – 4) predstavujú **73,3 %** subjektov a generujú približne **55,4 % tržieb** a **57,0 % pridanej hodnoty**, čo poukazuje na **význam malých kancelárií** aj z ekonomického hľadiska. Zároveň je viditeľný „stredný segment“ kancelárií s **5 – 19 zamestnancami**. Aj keď tvorí len **4,9 %** PO (90 subjektov), generuje približne **32,6 % tržieb** a **32,0 % pridanej hodnoty**.

Tabuľka č. 22: **Počet PO a sumár tržieb a pridanej hodnoty za rok 2024 vyprodukovanej advokátskymi spoločenstvami podľa veľkosti podľa počtu zamestnancov**

Kategória počtu zamestnancov	Počet PO	Podiel v %	Tržby	Podiel v %	Pridaná hodnota	Podiel v %
0 zamestnancov	39	2,1	2 569 519	0,7	1 326 247	0,8
1 zamestnanec	877	48,1	79 388 856	23,1	44 671 225	25,9
2 zamestnanci	245	13,4	50 614 999	14,7	24 987 812	14,5
3 - 4 zamestnanci	175	9,6	58 243 245	16,9	27 220 760	15,8
5 - 9 zamestnancov	73	4,0	65 373 699	19,0	30 908 523	17,9
10 - 19 zamestnan.	17	0,9	46 781 409	13,6	24 407 631	14,1
20 - 24 zamestnan.	3	0,2	19 020 652	5,5	7 909 011	4,6
25 - 49 zamestnan.	1	0,1	1 315 541	0,4	723 370	0,4
nezistený	392	21,5	20 935 149	6,1	10 621 297	6,1
Spolu	**1 822**	**100,0**	**344 243 069**	**100,0**	**172 775 876**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej advokátskej komory a RÚZ

Súdny exekútor - Slovenská komora exekútorov

Podľa verejne prístupného zoznamu komora evidovala **237 exekútorov**. Z územného hľadiska je profesia koncentrovaná v **Bratislavskom kraji** (**25 %**), nasleduje **Košický kraj** (**14 %**) a ostatné kraje sa pohybujú približne v intervale **9 – 11 %** podielu, čo naznačuje relatívne vyrovnanejšie regionálne rozloženie v porovnaní s predchádzajúcimi regulovanými profesiami. Doplňujúcim indikátorom vstupu do profesie je počet **exekútorských koncipientov**, ktorých bolo podľa registra **108**, čo predstavuje približne **0,46 koncipienta na 1 exekútora**.

Tabuľka č. 23: **Počet exekútorov**

Označenia riadkov	Počet exekútorov	Podiel v %	Počet koncipientov
Banskobystrický	25	10,5	9
Bratislavský	60	25,3	29
Košický	32	13,5	18
Nitriansky	23	9,7	11
Prešovský	25	10,5	14
Trenčiansky	27	11,4	9
Trnavský	22	9,3	12
Žilinský	23	9,7	6
Spolu	237	100	108

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory exekútorov

V zozname je pri každom uvedenom exekútorovi dostupné aj IČO, čo nám umožnilo zistiť doplňujúce informácie z RO o právnej forme a veľkostnej kategórii subjektu. Prakticky všetci exekútori sú vedení v kategórii **105 – slobodné povolanie**, pričom iba **dva** subjekty sú evidované s hybridnou právnou formou **109 – živnosť a slobodné povolanie**. Exekútorská činnosť je teda v administratívnom členení vykonávaná takmer výlučne v režime „čistého“ slobodného povolania. Rovnako takmer všetky subjekty sú z **SK NACE 69100 Právne činnosti**, iba jeden má priradený kód 69200 Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh, daňové poradenstvo.

Na základe priradenia IČO sme analyzovali aj veľkostné kategórie subjektov podľa počtu zamestnancov. Najčastejšie ide o kancelárie s **1 – 4 zamestnancami** (**80 %**). Kancelárie bez zamestnancov predstavujú **10 %**. Väčšie exekútorské kancelárie sú zriedkavé, **5 – 9 zamestnancov** má **6 %** subjektov a iba **1 subjekt** spadá do kategórie **10 – 19 zamestnancov**. Pri **3 %** subjektov nebolo možné veľkostnú kategóriu určiť.

Tabuľka č. 24: **Počet exekútorov podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov**

Veľkostná kategória	Počet subjektov	Podiel v %
0 zamestnancov	24	10 %
1 zamestnanec	65	27 %
2 zamestnanci	67	28 %
3 - 4 zamestnanci	59	25 %
5 - 9 zamestnancov	15	6 %
10 - 19 zamestnancov	1	0 %
nezistený	6	3 %
Spolu	237	100 %

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory exekútorov a RÚZ

Autorizovaný architekt, Autorizovaný krajinný architekt - Slovenská komora architektov

Slovenská komora architektov vo verejne dostupnom zozname evidovala k 1.12.2025 **1 882 autorizovaných architektov** a **58 krajinných architektov**. Z územného hľadiska sú obe profesie výrazne koncentrované v **Bratislavskom kraji**, kde sa nachádza **52 %** autorizovaných architektov a **47 %** krajinných architektov. Mimo Bratislavského kraja sú autorizovaní architekti rozložení pomerne vyrovnane, pričom najvyššie podiely po Bratislavskom kraji vykazujú **Žilinský kraj (9 %)** a **Prešovský kraj (8 %).** Pri krajinných architektoch je popri Bratislavskom kraji relatívne výraznejšie zastúpenie v **Nitrianskom kraji (14 %)** a **Prešovskom kraji (12 %)**, čo naznačuje odlišnú regionálnu štruktúru tejto menšej profesijnej skupiny.

Tabuľka č. 25: **Počet autorizovaných architektov a krajinných architektov**

Kraj	Autorizovaní architekti	Podiel v %	Krajinní architekti	Podiel v %
Banskobystrický	121	6,4	4	6,9
Bratislavský	974	51,8	27	46,6
Košický	129	6,9	2	3,4
Nitriansky	106	5,6	8	13,8
Prešovský	144	7,7	7	12,1
Trenčiansky	94	5,0	3	5,2
Trnavský	127	6,7	3	5,2
Žilinský	167	8,9	4	6,9
Zahraničie	20	1,1		0,0
Spolu	**1 882**	**100**	**58**	**100**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory architektov

Autorizovaný geodet a kartograf – Komora geodetov a kartografov

Register autorizovaných geodetov a kartografov rozlišuje tri typy oprávnení (A, B, C), ktoré predstavujú rozdielny rozsah činností podľa § 6 zákona č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii. V analyzovanom verejnom zozname komora eviduje spolu **734 oprávnení**, z toho **395 oprávnení typu A**, **162 oprávnení typu B** a **177 oprávnení typu C**, pričom by jedna osoba mala mať iba jeden typ oprávnenia. Z územného hľadiska sa ukazuje výrazná koncentrácia najmä pri oprávnení **typu B**, kde **Bratislavský kraj** predstavuje **44,4 %** všetkých oprávnení. Aj pri typoch A a C je Bratislavský kraj najväčší, no s miernejšou koncentráciou (**17,5 %** pri type A, **19,2 %** pri type C).

Tabuľka č. 26: **Počet autorizovaných geodetov a kartografov**

Kraj	Typ A	Podiel v %	Typ B	Podiel v %	Typ C	Podiel v %	Spolu
Banskobystrický	36	9,1	6	3,7	22	12,4	64
Bratislavský	69	17,5	72	44,4	34	19,2	175
Košický	44	11,1	18	11,1	17	9,6	79
Nitriansky	39	9,9	5	3,1	20	11,3	64
Prešovský	44	11,1	14	8,6	18	10,2	76
Trenčiansky	53	13,4	21	13,0	15	8,5	89
Trnavský	45	11,4	9	5,6	23	13,0	77
Žilinský	65	16,5	16	9,9	28	15,8	109
Zahraničie		0,0	1	0,6		0,0	1
Spolu	**395**	**100**	**162**	**100**	**177**	**100**	**734**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Komory geodetov a kartografov

Autorizovaný stavbyvedúci, Autorizovaný stavebný dozor, Autorizovaný stavebný inžinier – Slovenská komora stavebných inžinierov

Na verejnej časti informačného portálu Slovenskej komory stavebných inžinierov sú k dispozícii zoznam autorizovaných stavebných inžinierov a evidencie odborne spôsobilých osôb na výkon činnosti stavbyvedúceho, stavebného dozoru a na energetickú certifikáciu budov. Zoznamy obsahujú základné identifikačné údaje vrátane IČO (ak uvedené).

Autorizovaní stavební inžinieri (spolu 5 080) sú najviac sústredení v **Bratislavskom kraji** (**24,9 %**). Zvyšok je rozdelený pomerne vyrovnane medzi **Košický (13,8 %)**, **Žilinský (13,5 %)** a **Prešovský (13,2 %)** kraj. Ďalšie kraje sa pohybujú približne okolo 8 – 9 %. To znamená, že je výraznejšia koncentrácia v BA kraji, ale nie je tak významná ako pri iných profesiách.

Tabuľka č. 27**: Počet autorizovaných stavebných inžinierov a odborne spôsobilých osôb**

Kraj	Autorizo-vaní stavební inžinieri	Autorizovaný stavebný dozor	Autorizovaní stavbyvedúci	Staveb-ný dozor	Stavby -vedúci	Energetická hospodárnosť budov
Banskobystrický	404	2		68	44	17
Bratislavský	1 263	10	2	127	94	41
Košický	703	12	5	98	68	32
Nitriansky	445	2		54	41	19
Prešovský	671	4	3	77	53	33
Trenčiansky	437	1		50	42	21
Trnavský	422	2	3	51	46	25
Žilinský	685		1	81	80	36
Zahraničie	50			1	2	
Spolu	**5 080**	**33**	**14**	**607**	**470**	**224**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory stavebných inžinierov

Z 5 080 autorizovaných stavebných inžinierov bolo možné zistiť **IČO k 2 707 subjektom**. Tieto sme prepojili s RPO a RÚZ, aby sme analyzovali ich organizačnú štruktúru a ekonomickú silu. Z dát je vidno, že v tomto prípade ide o veľmi rôznorodú skupinu podľa právnej formy, hlavnej činnosti aj veľkosti podľa počtu zamestnancov. Opisujeme preto iba najpočetnejšie kategórie.

Najčastejšie sa autorizovaní stavební inžinieri viažu na právnu formu **s.r.o.** (**49,0 %**). Významnú časť však tvoria aj **fyzické osoby** v rôznych evidenčných režimoch, spolu tvoria približne **42,9 %**. FO - podnikateľ súčasne ako osoba so slobodným povolaním tvorí **17,6 %**, FO – podnikateľ **14,6 %** a FO - slobodné povolanie tvorí **10,8 %**.

Z pohľadu SK NACE sú najčastejšie subjekty zaradené do **inžinierskych činností a technického poradenstva** (dve najpočetnejšie kategórie **po 25 %**) a výrazne zastúpené sú aj **architektonické činnosti** (**14,1 %**). Menšie skupiny sú vedené v **výstavbe budov (3,1 %)**, **elektrických inštaláciách (2,6 %)**, rôznych **odborných/technických službách i. n. (2,1 %)** či **poradenstve v podnikaní a riadení (1,1 %)**. To podporuje obraz profesie ako odborne príbuznej, ale administratívne rozptýlenej medzi viacero príbuzných odvetví (napr. projektovanie, poradenstvo, realizácia, inštalácie).

Podľa veľkostnej kategórie počtu zamestnancov dominujú **mikro subjekty.** Kategórie **0 – 9 zamestnancov** tvoria spolu **1 511 subjektov (55,8 %)**, pričom najviac je **0 zamestnancov (25,8 %)** a **1 zamestnanec (14,8 %)**. Zároveň je však veľký podiel **nezistených** (**31,7 %**) a v dátach sa objavujú aj **veľmi veľké organizácie** v nízkych počtoch IČO (500+ zamestnancov má 33 subjektov).

Samostatnou analýzou veľkých subjektov sme zistili, že pri fyzických osobách je uvádzané pole s IČO ako „Ateliér/Kancelária/zamestnávateľ“, ktoré môže predstavovať zamestnávateľa mimo odborného trhu projektových alebo stavebných služieb. Z tohto dôvodu je potrebné interpretovať všetky odvodené ukazovatele z IČO (právna forma, NACE, veľkostná kategória) ako charakteristiky subjektu uvedeného aj ako zamestnávateľ a nie čisto ako formu podnikania autorizovanej osoby. Výsledky preto používame len ako orientačný obraz heterogenity

organizačného zázemia autorizovaných stavebných inžinierov a nie ako jednoznačné priradenie výkonu slobodného povolania k FO/PO forme.

Patentový zástupca - Slovenská komora patentových zástupcov

Slovenská komora patentových zástupcov mala k 1.12.2025 zverejnených spolu **61 patentových zástupcov, pričom** formu výkonu malo **30 patentových zástupcov** evidovanú ako výkon **samostatne** a **31** ako výkon **v spoločnosti patentových zástupcov**.

Z územného hľadiska je profesia výrazne koncentrovaná v **Bratislavskom kraji**, kde sa nachádza **41 zo všetkých patentových zástupcov (67,2 %)**. Koncentrácia je ešte výraznejšia pri výkone v spoločnosti, kde Bratislavský kraj predstavuje **87,1 %** zástupcov evidovaných v tomto režime. Pri samostatnom výkone je Bratislavský kraj dominantný, ale podiel je nižší (**46,7 %**), čo naznačuje, že výkon prostredníctvom spoločností je geograficky koncentrovanejší než samostatný výkon.

Tabuľka č. 28: **Počet patentových zástupcov a spoločností patentových zástupcov**

Kraj	Počet patentových zástupcov					Počet spoločností
	Samostatne	Podiel v %	V spoločnosti PZ	Podiel v %	Spolu	
Banskobystrický	3	10,0	1	3,2	4	1
Bratislavský	14	46,7	27	87,1	41	13
Košický	3	10,0	1	3,2	4	
Nitriansky	2	6,7		0,0	2	
Prešovský	2	6,7		0,0	2	
Trenčiansky	4	13,3	1	3,2	5	1
Trnavský	1	3,3	1	3,2	2	1
Žilinský	1	3,3		0,0	1	
Spolu	**30**	**100,0**	**31**	**100,0**	**61**	**16**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory patentových zástupcov

Komora zároveň eviduje **16 spoločností patentových zástupcov**, z ktorých **13** (81,3 %) sídli v Bratislavskom kraji. Mimo Bratislavy sa nachádzajú po jednej spoločnosti v Banskobystrickom, Trenčianskom a Trnavskom kraji. Z hľadiska veľkosti ide najmä o malé subjekty. Viac ako polovica spoločností **(56,3 %)** má **1 – 4 zamestnancov**, 2 spoločnosti sú v kategórii **5 – 9 zamestnancov** a pri piatich spoločnostiach nie je veľkostná kategória zistená. Aj štruktúra podľa počtu konateľov/patentových zástupcov naznačuje, že ide predovšetkým o organizačne malé spoločnosti: 7 spoločností má 1 konateľa, 4 spoločnosti majú 2 a 5 spoločností majú 3 konateľov. Celkovo to podporuje interpretáciu profesie patentových zástupcov ako nízkopočetnej regulovanej profesie s vysokou koncentráciou v Bratislave a s prevažujúcimi malými organizačnými formami výkonu.

Tabuľka č. 29: **Počet spoločností patentových zástupcov podľa veľkostnej kategórie podľa počtu zamestnancov**

Veľkostná kategória	Počet spoločností
1 zamestnanec	3
2 zamestnanci	3
3 - 4 zamestnanci	3
5 - 9 zamestnancov	2
nezistený počet zamestnancov	5
Spolu	**16**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Slovenskej komory patentových zástupcov a RPO

Reštaurátor - Komora reštaurátorov

Komora reštaurátorov mala na svojom webovom sídle zverejnený zoznam 177 členov. Z územného hľadiska je profesia koncentrovaná v Bratislavskom kraji, kde sa nachádza 79 reštaurátorov (44,6 %). Nasleduje Banskobystrický kraj s 23 reštaurátormi (13,0 %), pričom ostatné kraje sa pohybujú v intervale 4 – 8 % podielu.

Tabuľka č. 30: **Počet reštaurátorov**

Kraj	Počet reštaurátorov	Podiel v %
Banskobystrický	23	13,0
Bratislavský	79	44,6
Košický	14	7,9
Nitriansky	11	6,2
Prešovský	12	6,8
Trenčiansky	7	4,0
Trnavský	13	7,3
Žilinský	10	5,6
nezistený	8	4,5
Spolu	**177**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Komory reštaurátorov

Veterinárny lekár - Komora veterinárnych lekárov SR

Veterinárni lekári podľa údajov zo stránky komory majú na rozdiel od viacerých iných regulovaných profesií vyrovnanú územná štruktúra. Spolu je v registri **1 678 veterinárov**, pričom najvyššie zastúpený **Bratislavský kraj** má uvedených **15,9 %** veterinárnych lekárov, **Banskobystrický kraj 14,3 %** a **Košický kraj 13,2 %**. Ďalšie kraje sa pohybujú v intervale približne **11 – 12 %**, pričom najnižší podiel má **Trenčiansky kraj** (**8,9 %**).

Tabuľka č. 31: **Počet veterinárnych lekárov**

Kraj	Počet veterinárov	Podiel v %
Banskobystrický	240	14,3
Bratislavský	267	15,9
Košický	221	13,2
Nitriansky	208	12,4
Prešovský	187	11,1
Trenčiansky	149	8,9
Trnavský	198	11,8
Žilinský	204	12,2
nezistený	4	0,2
Spolu	**1 678**	**100,0**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Komory veterinárnych lekárov SR

Z verejných údajov komory bolo možné získať IČO pre 1 646 (98,1 %) subjektov a tie sme prepojili s údajmi o účtovných jednotkách z RÚZ. Tieto subjekty sú prevažne vedené ako právna forma **105 - slobodné povolanie (70,7 %)**. Ďalšiu významnú skupinu tvoria 109 - fyzické osoby podnikatelia, ktoré zároveň podnikajú aj ako osoby so slobodným povolaním

(21,5 %). **Čisto ako „podnikateľ** – fyzická osoba nezapísaná v obchodnom registri“ je vedených 108 subjektov **(6,6 %)**. Okrajovo sa vyskytujú aj formy ako SHR alebo kombinácia so SHR, spolu tvoria približne 1 %.

Z pohľadu ekonomickej činnosti (NACE) je dominantná kategória **veterinárne činnosti** (**89,1 %**), menšia časť subjektov má ako hlavnú činnosť evidovaný **maloobchod v nešpecializovaných predajniach** (**2,6 %**) alebo **služby súvisiace s chovom zvierat** (**1,2 %**). To naznačuje, že popri základnej veterinárnej službe sa u časti subjektov objavujú aj doplnkové aktivity ako napr. predaj tovaru pre zvieratá, ktoré môžu byť administratívne vykazované ako hlavná činnosť.

Veľkostná štruktúra podľa počtu zamestnancov potvrdzuje, že ide najmä o **mikro subjekty**. Pri **541 subjektoch (32,9 %)** nie je veľkostná kategória zistená, avšak **1 027 subjektov (62,4 %)** je v kategórii **0 zamestnancov** a ďalšie kategórie nad 0 zamestnancov sú početne malé (napr. 1 zamestnanec 3,2 %; 2 zamestnanci 0,7 %). Veterinárna činnosť je teda prevažne vykonávaná v režime **mikro, často jednoosobových praxí**. Je však dôležité zdôrazniť, že veľkostná kategória počtu zamestnancov zachytáva iba **zamestnancov v pracovnom pomere**. Väčšie veterinárne kliniky fungujú ako právnické osoby viacerých spolupracujúcich veterinárov, alebo so stálym tímom odborne spôsobilých veterinárnych lekárov, čo znamená, že veterinári bývajú často v pozícii **spoločníkov** a nevystupujú v štatistike ako zamestnanci, alebo sú na zmluvu v rámci služieb, čo sa tiež neprejaví v kategórii zamestnanec. Veterinárne kliniky sa preto v registri javia ako subjekty - podniky bez zamestnancov, hoci v praxi majú **stály tím viacerých veterinárov**.

Fyzioterapeut - Slovenská komora fyzioterapeutov

Údaje neboli k termínu ukončenia analýzy dostupné.

Fyzik, Laboratórny diagnostik, Liečebný pedagóg (v zdravotníctve), Logopéd - Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov

Zoznamy vydaných licencií dostupné na webe SKIZP uvádzajú držiteľov licencií a pri každom zázname typ licencie (L1A/L1B/L1C), často aj v kombináciách. Údaje preto interpretujeme ako štruktúru režimov oprávnenia na výkon (L1A - samostatná prax mimo vlastného zariadenia, L1B - výkon vo vlastnom NZZ ako FO, L1C - výkon prostredníctvom PO cez odborného zástupcu), nie ako počet ekonomicky aktívnych osôb. Keďže jedna osoba môže mať viac licencií, analyzujeme podiel držiteľov jednotlivých typov a kombinácií licencií a sledujeme L1C ako indikátor kapacity poskytovania zdravotnej starostlivosti prostredníctvom právnických osôb.

Po spracovaní zoznamov vydaných licencií naprieč oblasťami dominujú licencie umožňujúce výkon prostredníctvom právnickej osoby alebo vo vlastnom zariadení. Po zjednotení kombinácií licencií je spolu **180 záznamov oprávnení podľa licenčného režimu**: **len L1C** tvorí **78 záznamov (43,3 %)**, **len L1B 54 (30,0 %)** a kombinácia **L1B + L1C 31 (17,2 %)**. Kombinované režimy s L1A sú zriedkavé, čo naznačuje, že licencia L1A (samostatná prax mimo vlastného zariadenia) je v týchto odborných oblastiach marginálna oproti režimom viazaným na poskytovanie starostlivosti vo vlastnom zariadení (L1B) alebo prostredníctvom PO cez odborného zástupcu (L1C).

Tabuľka č. 32: **Počet licencií vydaných Slovenskou komorou iných zdravotníckych pracovníkov podľa typu licencie**

Typ licencie	Počet oprávnených
L1A	1
L1A, L1B	9
L1A, L1B, L1C	4
L1A, L1B, L1C	2
L1A, L1C	1
L1B	54
L1B, L1C	31
L1C	78
Spolu	**180**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov Komory veterinárnych lekárov SR

Dentálna hygienička Farmaceutický laborant, Masér, Nutričný terapeut, Očný optik, Optometrista, Praktická sestra – asistent, Rádiologický technik, Sanitár, Technik pre zdravotnícke pomôcky, Verejný zdravotník, Zdravotnícky laborant, Zubný asistent - Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov

Údaje neboli k termínu ukončenia analýzy dostupné.

Ortopedický technik - Slovenská komora ortopedických technikov

Údaje neboli k termínu ukončenia analýzy dostupné.

Psychológ - Slovenská komora psychológov

Údaje neboli k termínu ukončenia analýzy dostupné.

Pôrodná asistentka, Sestra - Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek

Zo získaných údajov zo Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek na základe infožiadosti vyplýva, že k 4.12.2025 komora evidovala spolu **967 platných licencií**, pričom **unikátny počet držiteľov licencií** bol **880**. Licencie sa týkajú dvoch profesií – sestra a pôrodná asistentka – a ich štruktúra je výrazne koncentrovaná v type **C** (licencia na výkon činnosti odborného zástupcu). U sestier ide o **633 licencií** (65,5 % všetkých licencií), pri pôrodných asistentkách je **63 licencií**. Ostatné typy predstavujú menší podiel. Samostatná prax (typ **A**) u sestier tvorí **132 licencií**, u pôrodných asistentiek len **17**. Typ **B** (výkon zdravotníckeho povolania) je **117** licencií u sestier a **5** u pôrodných asistentiek. Údaje interpretujeme ako **potenciál organizačných foriem výkonu.**

Pri pohľade na celkové počty registrovaných zdravotníkov sa však ukazuje výrazný kontrast. **Komora registruje až 39 601 osôb** oprávnených na výkon povolania (37 768 sestier a 1 833 pôrodných asistentiek), z čoho 19 277 sú dobrovoľní členovia.

Tento je spôsobený charakterom výkonu týchto povolaní na Slovensku. **Povolania sestra a pôrodná asistentka sú u nás vykonávané dominantne v trvalom pracovnom pomere (TPP)** u poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (nemocnice, ambulancie). Pre tento zamestnanecký režim je postačujúca registrácia v komore. Licencie sú viazané primárne na samostatnú prax alebo funkciu odborného garanta, čo predstavuje špecifický a zatiaľ menšinový segment trhu práce v ošetrovateľstve.

Zdravotnícky záchranár - Slovenská komora zdravotníckych záchranárov

Údaje neboli k termínu ukončenia analýzy dostupné.

Zubný lekár - Slovenská komora zubných lekárov

Zo získaných údajov zo SKZL prostredníctvom infožiadosti vyplýva, že komora eviduje spolu **5 005 platných licencií**, z toho 422 **(8,4 %)** licencií typu **A** (samostatná zdravotnícka prax), 1 773 (**35,4 %**) licencií typu **B** (výkon zdravotníckeho povolania – typicky FO vo vlastnom zariadení) a 2 810 (**56,1 %**) licencií typu **C** (odborný zástupca – výkon viazaný na poskytovanie prostredníctvom PO). Dominuje teda typ licencie **C**, čo poukazuje na výrazný význam režimu poskytovania zdravotnej starostlivosti prostredníctvom právnických osôb (cez odborného zástupcu) a následne na silné zastúpenie výkonu vo vlastnom zariadení ako fyzická osoba.

Zároveň platí, že **5 005 licencií nepredstavuje počet osôb**, keďže jedna osoba môže mať viac licencií súčasne. Počet **držiteľov aspoň jednej licencie** je **3 324**, čo je vhodnejší ukazovateľ rozsahu oprávnených. Pre porovnanie s registračným režimom podľa zákona č. 578/2004 Z. z. komora uvádza **4 288 registrovaných zubných lekárov** k 10. decembru 2025 (registrácia ako podmienka výkonu povolania), pričom **členstvo v komore je dobrovoľné** a počet **registrovaných členov** je **2 998**. Tieto údaje spoločne ukazujú rozdiel medzi

- povinnou registráciou pre výkon povolania (4 288),
- licenčnými oprávneniami viazanými na konkrétne organizačné formy výkonu (3 324),
- dobrovoľným členstvom, ktoré predstavuje užší okruh osôb než registrácia (2 998).

Zubný technik - Slovenská komora zubných technikov

Na webovom sídle má SKZT zverejnenú databáza zubných laboratórií, kde je uvedených **22 subjektov** spolu s identifikátorom IČO. Po prepojení s RÚZ sme zistili, že 20 z nich má vedenú ekonomickú činnosť NACE 32500 **Výroba lekárskych a dentálnych nástrojov a potrieb**, dva subjekty majú inú nesúvisiacu kategóriu. **15** zubných laboratórií má právnu formu **Podnikateľ – fyzická osoba** a **7** je **spoločnosť s ručením obmedzeným**. **17** subjektov (77,3 %) má veľkostnú kategóriu podľa počtu zamestnancov **0 – 1 zamestnanec**, jeden subjekt má 2 zamestnancov a rovnako 1 je z kategórie 5 - 9 zamestnancov.

Farmaceut - Slovenská lekárnická komora

SLK zverejňuje **zoznam farmaceutov zapísaných v registri** farmaceutov Slovenskej lekárnickej komory s platnou registráciou k 1.12.2025, kde je uvedených **6 181 osôb** podľa mena a priezviska bez ďalších doplňujúcich informácii, ktoré by umožnili analýzu tohto povolania a jeho výkonu.

Na základe údajov obdržaných ako odpoveď na infožiadosť bol k 11.12.2025 celkový počet komorou vydaných licencií 3 802, z toho:

- 476 licencií na výkon zdravotníckeho povolania zdravotníckym pracovníkom v povolaní farmaceut,
- 3 326 licencií na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolaní farmaceut.

Unikátny **počet držiteľov licencií je 3 086**, z toho:

- 118 držiteľov iba licencie na výkon zdravotníckeho povolania zdravotníckym pracovníkom v povolaní farmaceut,
- 2 968 držiteľov licencie na výkon činnosti odborného zástupcu zdravotníckym pracovníkom v povolaní farmaceut.

Lekár - Slovenská lekárska komora

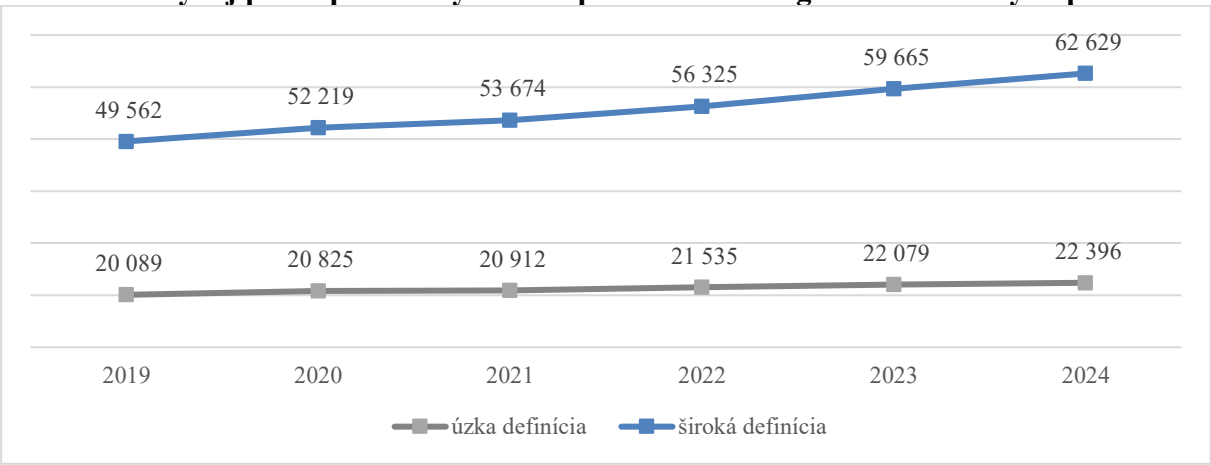
Zo získaných údajov od Slovenskej lekárskej komory na základe infožiadosti vyplýva, že k 30.11.2025 komora evidovala spolu **20 946 platných licencií**. Z hľadiska typov licencií dominuje L1C **– licencia na výkon odborného zástupcu (58,6 %)**, čo poukazuje na významný rozsah oprávnení viazaných na poskytovanie zdravotnej starostlivosti prostredníctvom právnických osôb (resp. na funkciu odborného zástupcu v PO). Druhým najčastejším typom je L1B – **licencia na výkon zdravotníckeho povolania (32,5 %)**, ktorá je typicky spojená s poskytovaním zdravotnej starostlivosti ako fyzická osoba vo vlastnom zdravotníckom zariadení (NZZ). L1A – licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe predstavuje 1 713 licencií (8,2 %) a L1D – licencia na výkon lekárskej posudkovej praxe je okrajová (0,7 %). Tieto údaje interpretujeme ako stav platných licencií (potenciál organizačných foriem výkonu), keďže jedna osoba môže disponovať viacerými typmi licencií súčasne a nejde o priamy počet lekárov, ale o štruktúru licenčných oprávnení v rámci regulačného režimu. **Unikátny počet držiteľov licencií** (osôb) bol k 30.11.2025 **12 551**.

1.5.4 Vývoj právnických osôb - slobodných povolaní podľa SK NACE

Táto podkapitola dopĺňa kvantitatívny pohľad o segment slobodných povolaní vykonávaných prostredníctvom právnických osôb (najmä s. r. o., v. o. s., k. s.). Na rozdiel od fyzických osôb neexistuje v administratívnych registroch samostatná právna forma „slobodné povolanie – PO“, preto právnické osoby identifikujeme podľa hlavnej ekonomickej činnosti (SK NACE) uvedenej v RPO a filtrujeme subjekty z Obchodného registra. Z analýzy sme cielene vylúčili právnu formu akciovej spoločnosti, ktorá typicky reprezentuje väčšie korporátne štruktúry. Nakoľko NACE 69200 Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo zahŕňa aj veľké množstvo účtovných firiem, ktoré nespadajú do definície slobodných povolaní, očistili sme subjekty v tejto kategórii aj cez uvedený predmet činnosti. Ponechali sme iba tie PO, ktoré mali v predmete činnosti uvedené kľúčové slovo „audit“. Definícia firiem – slobodných povolaní podľa SK NACE a ich výber je uvedená v kapitole 4.3.

Z údajov v Tabuľke 39 vyplýva, že počet právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní v sledovanom období 2019 – 2024 rastie v oboch definíciách, avšak rozdielnym tempom. **Úzka definícia (jadro slobodných povolaní)** sa zvýšila z 20 089 subjektov v roku 2019 na 22 396 v roku 2024, čo predstavuje **kumulatívny rast o 11,5 %** (približne **2,2 % ročne**). Rast je teda mierny a relatívne stabilný. V **širšej definícii** rástol segment rýchlejšie. Z 49 562 subjektov v roku 2019 na 62 629 v roku 2024, teda o **26,4 %** (približne **4,8 % ročne**). V dôsledku rozdielneho tempa rastu sa **podiel jadra na širokej definícii znižuje**. V roku 2019 tvorila úzka definícia približne **40,5 %** subjektov širokej definície, kým v roku 2024 je to približne **35,8 %**. To znamená, že celkový rast segmentu slobodných povolaní PO je v čoraz väčšej miere tvorený činnosťami, ktoré patria iba do širokej definície (najmä podnikové a IT služby), zatiaľ čo jadro rastie pomalšie.

Graf č. 16: **Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO

Regionálne dáta ukazujú, že jadro slobodných povolaní je geograficky rozložené rovnomernejšie, zatiaľ čo v širšom vymedzení sa slobodné povolania silnejšie sústreďujú do Bratislavského kraja.

Tabuľka č. 33: **Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní podľa kraja**

Definícia	Kraj	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jadro SP	Banskobystrický	2 010	2 075	2 088	2 110	2 140	2 133
	Bratislavský	7 291	7 573	7 484	7 763	7 960	8 089
	Košický	2 154	2 224	2 253	2 311	2 373	2 420
	Nitriansky	1 867	1 932	1 957	1 980	2 042	2 063
	Prešovský	1 835	1 906	1 934	1 993	2 041	2 074
	Trenčiansky	1 361	1 409	1 428	1 477	1 517	1 544
	Trnavský	1 674	1 740	1 752	1 791	1 834	1 855
	Žilinský	1 897	1 966	2 016	2 110	2 172	2 218
Rozšírené vymedzenie	Banskobystrický	3 751	3 963	4 091	4 249	4 425	4 540
	Bratislavský	23 104	24 285	24 697	26 016	27 612	29 033
	Košický	4 355	4 620	4 805	5 080	5 451	5 742
	Nitriansky	4 658	4 902	5 112	5 268	5 525	5 796
	Prešovský	3 242	3 430	3 543	3 705	3 933	4 150
	Trenčiansky	2 714	2 863	2 960	3 105	3 279	3 453
	Trnavský	3 762	3 958	4 085	4 290	4 536	4 766
	Žilinský	3 975	4 197	4 380	4 611	4 903	5 148
	Zahraničie	1	1	1	1	1	1
	Spolu	**49 562**	**52 219**	**53 674**	**56 325**	**59 665**	**62 629**

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO

Odvetvová štruktúra právnických osôb **v úzkej definícii** bola v roku 2024 koncentrovaná do niekoľkých hlavných okruhov činností. Najväčšie skupiny tvoria **inžinierske činnosti a poradenstvo (16,6 %)**, **činnosti špeciálnej lekárskej praxe (13,8 %)** a **ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n. (11,7 %)**. Spolu tieto tri skupiny predstavujú približne **42 %** všetkých právnických osôb v jadre. Dôležitá je poznamenať, že po očistení NACE 69200 Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo cez predmet

činnosti tak, aby sme zachytili iba audítorské činnosti, má táto kategória v jadre **nízky počet subjektov (1,7 %)**, čo je v súlade s počtami PO v dátach z komôr (časť 4.5.3.).

V širokej definícii mali v roku 2024 najväčší podiel **poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia (37,6 %)**. IT segment je reprezentovaný najmä kategóriami **poradenstvo týkajúce sa počítačov (11,6 %)**, **počítačové programovanie (7,8 %)** a **ostatné IT služby (5,8 %)**. Už tieto štyri skupiny spolu predstavujú približne **63 %** všetkých subjektov širokej definície, čo potvrdzuje, že rozšírený okruh je vo veľkej miere tvorený poradenskými a IT činnosťami. Ostatné kategórie (napr. športové činnosti či poisťovací agenti a makléri) majú v širokej definícii len marginálny podiel (0,7 %).

Z porovnania vyplýva, že jadro slobodných povolaní tvorilo v roku 2024 približne **35,7 %** širokej definície, zvyšok tvorili najmä podnikové a IT služby.

Tabuľka č. 34: **Odvetvová štruktúra právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní podľa hlavnej ekonomickej činnosti (SK NACE) v roku 2024**

Definícia	NACE	Počet PO	Podiel v %	Počet PO	Podiel v %
Jadro SP	Inžinierske činnosti a poradenstvo	3 714	16,6	3 714	5,9
	Činnosti špeciálnej lekárskej praxe	3 101	13,8	3 101	5,0
	Ostatné odborné, vedecké a technické činnosti i. n.	2 627	11,7	2 627	4,2
	Právne činnosti	2 045	9,1	2 045	3,3
	Činnosti všeobecnej lekárskej praxe	1 914	8,5	1 914	3,1
	Architektonické činnosti	1 888	8,4	1 888	3,0
	Ostatné inžinierske činnosti a súvisiace technické poradenstvo	1 605	7,2	1 605	2,6
	Zubná lekárska prax	1 445	6,5	1 445	2,3
	Fotografické činnosti	947	4,2	947	1,5
	Špecializované dizajnérske činnosti	944	4,2	944	1,5
	Prekladateľské a tlmočnícke činnosti	758	3,4	758	1,2
	Geodetické činnosti	644	2,9	644	1,0
	Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo	371	1,7	371	0,6
	Veterinárne činnosti	174	0,8	174	0,3
	Umelecká tvorba	102	0,5	102	0,2
	Výskum a experimentálny vývoj v oblasti spoločenských a humanitných vied	70	0,3	70	0,1
	Služby zdravotníckych laboratórií	31	0,1	31	0,0
	Scénické umenie	16	0,1	16	0,0
	Spolu	**22 396**	**100**		
Rozšírené vymedzenie	Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia			23 531	37,6
	Poradenstvo týkajúce sa počítačov			7 278	11,6
	Počítačové programovanie			4 889	7,8
	Ostatné služby týkajúce sa informačných technológií a počítačov			3 636	5,8
	Ostatné športové činnosti			462	0,7
	Činnosti poisťovacích agentov a maklérov			437	0,7
	Spolu			**62 629**	**100**

Pozn.: V rámci jadra SP je počet PO v NACE Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo očistený cez predmet činnosti tak, aby kategória zachytávala primárne audítorské činnosti.
Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO

Pri veľkostnej štruktúre právnických osôb je potrebné výsledky prezentovať opatrne, keďže pri významnej časti subjektov nie je známa veľkostná kategória. V roku 2024 tvorila skupina „**nezistený počet zamestnancov**“ v širokej definícii približne **56 %** všetkých subjektov a v úzkej definícii približne **40 %**.

Pri subjektoch so zistenou veľkosťou však údaje jednoznačne ukazujú, že segment slobodných povolaní vykonávaných prostredníctvom právnických osôb má prevažne **mikropodnikový charakter**. V širokej definícii tvorili firmy s **0 – 19 zamestnancami** približne **98 %** všetkých subjektov so známym počtom zamestnancov, pričom najpočetnejšie sú spoločnosti s **1 zamestnancom**, nasledované firmami s **2 zamestnancami**. Podobný obraz bol aj v úzkej definícii. Medzi subjektmi so známou veľkosťou tvorili kategórie **0 – 19 zamestnancov** taktiež približne **98 %**, pričom dominovali firmy s **1 – 2 zamestnancami**. To potvrdzuje, že aj pri právnických osobách má výkon slobodných povolaní prevažne charakter malých profesionálnych praxí, nie veľkých zamestnávateľov.

1.5.5 Podiel slobodných povolaní na HDP a na tvorbe pracovných miest

Cieľom tejto kapitoly je kvantifikovať ekonomický prínos sektora slobodných povolaní k hrubému domácemu produktu (HDP) a k tvorbe pracovných miest.

Podiel na HDP (aproximácia cez HPH)

Pre vyčíslenie podielu na HDP sme použili ukazovateľ **hrubej pridanej hodnoty (HPH)**, ktorý predstavuje novovytvorenú hodnotu po odčítaní medzispotreby. HPH používame ako aproximáciu príspevku k HDP (t. j. porovnávame HPH sektora s nominálnym HDP). Celkový prínos sektora je súčtom pridanej hodnoty dvoch skupín subjektov:

1. **Fyzické osoby -** keďže tieto subjekty nezverejňujú účtovné závierky s vyčíslenou pridanou hodnotou, vychádzali sme z agregovaných údajov o príjmoch z FS SR pre príslušné typy príjmov. Na tieto príjmy sme aplikovali koeficient pridanej hodnoty vo výške 0,60, ktorý je odhadom založeným na sektorových dátach národných účtov pre sektor služieb (t. j. predpokladáme, že približne 60 % týchto príjmov predstavuje pridanú hodnotu).
2. **Právnické osoby -** do analýzy sme zahrnuli právne formy obchodných spoločností, ktorých hlavná ekonomická činnosť spadá do kľúčových kódov SK NACE identifikovaných ako slobodné povolania. Pre tieto subjekty sme čerpali presnú výšku pridanej hodnoty z ich účtovných závierok.

Vzorec pre výpočet podielu sektora slobodných povolaní na nominálnom HDP:

$$Podiel\ na\ HDP\ (\%) = \frac{HPH_{PO} + Odhad\ HPH_{FO}}{Nominálny\ HDP} * 100$$

Aby sme eliminovali skreslenie spôsobené veľkými korporáciami, prezentujeme výsledky pri právnických osobách, rovnako ako pri počtoch subjektov, v dvoch úrovniach ako široké a zúžené vymedzenie podľa NACE. Okrem toho ešte uvádzame aj variant, v ktorom vylučujeme podniky s 50 a viac zamestnancov. Tento filter používame s cieľom zamerania sa na menších nezávislých poskytovateľov.

Pre odhad pridanej hodnoty fyzických osôb sme použili koeficient **0,60** (resp. 60 %). Tento koeficient vychádza z údajov ŠÚ SR za rok 2024 (Štvrťročné národné účty) ako zaokrúhlená smerom nahor priemerná hodnota miery pridanej hodnoty v sekciách, ktoré obsahujú sektor slobodných povolaní:

- M, N Odborné, vedecké a technické činnosti; administratívne služby - skupina pre právnikov, architektov, inžinierov, audítorov.
- O, P, Q Verejná správa, obrana, povinné sociálne zabezpečenie; vzdelávanie; zdravotníctvo a sociálna pomoc – skupina pre zdravotníctvo
- R, S, T, U Umenie, zábava a rekreácia; ostatné činnosti - skupina pre umelcov, športovcov a ostatné služby.

Keďže sektor slobodných povolaní je prierezom týchto skupín (právne/technické profesie a zdravotnícke profesie), ako najvhodnejší odhad sme zvolili priemernú hodnotu týchto ukazovateľov.

Vzorec pre výpočet koeficientu miery pridanej hodnoty v sekciách NACE:

$$Koeficient\ miery\ pridanej\ hodnoty\ NACE = \frac{HPH\ NACE}{Produkcia\ NACE} * 100$$

Tabuľka č. 35: **Výpočty koeficientov pridanej hodnoty v sekciách NACE pre odhad FO za rok 2024**

	M,N (Odborné a admin. činnosti)	O,P,Q (Zdravotníctvo a verejná správa)	R,S,T,U (Umenie, zábava a ostatné)
HPH v mil. €	11 070,90	19 382,35	2 894,26
Produkcia v mil. €	22 235,02	27 370,63	5 812,47
Koeficient v %	50	71	50

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov ŠÚ SR (Štvrťročné národné účty, rok 2024)

Ako koeficient pre odhad FO teda používame 60%, t. j. nahor zaokrúhlený priemer uvedených mier, čím zohľadňujeme, že slobodné povolania majú spravidla vyššiu mieru pridanej hodnoty v porovnaní s priemerom služieb.

Tabuľka č. 36: **Vývoj nominálneho HDP na Slovensku**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominálne HDP v mil. €	94 547,5	94 320,6	101 891,6	109 959,8	123 538,7	130 207,5

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov ŠÚ SR

Údaje o **fyzických osobách** ukazujú, že ich podiel odhadovanej pridanej hodnoty (HPH) na nominálnom HDP je dlhodobo pomerne stabilný a pohybuje sa v úzkom pásme **približne 0,36 – 0,42 % HDP**. Od roku 2019 je vidieť mierny pokles, ktorý však neznamená zníženie významu. Príjmy fyzických osôb aj ich odhadovaná pridaná hodnota v absolútnych číslach rastú, no HDP rastie rýchlejšie. Segment fyzických osôb je stabilným, ale menším jadrom sektora slobodných povolaní, ktorý tvorí približne tretinu celkového príspevku slobodných povolaní k HDP.

Údaje za fyzické osoby ukazujú, že ich príspevok k HDP je **v absolútnych sumách rastúci**, ale **ako podiel na HDP postupne klesá**. V **rozšírenom vymedzení** sa celkové príjmy FO zvýšili v sledovanom období z **663,1 mil. €** na **792,3 mil. €,** čo predstavuje nárast 19,5 %.

Napriek tomu podiel odhadovanej pridanej hodnoty na HDP klesol z **0,42 %** v rokoch 2019 - 2020 na **0,36 %** v roku 2024. To znamená, že segment fyzických osôb v rozšírenom vymedzení rastie, avšak **HDP rástlo v posledných rokoch rýchlejšie**, a preto ich percentuálny podiel klesá.

V **jadre slobodných povolaní** je trend podobný, ale v menšom objeme. Príjmy FO vzrástli z **479,7 mil. €** na **535,6 mil. €** (o 11,7 %). Podiel na HDP sa pritom znížil z **0,30 %** v rokoch 2019 - 2020 na **0,25 %** v rokoch 2023 – 2024.

Tabuľka č. 37: **Vývoj podielu FO slobodných povolaní na HDP**

Definícia/Ukazovateľ		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jadro SP	Spolu príjmy FO v mil. €	479,7	468,6	458,5	491,4	517,5	535,6
	Odhad PH FO v mil. €	287,8	281,2	275,1	294,9	310,5	321,4
	Podiel na HDP v %	0,30	0,30	0,27	0,27	0,25	0,25
Rozšírené vymedzenie	Spolu príjmy FO v mil. €	663,1	661,1	653,9	702,7	756,0	792,3
	Odhad PH FO v mil. €	397,9	396,7	392,3	421,6	453,6	475,4
	Podiel na HDP v %	0,42	0,42	0,38	0,38	0,37	0,36

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov FS SR a ŠÚ SR

Právnické osoby v segmente slobodných povolaní rastú **výrazne rýchlejšie** než fyzické osoby. V **jadre slobodných povolaní** sa pridaná hodnota všetkých PO zvýšila z **1,36 mld. €** v roku 2019 na **2,08 mld. €** v roku 2024, teda približne o **+53 %**. Tento rast je viditeľný aj pri menších firmách. Pri PO s **menej ako 50 zamestnancami** stúpla pridaná hodnota z **1,03 mld. €** na **1,65 mld. €**, čo predstavuje nárast o 60 %. Podiel jadra PO na HDP (aproximovaný cez HPH) sa pritom zvýšil z **1,44 %** v roku 2019 na **2,20 %** v roku 2024 (nárast o **0,76 p. b.**). Podobne rástol aj podiel menších firiem v kategórii **menej ako 50 zamestnancov** z **1,09 %** na **1,75 %**.

V **rozšírenom vymedzení** je rast ešte objemovo väčší. Najrýchlejší rast je pritom opäť viditeľný u menších podnikov. PO s **menej ako 50 zamestnancami** zvýšili pridanú hodnotu z **1,69 mld. €** na **2,86 mld. €** (nárast o **69 %**). Podiel rozšíreného vymedzenia PO na HDP sa zvýšil z **3,45 %** na **5,20 %** (nárast o **1,75 p. b.**), pričom v kategórii **menej ako 50 zamestnancov** narástol z **1,79 %** na **3,02 %**.

Z pohľadu štruktúry to znamená, že **váha právnických osôb v sektore slobodných povolaní rastie aj voči celej ekonomike**, keďže ich podiel na HDP v oboch definíciách výrazne stúpa. Rovnako môžeme konštatovať, že významnú časť rastu ťahajú **menšie firmy (**PO s menej ako 50 zamestnancami vrátane kategórie nezistené, kde je predpoklad, že ide tiež predovšetkým o menšie veľkostné kategórie**), ktoré** v jadre tvoria stabilne okolo **85 %** pridanej hodnoty PO a v rozšírenom vymedzení ich podiel dokonca mierne rastie z **63 %** na **66 %**. Podiel sektora na HDP teda rastie a zároveň sa posilňujú najmä menšie profesionálne firmy a praxe.

Tabuľka č. 38: **Vývoj pridanej hodnoty PO slobodných povolaní v mil. €**

Definícia/Veľk. kat.		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jadro SP	všetky PO	1 357,35	1 399,33	1 619,67	1 763,08	1 995,18	2 079,15
	< 50 zam. + nezistené	1 146,76	1 167,40	1 351,96	1 492,81	1 688,80	1 759,84
	< 50 zam.	1 032,71	1 053,49	1 233,03	1 383,00	1 574,49	1 651,40
Rozšírené vymedzenie	všetky PO	3 259,20	3 412,62	3 767,76	4 084,28	4 596,46	4 912,77
	< 50 zam.+ nezistené	2 050,52	2 085,81	2 392,28	2 687,37	3 038,25	3 230,04
	< 50 zam.	1 692,00	1 754,83	2 023,44	2 329,44	2 678,69	2 857,14

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO a RÚZ

Tabuľka č. 39: **Vývoj podielu PO slobodných povolaní na HDP v %**

Definícia/Veľk. kat.		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jadro SP	všetky PO	1,44	1,48	1,71	1,86	2,11	2,20
	< 50 zam. + nezistené	1,21	1,23	1,43	1,58	1,79	1,86
	< 50 zam.	1,09	1,11	1,30	1,46	1,67	1,75
Rozšírené vymedzenie	všetky PO	3,45	3,61	3,99	4,32	4,86	5,20
	< 50 zam.+ nezistené	2,17	2,21	2,53	2,84	3,21	3,42
	< 50 zam.	1,79	1,86	2,14	2,46	2,83	3,02

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO a RÚZ

Ak spojíme príspevok fyzických a právnických osôb, dáta ukazujú, že **hlavný rast ekonomickej váhy slobodných povolaní je dosahovaný cez právnické osoby**, kým príspevok fyzických osôb sa v pomere k HDP skôr mierne znižuje.

V **jadre slobodných povolaní** tvoril súčet FO a PO v roku 2019 približne **1,74 % HDP** a do roku 2024 sa zvýšil na približne **2,45 % HDP**.

V **rozšírenom vymedzení** je nárast ešte výraznejší. Spolu segment slobodných povolaní narástol približne z **3,87 % HDP** v roku 2019 na približne **5,56 % HDP** v roku 2024.

Ak sa zameriame len na právnické osoby do 50 zamestnancov (FO ostáva nezmenené), v jadre sa podiel zvyšuje približne z **1,39 % HDP** v roku 2019 na **2,00 % HDP** v roku 2024, resp. na **2,11 %** pri zahrnutí aj subjektov s nezisteným počtom zamestnancov.

Celkovo teda vidíme, že význam slobodných povolaní pre tvorbu hodnoty v ekonomike **rastie**, no rast je ťahaný predovšetkým **rozvojom segmentu právnických osôb** (vrátane menších firiem), zatiaľ čo fyzické osoby rastú v eurách, ale v podiele na HDP zaostávajú za tempom rastu celej ekonomiky.

Podiel na tvorbe pracovných miest

Popri príspevku k HDP je pre hodnotenie významu slobodných povolaní dôležité aj to, akým spôsobom sa podieľajú na tvorbe pracovných miest. Keďže neexistuje samostatný

štatistický ukazovateľ „zamestnanosť v slobodných povolaniach“, vychádzame z dostupných administratívnych a profesijných zdrojov a navrhujeme postup, ktorý umožní priradiť pracovné miesta k tomuto segmentu jednotným a transparentným spôsobom.

Za **pracovné miesto považujeme každú osobu, ktorá vykonáva činnosť slobodného povolania,** či už ako samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), vlastník/partner profesionálnej praxe, zamestnanec právnickej osoby pôsobiacej v segmente slobodných povolaní podľa hlavnej ekonomickej činnosti SK NACE alebo ako zamestnanec v regulovaných profesiách, ktoré sa na Slovensku typicky vykonávajú v pracovnom pomere (TPP) u zamestnávateľov mimo nášho výberu podľa SK NACE (napr. nemocnice).

Z metodického hľadiska preto rozlišujeme **tri kanály**, ktoré vieme kvantifikovať na základe dostupných dát:

- **Fyzické osoby – slobodné povolania -** vychádzame z administratívnej definície právne formy 105 v RO ŠÚ SR (výlučné slobodné povolania) a pracujeme s počtami ekonomicky aktívnych subjektov. Každý takýto subjekt predstavuje minimálne jedno pracovné miesto – samotného odborníka vykonávajúceho slobodné povolanie a pre časť subjektov so zamestnancami odhadujeme počet pracovných miest konzervatívnym spôsobom pomocou priemeru na subjekt.
- **Právnické osoby – slobodné povolania (zamestnanosť vo firmách) -** v tejto skupine subjekty identifikujeme podľa hlavnej ekonomickej činnosti SK NACE v súlade s definíciou v časti venovanej právnickým osobám. Následne využívame údaj o veľkostnej kategórii podľa počtu zamestnancov z RÚZ a RPOSR. Keďže presný počet zamestnancov pre každý subjekt vo verejných dátach dostupný nie je, pracovné miesta odhadujeme intervalovo. Pri známych veľkostných kategóriách používame hodnotu v rámci príslušného intervalu a pri subjektoch s nezistenou veľkosťou predpokladáme minimálne jedno pracovné miesto.
- **TPP slobodné povolania mimo výberu podľa NACE (komory) –** treťou skupinou sú odborníci, ktorí slobodné povolanie vykonávajú v pracovnom pomere (typicky zdravotné sestry) u zamestnávateľov, ktorých hlavná činnosť nie je v našom výbere slobodných povolaní podľa SK NACE (typicky nemocnice, zariadenia sociálnych služieb). Tento typ pracovných miest by sa v odhadoch založených výlučne na FO a PO mohol stratiť, preto ho dopĺňame tam, kde máme k dispozícii údaj z profesijných komôr, t. j. pre zdravotné sestry a pôrodné asistentky. Tieto údaje interpretujeme ako orientačný počet osôb oprávnených alebo registrovaných na výkon profesie, nakoľko nedisponujeme informáciou o ekonomickej aktivite.

Z dát RO analyzovaných v administratívnom vývoji je zrejmé, že z tých subjektov, kde je evidovaná veľkostná kategória, má významná časť **0 zamestnancov, teda organizácia je tvorená iba samotným** vlastníkom (odborníkom). Druhou najpočetnejšou kategóriou sú organizácie s **1 zamestnancom** a kategórie od 2 do 9 zamestnancov tvoria menšiu skupinu organizácií. Pri výpočte pracovných miest subjektov FO preto budeme pracovať s konzervatívnym odhadom a predpokladáme priemerný počet **2 pracovné miesta na subjekt** (odborník + jedno ďalšie miesto).

Ak vychádzame z počtu **ekonomicky aktívnych subjektov FO z analýz SBA**, ich počet vzrástol z 21 405 v roku 2019 na 23 393 v roku 2024, t. j. približne o 9 %. Pri predpoklade 2

pracovných miest na subjekt získame odhad **42,8 – 46,8 tisíc pracovných miest** v sledovanom období.

Ak naopak vychádzame zo širšej bázy **daňových subjektov FO**, ich počet sa v rokoch 2019 – 2024 pohyboval stabilne na úrovni približne 37 tisíc subjektov. Pri rovnakom predpoklade 2 pracovných miest na subjekt ide o odhad **74,6 – 75,3 tisíc pracovných miest**. Údaje o počte daňových subjektoch však zahŕňajú len fyzické osoby s príjmami podľa § 6 ods. 2 zákona o dani z príjmov a použitý interval treba vnímať ako **konzervatívny odhad minimálnej úrovne zamestnanosti v tomto segmente.**

Tabuľka č. 40: **Vývoj počtu pracovných miest tvorených subjektmi FO**

Kategória veľkosti podniku podľa počtu zamestnancov	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ekonomicky aktívne subjekty FO – slobodné povolania	21 405	22 969	22 954	23 635	23 340	23 393
Počet pracovných miest	42 810	45 938	45 908	47 270	46 680	46 786
Počet daňových subjektov podľa § 6 ods. 2	37 637	37 612	37 034	37 574	37 362	37 299
Počet pracovných miest	75 274	75 224	74 068	75 148	74 724	74 598

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov SBA a FS SR

V prípade právnických osôb identifikovaných v **jadre slobodných povolaní** ide v roku 2024 o **22 396** subjektov. Podiel subjektov **s nezistenou veľkostnou kategóriou** podľa počtu zamestnancov je stále vysoký (približne **40 %**), no medzi subjektmi so známou veľkosťou jasne dominuje **mikropodnikový segment**. Firmy s 1 – 2 zamestnancami a kategórie 3 – 4 a 5 – 9 zamestnancov predstavujú približne **95 % všetkých zistených prípadov**, väčšie kancelárie s 10 a viac zamestnancami sú skôr výnimkou.

Pracovné miesta v PO odhadujeme **intervalovo**:

- **konzervatívnejší odhad** používa skôr dolné hodnoty v rámci veľkostných intervalov a pri nezistených subjektoch ráta minimálne 1 miesto,
- **vyšší odhad** používa stred intervalov a predpoklad, že časť „nezistených“ subjektov sú tiež malé praxe (približne 2 miesta na subjekt).

Z takto nastavených predpokladov vychádza pre **jadro SP** v roku 2024 interval približne **51 131 – 70 194** pracovných miest viazaných na právnické osoby. V **rozšírenom vymedzení** (62 629 subjektov v roku 2024) je interval vyšší, približne **133 021 – 194 461** pracovných miest.

Tabuľka č. 41: **Vývoj počtu právnických osôb pôsobiacich v segmente slobodných povolaní**

Definícia		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Jadro SP	**PO**	20 089	20 825	20 912	21 535	22 079	22 396
	Pracovné miesta (interval)	47 409 65 482	48 504 67 032	48 986 67 365	49 860 68 527	50 659 69 574	51 131 70 194
Rozšírené vyme-dzenie	**PO**	49 562	52 219	53 674	56 325	59 665	62 629
	Pracovné miesta (interval)	111 317 162 589	116 594 170 522	120 677 175 988	124 777 181 952	129 224 188 616	133 021 194 461

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov RPO

Pri pohľade na regulované zdravotnícke profesie (časť 4.5.3.) sa ukazuje, že časť slobodných povolaní sa na Slovensku vykonáva dominantne v **pracovnom pomere** a v našich odhadoch FO/PO podľa NACE sa preto prirodzene neobjaví.

Predovšetkým ide o **zdravotné sestry a pôrodné asistentky**, kde komora eviduje v roku 2025 **39 601** osôb oprávnených na výkon povolania. Tento počet však predstavuje register oprávnených osôb a bez doplnkovej informácie o aktuálnej ekonomickej aktivite ho nemožno automaticky interpretovať ako presný počet pracovných miest v danom roku. Ide ale o **veľmi významný objem odborníkov**, ktorí sú typicky zamestnaní v nemocniciach a zariadeniach mimo výberu podľa SK NACE.

Prakticky to znamená, že odhady FO + PO je vhodné čítať ako **spodnú hranicu** pracovných miest v slobodných povolaniach, pričom započítanie TPP profesií môže celkový obraz významne navýšiť.

Dôležité je tiež zdôrazniť, že ide o **orientačný intervalový odhad**, nie o presnú štatistiku. Výsledky sú výrazne ovplyvnené vysokým podielom subjektov s nezistenou veľkostnou kategóriou a multiaktivitou fyzických osôb, ktoré môžu kombinovať výkon slobodného povolania s inými formami podnikania alebo zamestnania. Dlhodobým riešením je systémové prepojenie dátových zdrojov (vrátane Sociálnej poisťovne a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny) do pravidelného monitorovania, ktoré by umožnilo presnejšie a stabilnejšie odhady zamestnanosti v slobodných povolaniach.

Pre stanovenie **podielu na tvorbe pracovných miest** porovnávame takto odhadnutý počet pracovných miest v jadre (úzkej definícii) a širšom vymedzení slobodných povolaní s celkovou zamestnanosťou v slovenskej ekonomike podľa údajov ŠÚ SR za jednotlivé roky 2019 - 2024.

V jadre používame odhad FO založený na ekonomicky aktívnych subjektoch, kým v rozšírenom vymedzení používame širší odhad FO založený na daňových subjektoch.

Tabuľka č. 42: **Vývoj odhadovaného podielu jadra slobodných povolaní na tvorbe pracovných miest**

Definícia/ Ukazovateľ		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Celá SR	Priem. počet zam. osôb	2 416 068	2 372 043	2 355 107	2 394 901	2 399 193	2 391 661
Jadro SP	Počet prac. miest (interval)	90 219 108 292	94 442 112 969	94 894 113 273	97 130 115 797	97 339 116 254	97 917 116 980
	Podiel v %	3,7 – 4,5	4,0 – 4,8	4,0 – 4,8	4,1 – 4,8	4,1 – 4,8	4,1 – 4,9
Rozšírené vyme-dzenie	Počet prac. miest (interval)	186 591 237 863	191 818 245 746	194 745 250 056	199 925 257 100	203 948 263 340	207 619 269 059
	Podiel v %	7,7 - 9,8	8,1 - 10,4	8,3 - 10,6	8,3 - 10,7	8,5 - 11,0	8,7 - 11,2

Zdroj: vlastné spracovanie, na základe údajov SBA, ŠÚ SR, FS SR a RPO

Ak k odhadom za rok 2024 pripočítame ešte aj **zdravotné sestry a pôrodné asistentky** vykonávajúce povolanie v pracovnom pomere (dostupný údaj **39 601 osôb** v roku 2025), podiel slobodných povolaní na tvorbe pracovných miest by sa zvýšil približne o **1,7 %.** V praxi by to znamenalo, že:

- pri **jadre SP** by sa odhadovaný podiel v roku 2024 zvýšil približne na **5,8 – 6,6 %**,
- pri **rozšírenom vymedzení** by sa zvýšil z **8,7 – 11,2 %** približne na **10,4 – 12,9 %**.

Keďže ide o orientačné doplnenie založené na komorových počtoch, výsledok je potrebné vnímať ako ilustráciu rozsahu ďalšej zamestnanosti v slobodných povolaniach, ktorá sa v bežných administratívnych dátach nezobrazujú. Z hľadiska zabezpečenia dlhodobého monitoringu a metodickej konzistentnosti sa ako vhodný krok javí inštitucionalizácia sledovania tohto sektora, najmä ak je záujem zo strany štátu systematicky podporovať rozvoj sektora slobodných povolaní.

2 Trendy rozvoja (zmeny kvalifikačných požiadaviek odbornosti, administratívnych a iných legislatívnych požiadaviek a kompetencií regulačných orgánov) na Slovensku

Kategória slobodných povolaní v slovenskej ekonomike prechádza v posledných rokoch zmenami, ktoré ovplyvňujú ich dostupnosť, kvalitu výkonu aj celkovú atraktívnosť. Tieto zmeny sú výsledkom kombinácie faktorov ako vývoj kvalifikačných požiadaviek, rastúcich administratívnych nárokov, technologickej transformácie, digitalizácie služieb, ako aj postupného preusporiadania kompetencií medzi štátom a profesijnými komorami. Uvedené trendy súvisiace s reguláciou, odbornou prípravou a každodenným výkonom týchto povolaní a majú priamy dopad na podnikateľské prostredie, trh práce aj na dostupnosť služieb pre obyvateľov a firmy.

Cieľom tejto kapitoly je identifikovať vývojové smerovania, ktoré determinujú stav a perspektívu slobodných povolaní na Slovensku. Kapitola sa sústreďuje najmä na tri oblasti:

1. vývoj kvalifikačných štandardov a odbornosti,
2. administratívne a legislatívne požiadavky spojené so začatím a výkonom činnosti,
3. kompetencie regulačných orgánov a profesijných komôr.

Tieto trendové oblasti sú neoddeliteľne prepojené. Zvyšovanie formálnych nárokov na odborníkov, rastúca miera štátnej administratívy a digitalizácia procesov priamo ovplyvňujú podmienky vstupu do povolania, udržateľnosť výkonu činnosti aj celkovú kapacitu trhu absorbovať nových odborníkov.

Analýza ukazuje, že vývoj v regulovaných povolaniach je charakterizovaný najmä rastúcou komplexnosťou kvalifikačných požiadaviek, prehlbovaním špecializácie a nárastom formálnych administratívnych povinností. Naopak, v neregulovaných povolaniach dominujú trendy flexibilizácie, trhového overovania kompetencií, mikrocertifikácií a dynamických zmien pracovných požiadaviek v dôsledku technologického pokroku. Spoločným menovateľom pre všetky kategórie je však digitalizácia, od povinných štátnych informačných systémov cez elektronické výkazy až po masové využívanie umelej inteligencie klientmi aj samotnými odborníkmi.

2.1 Vývoj kvalifikačných požiadaviek a odbornosti

Kvalifikačné požiadavky v segmente slobodných povolaní podliehajú výraznej diferenciácii v závislosti od miery regulácie danej profesie. Kým pri regulovaných povolaniach rastie tlak na formálne celoživotné vzdelávanie a špecializáciu, pri autorských a poradenských činnostiach trh vyžaduje najmä flexibilitu a digitálne kompetencie.

2.1.1 Regulované slobodné povolania

Táto skupina zahŕňa profesie s vysokou mierou spoločenskej zodpovednosti, a pri kvalifikačných požiadavkách môžeme pozorovať nasledovné trendy:

- **Sústavné celoživotné vzdelávanie.** Dlhodobým trendom je prechod od jednorazového získania kvalifikácie k povinnému celoživotnému vzdelávaniu. Profesijné komory sprísňujú požiadavky na pravidelné preškoľovanie, zbieranie kreditov a obnovovanie licencií.

- **Špecializácia a atestácie -** v zdravotníckych, ale aj iných povolaniach môžeme pozorovať trend prehlbovania špecializácie. Všeobecná odborná spôsobilosť už nie je postačujúca pre výkon mnohých úkonov, čo predlžuje čas prípravy na plnohodnotný výkon povolania.
- **Digitalizácia odbornosti -** do kvalifikačných požiadaviek sa čoraz viac integruje schopnosť pracovať so špecifickými informačnými systémami, ako aj umelou inteligenciou (napríklad e-Zdravie pre lekárov, elektronické podania pre advokátov a exekútorov, BIM projektovanie pre architektov a stavebných inžinierov). Absencia týchto digitálnych zručností sa stáva bariérou pre výkon povolania.

Vyššie pomenované trendy vyplývajú skôr z tlaku zvyšujúcich sa požiadaviek na excelentný výkon profesie zo strany prijímateľov služieb a z tlaku nadväzujúcich trhov, čo môžeme výrazne pozorovať napríklad v zdravotníctve, kde inovatívne IT firmy vyvíjajú nové diagnostické nástroje pre lekárov. Zároveň ale zo strany štátu a zo strany komôr je trendom zvyšovanie formálnych nárokov a byrokratizácia odbornosti. Tento jav možno označiť ako *kredencializmus* (tlak na formálne doklady o vzdelaní), ktorý však nie vždy koreluje s reálnym zvýšením kvality služby, no výrazne ovplyvňuje dostupnosť odborníkov. Môžeme pozorovať:

- **eskaláciu vstupných požiadaviek** – negatívny príklad zvyšovania nárokov vidieť napríklad v ošetrovateľstve. Zatiaľ čo v minulosti postačovalo stredoškolské odborné vzdelanie s maturitou, v rámci harmonizácie s EÚ a snahy o „profesionalizáciu“ sa požiadavka posunula na vysokoškolské vzdelanie I. alebo II. stupňa, avšak bez úpravy postavenia zdravotných sestier a ich kompetencií v reálnej nemocničnej alebo ambulantnej praxi.
    - toto opatrenie vytvorilo vysokú časovú a finančnú bariéru vstupu do povolania. Potenciálni uchádzači/uchádzačky sú odradení nutnosťou dlhého štúdia, ktorého výsledné ohodnotenie v praxi nie je konkurencieschopné, ani nedošlo k navýšeniu kompetencií zdravotných sestier. To priamo prispieva k chronickému nedostatku zdravotných sestier, trh práce prichádza o generáciu, ktorá by nastúpila po maturite, no na VŠ nenastúpi, resp. po skončení vysokoškolského vzdelania nie je postavenie zdravotnej sestry dostatočne atraktívne ani finančne ohodnotené.
- **predlžovanie prípravy na výkon povolania -** trendom je predlžovanie tzv. čakacích dôb (koncipientská prax, odborná prax pred autorizáciou).
    - napríklad u architektov a stavebných inžinierov je získanie autorizačnej pečiatky podmienené rokmi preukázateľnej praxe pod dohľadom iného autorizovaného odborníka a následným zložením náročných skúšok. Tento systém síce garantuje kvalitu, ale v čase stavebného boomu spôsobuje „úzke hrdlo“, kedy je na trhu nedostatok osôb s oprávnením projekt zastrešiť („pečiatkovať“), hoci reálnu prácu často vykonávajú juniori bez autorizácie.
- **sledovanie vzdelávania -** u väčšiny regulovaných povolaní funguje systém kreditov za sústavné vzdelávanie, v období po získaní potrebných akreditácií či licencií. Systém sa často stáva formalitou. Odborníci zbierajú kredity účasťou na konferenciách alebo platených školeniach, aby splnili zákonnú povinnosť a udržali si licenciu.
    - sledovanie zo strany komôr je primárne administratívne (mám/nemám certifikát, mám počet kreditov), menej sa overuje reálny posun v zručnostiach či kvalita vzdelávania.

Najkritickejším príkladom toho, ako rigidné nastavenie kvalifikačných požiadaviek (v kombinácii s pracovnými podmienkami) vytvára bariéry vstupu, je sektor zdravotníckych slobodných povolaní.

- Dôkaz o zlyhaní systému vzdelávania[26] - Najvyšší kontrolný úrad SR vo svojej kontrolnej správe už v roku 2021 konštatoval, že systém vzdelávania zdravotníckych pracovníkov je kompetenčne zle manažovaný a nereflektuje reálne potreby praxe.
- Demografická pasca[27] - podľa analýzy Inštitútu zamestnanosti na základe dát NCZI tvoria sestry vo veku 20 – 29 rokov len 8 % z celkového počtu sestier. Tento podiel sa od roku 2018 nezmenil, čo indikuje, že vysoké kvalifikačné nároky (VŠ vzdelanie) bez adekvátnej motivácie odrádzajú mladú generáciu od vstupu do povolania. Naopak, podiel sestier nad 60 rokov rastie, čo vytvára riziko masívneho výpadku v priebehu najbližšej dekády. Demografia sa prejavuje aj v skupine lekárov, kde v skupine do 29 rokov je 12 % lekárov, ale v skupine nad 65 rokov veku až 24 % (údaje za rok 2024).

Spôsob nastavenia kvalifikačných požiadaviek priamo koreluje s dostupnosťou služieb pre občanov a firmy.

- **Bariéra vstupu vs. atraktivita povolania**

Pri regulovaných povolaniach štát a komory nastavili latku náročnosti vstupu veľmi vysoko (VŠ vzdelanie + roky praxe + skúšky)[28]. Tento model fungoval, keď bolo dané povolanie spoločensky a finančne vysoko prestížne. Dnes, keď sú platové ale najmä pracovné podmienky v týchto sektoroch často nekonkurencieschopné, vysoké vstupné nároky spôsobujú, že mladí ľudia do systému vôbec nevstúpia alebo nastúpia v inej krajine, kde sú pracovné podmienky priaznivejšie.

- **Rigidita vs. flexibilita**

Regulované povolania reagujú na zmeny na trhu pomaly z dôvodu legislatívne ukotvených kvalifikačných požiadaviek. OECD identifikuje tento jav ako „nízku odozvu systému vzdelávania“[29], čo vedie k štrukturálnemu nedostatku odborníkov v technických a zdravotníckych smeroch[30]. Naopak, neregulované sektory vykazujú vysokú elasticitu ponuky, chýbajúce zručnosti (napr. digitálny marketing, IT) si pracovná sila dokáže osvojiť prostredníctvom neformálneho vzdelávania v krátkom čase. Výsledkom je, že zatiaľ čo v sektoroch s nízkymi bariérami trh rýchlo saturuje dopyt, v tradičných regulovaných povolaniach pretrváva kritický nedostatok kapacít, ktorý trh nedokáže prirodzene vyrovnať.

- **Demografická časovaná bomba**

Vysoké kvalifikačné nároky v kombinácii so starnutím populácie odborníkov (priemerný vek všeobecných lekárov, audítorov či autorizovaných inžinierov je vysoký) znamenajú, že náhrada odchádzajúcej generácie tou novou je pri súčasnom nastavení legislatívy matematicky nemožná v dostatočnom čase[31].

[26] https://www.nku.gov.sk/-/pacienti-pocituju-nedostatok-zdravotnych-sestier-osetrovatelov-v-nemocniciach-i-ambulanciach-1
[27] https://www.iz.sk/30-grafov-o-zdravotnictve/porovnanie-vekovej-struktury-sestier; https://www.iz.sk/30-grafov-o-zdravotnictve/porovnanie-lekarov-a-sestier
[28] https://www.skau.sk/po-roku-2022-zmizne-az-stvrtina-povolani-ktore-dnes-pozname-2/
[29] https://www.oecd.org/en/publications/oecd-skills-strategy-slovak-republic_bb688e68-en.html
[30] https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/SK_SWD_2023_625_en.pdf
[31] https://www.iz.sk/download-files/sk/strieborna/vplyv-starnutia-na-zdravotnictvo.pdf

2.1.2 Neregulované činnosti a povolania

Pri tejto skupine slobodných povolaní, kam najčastejšie patria napríklad autori, vedci, poradcovia, umelci, kultúrno-kreatívni pracovníci, finanční sprostredkovatelia a ďalšie SZČO, môžeme pozorovať nasledovné trendy:

- **odklon od formálneho vzdelania k portfóliu** - pri IT špecialistoch a v kreatívnom priemysle klesá váha formálneho vysokoškolského titulu v prospech preukázateľnej praxe, portfólia projektov a medzinárodne uznávaných certifikácií (vendor certificates). Objednávatelia (klienti) neskúmajú stupeň vzdelania, ale referencie a portfólio. Novým štandardom sú certifikácie vydávané technologickými gigantmi (Google, AWS, Microsoft, Cisco), tieto majú v praxi vyššiu váhu než štátne skúšky. Tieto certifikáty majú obmedzenú platnosť (často 1 - 2 roky), čo núti odborníka k skutočnému, nie len formálnemu vzdelávaniu.
- **interdisciplinarita a soft skills/mäkké zručnosti -** pri konzultantoch a sprostredkovateľoch rastie požiadavka na kombináciu odborných znalostí (hard skills) s mäkkými zručnosťami (komunikácia, vyjednávanie, emočná inteligencia). Trh vyžaduje odbornú spôsobilosť nielen v jadre činnosti, ale aj v oblasti marketingu a sebaprezentácie. Napríklad **znalec alebo tlmočník** (hoci čiastočne regulovaný) musí dnes ovládať nielen jazyk/odbor, ale aj digitálne nástroje na preklad (CAT tools) alebo elektronické podania. Poradca musí ovládať marketing, aby sa uživil. Advokát musí byť dobrý obchodník a marketér, aby bol ekonomicky úspešným.

Trhová korekcia

V segmente IT a kreatívneho priemyslu nahrádzajú štátnu reguláciu trhové mechanizmy. Dáta z pracovných portálov ukazujú posun od akademického vzdelania k preukázateľným zručnostiam.

- **Pokles dopytu po juniooch bez praxe**[32]
  Analýzy pracovného portálu Profesia.sk (2023 - 2024) ukazujú medziročný pokles pracovných ponúk v IT sektore (korekcia po pandémii), pričom najvýraznejší prepad je pri pozíciách vhodných pre absolventov. Trh prestáva absorbovať ľudí len s formálnym vzdelaním, dopyt sa koncentruje na seniorných špecialistov, pričom sa vyžaduje špecifické portfólio a certifikácie, nie VŠ titul.
- **Nástup mikro-certifikácií**[33]
  Trendom je nahrádzanie dlhodobého formálneho štúdia krátkodobými, úzko špecializovanými kurzami (tzv. micro-credentials). Firmy v inzerátoch čoraz častejšie vyžadujú znalosť konkrétnych technológií (AWS, Azure, Kubernetes) overenú vendor certifikátom, čo sa stáva novým priemyselným štandardom odbornej spôsobilosti mimo štátnej regulácie.

2.1.3 Digitalizácia, AI a oslabovanie výlučnosti odborných profesií

V poslednom desaťročí sa pri slobodných povolaniach, najmä pri právnikoch a lekároch, začína výrazne prejavovať trend tzv. svojpomocného riešenia problémov zo strany obyvateľov. Kým v minulosti bol prístup napríklad k právnym a medicínskym informáciám do veľkej miery limitovaný odbornými profesiami, dnes vysoká dostupnosť informácií na internete, online formulárov, generatívnej AI a špecializovaných platforiem (legal-tech, health-tech) vedie k

[32] https://magazin.almacareer.com/sk/nie-vsetky-it-pozicie-prezivaju-digitalny-posun-bez-strat
[33] https://www.coursera.org/enterprise/articles/micro-credentials-and-the-future-of-talent-cm

tomu, že časť populácie **obchádza tradičných profesionálov** alebo ich využíva až následne, zväčša na potvrdenie vlastných zistení.

Tento trend má dva aspekty:

1. **reálne zvyšovanie dostupnosti služieb a informácií** – najmä pre ľudí, ktorí by si profesionálne služby inak nemohli dovoliť,
2. **riziko poklesu kvality, bezpečnosti a právnej istoty**, ak sú odborné činnosti nahrádzané neoverenými nástrojmi alebo nelegálnymi poskytovateľmi služieb.

Trend digitalizácia a využívania AI sa dotýka prevažnej väčšiny slobodných povolaní, pre príklad uvedieme konkrétne oblasť zdravotníctva, advokácie a kreatívnych odvetví.

2.1.3.1 Zdravotnícke povolania a samodiagnostika

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) vo svojich najnovších usmerneniach k self-care vychádza z toho, že starostlivosť o zdravie jednotlivca (tzv. self-care) je legitímnou a dôležitou súčasťou zdravotných systémov. Definuje pojem „self-care“ ako schopnosť jednotlivcov, rodín a komunít „podporovať zdravie, predchádzať chorobám, udržiavať zdravie a vyrovnávať sa s chorobou s podporou alebo bez podpory zdravotníckeho pracovníka“[34]. WHO zároveň výslovne odporúča, aby krajiny podporovali kvalitné intervencie, vrátane spoľahlivých online informácií, ako súčasť cesty k univerzálnemu zdravotnému krytiu.

Veľmi dynamicky sa rozvíja trh s komerčnými **AI nástrojmi na samodiagnostiku**:

- Zatiaľ čo staršie auditné štúdie (Semigran et al.[35]) poukazovali na nízku presnosť prvých online nástrojov (správna diagnóza len v 34 % prípadov), nástup generatívnej umelej inteligencie priniesol zlom. Najnovšie analýzy z rokov 2024 a 2025 ukazujú posun v spoľahlivosti. Priama porovnávacia štúdia publikovaná v *Journal of Medical Internet Research* (2024[36]) ukázala, že model GPT-4 prekonal v diagnostickej presnosti nemocničných lekárov aj rezidentov. Rovnako výskum v prestížnom časopise *Nature*[37] (2025) potvrdil, že špecializované AI systémy (napr. AMIE) dokážu v diferenciálnej diagnostike poskytovať presnejšie a komplexnejšie zoznamy diagnóz než klinickí špecialisti. Tieto dáta indikujú, že technológia sa stáva plnohodnotným partnerom pri triáži a diagnostike.
- S nástupom generatívnej AI sa samodiagnostika posúva ďalej. Štúdia Shahsavar & Choudhury[38] z roku 2023 na vzorke 607 respondentov ukázala, že **78,4 % opýtaných je ochotných používať ChatGPT na samodiagnostiku a zdravotné rozhodovanie**, pričom vyššie očakávania od výkonu AI a pozitívne vnímanie „pomeru rizika a prínosu“ významne zvyšujú ich ochotu na takýto spôsob používania.

Okrem somatickej medicíny sa rastúci problém ukazuje aj v **duševnom zdraví**. Odborníci však upozorňujú, že AI chatboti nie sú schopní správne rozpoznať závažnosť psychického stavu a pri nesprávnom použití môžu prehlbovať úzkosť či sebapoškodzujúce myšlienky[39].

[34] https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK582359/#ch1.s4
[35] https://www.bmj.com/content/351/bmj.h3480
[36] https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38976865/
[37] https://www.nature.com/articles/s41586-025-08869-4
[38] https://humanfactors.jmir.org/2023/1/e47564
[39] https://www.theguardian.com/society/2025/aug/30/therapists-warn-ai-chatbots-mental-health-support

Dopad na kvalifikačné požiadavky lekárov:

- **Zníženie informačného monopolu** - pacienti prichádzajú k lekárovi už s pripravenou diagnózou z internetu alebo AI a očakávajú skôr potvrdenie alebo vyvrátenie ich vlastného záveru. Lekár tak menej vystupuje ako jediný nositeľ informácie a viac ako interpret a filter rizika.
- **Digitálna a komunikačná kompetencia** sa stáva súčasťou odbornej spôsobilosti – lekár musí vedieť reagovať na informácie z pochybnejších online zdrojov, vysvetliť limity AI, a zároveň vhodne integrovať certifikované digitálne nástroje do starostlivosti.
- **Posun k komplexným a interdisciplinárnym prípadom** - rutinné, pomerne štandardizované úkony (napr. edukácia pri bežnej infekcii, jednoduché preventívne odporúčania) sú čoraz častejšie pokrývané digitálnymi nástrojmi a pacientom slúžia skôr ako vstupná brána (triáž). Lekárska expertíza sa presúva do zložitejších a rizikovejších situácií, kde je potrebné kombinovať klinickú skúsenosť, hodnotenie rizík a etické rozhodovanie.

Z pohľadu regulácie slobodných povolaní to znamená, že **formálne kvalifikačné štandardy** (štúdium, atestácie) síce zostávajú jadrom regulácie, ale musia byť doplnené aj o požiadavky na **digitálnu gramotnosť, prácu s AI a schopnosť kriticky interpretovať výsledky algoritmov**.

2.1.3.2 Právnici a online digitálne služby, online formuláre a spochybňovanie výlučnosti advokátov

Podobný trend ako v zdravotníctve možno pozorovať v právnických profesiách, najmä pri **rutinných právnych úkonoch**, ako je zakladanie spoločností, zmluvy, reklamácie, alebo menšie spory. V anglosaskom prostredí sa už etablovali veľké legal-tech platformy, ako napríklad LegalZoom[40], alebo DoNotPay[41]. Tieto platformy sa pohybujú na hranici medzi **softvérom, informačnou službou a poskytovaním právnych služieb**. Empirické analýzy poukazujú na to, že:

- v jednoduchých, rutinných veciach výrazne znižujú transakčné náklady pre klientov,
- vytvárajú konkurenčný tlak na ceny právnych služieb,
- no zároveň vyvolávajú obavy z nedostatočnej ochrany spotrebiteľa a absencie zodpovednosti za škodu v prípade chybnej rady[42].

Aj OECD[43] vo svojej analýze k hospodárskej súťaži v regulovaných profesiách zdôrazňuje, že digitalizácia a automatizácia menia spôsob, akým spotrebitelia získavajú služby, a preto by regulácia profesií nemala zbytočne brániť inovatívnym formám poskytovania služieb, pokiaľ sú primerane riešené otázky bezpečnosti, kvality a zodpovednosti.

Vo viacerých štátoch prebiehajú experimenty s dereguláciou právnych služieb. Aj v slovenskom kontexte je táto téma prítomná, hoci skôr v podobe obrany tradičnej regulácie. Slovenská advokátska komora vo svojom stanovisku z roku 2020[44] upozornila, že poskytovanie právnych služieb za odmenu bez advokátskej licencie je nelegálne a môže napĺňať znaky

[40] https://www.legalzoom.com/country/sk
[41] https://donotpay.com/
[42] https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3183738
[43] https://www.oecd.org/en/publications/oecd-roundtables-on-competition-policy-papers_20758677.html
[44] https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/vyjadrenie-sak-k-chybnemu-oznacovaniu-osob-za-advokatov-a-k-pokutnictvu.htm

trestného činu. Toto stanovisko ilustruje napätie medzi tlakom na otváranie trhu jednoduchých právnych služieb širšiemu okruhu subjektov (vrátane online platforiem) a snahou zachovať tradičný model silnej profesijnej regulácie.

Dopad na kvalifikačné požiadavky a odbornosť právnikov:

- **Posun od rutinných úkonov k expertíze s vyššou pridanou hodnotou -** jednoduché úkony (vzorové zmluvy, základné korporátne dokumenty, jednoduché reklamácie) sú čoraz častejšie automatizované alebo outsourcované na legal-tech platformy. Advokáti a iní právnici sú viac žiadaní pri komplexných transakciách, sporoch, regulatórnom súlade či pri strategickom poradenstve.
- **Digitálne a dátové kompetencie** - právnik musí vedieť pracovať s AI nástrojmi (vyhľadávanie judikatúry, drafting, analýza dokumentov), chápať ich limity a zabezpečiť, aby ich výstupy boli v súlade s právom, etickými pravidlami a ochranou osobných údajov.
- **Regulatívna a etická kompetencia** - rastúci význam majú vedomosti o tom, kde končí softvérová pomôcka a začína regulovaná právna služba. Vzniká nová potreba definovať, v ktorých typoch úkonov môže byť práca právnika nahradená automatizovanými nástrojmi a kde musí byť prítomná osobná zodpovednosť licencovaného odborníka.

2.1.3.3 Kreatívne povolania, konzultanti a nástup generatívnej AI

Kým pri právnikoch a lekároch vedie digitalizácia k oslabeniu informačného monopolu, v kreatívnom priemysle dochádza v posledných dvoch až troch rokoch k **bezprecedentnému zásahu do samotnej podstaty tvorivej práce**. Generatívna umelá inteligencia (AI), najmä nástroje ako Dall E, Midjourney, Stable Diffusion, alebo Suno, Jasper a Synthesia, dokážu produkovať text, obrázky, hudbu či video v kvalite, ktorá ešte nedávno bola možná len vďaka profesionálom so špecializovanými zručnosťami.

Medzinárodné organizácie, akademické inštitúcie a profesijné asociácie upozorňujú, že kreatívne odvetvia patria k jedným z najviac **exponovaným segmentom trhu práce**, pokiaľ ide o dopad generatívnej AI.

UNCTAD vo svojej správe *Digitalization and artificial intelligence in the creative economy*[45] skúma, ako sa kreatívne odvetvia transformujú pod vplyvom digitalizácie a AI – výroba, distribúcia a spotreba kreatívnych produktov v digitálnom svete. Niektoré diskusie poukazujú na pokles pracovných miest v automatizovaných činnostiach a nárast pracovných miest v činnostiach súvisiacich s vývojom automatizácie. Viaceré krajiny začali vyvíjať špecifické iniciatívy, ktoré pripravujú kultúrny a kreatívny priemysel na zmeny. Napríklad Slovinsko, ktoré cez svoje ministerstvo kultúry otvára príležitosti pre kreatívne malé a stredné podniky, podporuje tvorbu nových foriem médií a rozprávania príbehov, presadzuje spravodlivé elektronické platby pre tvorcov, pomáha zlepšiť distribúciu a rovnaký prístup k informáciám a obsahu a podporuje profesionalizáciu a export kreatívnych podnikov.

V rámci EÚ kultúrne a kreatívne odvetvia tvoria 5,3 % európskeho HDP a zamestnávajú viac ako 12 mil. ľudí, čo predstavuje 7,5 % európskej pracovnej sily[46]. Treba zdôrazniť, že vznikajú rôzne iniciatívy a návrhy politík, ktoré sú zamerané prevažne na to, že hoci AI môže podporiť tvorivosť a automatizovať rutinné činnosti, kvalita a autenticita ľudskej tvorby zostávajú kľúčové ako podpora príležitostí, kde je kreatívny vklad človeka výhodou.

[45] https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_ch03_en.pdf
[46] https://ekipengine.eu/wp-content/uploads/2024/11/Policy-Lab-1-AI-and-CCI-1.pdf

Jedna z najcitovanejších štúdií o dopade generatívnej AI na prácu konzultantov spoločne publikovaná MIT, Harvard Business School a BCG[47] (2023) na vzorke profesionálnych konzultantov potvrdzuje, že AI výrazne zrýchľuje produkciu, znižuje variabilitu kvality výstupu, pričom slabší tvorcovia produkujú podstatne lepšie výstupy vďaka AI, ale zároveň zmazáva konkurenčnú výhodu špičkových profesionálov pri bežnej a stredne náročnej tvorbe. Výsledkom je, že kreatívna práca sa polarizuje na komoditnú tvorbu, ktorá je silne automatizovaná a prestížnu a konceptuálnu tvorbu, ktorá je ešte stále ťažko nahraditeľná.

2.2 Administratívne a legislatívne požiadavky

Legislatívny rámec upravujúci výkon slobodných povolaní na Slovensku je charakteristický vysokou mierou roztrieštenosti a v niektorých segmentoch aj značnou regulačnou rigiditou. Východiskom pre všeobecné zhodnotenie administratívnej záťaže môže byť medzinárodné porovnanie prostredníctvom **indexu regulácie produktových trhov**[48] (Product Market Regulation – PMR), ktorý zostavuje OECD.

Podľa najnovších ukazovateľov patrí Slovensko v oblasti profesionálnych služieb medzi krajiny s najvyššími bariérami. Najvýraznejšie bariéry sú v technických profesiách, **architekti majú 39 bodov** (na škále 0 až 43), **stavební inžinieri 40.** Uvedené znamená, že Slovensko patrí medzi posledné krajiny z hľadiska miery otvorenosti a konkurencieschopnosti týchto povolaní. Výrazne regulované sú aj právnické služby, **advokáti s hodnotu 31** a **notári 32**, čo poukazuje na kombináciu prísnych kvalifikačných požiadaviek, povinného členstva v komorách a obmedzení právnej formy podnikania. Tieto hodnoty potvrdzujú, že vstup do regulovaných profesionálnych služieb je na Slovensku nadpriemerne náročný a regulačné nastavenie presahuje európsky aj priemer krajín OECD, najmä v segmentoch stavebných a projektových profesií. Podobné hodnotenie ako OECD uplatnila aj EÚ[49] pri hodnotení trhu so službami, pričom pri všetkých hodnotených regulovaných povolaniach je Slovensko hodnotou nad priemerom EÚ.

Takto nastavené legislatívne prostredie síce garantuje štandard kvality, no zároveň vytvára efektívnu bariéru pre vstup nových hráčov, čím znižuje konkurenčný tlak a brzdí inovačný potenciál v sektore služieb. Je tiež potrebné podotknúť, že legislatívne prostredie stanovuje nielen vstup do povolania, ale aj definuje administratívne požiadavky na výkon činnosti.

2.2.1 Administratívne požiadavky pri začiatku činnosti

2.2.1.1 Administratívne požiadavky pre regulované povolania

Táto časť analýzy mapuje administratívne povinnosti, ktoré na vybrané slobodné povolania kladie štát a jeho inštitúcie mimo rámca samotných profesijných komôr. Kým komory regulujú odbornú spôsobilosť, štátne orgány regulujú prevádzkové, hygienické, bezpečnostné a evidenčné aspekty činností.

[47] https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4573321

[48] OECD PMR Database https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/product-market-regulation.html https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/product-market-regulation/Slovakia_PMR%20country%20note.pdf

[49] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0385&rid=1

Zdravotnícke povolania - tento segment čelí jednej z najvyšších požiadaviek štátnej administratívy. Po získaní licencie na výkon činnosti od profesijnej komory musí poskytovateľ splniť požiadavky voči minimálne štyrom ďalším štátnym inštitúciám:

- **Vyšší územný celok - samosprávny kraj.** Vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia. Proces zahŕňa dokladovanie priestorového a prístrojového vybavenia. VÚC je orgánom príslušným na **vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia**. Bez tohto povolenia nemôže subjekt legálne začať poskytovať zdravotnú starostlivosť. VÚC zároveň vedie register poskytovateľov a kontroluje dodržiavanie personálneho a materiálneho vybavenia podľa zákona.
- **Regionálny úrad verejného zdravotníctva -** schválenie prevádzkového poriadku a posudok k uvedeniu priestorov do prevádzky. RÚVZ vydáva záväzné stanovisko k **uvedeniu priestorov do prevádzky** a schvaľuje **prevádzkový poriadok**. Dôvodom je ochrana verejného zdravia, úrad overuje, či priestory spĺňajú prísne hygienicko-epidemiologické normy (svetlá výška, umývateľné povrchy, vzduchotechnika), aby sa zamedzilo šíreniu primárne nozokomiálnych nákaz.
- **Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou** - povinná registrácia a pridelenie kódu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti ešte pred začatím činnosti. Úrad prideľuje poskytovateľovi unikátny **kód poskytovateľa zdravotnej starostlivosti**. Tento 9-miestny kód je nevyhnutným technickým identifikátorom pre informačné systémy. Bez prideleného KPZS nie je možné uzatvoriť zmluvu so zdravotnou poisťovňou, vykazovať výkony ani predpisovať lieky.
- **Národné centrum zdravotníckych informácií -** povinnosť pripojenia do národného IS e-Zdravie. To si vyžaduje vydanie elektronického preukazu zdravotníckeho pracovníka (ePZP), zabezpečenie kompatibilného softvéru a čítačiek, čo predstavuje dodatočné technické a administratívne náklady. Povinnosť vyplýva zo zákona o národnom zdravotníckom informačnom systéme. Registrácia je nutná pre **pripojenie do systému eZdravie**, čo umožňuje elektronické predpisovanie liekov (eRecept) a vedenie elektronickej zdravotnej dokumentácie.
- **Zdravotné poisťovne -** uzatvorenie zmlúv so zdravotnými poisťovňami (pre preplácanie výkonov) je administratívne náročný proces vyjednávania zmluvných podmienok a limitov, dôvodom je preplácanie výkonov zo systému verejného zdravotného poistenia.
- **SP a ŠÚ SR -** poskytovateľ plní odvodové povinnosti za seba (ak je SZČO) alebo za zamestnancov, ŠÚ SR prideľuje IČO. Komory pri vydaní licencií pre lekárov, alebo psychológov zabezpečujú aj pridelenie IČO a zapísanie do RPO (celú agendu IČO).

Technické a právnické povolania - hoci je ťažisko regulácie na komorách, štát ukladá povinnosti v oblasti ochrany dát a prevencie kriminality.

- **Úrad na ochranu osobných údajov (GDPR)** - vzhľadom na citlivú povahu klientskych dát (súdne spisy, majetkové pomery) majú tieto povolania prísne povinnosti pri vypracovaní bezpečnostných projektov a informačných povinností voči klientom.
- **Finančná spravodajská jednotka (AML zákon)** - advokáti, daňoví poradcovia, audítori a notári sú tzv. povinnými osobami podľa zákona o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti. Musia vypracovať vlastné programy starostlivosti, identifikovať konečných užívateľov výhod pri klientoch a hlásiť neobvyklé obchodné operácie, čo predstavuje významnú administratívnu záťaž nesúvisiacu s ich odbornou činnosťou.

2.2.1.2 Administratívne požiadavky pre neregulované povolania

Pre skupinu povolaní nevyžadujúcich osobitné povolenie alebo licenciu neexistuje jednotné kontaktné miesto, ktoré by za jednotlivcov vybavilo formálne požiadavky, ako prihlásenie do SP, pridelenie IČO, alebo prihlásenie do zdravotných poisťovní a na daňový úrad. Administratívna záťaž tu spočíva v nutnosti individuálne navštíviť/kontaktovať viacero úradov pre legálne začatie činnosti.

Základné registračné a identifikačné povinnosti

- **ŠÚ SR -** fyzická osoba v slobodnom povolaní, ktorá pri niektorých činnostiach potrebuje identifikačné číslo (IČO) pre fakturáciu a obchodný styk, musí požiadať o zápis do registra a pridelenie IČO priamo na Štatistickom úrade. Tento krok je často opomínaný pre nedostatok informácií.
- **FS SR -** povinnosť registrácie pre daň z príjmov (a pridelenie DIČ) do konca kalendárneho mesiaca po uplynutí mesiaca, v ktorom získala povolenie alebo oprávnenie na podnikanie. V prípade autorov bez IČO je registrácia nutná, ak začnú vykonávať činnosť, z ktorej príjmy nie sú zdaňované zrážkou.
- **SP a zdravotná poisťovňa** - osoba v slobodnom povolaní (napr. autor) si musí sama splniť oznamovaciu povinnosť voči zdravotnej poisťovni (prihlásenie ako SZČO) najneskôr do 8 dní od začatia činnosti. Voči SP vzniká povinnosť až po prekročení hranice príjmu v nasledujúcom roku, čo si musí subjekt sám sledovať. V súvislosti so vznikom a zánikom subjektu sa novelou zákona o sociálnom poistení zavádza **nová povinnosť pre SZČO**, a to oznámiť SP skutočnosti rozhodujúce na posúdenie vzniku a zániku povinného poistenia, a to do ôsmich dní odo dňa, v ktorom nastali.
- **Elektronická komunikácia so štátom (ÚPVS) -** povinná aktivácia a denná kontrola elektronických schránok na portáli slovensko.sk pre doručovanie úradných rozhodnutí. Uvedená povinnosť platí pre právnické osoby.

Prevádzkové administratívne povinnosti

- **E-kasa** - ak sú pri výkone slobodného povolania prijímané tržby v hotovosti (napr. umelec predávajúci diela na trhu, psychológ s priamou platbou), vzťahuje sa naň povinnosť používať e-kasu, čo znamená náklady na certifikované zariadenie a pripojenie na finančnú správu.
- **Povinná elektronická komunikácia s FS SR** - všetky fyzické osoby – podnikatelia (vrátane slobodných povolaní registrovaných na dani z príjmov podľa § 6) musia s FS SR komunikovať výlučne elektronicky. To vyžaduje vybavenie kvalifikovaného elektronického podpisu (KEP) alebo uzatvorenie dohody o elektronickom doručovaní, čo môže byť bariérou pre digitálne menej zručné osoby v umeleckých sférach.

2.2.2 Administratívne požiadavky počas vykonávania činnosti

Po úspešnom etablovaní a registrácii vstupuje slobodné povolanie **do fázy prevádzky**. Na rozdiel od jednorazovej registrácie predstavujú tieto požiadavky cyklickú záťaž. Z analytického hľadiska je kľúčové rozlíšiť mieru digitalizácie a proaktivity štátu v jednotlivých agendách. Kým v sociálnom poistení štát preberá oznamovaciu úlohu, v daňovej oblasti a pri sledovaní obratu ostáva zodpovednosť plne na subjekte.

Odvodové povinnosti (sociálne a zdravotné poistenie)

Táto oblasť prešla v posledných rokoch najvýraznejšou elektronizáciou. Systém funguje na báze výmeny dát medzi FS SR, SP a zdravotnými poisťovňami.

Sociálne poistenie	
Mechanizmus	Výška odvodov sa mení raz ročne na základe podaného daňového priznania za predchádzajúci rok. Rozhodujúcim dátumom je 1. júl (resp. 1. október pri odklade daňového priznania).
Kto informuje koho	**Štát koná proaktívne**. SP má zákonnú povinnosť oznámiť SZČO vznik, zánik alebo zmenu vymeriavacieho základu.
Forma doručenia	Informácia je doručená do elektronickej schránky (e-Schránka na slovensko.sk) alebo poštou (ak nie je aktivovaná e-Schránka). Dokument obsahuje presnú výšku nového odvodu a dátum splatnosti.
Kde je nutná iniciatíva podnikateľa	Osoba musí **pasívne prijať informáciu a aktívne zmeniť trvalý príkaz** v banke. Kritickým momentom je, ak sa doručenie zásielky omešká alebo ju adresát neprevezme – povinnosť platiť v novej výške vzniká zo zákona, nie doručením oznámenia.

Zdravotné poistenie	
Mechanizmus	Zdravotná poisťovňa vykoná raz ročne (zvyčajne do konca septembra) Ročné zúčtovanie zdravotného poistenia na základe dát z FS.
Kto informuje koho	Poisťovňa **proaktívne** zašle Výkaz nedoplatkov/preplatkov a oznámenie o novej výške preddavkov (na obdobie od 1.1. nasledujúceho roka).
Kde je nutná iniciatíva podnikateľa	Pri začiatku podnikania alebo pri zmene poisťovne si musí osoba - slobodné povolanie samo určiť a nastaviť preddavky (často na úrovni minima). Ak počas roka výrazne stúpnu príjmy, štát na to neupozorní priebežne – výsledkom je vysoký nedoplatok v RZZP v nasledujúcom roku.

Daňové povinnosti

Pri daňových povinnostiach je prítomná vysoká miera vlastnej zodpovednosti. Na rozdiel od odvodov, v daňovej sfére FS SR neposiela výmer dane. Systém je založený na **princípe samovymeriavania**.

- **Sledovanie obratu pre DPH a kritický bod**
    - **Povinnosť** osoby je sledovať obrat 49 790 EUR za 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov. Od 1.1.2025 je zdaniteľná osoba **povinná podať žiadosť o registráciu za platiteľa dane**, ak v kalendárnom roku presiahne obrat z dodania tovarov alebo služieb hodnotu 50 000 eur (§ 4 ods. 2 písm. a) zákona o DPH). Platiteľom dane sa stáva až prvým dňom nasledujúceho kalendárneho roka.
        - **Príklad zdaniteľnej osoby podľa § 4 ods. 2 písm. b) zákona o DPH** (povinnosť podať žiadosť o registráciu pre DPH). V prípade, že zdaniteľná osoba nebola povinná ešte podať žiadosť o registráciu pre daň z titulu presiahnutia obratu 50 000 eur, a následne jedným dodaním tovaru alebo služby presiahne obrat 50 000 eur a súčasne aj 62 500 eur, potom zdaniteľná osoba je **povinná podať daňovému úradu žiadosť o registráciu pre daň** do piatich pracovných dní odo dňa, v ktorom bol presiahnutý obrat 62 500 eur. Daňový úrad zdaniteľnú osobou zaregistruje, pridelí jej identifikačné číslo a vydá rozhodnutie o registrácii pre daň najneskôr do desiatich dní odo dňa doručenia žiadosti o registráciu pre daň, **pričom identifikačné číslo pre daň nadobúda**

platnosť dodaním tovaru alebo služby, ktorým bol presiahnutý obrat 62 500 eur.

- **Informačný tok - štát proaktívne neinformuje.** FS SR neposiela upozornenia, ktoré by dávali návod k tomu, že sa osoba blíži ku kritickej hranici obratu. Slobodné povolanie/osoba si musí **samo viesť priebežnú evidenciu obratu** počas kalendárneho roka po mesiacoch. Ak hranicu prekročí a neprihlási sa do 20. dňa nasledujúceho mesiaca, hrozia vysoké sankcie a spätné dorubenie dane. Toto je jedna z najčastejších administratívnych pascí pre rastúce slobodné povolania.

- **Platenie preddavkov na daň z príjmov**
  - **Mechanizmus -** ak daňová povinnosť za predchádzajúci rok presiahla 5 000 EUR, vzniká povinnosť platiť štvrťročné preddavky. Ak daňová povinnosť presiahla 16 600 EUR, vzniká povinnosť platiť mesačné preddavky.
  - **Informačný tok - štát nezasiela predpis preddavkov.** FS SR posiela informáciu ohľadom platenia preddavkov do elektronickej schránky (e-schránka na slovensko.sk) po podaní daňového priznania. Správca dane očakáva, že daňovník (alebo jeho účtovník) ovláda zákon a začne platiť preddavky automaticky.

Hotovostné operácie a e-Kasa

Táto povinnosť sa týka subjektov, ktoré prijímajú tržby v hotovosti alebo inými platobnými prostriedkami nahrádzajúcimi hotovosť (platobné karty, poukážky). Je potrebné uskutočňovať denný online monitoring hotovostných operácií.

Režim fungovania e-Kasa

- **Povinnosť -** každú prijatú platbu okamžite zaevidovať v pokladnici e-kasa klient.
- **Informačný tok -** systém je nastavený na **automatický report**. Údaje o každom nákupe sa odosielajú na servery FS SR v reálnom čase.

Zo strany podnikateľa je nutné zabezpečiť iniciatívne nasledovné:

- **Zabezpečenie konektivity –** osoba/daňovník zodpovedá za to, že pokladnica je pripojená na internet. V prípade výpadku (offline režim) má povinnosť dodatočne zaslať údaje do 48 hodín (resp. 96 hodín pri vážnej poruche). Sledovanie tohto limitu je čisto na ňom.
- **Účtovná evidencia vo forme denných uzávierok -** hoci FS SR vidí tržby online, pre potreby vlastného účtovníctva (a kontrolu hotovosti v pokladni) musí osoba/daňovník robiť denné uzávierky a archivovať ich pre svojho účtovníka. Štát tieto sumárne reporty neposiela späť, osoba si ich musí generovať sama.
- **Servis a certifikácia -** povinnosť sledovať platnosť autentifikačných údajov (certifikátu) v pokladnici a zabezpečiť pravidelné servisné prehliadky hardvéru (ak ich výrobca predpisuje). Exspirácia certifikátu znefunkční pokladnicu zo dňa na deň.

Elektronická komunikácia a e-Government

Povinná elektronizácia priniesla nový typ administratívnej záťaže spojenej s údržbou prístupov.

- **Fikcia doručenia do e-Schránky**

  - **Riziko –** rozhodnutia úradov (pokuty, výmery, súdne zásielky) sa považujú za doručené momentom uloženia v schránke (plus úložná lehota), aj keď sa do nej používateľ neprihlásil.
  - **Nutná iniciatíva –** osoba/daňovník musí **proaktívne a pravidelne kontrolovať e-Schránku** alebo si nastaviť notifikácie na e-mail. Štát nezodpovedá za to, že si subjekt správu neprečítal.
- **Exspirácia certifikátov (KEP)**
  - Platnosť certifikátov na občianskom preukaze (eID) je časovo obmedzená. Občan si musí **sám sledovať platnosť** a iniciovať obnovu (buď online, alebo na polícii). Ak platnosť certifikátu vyprší v čase podávania daňového priznania, znemožní to splnenie zákonnej povinnosti.

Špecifické povinnosti regulovaných povolaní

Vzťah medzi slobodným povolaním a jeho komorou vyžaduje aktívny reporting.

- **Sledovanie kreditov sústavného vzdelávania**
  - **Mechanizmus –** povinnosť získať určitý počet kreditov za cyklus (napr. 5 rokov).
  - **Informačný tok -** komory zvyčajne **neposielajú priebežné upozornenia** typu „chýba vám ešte 20 kreditov“. Kontrola prebieha až pri ukončení cyklu alebo pri náhodnej kontrole. Musia byť iniciovaná žiadateľom, ktorý za vyhodnotenie počtu kreditov musí komore aj zaplatiť.
  - **Nutná iniciatíva –** subjekt slobodného povolania si musí **sám viesť evidenciu** absolvovaných školení a certifikátov a včas sa prihlásiť na podujatia, aby splnil kvótu pred uplynutím lehoty.
- **Obnova technických a hygienických povolení**
  - Pri zdravotníckych zariadeniach majú niektoré revízie a posudky (elektroinštalácia, sterilizátory) obmedzenú platnosť. Sledovanie termínov revízií je **plne v réžii prevádzkovateľa**.

Ak sa fyzická osoba v slobodnom povolaní rozhodne **zamestnať inú osobu** (napr. administratívnu silu, zdravotnú sestru, koncipienta), automaticky sa stáva zamestnávateľom. Tento krok aktivuje komplexný balík povinností naprieč štyrmi kľúčovými oblasťami:

- sociálne zabezpečenie,
- zdravotné poistenie,
- dane,
- bezpečnosť pri práci.

A. Registračné povinnosti - pri vzniku pracovného pomeru

Ešte pred samotným nástupom zamestnanca do práce musí slobodné povolanie - zamestnávateľ vykonať sériu registrácií. Systém neumožňuje spätnú registráciu (tzv. čierna práca), preto je nutná vysoká miera disciplíny.

- **Sociálna poisťovňa**
  - Registrácia samotného slobodného povolania do Registra zamestnávateľov (ak zamestnáva prvého zamestnanca).
  - Prihlásenie zamestnanca (Registračný list FO) najneskôr v deň predchádzajúci dňu nástupu do práce.
- **Zdravotná poisťovňa**
  - Oznámenie o vzniku platiteľa poistného (do 8 dní).
  - Prihlásenie zamestnanca do príslušnej zdravotnej poisťovne (podľa toho, kde je poistený zamestnanec).

- **Finančná správa SR**
  - Registrácia k dani z príjmov zo závislej činnosti (ak ešte nie je registrovaný). Daňový úrad pridelí DIČ zamestnávateľa (zvyčajne ostáva rovnaké, len sa rozšíri registrácia).

B. Mesačná cyklická administratíva súvisiaca s mzdovou agendou

Každý mesiac sa opakuje proces výpočtu miezd, ktorý nie je len o prevode peňazí, ale o trojstrannom výkazníctve.

- **SP**
  - Povinnosť zasielať **Mesačný výkaz poistného a príspevkov** elektronicky v stanovenom termíne.
  - Nutnosť správne vypočítať vymeriavacie základy (vrátane PN, OČR, príplatkov za víkendy/sviatky – relevantné napr. pre zdravotníkov).
- **Zdravotné poisťovne**
  - Povinnosť zasielať **Výkaz preddavkov na poistné** do každej poisťovne, v ktorej má zamestnancov.
- **FS SR**
  - Povinnosť podávať **Prehľad o zrazených a odvedených preddavkoch** na daň z príjmov zo závislej činnosti (mesačne).
- **Stravovanie (Finančný príspevok/Gastrolístky)**
  - Administratíva spojená so zabezpečením stravovania (evidencia nároku podľa odpracovaných hodín), čo je povinnosťou zo Zákonníka práce.

C. Ročné zúčtovacie povinnosti

Štát prenáša zodpovednosť za vysporiadanie daní zamestnancov na zamestnávateľa.

- **Hlásenie o vyúčtovaní dane -** raz ročne (do konca apríla) musí zamestnávateľ podať komplexné hlásenie FS SR o všetkých zamestnancoch a vyplatených mzdách.
- **Ročné zúčtovanie dane -** zamestnávateľ je povinný vykonať ročné zúčtovanie dane za zamestnanca (ak o to zamestnanec požiada), čo je administratívny ekvivalent podania daňového priznania za tretiu osobu.

D. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci a pracovná zdravotná služba je skrytá administratívna záťaž

Toto je oblasť, ktorú slobodné povolania najčastejšie podceňujú a kde hrozia vysoké sankcie od Inšpektorátu práce.

- **Pracovná zdravotná služba**
  - Každý zamestnávateľ (aj ten, ktorý má len jednu sekretárku v kancelárii) musí mať zabezpečenú v zmysle platných predpisov, podľa typu povolania.
  - Povinnosť – zhodnotiť kategorizáciu prác z hľadiska zdravotných rizík (aj pre 1. a 2. kategóriu) a vedenie dokumentácie.
- **Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci a Požiarna ochrana**
  - Povinnosť mať vypracovanú dokumentáciu BOZP, vykonávať pravidelné školenia zamestnancov (pri nástupe a následne periodicky) a viesť o tom záznamy.
  - Zabezpečenie vstupných a periodických lekárskych prehliadok zamestnancov vo vzťahu k práci.

E. GDPR - Ochrana osobných údajov zamestnancov

Zamestnávateľ spracúva citlivé údaje (rodné čísla, údaje o mzdách, zdravotný stav pre PN). To vyžaduje:

- Informačnú povinnosť voči zamestnancom.

- Vedenie záznamov o spracovateľských činnostiach.
- Bezpečné uchovávanie mzdových listov (archivačné povinnosti desiatky rokov).

Pre slobodné povolanie predstavuje prijatie prvého zamestnanca kritický bod zlomu. Administratívna záťaž sa nesčítava, ale násobí. Kým samostatné slobodné povolanie dokáže fungovať s nižšou mierou administratívy (paušálne výdavky, jedno daňové priznanie ročne), status zamestnávateľa vyžaduje **12 mesačných výkazov pre každú inštitúciu** a vedenie agendy, ktorá nesúvisí s odbornou podstatou povolania, ale s riadením ľudských zdrojov.
Toto je často dôvodom, prečo slobodné povolania preferujú spoluprácu s inými SZČO/nákup služieb cez fakturáciu, namiesto trvalého pracovného pomeru, čím sa vyhýbajú tejto administratívnej bariére.

Okrem bežnej prevádzky čelia osoby v slobodnom povolaní administratívnym nárokom, ktoré spúšťajú špecifické udalosti (expanzia do zahraničia, sociálne udalosti) alebo charakter ich činnosti (produkcia odpadov).

Cezhraničné poskytovanie služieb - Export služieb v rámci EÚ

Slobodné povolania (najmä IT špecialisti, konzultanti, architekti, umelci) často poskytujú služby klientom v iných členských štátoch EÚ. To aktivuje dve byrokratické roviny:

1. **Sociálne zabezpečenie - Formulár A1**[50]
   - **Povinnosť -** ak osoba v slobodnom povolaní vykonáva činnosť v inom štáte EÚ (napr. architekt dozoruje stavbu v Rakúsku, IT špecialista ide na 2 týždne ku klientovi do Nemecka), musí disponovať **Prenosným dokumentom A1**.
   - **Administratíva** - žiadosť sa podáva SP pred vycestovaním. Proces je formálny a slúži na to, aby osoba nemusela platiť odvody v zahraničí. Bez formulára A1 hrozia v zahraničí vysoké pokuty za nelegálnu prácu.
2. **DPH a Súhrnný výkaz (§ 7a Zákona o DPH)**
   - **Povinnosť -** aj keď osoba nie je platiteľom DPH na Slovensku, dodaním služby do EÚ (podnikateľovi) sa stáva tzv. osobou registrovanou pre daň podľa § 7a.
   - **Administratíva s tým spojená:**
     - Nutnosť registrácie na Daňovom úrade *pred* prvým dodaním služby.
     - Povinnosť podávať **Súhrnný výkaz k DPH** (kvartálne alebo mesačne) za obdobie, v ktorom bola služba dodaná.

     Toto je častá pasca pre začínajúcich kreatívcov, ktorí prijmú jednorazovú zákazku zo zahraničia a nevedomky im vznikajú tieto povinnosti.

Sociálne udalosti ako choroba, materstvo, ošetrovné

Na rozdiel od zamestnanca, za ktorého administratívu rieši HR oddelenie, si SZČO musí nároky uplatňovať samo.

1. **Práceneschopnosť** - zavedenie elektronickej PN zjednodušilo proces, lekár komunikuje so SP elektronicky.
   Avšak nárok na nemocenskú dávku vzniká len vtedy, ak má SZČO riadne a včas zaplatené poistné. Administratívna záťaž spočíva v **dokazovaní úhrad** v prípade, že v systéme poisťovne evidujú (často centové) nedoplatky z minulosti, čo môže viesť k zamietnutiu dávky.
2. **Materské a rodičovské dávky**

[50] https://www.socpoist.sk/zivotne-situacie/praca-v-zahranici/ako-poziadat-o-prenosny-dokument-a1-praca-v-eu-ehp-svajciarsku

- **Administratíva** – zo strany SZČO je povinnosť podať žiadosť o materské dávky na SP.
- **Vylúčenie povinnosti platiť odvody -** počas poberania dávok nemusí SZČO platiť odvody. Musí však ustriehnuť, aby SP tento stav v systéme správne evidovala (prerušenie poistenia), inak jej systém bude generovať dlh. Avšak od 1.1.2026 uvedené neplatí, bola prijatá novela zákona, ktorá stanovuje, že ak je príjem počas poberania materskej alebo počas PN (napr.: odmena za predchádzajúci rok), bude tento príjem považovaný za vymeriavací základ, z ktorého sa platia odvody.

Nakladanie s odpadmi - špecifikum zdravotníckych povolaní

Lekári, zubní lekári a veterinári sú pôvodcami nebezpečného odpadu.

- **Povinnosť -** uzatvoriť zmluvu s certifikovanou spoločnosťou na odvoz a likvidáciu nebezpečného odpadu.
- **Administratíva**
  - Vedenie **Evidenčného listu odpadu**.
  - Každoročné podávanie **Ohlásenia o vzniku odpadu a nakladaní s ním** na okresný úrad (odbor starostlivosti o životné prostredie), ak prekročia limity, alebo pri nebezpečnom odpade

2.2.3 Prerušenie a ukončenie činnosti

Toto je oblasť, kde sú slobodné povolania (najmä tie neregulované) v nevýhode oproti podnikateľom. Živnostníci môžu pozastaviť živnosť jedným úkonom prostredníctvom služieb živnostenských odborov okresných úradov (alebo elektronickou službou), čím sa im automaticky pozastavia aj odvody. Slobodné povolania však nemajú túto možnosť, musia vykonať samostatne viacero úkonov:

- **Regulované povolania** – žiadosť na príslušnú profesijnú komoru o pozastavenie výkonu činnosti. Komora následne informuje úrady, alebo vydá potvrdenie, s ktorým musí osoba kontaktovať poisťovne. Proces je dlhší a spoplatnený komorou.
- **Neregulované povolania –** nakoľko neexistuje inštitút „pozastavenia“ v registri, keďže žiadny register neexistuje, v prípade ak chce osoba - slobodné povolanie prestať platiť odvody (napr. nemá zákazky), musí sa **odhlásiť zo sociálnej aj zdravotnej poisťovne** a vrátiť DIČ na Daňovom úrade (zrušenie registrácie). Ak chce činnosť obnoviť, musí sa znova registrovať. Tento proces prihlasovania a odhlasovania z poisťovní je administratívne neúmerne náročný v porovnaní s jednoduchým pozastavením živnosti. V súvislosti so vznikom a zánikom sa novelou zákona o sociálnom poistení zavádza **nová povinnosť pre SZČO**, a to oznámiť SP skutočnosti rozhodujúce na posúdenie vzniku a zániku povinného poistenia, a to do ôsmich dní odo dňa, v ktorom nastali[51].

2.3 Kompetencie a úloha regulačných orgánov a profesijných komôr

Profesijná komora predstavuje osobitnú formu samosprávy, ktorej úlohou je **regulovať výkon** určitého povolania v súlade so zákonom. V podmienkach SR ide o právnické osoby zriadené osobitnými zákonmi, ktorým štát deleguje časť svojich regulačných, kontrolných a dohliadacích kompetencií v oblasti výkonu špecializovaných odborných činností. Profesijné

[51] https://www.socpoist.sk/news/zmena-2026-szco-pozor-tieto-dolezite-novinky-na-vas-cakaju-v-socialnom-poisteni-od-1-januara

komory tak plnia funkciu sprostredkovateľa medzi štátom, odbornou komunitou a prijímateľmi služieb, pričom zabezpečujú, aby výkon jednotlivých regulovaných povolaní spĺňal požiadavky odbornej kvality, etiky a bezpečnosti.

Základnou charakteristikou profesijných komôr je, že ich vznik, pôsobnosť a vnútorné fungovanie sú upravené zákonom, ktorý zároveň určuje rozsah ich právomocí. Medzi typické znaky profesijných komôr patria:

- povinné alebo dobrovoľné členstvo pre osoby vykonávajúce dané povolanie,
- vedenie registra alebo zoznamu oprávnených osôb,
- udeľovanie licencií, osvedčení alebo súhlasov na výkon povolania,
- výkon odborných skúšok,
- dohľad nad odborným výkonom činnosti vrátane disciplinárnej právomoci,
- tvorba a uplatňovanie etických a profesijných štandardov,
- zabezpečovanie odborného vzdelávania a ďalšieho profesijného rozvoja,
- zastupovanie profesie v legislatívnom procese a vo vzťahu k verejným inštitúciám.

Profesijné komory zohrávajú dôležitú úlohu najmä v oblastiach, kde výkon povolania významne ovplyvňuje verejný záujem, napríklad zdravie obyvateľstva, právnu istotu, bezpečnosť, kvalitu stavieb, ochranu kultúrnych hodnôt alebo hospodárske vzťahy. Prenesením časti odborného dohľadu na profesijné komory štát umožňuje, aby samotná odborná komunita garantovala kvalitu, etické štandardy a odbornú spôsobilosť svojich členov.
V slovenskom prostredí profesijné komory tvoria dôležitú súčasť systému regulovaných povolaní a ich kompetencie majú priamy vplyv na podmienky vstupu do povolania, spôsob jeho výkonu, ako aj na celkový rozvoj profesie.

Z konkrétnych prípadov pozitívnej úlohy profesijných komôr môžeme uviesť ako príklad Slovenskú komoru architektov, ktorej jednou z dôležitých kompetencií je aj overovanie a metodická podpora **súťaží návrhov**. SKA poskytuje odborné poradenstvo vyhlasovateľom súťaží, vydáva súťažný poriadok a manuály, ktoré výrazne uľahčujú organizovanie takýchto verejných architektonických súťaží a zvyšujú **povedomie o ich výhodách** pre verejnosť, samosprávy aj súkromných investorov. Od roku 2007 komora **overila takmer sto súťažných podmienok**, ktoré slúžia ako štandard kvality pre organizovanie súťaží návrhov v SR a pomohli zlepšiť prístup k architektonickým riešeniam napr. pri mestských projektoch či verejných budovách – trend, ktorý je pre Slovensko dôležitý najmä vzhľadom na nízky historický počet takýchto súťaží. Aktívna osvetová činnosť SKA[52] vrátane **Manuálu súťaží návrhov** pomohla zvýšiť pochopenie a využívanie tejto formy zadávania architektonických riešení medzi verejnými obstarávateľmi aj občanmi, čo sa odráža v postupnom raste počtu súťaží v dekáde 2016 – 2017 a zvyšovaní záujmu miest a obcí o verejné súťaže ako nástroj transparentnej a kvalitnej architektonickej praxe.

Ďalším príkladom môže byť **Slovenská lekárska komora,** pri ktorej nejde len o správu profesijných registrácií či disciplinárnych konaní, ale aj o **kolektívne vyjednávanie podmienok výkonu povolania**[53] s vládou a ministerstvami. Konkrétnou situáciou je napríklad zapojenie SLK do rokovaní v súvislosti s legislatívou a mzdovými podmienkami lekárov v období zdravotníckej krízy na prelome rokov 2024 – 2025. Lekárska komora aktívne vyzývala vládu na pokračovanie rokovaní o riešeniach, ktoré by stabilizovali situáciu vo verejnom zdravotníctve a zároveň reflektovali dlhodobé problémy v sektore. SLK prostredníctvom

[52] https://www.asb.sk/aktualne/architektonicke-sutaze-navrhov
[53] https://www.lekom.sk/media-1/slk-v-mediach

svojich stanovísk a výziev k dialógu **pomáhala koordinovať profesionálne požiadavky lekárov a verejné očakávania**, čo bolo dôležité pri tlaku na vládu, aby sa v rokovaniach dotkla kľúčových otázok podmienok výkonu povolania a situácie v zdravotníctve.

Profesijné komory vykonávajú zvyčajne niekoľko typov regulácií, ktoré možno rozdeliť na:

- **registrácia a členstvo** – podmienky prístupu k povolaniu,
- **výkonová regulácia** – sem patria štandardy, etika, povinnosti,
- **priebežná regulácia** – obsahuje kontinuálne vzdelávanie, overovanie spôsobilosti.

2.3.1 Registrácia a členstvo

Regulácia profesionálov na vstupe predstavuje súbor pravidiel, ktoré určujú, kto je oprávnený vykonávať dané povolanie a za akých podmienok môže byť osoba zapísaná do príslušnej profesijnej komory alebo jej zoznamu. Ide o základnú formu regulácie slobodných povolaní, pretože stanovuje minimálne odborné, kvalifikačné a etické predpoklady pre vstup do profesie s cieľom chrániť verejný záujem. Podmienky členstva sú vždy upravené zákonom, ktorý definuje podmienky na nadobudnutie odbornej spôsobilosti a povinnosti osoby pred registráciou v profesijnej komore.
Medzi typické požiadavky na registráciu patria:

- **Formálne vzdelanie** – povinné ukončenie vysokoškolského vzdelania II. stupňa danej špecializácie (napr. lekár, architekt, veterinár, advokát), alebo špecializované štúdium v prípade špecifických zvyčajne zdravotných odborov (napr. fyzioterapia, ošetrovateľstvo, a pod.)
- **Prax alebo odborná príprava** - povinná predprax trvajúca niekoľko mesiacov až rokov (advokátska koncipientská prax, zdravotnícka prax, architektonická prax, audítorská príprava), povinné klinické alebo odborné stáže, tzv. adaptačné obdobia, školiteľská prax, alebo supervízia.
- **Odborné skúšky alebo licenčné skúšky** - štátne, profesijné alebo komorové skúšky overujúce pripravenosť vykonávať povolanie, skúšky sa často skladajú z písomnej, ústnej a praktickej časti (napr. advokátska skúška, reštaurátorská skúška, audítorská skúška).
- **Bezúhonnosť a etická spôsobilosť** - predkladanie výpisu z registra trestov, splnenie podmienky bezúhonnosti podľa osobitných zákonov (najmä pri právnických, zdravotníckych a ekonomických povolaniach), súhlas s etickým kódexom komory.
- **Zdravotná spôsobilosť** - potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti, najmä pri zdravotníckych a fyzicky alebo psychicky náročných profesiách.
- **Poistenie zodpovednosti za škodu** - povinné profesijné poistenie ako podmienka zápisu (napr. audítori, daňoví poradcovia, advokáti, architekti, veterinári).
- **Zápis do profesijnej komory alebo registra** – je podmienkou výkonu povolania. Zahŕňa podanie žiadosti, predloženie dokladov, rozhodnutie komory o zápise alebo odmietnutí žiadosti, následne pridelenie licencie, registračného čísla, alebo osvedčenia.
- **Povinné poplatky** - úhrada registračného poplatku, prípadne poplatku za licenciu, skúšku alebo členstvo.

Tabuľka č. 43: **Zoznam profesijných komôr regulovaných povolaní v skupine slobodných povolaní**

P. č.	Názov profesijnej komory	Právny predpis
1	Komora geodetov a kartografov Rok vzniku: 1996	zákon č. 487/2021 Z. z. o Komore geodetov a kartografov
2	Komora veterinárnych lekárov SR Rok vzniku: 1992	zákon č. 442/2004 Z. z. o súkromných veterinárnych lekároch, o Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
3	Slovenská advokátska komora Rok vzniku: 1990	zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov
4	Slovenská komora architektov Rok vzniku: 1992	zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch
5	Slovenská komora audítorov Rok vzniku: 1992	zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
6	Slovenská komora daňových poradcov Rok vzniku: 1992	zákon č. 78/1992 Zb. o daňových poradcoch a Slovenskej komore daňových poradcov
7	Slovenská komora exekútorov Rok vzniku: 1995	zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov
8	Slovenská komora fyzioterapeutov Rok vzniku: 2014	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
9	Slovenská komora iných zdravotníckych pracovníkov Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
10	Slovenská komora medicínsko-technických pracovníkov Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
11	Slovenská komora ortopedických technikov Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
12	Slovenská komora patentových zástupcov Rok vzniku: 2000	zákon č. 344/2004 Z. z. o patentových zástupcoch, o zmene zákona č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch a zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení zákona č. 577/2001 Z. z. a zákona č. 14/2004 Z. z.
13	Slovenská komora psychológov Rok vzniku: 1992	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
14	Slovenská komora reštaurátorov Rok vzniku: 1998	zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov
15	Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
16	Slovenská komora stavebných inžinierov Rok vzniku: 1992	zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch
17	Slovenská komora zdravotníckych záchranárov Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
18	Slovenská komora zubných lekárov Rok vzniku: 1992	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských

		organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
19	Slovenská komora zubných technikov Rok vzniku: 2004	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
20	Slovenská lekárnická komora Rok vzniku: 1991	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
21	Slovenská lekárska komora Rok vzniku: 1992	zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zdroj: vlastné spracovanie

2.3.2 Výkonová regulácia

Výkonová regulácia predstavuje súbor pravidiel, povinností a mechanizmov dohľadu, ktoré upravujú spôsob, akým regulované povolania vykonávajú svoju odbornú činnosť. Kým registrácia určuje, kto môže vstúpiť do povolania, výkonová regulácia definuje, **ako má byť povolanie vykonávané v každodennej praxi** tak, aby boli chránené záujmy klientov, pacientov a verejnosti.

Kľúčovou časťou výkonovej regulácie je **disciplinárna právomoc komôr**, teda možnosť začať disciplinárne konanie voči členovi, ak porušuje zákonné alebo stavovské povinnosti. Pre príklad, u daňových poradcov zákon výslovne upravuje disciplinárnu komisiu Slovenskej komory daňových poradcov, odvolacie konanie a disciplinárne opatrenia[54]. Zákon o Komore geodetov a kartografov rovnako ustanovuje disciplinárnu komisiu ako orgán komory na výkon disciplinárnej právomoci nad členmi komory, vrátane zisťovania porušení povinností a ukladania disciplinárnych opatrení[55]. V zdravotníctve zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti upravuje, že stavovské organizácie vykonávajú disciplinárne konania voči členom za porušenie povinností pri výkone povolania[56].

Pokiaľ ide o **tvorbu noriem a odborných štandardov**, legislatívy v jednotlivých profesiách ukazuje, že tieto normy sú spravidla definované priamo zákonom, vykonávacími predpismi ministerstiev alebo technickými normami a nie sú ponechané na autonómnu normotvorbu komôr. Zákon o geodézii a kartografii napríklad podrobne vymedzuje geodetický systém, technické parametre a postupy realizácie geodetických základov, pričom komora má v samostatnom zákone upravené len svoje pôsobnosti (register, skúšky, disciplinárne konanie), nie tvorbu technických noriem[57].

Komory môžu vydávať **etické a profesijné kódexy alebo metodické stanoviská**, tie však podľa ich vlastných textov vychádzajú zo zákona a majú charakter vnútorných predpisov, nie všeobecne záväzných právnych noriem. Etický a profesijný kódex daňového poradcu napríklad výslovne uvádza, že vychádza zo zákona o daňových poradcoch a Slovenskej komore daňových

[54] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1992/78/20250115
[55] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/487/20220101
[56] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20251001
[57] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/487/20220101

poradcov a rozvíja morálne a profesijné zásady výkonu povolania v rámci zákonného rámca[58]. Podobne aj predpisy Slovenskej advokátskej komory upravujú podrobnosti výkonu advokácie, disciplinárne konanie a interné pravidlá, ale vždy v nadväznosti na zákon o advokácii, ktorý ostáva nadradeným zdrojom regulácie.

Medzinárodné analýzy regulácie profesií potvrdzujú, že rozdelenie úloh medzi štátom a profesijnými komorami v slovenskej praxi zodpovedá bežnému európskemu modelu:

- štát (parlament a ministerstvá) vytvára základný normatívny rámec,
- profesijné orgány zabezpečujú licencovanie, registráciu a disciplinárnu funkciu v rámci zákonom určených kompetencií.

OECD vo svojej nedávnej štúdii o regulácii profesií opisuje tento model ako kombináciu štátnej regulácie a samosprávnej profesijnej disciplíny, kde profesijné orgány zvyčajne nevykonávajú primárnu normotvorbu, ale pôsobia ako vykonávací a disciplinárny orgán v rámci pravidiel stanovených zákonodarcami[59].

2.3.3 Priebežná regulácia

Priebežná regulácia predstavuje súbor pravidiel a povinností, ktoré musia odborníci v regulovaných povolaniach plniť **počas celého výkonu činnosti**, nielen pri vstupe do profesie. Jej cieľom je zabezpečiť, aby si odborníci udržiavali a aktualizovali svoje znalosti, zručnosti a odbornú spôsobilosť v súlade s vývojom v danej oblasti, technológiami, legislatívou a spoločenskými požiadavkami.

Kontinuálne vzdelávanie je najčastejší spôsob podpory odborníkov. Medzi prvky kontinuálneho vzdelávania partia:

- povinný počet kreditov za vzdelávanie za určité časové obdobie (ročné alebo viacročné cykly)
- povinná účasť na kurzoch, seminároch, odborných konferenciách
- špecializačné a certifikačné programy
- pravidelné preverovanie znalostí (napr. recertifikácia)
- odborné stáže alebo supervízie.

Príklady povinného celoživotného vzdelávania

- **lekári a zdravotnícke povolania** majú kontinuálne vzdelávania definované vyhláškou MZ SR č. 74/2019 Z. z. o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckeho pracovníka. Ide o stanovenie minimálneho počtu kreditov, ktoré je potrebné získať za časové obdobie, zvyčajne 5 rokov. Jednotlivé zdravotnícke komory sledujú vyhodnocovanie kreditov, ide o rôzny počet od 90 zo strany lekárov, až po 20 kreditov v zdravotníckom povolaní masér. Za vyhodnotenie kreditov, a teda vzdelávania, sa platí samostatný poplatok, nie je zahrnutý do členského príspevku. Podklady na vyhodnotenie sa zasielajú zväčša už elektronicky
- **daňoví poradcovia -** povinné vzdelávanie sa kontroluje cez kredity, je potrebné získať v každom roku minimálne 6 kreditov

[58] https://www.skdp.sk/clanky/predpis-skdp-eticky-profesijny-kodex-danoveho-poradcu

[59] https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/05/competition-and-regulation-in-professions-and-occupations_a35fd2e6/218869f5-en.pdf

- **advokáti** – vzdelávanie je odporúčané, po zložení advokátskej skúšky, ale nie je vyžadované cez kredity a kontroly
- **architekti -** povinné kontinuálne vzdelávanie, potrebné získať počas dvoch rokov 20 kreditov.

Supervízia a odborný dohľad

Supervízia predstavuje priebežné odborné vedenie alebo hodnotenie výkonu povolania kvalifikovaným odborníkom.

Profesijný príklad:

- **psychológovia** - supervízia je povinnou súčasťou **psychoterapeutických výcvikov**, ktoré sú akreditované odbornými a profesijnými spoločnosťami (napr. Slovenská psychoterapeutická spoločnosť) a riadia sa medzinárodnými štandardmi (napr. EAP). Tieto štandardy vyžadujú približne 150 – 200 hodín supervíznej práce počas výcviku. Povinnosť supervízie teda vyplýva **z profesijných štandardov výcvikov**, nie z legislatívy[60]

Priebežná regulácia je nevyhnutným prvkom systému regulovaných povolaní na Slovensku. Zabezpečuje, že odborníci nielen spĺňajú vstupné podmienky, ale aj **dlhodobo udržiavajú kvalifikáciu**, sledujú vývoj svojho odboru a dodržiavajú aktuálne štandardy výkonu. Profesijné komory zohrávajú v tomto procese úlohu odborných garantov, pričom riadia, evidujú a kontrolujú priebežné vzdelávanie, dohliadajú na kvalitu výkonu povolaní a v prípade porušení uplatňujú disciplinárne postupy.

Priebežná regulácia sa netýka iba kontinuálneho vzdelávania, ale aj **systematického odborného dohľadu a priebežného preverovania kvality výkonu povolania**.

Komory vykonávajú priebežné preverovanie kvality najmä:

- kontrolou vedenia dokumentácie (advokáti, audítori, zdravotníci)
- kontrolou dodržiavania technických predpisov pri autorizovaných činnostiach (architekti, inžinieri, geodeti)
- kontrolou pracovísk, vybavenia a bezpečnostných postupov (zdravotnícke povolania)
- kontrolou výsledkov odborných zásahov (reštaurátori)
- monitorovaním priebežného vzdelávania a kreditových systémov
- overovaním kontinuálnej odbornej praxe (klinickí psychológovia, audítori).

Na druhej strane je nutné podotknúť, že systém vzdelávania najmä zdravotníckych pracovníkov, napriek tomu, že povinnosť systematického vzdelávania je ukotvená v zákone[61], nie je v praxi až tak striktne dodržiavané. Pre príklad mediálne vyhlásenia lekárov: „*Je pravda, že viacerí atestovaní lekári v slovenských nemocniciach nie sú veľmi nútení sa vzdelávať. Mnohí nie sú otvorení novým veciam, pretože by ich to stálo energiu a čas strávený štúdiom. Vo výsledku to naozaj neraz vedie k tomu, že sa pri liečbe pacientov opakujú postupy, ktoré už nie sú 10 rokov aktuálne*.“[62] Úroveň a intenzita vzdelávania je ponechaná na individuálnej potrebne jednotlivca, pričom kontrola a úroveň kvality nie je v systéme motivujúco nastavená.

[60] https://static.slov-lex.sk/pdf/prilohy/SK/OP/2019/26/26_2019_konsolidovane_znenie.pdf
[61] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20251001
[62] https://www.postoj.sk/147905/zacinajuci-lekari-su-neraz-tlaceni-liecit-pacientov-tak-ako-sa-to-uz-robit-nema

Priebežná regulácia naráža pri aplikácii na konkrétne systémové slabiny:

1. **aktualizácia odborných znalostí** – kontinuálne vzdelávanie je vo väčšine profesií povinné, avšak odborná verejnosť ho často vníma ako formálnu administratívnu povinnosť bez jasného dopadu na kvalitu výkonu. Systém kreditov je neraz hodnotený ako administratívna povinnosť, profesionáli si zbierajú kredity, no obsah podujatí nie je vždy priamym prínosom pre prax[63]. Navyše chýba cielený monitoring toho, či vzdelávanie skutočne vedie k odbornej aktualizácii[64]
2. **opravné a sankčné mechanizmy** – možnosti profesionálnych komôr ukladať disciplinárne opatrenia sú legislatívne definované a aj uplatňované. Príkladom je Slovenská advokátska komora, ktorá prešetruje stovky sťažností ročne a disciplinárne rozhodnutia zverejňuje, takže sú prístupné aj verejnosti[65]. Niektoré komory[66] však majú opačný prístup, disciplinárne rozhodnutia nie sú zverejňované, a na verejnosť sa dostávajú len vyhrotené, alebo škandalózne prípady[67].

[63] https://svls.sk/zelinkova-nemame-nastaveny-normalny-system-vzdelavania-lekarov-tak-aby-bol-bezpecny-pre-pacienta-aj-lekara/
[64] https://www.trend.sk/spravy/lekarov-vyhanaju-slovenska-politici-nie-nizke-platy (zlé podmienky vzdelávania)
[65] https://www.sak.sk/web/sk/cms/document/D_rozhodnutia
[66] Príklady: Komora architektov zverejňuje len príbehy z archívov Disciplinárnej komisie SKA (https://komarch.sk/eticke-okienko-pribehy-z-archivov-disciplinarnej-komisie-ska), Slovenská lekárska komora nezverejňuje informácie o disciplinárnych konaniach vôbec na svojich web stránkach ani tlačových správach.
[67] https://www.sme.sk/domov/c/jaroslav-simo-slovenska-lekarska-komora-pokuta

3 Identifikácia bariér rozvoja slobodných povolaní zo strany verejných inštitúcií

Vstup do problematiky bariér si vyžaduje v prvom rade rešpektovanie vnútornej heterogenity segmentu slobodných povolaní. Je vhodné zdôrazniť, že vzhľadom na šírku a rôznorodosť tejto skupiny povolaní, ktorá obsahuje od zdravotníckych pracovníkov a právnych profesií až po umelcov a technických inžinierov, by bolo možné pre každé jedno povolanie definovať unikátnu sadu priorít a špecifických prekážok. To, čo predstavuje kritickú bariéru pre autorizovaného architekta v procese stavebného konania, sa nemusí nijako dotýkať tlmočníka alebo psychológa. Z tohto dôvodu sa predkladaná kapitola nesnaží o vyčerpávajúci súpis všetkých partikulárnych problémov jednotlivých povolaní. Naopak, cieľom bolo identifikovať a analyzovať tie bariéry, ktoré majú **systémový a prierezový charakter**. Sústredili sme sa na prekážky, ktoré ovplyvňujú buď celý segment plošne, napríklad nestabilita legislatívneho prostredia či nastavenie daňovo-odvodového systému, alebo zasahujú významnú časť regulovaných povolaní spoločným menovateľom (napríklad prenášanie výkonu verejnej moci na súkromné osoby bez kompenzácie).

Nasledujúca kapitola tak odkrýva, ako verejné inštitúcie svojím konaním, či už formou nadmernej byrokracie, rigidného verejného obstarávania alebo nevhodne nastavených grantových schém, ovplyvňujú každodennú realitu výkonu týchto povolaní. Identifikované bariéry sme rozčlenili do logických celkov, ktoré reflektujú životný cyklus profesionála, od vstupu na trh, cez každodennú administratívu, až po možnosti rozvoja a financovania. Kapitola nadväzuje na predchádzajúcu časť o trendoch legislatívnych a administratívnych požiadaviek, v ktorej boli identifikované dlhodobé tendencie k zvyšovaniu regulácie, profesionalizácii výkonu povolania a k rastúcej digitálnej záťaži.

3.1 Bariéry regulačného a administratívneho rámca

3.1.1 Nestabilné legislatívne prostredie a časté zmeny zákonov

Jednou z najčastejšie uvádzaných bariér je **nestabilita legislatívneho rámca**, ktorá sa prejavuje v častých novelách zákonov ovplyvňujúcich každodenné fungovanie podnikateľského sektora a tým aj skupiny slobodných povolaní. Najviditeľnejšie je to v oblastiach:

- **daňových predpisov**, kde zákon o dani z príjmov prechádza novelami takmer každý rok, do vyhlásenia zákona v roku 2003 eviduje predpis 100 novelizácií,
- **zdravotníckych zákonov**, ktoré sa v období medzi rokmi 2004 až 2024 zmenili až 686 krát[68].
- **zdravotného a sociálneho poistenia**, ktoré menia parametre minimálnych odvodov, podmienky súbehu alebo výpočty poistného,
- **stavebného práva**, ktoré výrazne zasahuje povolania architektov, geodetov či autorizovaných inžinierov.

Problémom nie sú len samotné zmeny, ale aj **krátke lehoty zavedenia do praxe**, ktoré v extrémnych prípadoch predstavuje niekoľko dní medzi schválením novely a jej účinnosťou. Slobodné povolania, ktoré zvyčajne nemajú vlastné administratívne tímy, musia reagovať

[68] https://iness.sk/vela-zmien-minimum-reforiem-novelizacie-v-zdravotnictve-2004-2024/

takmer okamžite. Mnohé povinnosti sa pre nich stávajú fakticky nesplniteľnými, a to najmä v období daňových priznaní alebo pri prechode na nové elektronické riešenia.

Predvídateľné zmeny sú základom pre fungovanie podnikateľov, resp. všetkých osôb vykonávajúcich činnosti aj podľa osobitných predpisov. Vlády sa zaviazali, že budú legislatívu, ktorá sa týka podnikateľov (v tejto časti sa legislatíva týkajúca sa podnikateľov týka aj slobodných povolaní), meniť s účinnosťou od 1. januára, alebo 1. júla, avšak vzápätí došlo, a priebežne dochádza, k porušovaniu uvedeného pravidla[69].

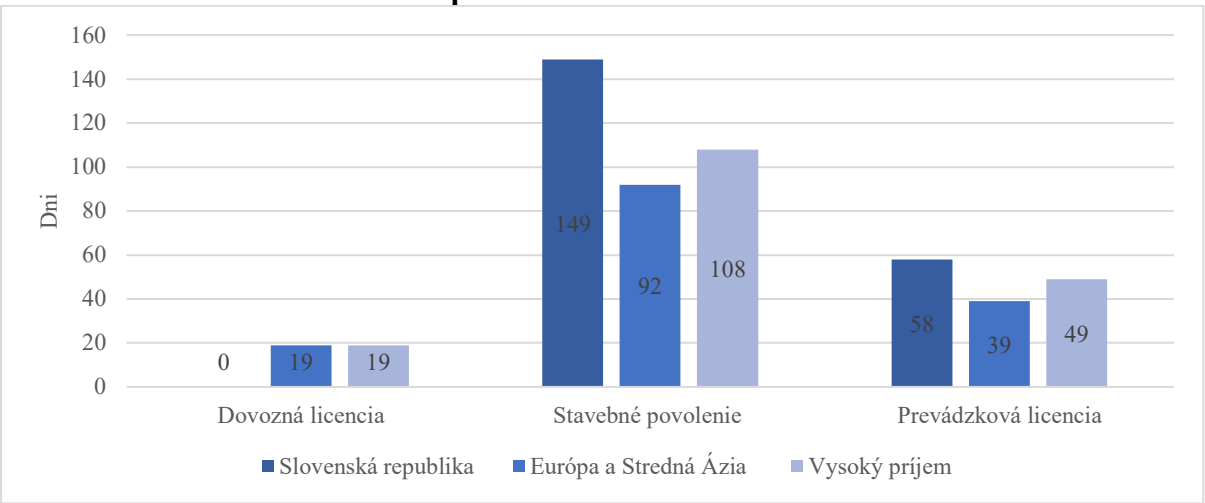
Stabilita prostredia je jedným zo základných parametrov k rozhodovaniu o tom, či začať podnikať/vykonávať činnosť, alebo nie a či vykonávať činnosť na Slovensku. I keď v prípade slobodných povolaní nehovoríme priamo o podnikaní, základné podnikateľské zákony v oblastiach daňového a odvodového zaťaženia sú priamo aplikovateľné aj na skupinu slobodných povolaní, preto sú základné témy pre podnikateľské prostredia aplikovateľné aj na túto skupinu povolaní[70]. O to viac, že nad rámec základných podnikateľských povinností sú tieto povolania zaťažované aj odvetvovými a komorovými administratívnymi povinnosťami.

V kontexte identifikácie bariér rozvoja slobodných povolaní zo strany verejných inštitúcií je vhodným ukazovateľom reálny čas, ktorý musia podnikateľské subjekty venovať byrokracii na úkor svojej odbornej činnosti. Aktuálny pohľad na túto problematiku prináša napríklad *Prieskum Svetovej banky (Enterprise Surveys*[71]*)* za rok 2023, výstup zameraný na profil Slovenska. Z dát vyplýva, že vyšší manažment firiem na Slovensku trávi v priemere **5,3 % svojho času** riešením požiadaviek vládnych nariadení a regulačných povinností. Hoci sa tento údaj týka všetkých firiem globálne, pre segment slobodných povolaní má špecifický a často negatívnejší dopad. V prípade fyzických osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach totiž rola „vyššieho manažmentu“ a „výkonného odborného pracovníka“ splýva zvyčajne do jednej osoby. Čas strávený administratívou tak predstavuje priamy výpadok produktívneho času, ktorý nemôže byť venovaný klientovi alebo odbornej práci, čo priamo znižuje ekonomickú efektivitu týchto subjektov.

Ďalšou identifikovanou bariérou je dĺžka procesov pri vstupe do podnikania alebo pri realizácii investičných zámerov. Ako ilustruje Graf 17, počet dní potrebných na získanie povolení predstavuje pre podnikateľov významnú časovú investíciu, ktorá odďaľuje začiatok výkonu činnosti a generovanie príjmov. V porovnaní s inými štátmi trvá získanie prevádzkovej licencie na Slovensku najdlhšie. Tieto zistenia poukazujú na potrebu zefektívnenia procesov a elektronizácie verejnej správy, ktorá by minimalizovala časovú dotáciu potrebnú na plnenie legislatívnych regulačných požiadaviek.

[69] https://iness.sk/zazvonil-umieracik-nahlym-zmenam-predpisov-s-vplyvom-na-podnikatelov/
[70] https://www.ey.com/sk_sk/podnikatel-roka/nepredvidatelne-legislativne-zmeny-spomaluju-podnikanie
[71] https://www.enterprisesurveys.org/content/dam/enterprisesurveys/documents/country/Slovakia-2023-SLO.pdf

Graf č. 17: **Počet dní na získanie povolení**[72]

Zdroj: Svetová banka[73], Enterprise Surveys What Business Experience, Slovensko 2023 Profil krajiny

Presnejším ukazovateľom môže byť **Byrokratický index**, ktorý zostavuje INESS[74] na základe faktorov ako vymožiteľnosť práva, infraštruktúra a daňové právo z pohľadu podnikateľa. Za rok 2024 sa Slovensko v celkovom hodnotení byrokracie umiestnilo najvyššie, nasledované Maďarskom a Gruzínskom. Najnižšiu mieru byrokracie v Indexe zaznamenalo Poľsko, nasledované Ukrajinou. Byrokracia predstavuje ekonomickú mŕtvu váhu, ktorá znižuje ziskovosť a brzdí investície. Dokonca aj EÚ uznala nadmernú byrokraciu ako významný problém v nedávnych správach Lettu a Draghiho. Správa opisuje byrokraciu ako „zlodeja času" a „nákladovú hnaciu silu", ktorá bráni investíciám, potláča inovácie a brzdí rast[75].

3.1.2 Deformácia trhu prostredníctvom procesov verejného obstarávania

V kontexte identifikácie bariér rozvoja slobodných povolaní zo strany verejných inštitúcií predstavuje súčasný systém verejného obstarávania jednu z prekážok pre udržateľný rozvoj, najmä v segmente služieb. Verejný sektor ako objednávateľ služieb (napríklad projektanti, architekti, geodeti, znalci) nastavuje trhové štandardy spôsobom, ktorý dlhodobo znevýhodňuje kvalitu a inovácie na úkor ceny.

- **Dominancia kritéria najnižšej ceny pri intelektuálnych službách**

Hoci moderné európske smernice a národná legislatíva podporujú kvalitatívne hodnotenie, prax na Slovensku stagnuje na cenovom kritériu. Slovensko patrí v rámci EÚ ku krajinám s vysokým podielom súťaží vyhodnocovaných výlučne na základe najnižšej ceny. Podľa hodnotenia EK **(Single Market Scoreboard[76])** je na Slovensku kritérium najnižšej ceny využívané v nadpriemernom množstve prípadov (až 96 % v roku 2023), čo EK dlhodobo identifikuje ako negatívny jav brániaci inováciám a obstaraniu kvalitných služieb.

[72] Vysoký príjem predstavuje príjmovú skupinu firiem v regióne Európa a Stredná Ázia.
[73] https://www.enterprisesurveys.org/content/dam/enterprisesurveys/documents/country/Slovakia-2023-SLO.pdf
[74] https://iness.sk/byrokraticky-index-2024/
[75] https://iness.sk/byrokraticky-index-2024/
[76] https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/countries/slovakia_en

V prípade intelektuálnych služieb je tento prístup v rozpore s princípom hodnoty za peniaze. **Úrad pre verejné obstarávanie** vo svojej metodickej činnosti upozorňuje, že pri službách duševného charakteru nie je najnižšia cena objektívnym ukazovateľom kvality a odporúča využívanie kritérií najlepšieho pomeru ceny a kvality[77], v praxi sa však tento inštitút využíva nedostatočne z dôvodu obáv obstarávateľov z kontroly. Najnižšia ceny tak naďalej pretrváva ako hlavné kritérium pri vysoko odborných službách[78].

- **Absencia strategického a inovačného obstarávania**

Slobodné povolania sú často nositeľmi inovácií a špecifického know-how, ktoré však štát nevie efektívne nakupovať. Verejné inštitúcie nevyužívajú napríklad inštitút súťaže návrhov v dostatočnej miere. Tento nástroj je pritom veľmi vhodný pre získanie najlepšieho kvalitatívneho riešenia v oblasti architektúry, územného plánovania a inžinierstva. Podľa štatistických dát **ÚVO** tvorí súťaž návrhov len zanedbateľné percento z celkového objemu obstarávania služieb[79].

Slovensko dlhodobo zaostáva aj v tzv. inovatívnom obstarávaní. Podľa **Správy o krajine (Country Report Slovakia 2023[80])** od EK je dopyt verejnej správy po inovatívnych riešeniach nízky, čím štát prichádza o možnosť podporiť rozvoj znalostnej ekonomiky a sektora slobodných povolaní.

3.1.3 Prenášanie výkonu štátnej moci bez adekvátnej kompenzácie

Špecifikom niektorých slobodných povolaní je, že vykonávajú činnosť v mene štátu alebo pre štát. Štát vo viacerých oblastiach presúva na jednotlivcov úlohy, ktoré by mal vykonávať aparát verejnej správy, bez toho, aby:

- kompenzoval zvýšené náklady,
- prebral časť administratívneho bremena,
- alebo poskytol primerané nástroje a infraštruktúru.

Tento trend spôsobuje, že profesionáli sa stávajú neplatenými vykonávateľmi verejnej moci, pričom štát si udržuje regulačné právomoci aj sankcie. Ide predovšetkým o oblasti ako AML, GDPR, kybernetická bezpečnosť, archivácia, zaručená konverzia, povinné registrácie a reporting do štátnych registrov. Tieto úkony sú pritom nepriamo spojené s verejným záujmom, ale ich náklady plne znášajú súkromné osoby.

Ide o nasledovné príklady prenesenia výkonu:

- **Agenda AML – prenesenie kontrolnej úlohy štátu na povinné osoby**

Prenesenie povinností spojených s bojom proti praniu špinavých peňazí (AML) z verejných inštitúcií na vybrané slobodné povolania. Advokáti, notári, audítori, daňoví poradcovia, účtovníci či realitní makléri sú definovaní v zákone č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov a financovaní terorizmu ako *povinné osoby*, ktoré musia na vlastné náklady zabezpečiť procesy identifikácie klienta, vyhodnocovať rizikový profil, zisťovať

[77] https://www.uvo.gov.sk/metodika-vzdelavanie/vseobecne-metodicke-materialy
[78] https://www.havelpartners.sk/verejne-obstaravanie-na-pravne-sluzby-rozhoduje-cena-alebo-kvalita/
[79] https://www.uvo.gov.sk/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=38195&token=c9dad190e7498d9f417b25845123a8c1f2bffed6
[80] https://ec.europa.eu/assets/rtd/innovation-procurement/country-report-2024-policy-benchm-slovakia.pdf

konečného užívateľa výhod a nahlasovať podozrivé transakcie Finančnej spravodajskej jednotke. Tieto povinnosti sú časovo aj finančne náročné a svojím charakterom nahrádzajú činnosť orgánov verejnej moci.

Systémové problémy spočívajú najmä v:

- neprepojenosti IS. IS goAML síce zaviedol IS na reportovanie, ale nie na verifikáciu klienta. Povinné osoby musia naďalej zisťovať identitu klienta, štruktúru vlastníctva, konečného užívateľa výhod a pod., pričom pri každom kroku vstupujú do iného informačného systému,
- povinné osoby musia používať súkromné databázy (napr. WorldCheck, Refinitiv, FinStat) na vyhodnotenie rizikovosti klientov, ku ktorých prístupy sú platené,
- Vysokých sankciách za neúmyselné pochybenie (až do výšky 1 mil. €).

- **GDPR a kybernetická bezpečnosť – neprimerane rovnaké požiadavky pre mikro-subjekty**

Slobodné povolania (v tomto kontexte najmä psychológovia, advokáti, lekári, audítori či geodeti) pracujú s vysoko citlivými údajmi, čo ich automaticky stavia do režimu prísnej regulácie GDPR a často aj zákona o kybernetickej bezpečnosti. Problémom je, že štát uplatňuje voči mikro-subjektom v praxi rovnaké požiadavky ako voči veľkým organizáciám. Profesionál tak musí:

- viesť detailné záznamy o spracovateľských činnostiach,
- pripraviť a udržiavať desiatky strán dokumentácie,
- zabezpečiť ochranu údajov (šifrovanie, segmentácia, zálohy),
- znášať náklady na kybernetické opatrenia bez akejkoľvek podpory štátu.

Úrad na ochranu osobných údajov SR zároveň vykonáva kontroly bez diferencovaného režimu pre fyzické osoby. V porovnaní s odporúčaniami Európskeho výboru pre ochranu údajov Slovensko neponúka pre mikro-subjekty zjednodušené režimy ani metodickú podporu[81].

- **Zaručená konverzia dokumentov – administratívny výkon verejnej moci na pleciach notárov a advokátov**

Zaručená konverzia dokumentov je proces, pri ktorom notár alebo advokát zabezpečuje možnosti prevodu medzi listinnou a elektronickou formou dokumentov alebo elektronickými formami dokumentov s rôznymi formátmi, tak, aby novovzniknutý dokument mal rovnaké právne účinky a mohol byť použitý rovnako na právne účely ako pôvodný dokument[82]. Ide o úkon verejnej moci, ktorý štát čiastočne presúva na súkromný sektor (zaručenú konverziu môžu vykonávať aj OVM). Bariéra spočíva v tom, že:

- povinnosti rástli v dôsledku masívnej elektronizácie po roku 2013,
- náklady na hardvér, softvér, certifikáty a prevádzku znáša výlučne profesionál,
- tarifná odmena za konverziu dlhodobo nereflektuje infláciu ani reálne prevádzkové náklady[83],

[81] https://www.edpb.europa.eu/sme-data-protection-guide/home_en
[82] https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_zarucena-konverzia
[83] https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2021/70/20240401#prilohy.priloha-priloha_c_7_k_vyhlaske_c_70_2021_z_z

- úkon si vyžaduje čas, presnosť aj administratívne procesy, ktoré klienti často považujú za formálnu záležitosť[84].

Týmto sa notári a advokáti dostávajú do pozície technických úradníkov štátu.

- **Autorizovaní geodeti – výkon odborných a kontrolných úloh za štát**

Autorizovaní geodeti vykonávajú úkony, ktoré majú charakter výkonu verejnej moci, podliehajú zákonu o geodézii a kartografii a ich výstupy priamo vstupujú do rozhodovacej činnosti štátnych orgánov (najmä katastrálnych odborov). Musia:

- vyhotovovať dokumentáciu v zákonom predpísanej forme,
- overovať geometrické plány,
- viesť archívnu dokumentáciu,
- používať povinné technické normy a certifikované softvéry.

Administratívna záťaž v sektore rastie najmä pre:

- neprepojenosť informačných systémov katastra,
- zvyšujúce sa technické požiadavky na spracovanie údajov,
- povinnosť financovať vlastné IT a archiváciu, hoci ide o verejný záujem.

Štát profesionálom nekompenzuje ani priame náklady, ani povinné investície.

Celkovo v tejto bariére môžeme konštatovať nasledovné skutočnosti.

- **prenášanie výkonu štátnej moci bez kompenzácie je systémový problém**, ktorý dopadá najmä na povolania so silnou regulačnou väzbou (notári, exekútori, geodeti, advokáti, audítori, účtovníci, daňoví poradcovia),
- **administratívna záťaž je kontinuálne na vysokej úrovni** , pričom tarify v regulovaných povolaniach sú pod kontrolou štátu,
- **duplicitné povinnosti** (AML, GDPR, reporting) vznikajú kvôli neprepojeným štátnym registrom,
- **sankčné riziko** je asymetrické – profesionál nesie vysoké pokuty za nesplnenie povinnosti, ktoré by za štandardných podmienok zabezpečoval štátny aparát,
- **štát neposkytuje nástroje** (API, softvér, jednotné rozhranie) na lacné alebo bezplatné splnenie týchto úloh.

3.1.4 Projekt životných situácií a digitalizácia verejnej správy

V rámci Plánu obnovy je realizovaný projekt 16 prioritných životných situácií, ktorý má umožniť občanom a firmám rýchlo a jednoducho administratívne vyriešiť životné situácie na jednom mieste v digitálnom ekosystéme. Jednou z prioritných situácií je aj napríklad „Začatie podnikania“, s indikatívnou alokáciou takmer 8 miliónov eur (7,96 mil. €)[85]. Investičný plán presne vymedzuje hranice životnej situácie, pričom začatím podnikania je myslené výlučne zapísanie živnosti do živnostenského registra, a tým splnenie registračnej a oznamovacej povinnosti voči poisťovniam a daňovému úradu (ktorý za živnostníka rieši okresný úrad), a pri s.r.o. končí situácia zápisom do obchodného registra, a opäť splnením registračných povinností voči daňovému úradu a poisťovniam. Už v tejto životnej situácii rieši **iba moment vzniku podnikania**. MIRRI vo svojom investičnom pláne priznáva, že sa sústreďuje primárne na vysokopočetné prípady **živností** a **s. r. o.**, a to predovšetkým na proces ohlásenia živnosti a

[84] https://www.sak.sk/web/sk/cms/sak/bulletin
[85] https://mirri.gov.sk/plan-obnovy/zivotne-situacie/

registrácie spoločnosti do OR SR. Vôbec sa nevzťahuje na skupiny iných podnikateľov, alebo osôb vykonávajúcich činnosti podľa osobitných predpisov.
Pre **slobodné povolania**, ktoré často fungujú v zmiešanom režime (napríklad ako SZČO/s. r. o.) a súčasne podliehajú sektorovej regulácii, povinnému členstvu v komore, špecifickým registrom a zmluvným vzťahom s poisťovňami, projekt v praxi **neponúka jednotnú digitálnu cestu**. Tento úzky rozsah znamená, že projekt rieši len administratívny štart vybraných právnych typov podnikania.

Fragmentovaná komunikácia „podnikateľ – štát“ a neexistencia jedného platobného miesta

Reálna digitálna skúsenosť podnikateľa (vrátane slobodných povolaní) je, aj po zavedení životných situácií, rozdelená medzi viacero inštitúcií, portálov a účtov, minimálne nasledovných:

- **FS SR**[86] – vlastný portál elektronických služieb pre dane a clo, samostatná registrácia, osobný daňový účet a samostatné platby daní.
- **SP**[87] – samostatný portál eSlužieb pre SZČO a zamestnávateľov, samostatný Elektronický účet poistenca a samostatné odvody na účty SP.
- **Zdravotné poisťovne**[88] **–** vlastné elektronické pobočky a povinná elektronická komunikácia pre zamestnávateľov/SZČO, pričom ide o ďalší kanál a ďalšie platby.

Projekt životných situácií síce sľubuje „zjednodušenie úhrady správnych a súdnych poplatkov“ v rámci konkrétnej životnej situácie (napr. poplatok za zápis do registra), ale nevytvára jednotné „platobné miesto“ pre všetky povinné platby podnikateľa (dane, odvody, členské príspevky, sektorové poplatky). Napríklad FS SR rieši online platby správnych poplatkov cez ePlatby z elektronickej schránky ÚPVS, ale ide len o čiastkové riešenie pre daňovú agendu.

Z pohľadu slobodných povolaní to znamená, že **ani po investíciách do životných situácií neexistuje jednotný digitálny kanál „podnikateľ – štát“**, ale súčasný stav fragmentácie zostáva zachovaný, čo neúmerne zvyšuje administratívne náklady.

Okrem elektronických služieb štátu spomenutých vyššie, ktoré sa týkajú všetkých podnikateľov, regulované slobodné povolania majú svoje špecifické elektronické služby, do ktorých majú povinnosť sa zapojiť. Tie opäť spravuje štát, rezortne, a rozdrobene aj v rámci rezortu, v princípe „čo inštitúcia, to samostatný register/elektronická služba“.

[86] https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby
[87] https://esluzby.socpoist.sk/portal/
[88] https://www.epobocka.com/ipep-web-ng/

Tabuľka č. 44: **Príklady slobodných povolaní a štátnych digitálnych systémov**

Povolanie	Bariéra digitálnych systémov
Lekári	eZdravie a povinnosť zapojiť sa do systému, v ktorom sa vedú elektronické zdravotné záznamy. NCZI uvádza technické podmienky pripojenia, ako napríklad poskytovateľ musí mať kompatibilný informačný systém, prístup na internet, certifikované rozhranie a zabezpečený prístup zdravotníckych pracovníkov cez elektronické doklady (ePZP/eID).
Advokáti	eŽaloby a eSúd často nefungujú, zložité podpisovanie, nejasné chybové hlásenia[89], advokáti musia mať špecifické certifikáty[90] + investovať do IT podpory.
Audítori/účtovníci	FS SR mení formáty XML výkazov bez dostatočného predstihu[91], duplicity v OR SR, FR SR, RÚZ.
Veterinári	Štátne registre zvierat (CEHZ) a databázy liekov nie sú stabilné[92], povinné elektronické hlásenia[93], ale neexistujú jednotné API alebo stabilné rozhrania[94].
Geodeti	Digitálne katastre (ZBGIS, C-KAT) sú technicky zastarané, často padá rozhranie, niektoré úkony stále vyžadujú osobnú prítomnosť alebo listinné prílohy. Nedobrý stav katastra sa prejavil aj v hackerskom útoku na katastrálne systémy začiatkom roku 2025[95].

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z hľadiska bariér rozvoja slobodných povolaní tak možno konštatovať, že projekt životných situácií a širšia digitalizácia verejnej správy na Slovensku zlyhávajú v dvoch kľúčových princípoch:

1. Neprinášajú jednotný, jednoduchý komunikačný a platobný kanál „podnikateľ – štát“, ale len čiastočné zjednodušenia pri vzniku podnikania, alebo vybraných úkonov počas podnikania.
2. Prenášajú významnú časť nákladov digitalizácie na samotných poskytovateľov – vrátane slobodných povolaní – bez adekvátneho finančného krytia, čím sa digitalizácia stáva pre tieto profesie skôr bariérou než uľahčením výkonu povolania.

3.1.5 Rigidita pri uznávaní kvalifikácií a prístupe na trh

Regulované slobodné povolania na Slovensku patria dlhodobo medzi profesie s najvyššou mierou vstupných bariér v rámci EÚ. Ako spomíname v kapitole 5, viaceré hodnotenia EK a OECD poukazujú, že mnohé prvky tejto regulácie už nezodpovedajú modernému vývoju profesií, technologickým zmenám ani mobilite pracovnej sily v EÚ. V praxi tak dochádza k

[89] https://www.slovensko.sk/sk/oznamy/detail/_nove-upozornenie-na-neplatnost
[90] https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/link/display/539/_event
[91] https://www.finreport.sk/financie/danovi-poradcovia-kritizuju-pripravu-noveho-zakona-o-dani-z-prijmu-podla-rezortu-financii-klamu/
[92] https://www.crsz.sk/
[93] https://svps.sk/kvepis/
[94] https://pssr.sk/wp-content/uploads/cehz/subory/Online-hl%C3%A1senie-cez-pr%C3%ADstup-farm%C3%A1ra-v6_web.pdf
[95] https://sita.sk/vrealitach/uhp-odporuca-na-katastralnych-odboroch-obmenit-zariadenia-na-konci-zivotnosti/

situácii, v ktorej právny rámec a činnosť komôr pôsobia skôr ako nástroj na zachovanie existujúcich trhových štruktúr než ako mechanizmus na ochranu spotrebiteľa.

K najčastejším prejavom tejto rigidity patria najmä neprimerane dlhé praxe pred vstupom do povolania, vysoké poplatky za vykonanie skúšky alebo registráciu, či administratívne komplikovaný proces uznávania kvalifikácie. Dôležitým faktorom je aj skutočnosť, že ministerstvá ako orgány dohľadu nad komorami iba zriedkavo systematicky revidujú, či sú kvalifikačné požiadavky stále primerané a v súlade s princípmi ochrany spotrebiteľa. EK v rámci revízie regulovaných povolaní (Mutual Evaluation of Regulated Professions, 2021[96]) upozorňuje, že Slovensko udržiava viacero historických požiadaviek, ktoré strácajú racionálne opodstatnenie, no zároveň vytvárajú významné prekážky pre vstup nových odborníkov na trh. V mnohých prípadoch chýba metodika, podľa ktorej by štát skúmal, či regulácia nepresahuje nevyhnutný rozsah na ochranu verejného záujmu. Rigidita prístupu na trh tak v konečnom dôsledku brzdí konkurenciu, zvyšuje ceny profesionálnych služieb a obmedzuje inovačný potenciál sektorov. Zároveň prispieva k odlivu mladých odborníkov do iných krajín EÚ, kde je vstup do povolania rýchlejší a administratívne jednoduchší. Nedostatok generačnej obmeny v profesiách, ako sú architekti, advokáti či audítori, je pritom viditeľný už v oficiálnych štatistikách profesijných komôr.

Výsledkom je, že slovenský systém regulácie slobodných povolaní je menej flexibilný. Kým viaceré európske krajiny pristúpili k znižovaniu bariér vstupu, zjednodušeniu praxe, digitalizácii procesov uznávania kvalifikácie alebo k odpájaniu povinného členstva od samotného výkonu povolania, Slovensko udržiava rigidné mechanizmy, ktoré odrážajú skôr stav trhu spred dvadsiatich rokov než aktuálne potreby spoločnosti. To predstavuje bariéru pre rozvoj regulovaných slobodných povolaní a obmedzuje ich schopnosť konkurovať v európskom priestore.

3.1.6 Absencia dostupného podporného ekosystému a informačná asymetria

V rámci tejto kapitoly dokumentu bariéry rozvoja popisujeme, ako základné bariéry zo strany štátu predstavujú administratívne prekážky a množstvo regulácií. Pri výkone slobodných povolaní v SR nie je bariérou len samotný objem regulácií, ale kritický nepomer medzi **nákladmi na zabezpečenie súladu s legislatívou (compliance costs)** a **reálnou kúpyschopnosťou** týchto subjektov. Slobodné povolania fungujú vo veľkej miere ako mikro-subjekty, často jednoosobové. V ekonomicky silných regiónoch je bežnou praxou outsourcing podporných činností (účtovníctvo, daňové poradenstvo, právny servis, marketing). V podmienkach slovenskej ekonomiky, a špecificky v regiónoch s nižšou pridanou hodnotou, však narážame na bariéru finančnej nedostupnosti týchto služieb.

- **Pasca "urob si sám" a finančná nedostupnosť profesionálnych služieb**

Súčasná legislatíva pri definovaní regulačných a administratívnych povinností nerozlišuje medzi veľkou korporáciou a fyzickou osobou – slobodným povolaním/SZČO. Náročnejšie povinnosti v oblasti GDPR, AML, kybernetickej bezpečnosti či elektronickej komunikácie, ale aj daňovo-odvodových povinností, sú nastavené plošne. Pre slobodné povolanie s ročným obratom na úrovni priemernej mzdy je náklad na profesionálneho daňového poradcu alebo právnika často likvidačný. Tým vzniká fenomén núteného "svojpomocného" riešenia agendy, na ktorú odborník nemá kvalifikáciu, čo zvyšuje chybovosť a riziko sankcií. Pre jednoosobové podnikanie to znamená stratu produktívneho času, ktorý nemôže venovať klientom. Štúdie

[96] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0385

ukazujú, že tzv. "fixné náklady na reguláciu" dopadajú disproporčne tvrdšie na malé subjekty. Administratívu náročnosť dátovo potvrdzuje aj Byrokratický index (spomínaný v časti 6.1.1.).

- **Zlyhávanie štátu v úlohe garanta zrozumiteľnosti**

Ak trh neposkytuje cenovo dostupné poradenstvo pre najmenších (tzv. "market failure" v segmente mikro-klientely), túto rolu by mal suplovať štát prostredníctvom jasnej a zrozumiteľnej komunikácie. V SR však prevláda prax formálneho zverejňovania zákonov v Zbierke zákonov, ktorá je pre laika nezrozumiteľná. Chýbajú step-by-step návody, interaktívne sprievodcovia a jednotné kontaktné miesta, ktoré by proaktívne vysvetľovali zmeny. Aj analýzy SBA[97] uvádzajú v odporúčaniach dostatočne zreteľne naformulovať obsah predbežnej informácie, aby z nej bol zrejmý zámer tvorcu regulácie, čo do potenciálu vzniku vplyvov na MSP, ako aj zvážiť povinnosť zavedenia zjednodušených režimov pre MSP (napr. vo forme výnimiek z povinností, prechodných období, znížených sadzieb, zjednodušených formulárov).

- **Gold-plating a absencia princípu "Think Small First"**

Slovensko často prijíma legislatívu EÚ nad rámec nevyhnutného minima (tzv. gold-plating), čím umelo zvyšuje náročnosť procesov bez pridanej hodnoty. Hoci EÚ presadzuje princíp "Think Small First" (najskôr myslieť na malých), v slovenskej legislatívnej praxi sa tento princíp často ignoruje, čoho dôsledkom sú regulácie šité na mieru veľkým firmám, ale aplikované na jednotlivcov. Podnikateľská aliancia Slovenska vo svojich indexoch pravidelne kritizuje nízku kvalitu legislatívneho procesu a chýbajúce posudzovanie vplyvov na mikro-podniky (RIA doložky sú často formálne)[98].

Kombinácia nízkej kúpyschopnosti v regiónoch a vysokej komplexity regulácií vytvára toxický mix. Slobodné povolania si nemôžu dovoliť platiť komerčné ceny za compliance služby (účtovníci, právnici, IT bezpečnosť, marketing), pretože tieto služby sú nacenené pre korporátnu klientelu a samy sú predražené v dôsledku regulačného zaťaženia ich poskytovateľov. Keďže štát zároveň zlyháva v zrozumiteľnej komunikácii a neponúka bezplatné digitálne nástroje na uľahčenie compliance, slobodné povolania sú vháňané do šedej zóny nie úmyselne, ale z dôvodu nemožnosti porozumieť a financovať všetky byrokratické požiadavky.

3.2 Nedostatok finančnej podpory pre slobodné povolania - obmedzený prístup k externému financovaniu

V kontexte rozvoja malého a stredného podnikania, kam zaraďujeme aj slobodné povolania, zohrávajú dôležitú úlohu pre rozvoj externé zdroje financovania. V rámci tejto analýzy sme sa zamerali primárne na dostupnosť nenávratných zdrojov (grantové schémy financované z Európskych štrukturálnych a investičných fondov – EŠIF, Plánu obnovy a odolnosti, ako aj štátne dotačné schémy), no reflektujeme aj špecifiká prístupu k návratným zdrojom (najmä komerčným úverom). Pre významnú časť subjektov v tomto segmente predstavujú tieto externé zdroje dôležitý, a v mnohých prípadoch – najmä pri kapitálovo náročnejších projektoch – aj jediný reálny nástroj na financovanie inovácií, digitalizácie procesov či systematického rozvoja ľudských zdrojov. Analýza podmienok čerpania tejto podpory však ukazuje, že kategória

[97] https://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp_2023_final.pdf
[98] https://www.alianciapas.sk/negativny-pohlad-podnikatelov-na-podnikatelske-prostredie-sa-za-posledne-roky-vyrazne-zmiernil/

slobodných povolaní naráža na systémové bariéry už pri vstupe do dotačného procesu – pri definícii oprávneného žiadateľa.

3.2.1 Legislatívna bariéra - definícia „Oprávneného žiadateľa“

Základným predpokladom pre zapojenie sa do akejkoľvek grantovej výzvy je splnenie definície oprávneného žiadateľa. V tejto oblasti identifikujeme rozpor medzi širokým chápaním pojmu „podnik“ na úrovni EÚ a jeho zužujúcou aplikáciou v podmienkach slovenskej legislatívnej a administratívnej praxe.

Legislatíva EÚ, z ktorej vychádzajú pravidlá štátnej pomoci, pristupuje k definícii pojmu „podnik“ funkčne, nie formálne. Podľa článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ)[99] a ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ sa za podnik považuje každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob financovania.

Tento funkčný prístup je založený na troch princípoch, ktoré sú pre postavenie slobodných povolaní pre definovanie oprávnenosti žiadateľa rozhodujúce:

1. **Definícia hospodárskej činnosti -** za hospodársku činnosť sa považuje akákoľvek činnosť spočívajúca v ponuke tovarov alebo služieb na danom trhu. Nie je rozhodujúce, či je táto činnosť vykonávaná na základe živnostenského oprávnenia, koncesie alebo osobitného zákona (lex specialis). Rozhodujúcim faktorom je existencia trhu, na ktorom subjekt súťaží s inými subjektmi.

2. **Irelevancia právnej formy** - z pohľadu práva hospodárskej súťaže EÚ je nepodstatné, či má subjekt právnu formu obchodnej spoločnosti (s.r.o., a.s.), družstva, neziskovej organizácie, alebo ide o fyzickú osobu (SZČO). Skutočnosť, že národná legislatíva určité subjekty (napríklad umelcov alebo znalcov) neoznačuje pojmom „podnikateľ“, nemá vplyv na ich postavenie ako podniku v zmysle pravidiel štátnej pomoci, pokiaľ reálne vykonávajú ekonomickú aktivitu.

3. **Irelevancia ziskovosti** - pre klasifikáciu subjektu ako podniku nie je nevyhnutnou podmienkou ani dosahovanie zisku, ale samotná účasť na hospodárskej výmene. Aj subjekty, ktorých primárnym cieľom je verejný záujem (napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti), sú považované za podniky, ak svoje služby poskytujú za odplatu v konkurenčnom prostredí.

Súdny dvor EÚ vo svojej judikatúre (napr. spojené veci C-180/98 až C-184/98 Pavlov a i.[100]) opakovane potvrdil, že členovia slobodných povolaní vykonávajú hospodársku činnosť, pretože poskytujú služby za odmenu, nesú finančné riziká spojené s výkonom tejto činnosti a investujú vlastné prostriedky. Z tohto pohľadu nie je pochýb, že fyzické osoby vykonávajúce slobodné povolania (či už ide napríklad o architektov, lekárov, umelcov alebo znalcov) sú podnikmi v zmysle práva EÚ a mali by mať rovnaký prístup k podpore ako iné formy podnikania.

Problém nastáva pri transpozícii tejto európskej definície do konkrétnych podmienok výziev na národnej úrovni. Poskytovatelia pomoci (ministerstvá, implementačné agentúry) pri definovaní oprávnených žiadateľov spravidla odkazujú na definíciu podnikateľa podľa § 2 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka, ktorý za podnikateľa považuje: a) osobu zapísanú v obchodnom registri, b) osobu, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia,

[99] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:12008E107
[100] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:61998CJ0180

c) osobu, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov, d) fyzickú osobu, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.

Hoci písmeno c) formálne pokrýva kategóriu slobodných povolaní, v aplikačnej praxi vzniká tzv. šedá zóna, ktorá časť týchto subjektov z podpory môže diskvalifikovať. Podrobnejšia analýza identifikovala 2 hlavné typy bariér v definícii žiadateľa:

A. Vylúčenie cez taxatívny výpočet právnych foriem

Prvým typom je vylúčenie prostredníctvom taxatívneho výpočtu právnych foriem. Za najzávažnejšiu bariéru možno považovať situáciu, keď **výzva zúži definíciu oprávneného žiadateľa cez zoznam povolených kódov právnych foriem**, takzvaný whitelist. Tento problém ilustruje napríklad analyzovaná výzva Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR s kódom PSK-MPSVR-050-2025-DV-ESF+[101], zameraná na „Zvyšovanie zručností zamestnancov“. Hoci je cieľom výzvy podpora vzdelávania zamestnancov a podmienkou oprávnenosti je status „zamestnávateľa“, v Prílohe č. 3 (Špecifikácia podmienok poskytnutia príspevku) nastáva problém pri konkrétnom zozname oprávnených právnych foriem. Zoznam obsahuje kódy právnych foriem podľa číselníka právnych foriem organizácií ŠÚ SR[102]. Výzva síce obsahuje kód 101 (živnostník nezapísaný v OR), kód 102 (podnikateľ zapísaný v OR), kódy obchodných spoločností či neziskových organizácií, avšak absentuje v ňom kód 105, teda slobodné povolanie – fyzická osoba podnikajúca na základe iného ako živnostenského zákona a kód 109 – podnikateľ-fyzická osoba-nezapísaná v OR podnikajúca súčasne ako osoba so slobodným povolaním. Dôsledkom tohto administratívneho nastavenia je, že architekt, advokát, psychológ alebo súkromný lekár, ktorý vykonáva prax ako fyzická osoba - SZČO a reálne zamestnáva zamestnancov, je z tejto podpory automaticky vylúčený. Napriek tomu, že spĺňa vecnú podmienku (je zamestnávateľom) a platí odvody, nemôže o príspevok požiadať len preto, že jeho špecifická právna forma nebola zahrnutá do administratívneho číselníka.

B. Terminologický paradox

Druhým typom bariéry je terminologický paradox, ktorý spôsobuje právnu neistotu vyplývajúcu z kolízie všeobecného a špeciálneho práva. Prípadovou štúdiou je v tomto kontexte výzva Ministerstva hospodárstva SR s kódom PSK-MH-010-2024-DV-EFRR[103] na podporu priemyselného výskumu a vývoja. Výzva definuje oprávnených žiadateľov ako „fyzické alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie podľa § 2 ods. 2 písm. a) až c) Obchodného zákonníka“. Hoci odkaz na písmeno c) teoreticky zahŕňa kategóriu slobodných povolaní, nadradený pojem „oprávnené na podnikanie“ vytvára kolíziu. Podľa § 2 ods. 1 Obchodného zákonníka je podnikanie činnosť za účelom zisku, avšak osobitné predpisy (lex specialis) upravujúce slobodné povolania (napr. § 2 ods. 9 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch) často explicitne uvádzajú, že „výkon činnosti podľa tohto zákona nie je podnikanie“. Dôsledkom je, že **pri striktnom právnom výklade môže byť žiadateľ, napríklad znalec, vylúčený**, pretože podľa svojho stavovského zákona „nepodniká“, a teda nespĺňa podmienku byť „osobou oprávnenou na podnikanie“, hoci fakticky vykonáva ekonomickú činnosť.

Táto skutočnosť sa spravidla opakuje pri dopytových výzvach určených pre súkromný sektor a javí sa ako významná bariéra pre slobodné povolania, pre ktoré definícia oprávneného

[101] https://portal.itms21.sk/vyhlasena-vyzva/?id=3717
[102] https://zber.statistics.sk/metaudaje/ciselniky?pubSrchOr=true&clCd=0056&clVs=1
[103] https://portal.itms21.sk/vyhlasena-vyzva/?id=3594

žiadateľa nie je neutrálna. Buď sú priamo vylúčené absenciou kódu právnej formy (prípad MPSVaR), alebo sú vystavené právnej neistote kvôli definícii „podnikania“ (prípad MH SR). Možno konštatovať, že súčasné nastavenie definície oprávnených žiadateľov v mnohých grantových schémach vytvára nezamýšľanú, ale účinnú bariéru pre vstup slobodných povolaní. Táto skupina sa ocitá v legislatívnom vákuu – pre daňové účely a odvody sú posudzovaní ako SZČO (podnikatelia), avšak pre účely získania rozvojovej podpory narážajú na definície, ktoré ich ako podnikateľov neuznávajú alebo ich administratívne nevedia identifikovať.

3.2.2 Strategická bariéra - nesúlad intervenčnej logiky a nastavenia priorít

Program Slovensko 2021 – 2027[104] predstavuje rozhodujúci investičný rámec pre rozvoj slovenskej ekonomiky v aktuálnom desaťročí. Hoci jeho strategická vízia deklaruje podporu inteligentnej, zelenej a sociálnejšej Európy, detailná exegéza jeho intervenčnej logiky odhaľuje štrukturálny deficit, a to systémovú neschopnosť reflektovať existenciu a špecifické potreby segmentu slobodných povolaní. Tento nesúlad presahuje rámec bežných administratívnych prekážok. Tento nesúlad nie je len administratívny. Ide o rozpor v samotnom zameraní a cieli európskej politiky súdržnosti v národných podmienkach a spôsobom, akým fungujú vedomostne náročné služby.

Absencia „mäkkých“ inovácií v Priorite 1 Programu Slovensko - Konkurencieschopnejšia Európa

V oblasti výskumu, vývoja a inovácií (Cieľ politiky 1) narážajú slobodné povolania na bariéru, ktorú možno označiť ako bariéra rozsahu. Intervencie v rámci špecifického cieľa RSO1.1 sú primárne dizajnované pre budovanie inštitucionálnej výskumno-vývojovej infraštruktúry, t. j. vedeckých parkov, laboratórií, či realizáciu veľkých výskumno-vývojových projektov. Slobodné povolania, ako sú architekti, reštaurátori či IT špecialisti, však realizujú inovácie odlišného charakteru. Ich výskum a vývoj prebieha na úrovni mikro-inovácií, experimentálneho vývoja postupov alebo digitálnych riešení, ktoré nevyžadujú veľké investície do infraštruktúry, či podporu rozsiahlych výskumno-vývojových partnerských projektov, ale skôr agilnú podporu menšieho rozsahu, napr. na nákupu technológií, licencií, softvéru a prístupu k dátam, či podpora menších inovačných projektov.

Hoci v rámci tejto priority sú vyhlasované aj výzvy priamo podporujúce výskumno-vývojové aktivity súkromného sektora (nielen infraštruktúru), pre kategóriu slobodných povolaní ostávajú v praxi často nerelevantné kvôli nevhodne nastaveným vstupným podmienkam.
Analýza konkrétnej výzvy Ministerstva hospodárstva SR na podporu projektov priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja (kód výzvy PSK-MH-010-2024-DV-EFRR) identifikuje tri významné bariéry, ktoré diskvalifikujú slobodné povolania aj z týchto „mäkkých“ schém:

1. **Vysoký finančný prah -** minimálna výška príspevku je stanovená na 100 000 EUR. Pre jednotlivca v slobodnom povolaní to predstavuje projektový rozpočet, ktorý vysoko prevyšuje jeho absorpčnú kapacitu a možnosti spolufinancovania, čím sa podpora stáva dostupnou len pre väčšie spoločnosti alebo konzorciá.
2. **Administratívna certifikácia -** podmienkou oprávnenosti je disponovanie Osvedčením o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj (vydáva Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR). Získanie tohto osvedčenia je administratívne náročný proces nastavený primárne pre inštitucionálne výskumné organizácie alebo veľké technologické firmy, nie pre nezávislých expertov.

[104] https://eurofondy.gov.sk/dokumenty-a-publikacie/dokumenty/

3. **Štruktúra výdavkov -** oprávnené výdavky sú orientované najmä na mzdové náklady výskumníkov a technikov (skupina výdavkov 521). Slobodné povolanie (SZČO), ktoré nemá zamestnancov a vykonáva duševnú činnosť osobne, naráža na problém s vykazovaním vlastnej práce v takejto mzdovej štruktúre.

Alternatíva v podobe Národných projektov (SBA)

V rámci Priority 1 existujú aj nástroje, ktoré sa svojím vecným zameraním javia ako podstatne vhodnejšie pre potreby slobodných povolaní. Ide napríklad o národný projekt **„Horizontálna podpora MSP na Slovensku“**, realizovaný Slovak Business Agency (SBA). Pozitívnym príkladom je výzva na predkladanie žiadostí o podnikateľský voucher (kód HOP-A1-DP-2025-02)[105], ktorá umožňuje financovať „mäkké“ potreby podniku, ako sú právne poradenstvo, manažment, optimalizáciu procesov či finančné riadenie (do výšky 9 600 EUR). Toto vecné zameranie presne zodpovedá potrebám slobodných povolaní, napríklad architektov potrebujúcich právne nastavenie zmlúv alebo lekárov riešiacich manažment ambulancie. Napriek vhodnému vecnému nastaveniu však aj táto výzva v podmienkach oprávnenosti striktne odkazuje na definíciu podnikateľa podľa § 2 ods. 2 Obchodného zákonníka. Hoci SBA akceptuje aj subjekty nezapísané v obchodnom registri, terminologický rozpor s osobitnými predpismi, ktoré tvrdia, že slobodné povolanie „nie je podnikanie“, tu stále vytvára interpretačné riziko a neistotu.

Ďalším relevantným nástrojom je **Schéma minimálnej pomoci na podporu rodinného podnikania** (DM-48/2024)[106]. Táto téma je pre slobodné povolania mimoriadne dôležitá, keďže mnohé advokátske kancelárie, ambulancie či projekčné ateliéry fungujú na generačnom princípe. Podpora formou poradenstva pri transfere majetku a nástupníctve rieši reálny problém udržateľnosti týchto profesií. Avšak, rovnako ako pri voucheroch, oprávnenosť je naviazaná na definíciu MSP podľa Obchodného zákonníka, čo v praxi komplikuje prístup pre tie slobodné povolania, ktoré nemajú právnu formu obchodnej spoločnosti, ale fungujú ako fyzické osoby na základe iného oprávnenia, resp. podľa osobitných právnych predpisov a v slovenskom právnom prostredí nie sú definované ako podnikateľská činnosť.
K týmto bariéram sa pridáva aj nutnosť súladu so stratégiou RIS3, ktorá definuje domény zamerané prevažne na priemysel a technológie, čím sa zužuje priestor pre inovácie v oblasti služieb (tomuto aspektu sa podrobnejšie venuje samostatná časť analýzy).

Súčasné nastavenie výziev s vysokými minimálnymi limitmi výdavkov a požiadavkami na finančnú stabilitu tak fakticky eliminuje tieto subjekty z možnosti čerpania podpory. Navyše, cieľ RSO1.3 zameraný na konkurencieschopnosť MSP operuje s filozofiou „kvantitatívneho rastu“, meraného expanziou výroby a tvorbou nových pracovných miest. Tento model je v priamom rozpore s podstatou slobodných povolaní, ktoré sú založené na osobnom výkone **odborníka.** Ich cieľom nie je masívny nábor zamestnancov a expanzia do korporátnej štruktúry, ale kvalitatívny rast – zvyšovanie pridanej hodnoty, expertízy a efektivity. Indikátory nastavené na „počet novovytvorených miest“ tak automaticky diskvalifikujú projekty, ktorých cieľom je „len“ zvýšenie kvality služby bez náboru novej pracovnej sily.

[105] https://www.npc.sk/aktuality/individualne-poradenstvo-pre-manazersky-rozvoj-firiem-0
[106] https://www.npc.sk/aktuality/poradenstvo-pre-rodinne-podniky

Bariéra v Priorite 2 Programu Slovensko (Zelenšia Európa) – prípadová štúdia Zelená podnikom

Priorita 2 sa zameriava na podporu prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, energetickú efektívnosť a adaptáciu na zmenu klímy, čím prispieva k cieľom Zelenej dohody. Pre segment slobodných povolaní je v rámci tejto priority dostupná podpora prostredníctvom schémy **Zelená podnikom**[107], ktorá je realizovaná formou národného projektu Slovenskou inovačnou a energetickou agentúrou (SIEA). Cieľom je podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie v mikropodnikoch, malých a stredných podnikoch. Hoci SIEA na svojom webovom sídle a v komunikačných materiáloch[108] deklaruje, že oprávnenými žiadateľmi sú aj „osoby podnikajúce na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov“ (tzv. slobodné povolania), detailná analýza riadiacej dokumentácie odhaľuje už spomínanú legislatívnu bariéru. Schéma minimálnej pomoci (DM-15/2024)[109] v článku E (Prijímateľ pomoci) síce v bode 1 preberá všeobecnú európsku definíciu podniku (podľa čl. 107 ZFEÚ), avšak Všeobecné podmienky národného projektu Zelená podnikom opäť zužujú túto definíciu vychádzajúc z Obchodného zákonníka. Tento odkaz na Obchodný zákonník v záväznom dokumente vytvára právny rozpor s osobitnými predpismi slobodných povolaní (napr. zákon o znalcoch), ktoré definujú výkon týchto povolaní ako činnosť, ktorá „nie je podnikaním“. Vzniká tak situácia, kedy je vybrané slobodné povolanie vecne a marketingovo oprávnené žiadať o podporu, no formálne nespĺňajú zákonnú definíciu podnikateľa vyžadovanú schémou pomoci, čo vnáša do procesu čerpania značnú mieru právnej neistoty.

Systémový paradox v Priorite 4 Programu Slovensko (Sociálnejšia Európa)

Najkritickejší nesúlad identifikujeme v prioritách zameraných na trh práce a vzdelávanie (Cieľ politiky 4). Hoci je celoživotné vzdelávanie pre mnohé regulované slobodné povolania zákonnou povinnosťou a nevyhnutnosťou pre udržanie licencie, systém podpory v cieli ESO4.5 je konštruovaný výlučne pre bipolárny vzťah „zamestnávateľ – zamestnanec“. Grantové schémy operujú s mechanizmom refundácie mzdových výdavkov zamestnancov počas účasti na vzdelávaní. Fyzická osoba vykonávajúca slobodné povolanie (SZČO), ktorá nemá zamestnancov, sa v tomto modeli ocitá v neriešiteľnej situácii. Keďže nemá sama so sebou uzatvorený pracovnoprávny vzťah, nemôže si uplatniť náhradu mzdy. Účasť na vzdelávaní pre ňu predstavuje nielen priamy náklad (kurzovné), ale aj stratu príjmu (ušlý zisk za čas strávený na školení), ktorú jej dotačný systém nijako nekompenzuje. Absencia nástrojov typu „individuálne vzdelávacie účty“ alebo paušálnych náhrad pre SZČO (unit costs) spôsobuje, že európska podpora vzdelávania je pre túto skupinu ekonomicky nevýhodná a v praxi nedostupná.

Záver - Potrebná zmeny optiky

Analýza preukazuje, že Program Slovensko v súčasnom nastavení trpí „strategickou slepotou“ voči segmentu slobodných povolaní. Nejde o zámerné vylúčenie, ale o dôsledok nastavenia politík, ktoré vidia ekonomiku do veľkej miery binárne, buď ako veľký priemysel, alebo ako znevýhodnené skupiny ľudí. Vedomostne náročné služby, reprezentované slobodnými povolaniami, ktoré tvoria stredné pásmo ekonomiky, ostávajú nepodchytené. Bez

[107] https://zelenapodnikom.sk/
[108] https://zelenapodnikom.sk/ako-na-to/ziadatelia/
[109] https://zelenapodnikom.sk/wp-content/uploads/dokumenty/Vseobecne-podmienky-NP-Zelena-podnikom-vratane-priloh-V6.zip

zavedenia špecifických mikro-schém (napr. vouchery), úpravy definícií oprávnenosti a akceptácie špecifík osobného výkonu činnosti, ostane inovačný a rozvojový potenciál tejto skupiny nevyužitý.

3.2.3 Strategická bariéra RIS3 - nesúlad domén inteligentnej špecializácie s povahou slobodných povolaní

Analýza Programu Slovensko (kapitola 6.2.2) poukázala na nevhodné nastavenie intervenčnej logiky pre segment slobodných povolaní. Tento problém má však hlbšie korene v strategickom dokumente, ktorý je nevyhnutnou podmienkou pre čerpanie eurofondov na výskum a inovácie – v Stratégii výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky 2021 – 2027 (SK RIS3 2021+)[110]. Práve stratégia RIS3 definuje vecné priority (domény), do ktorých musia smerovať investície z Programu Slovensko. Analýza obsahu tejto stratégie odhaľuje tematický a filozofický nesúlad medzi prioritami štátu a realitou výkonu slobodných povolaní. Kým stratégia je postavená na paradigme priemyselnej veľkovýroby a technologického determinizmu, slobodné povolania fungujú na princípe osobného výkonu (intuitu personae) a inovácií služieb, ktoré stratégia systémovo prehliada.

Dominancia priemyselnej logiky nad logikou služieb SK RIS3 2021+ vo svojich cieľoch explicitne preferuje „priemyselnú transformáciu“ a koncept Priemysel 4.0. Jazyk stratégie a definície cieľov operujú s pojmami ako automatizácia, robotizácia, materiálový výskum a priemyselné aplikácie. Tento prístup predpokladá, že inovácia má fyzickú podobu (stroj, materiál) a vzniká v továrni alebo laboratóriu. Slobodné povolania (architekti, lekári, právnici, umelci), ktorých inovácie majú charakter netechnologických inovácií (nový dizajn, nový liečebný postup, inovatívna právna služba), sa tak ocitajú mimo rámca podporiteľných aktivít.

Tento nesúlad je identifikovateľný naprieč nasledovnými doménami špecializácie:

- **Doména 1 - Inovatívny priemysel pre 21. storočie -** táto doména je dizajnovaná pre výrobné podniky. Priority ako „automatizácia a robotizácia výroby“ alebo „spracovanie surovín“ sú pre intelektuálne služby irelevantné. Architekt alebo projektant (slobodné povolanie), ktorý inovuje proces navrhovania budovy, nie je v tejto logike považovaný za inovátora, pretože nevyvíja nový fyzický materiál, ale ho „iba“ aplikuje. Stratégia tu ignoruje koncept kreatívneho priemyslu ako integrálnej súčasti inovatívnej ekonomiky.
- **Doména 3 - Digitálna transformácia Slovenska -** hoci by táto doména mala byť kľúčová pre digitalizáciu služieb, stratégia sa zameriava primárne na budovanie tvrdej infraštruktúry a vývoj technológií (HPC, kvantové technológie, 5G siete). Slobodné povolania sú však v inovačnom ekosystéme primárne pokročilými používateľmi (advanced users), ktorí potrebujú technológie aplikovať, nie vyvíjať. Advokát alebo notár potrebuje grant na implementáciu *legal-tech* nástrojov a kybernetickú bezpečnosť, nie na vývoj blockchainu. Súčasné nastavenie domény tak podporuje tvorcov technológií (IT sektor), ale zanedbáva podporu ich adopcie v sektore profesionálnych služieb.
- **Doména 4 - Zdravá spoločnosť -** stratégia v tejto oblasti cieli na „biomedicínske infraštruktúry“, „sekvenovanie novej generácie (NGS)“ a laboratórny výskum. Tento prístup fakticky vylučuje tisíce súkromných lekárov a špecialistov v ambulantnej sfére (slobodné povolania). Ambulantný lekár nerealizuje genomický výskum, ale potrebuje inovovať proces diagnostiky a manažmentu pacienta (napr. telemedicína, e-objednávanie). Tieto procesné a organizačné inovácie, ktoré majú priamy dopad na

[110] https://vaia.gov.sk/sk/strategia-inteligentnej-specializacie-ris3-2/

kvalitu a dostupnosť zdravotnej starostlivosti, nie sú v RIS3 považované za prioritné výskumné témy.

Strategické nastavenie RIS3 teda spôsobuje, že aj v prípade odstránenia administratívnych bariér v Programe Slovensko (napr. doplnenie kódov právnych foriem) by slobodné povolania narážali na problém vecnej neoprávnenosti. Výzvy odvodené z tejto stratégie sa do veľkej miery tematicky míňajú s potrebami sektorov slobodných povolaní, čím Slovensko prichádza o možnosť modernizovať služby s vysokou pridanou hodnotou.

3.2.4 Sektorové špecifiká v kultúrnom a kreatívnom priemysle

V kontexte identifikovaných bariér v rámci EŠIF a Stratégie RIS3 predstavujú verejnoprávne fondy v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu (KKP) špecifický model financovania, ktorý sa dlhodobo snažil reflektovať potreby jednotlivcov – tvorcov. Tieto inštitúcie, konkrétne Fond na podporu umenia (FPU)[111] a Audiovizuálny fond (AVF)[112], pracujú s logikou podpory celého cyklu tvorby. Analýza ich podpornej činnosti pre roky 2025 a 2026 však odhaľuje odlišný prístup k slobodným povolaniam. Kým AVF zachováva kontinuitu podpory jednotlivcov vo fáze vývoja, FPU zavádza reštrikcie, ktoré môžu dostupnosť podpory pre túto skupinu kriticky ohroziť.

Systém podpory v oboch fondoch bol historicky rozdelený na dva nástroje s odlišným režimom oprávnenosti, čo pre slobodné povolania vytvára špecifické mantinely:

1. **Štipendium (podpora tvorivého procesu a vývoja)** - tento nástroj je dôležitý pre fyzické osoby – jednotlivcov (autori, scenáristi, režiséri, prekladatelia). Slúži na pokrytie životných nákladov a vytvorenie časového priestoru na „prácu za stolom“ (vývoj scenára, rešerš, písanie diela). Jeho výhodou je administratívna jednoduchosť a fakt, že nahrádza príjem, ktorý si umelec nemôže sám sebe vyplatiť v rámci projektovej dotácie.
2. **Dotácia (realizácia a produkcia)** - pri podpore na realizáciu (napr. nakrúcanie filmu, uvedenie inscenácie) narážajú slobodné povolania na bariéru právnej formy a finančnej náročnosti. V prostredí FPU boli podmienky (napr. v roku 2025) nastavené tak, že o dotáciu na realizáciu mohli žiadať len subjekty s formou podnikania (SZČO, s.r.o.) alebo neziskové organizácie, čím boli vylúčení autori bez IČO. V prostredí AVF je produkcia audiovizuálnych diel kapitálovo tak náročná (povinné spolufinancovanie, komplexné účtovníctvo), že hoci zákon nevylučuje fyzickú osobu – nezávislého producenta, v praxi je tento segment dominovaný právnickými osobami (s.r.o.). Slobodné povolanie sa tak stáva subdodávateľom pre produkčnú spoločnosť, nie priamym prijímateľom pomoci na výrobu.

Analýza Štruktúry podpornej činnosti AVF na rok 2026[113] potvrdzuje, že tento fond si zachováva pro-klientsky prístup k jednotlivcom vo fáze prípravy projektov. V programoch 1.1 až 1.3 (Vývoj hraných, dokumentárnych a animovaných diel) zostáva oprávneným žiadateľom o štipendium autor alebo spoluautor diela – fyzická osoba.

AVF tak naďalej garantuje mechanizmus, ktorý umožňuje scenáristom či režisérom v slobodnom povolaní získať zdroje na tvorivú prácu bez nutnosti zakladať obchodné

[111] https://www.fpu.sk/sk/
[112] https://www.avf.sk/home.aspx
[113] https://www.avf.sk/aboutus/interalregulations.aspx

spoločnosti. Pre rok 2026 bola doplnená len požiadavka na trvalý alebo prechodný pobyt v SR, čo nemení podstatu dostupnosti nástroja. Tento model možno označiť za príklad dobrej praxe, kde štát rozoznáva špecifikum „fázy vývoja“, ktorá je bytostne viazaná na osobný výkon jednotlivca.

V ostrom kontraste so stabilitou v audiovízii indikuje analýza Zásad a priorít podpornej činnosti FPU na rok 2026[114] významnú negatívnu zmenu, ktorá môže mať takmer až likvidačný dopad na segment nezávislých tvorcov v živom umení. V novo navrhovanej štruktúre pre rok 2026 dochádza k úplnému vylúčeniu fyzických osôb z okruhu oprávnených žiadateľov. Podľa nových podmienok môžu o podporu žiadať výlučne:

- rozpočtové alebo príspevkové organizácie (zriadené VÚC alebo obcou),
- neziskové organizácie, občianske združenia, nadácie,
- právnické osoby v režime Obchodného zákonníka.

Kategória „fyzická osoba – jednotlivec“ (určená pre štipendiá) alebo „fyzická osoba – živnostník“ v novej štruktúre podpornej činnosti fondu pre rok 2026 vo všetkých programoch zameraných na tvorbu úplne absentuje. Dokument pre rok 2026 systémovo ruší možnosť požiadať o štipendium na tvorbu pre fyzické osoby, tak ako to bolo štandardom do roku 2025. Tento krok predstavuje vážnu systémovú bariéru, ktorá znamená faktickú nútenú inštitucionalizáciu slobodných povolaní naprieč celým kultúrnym spektrom. Tvorca (autor), či už ide o režiséra, spisovateľa, hudobného skladateľa, výtvarníka alebo iného umeleckého profesionála, ktorý doposiaľ fungoval ako nezávislá fyzická osoba, stráca v tomto segmente priamy a autonómny prístup k verejným zdrojom na svoju tvorivú činnosť. Ak sa chce po novom uchádzať o podporu, systém ho núti buď založiť právnickú osobu (s.r.o., o.z.), čo prináša neúmernú administratívnu a finančnú záťaž, alebo sa stať závislým od existujúcich inštitúcií, ktoré musia jeho projekt formálne „zastrešiť“. Týmto nastavením fond de facto popiera podstatu slobodného povolania, ktoré je založené na osobnom výkone a individuálnej autorskej zodpovednosti, nie na inštitucionálnej štruktúre.

Zatiaľ čo AVF chápe podporu jednotlivca ako nevyhnutný prvý článok reťazca tvorby hodnoty, zmeny v FPU naznačujú odklon od podpory „osobného výkonu“ smerom k podpore „inštitúcií a projektov“, čo pre slobodné povolania vytvára novú, administratívno-právnu priepasť.

3.2.5 Bariéry prístupu ku komerčnému úverovému financovaniu

Zatiaľ čo grantové schémy a dotácie predstavujú primárny nástroj pre rozvojové a inovačné impulzy, pre zabezpečenie bežnej prevádzky, preklenutie výkyvov v cash-flow či realizáciu menších investícií ostáva kľúčový prístup k cudzím zdrojom formou bankového financovania. Analýza bankového trhu a podmienok financovania pre segment slobodných povolaní však odhaľuje štrukturálny problém, ktorý možno označiť ako „paradox bonity“. Subjekty s vysokým potenciálom príjmu a vzdelaním sa pre bankové skóringové modely často javia ako rizikové, čo je výsledkom kombinácie viacerých systémových faktorov.

Hlavnou prekážkou je konflikt medzi daňovou optimalizáciou a posudzovaním úverovej bonity. Významná časť slobodných povolaní, najmä v oblasti IT, kreatívneho priemyslu či poradenstva, využíva inštitút paušálnych výdavkov, nakoľko ich reálne nákladové vstupy sú nízke. Tento legitímny nástroj daňovej optimalizácie však umelo znižuje ich základ dane, ktorý predstavuje pre banku primárny vstup do výpočtu bonity. V praxi tak nastáva situácia, kedy architekt alebo programátor s vysokým obratom vykáže po uplatnení paušálnych výdavkov

[114] https://www.fpu.sk/sk/predpisy-upravujuce-podpornu-cinnost/

základ dane indikujúci nízku schopnosť splácať úver. Hoci je ich reálny disponibilný príjem dostatočný, bankové algoritmy ich vyhodnotia ako bonitne slabých, čím sa títo profesionáli dostávajú do pasce medzi potrebou daňovej efektivity a požiadavkou na úverovateľnosť.

Tento problém je ďalej prehlbovaný charakterom aktív, ktorými slobodné povolania disponujú. V podmienkach ekonomiky s nízkym podielom hmotných aktív tvoria tieto profesie hodnotu primárne prostredníctvom nehmotných aktív – know-how, autorských práv, reputácie či klientskeho kmeňa. Bankové produkty pre podnikateľov sú však historicky nastavené na financovanie a zakladanie hmotných aktív, ako sú stroje, zásoby alebo nehnuteľnosti. Keďže profesie ako advokát, znalec, tlmočník či psychológ spravidla nedisponujú významným hmotným majetkom vhodným na zabezpečenie, banky vnímajú ich úverovanie ako nezabezpečené. Tento rizikový profil následne kompenzujú buď zamietnutím žiadosti, požiadavkou na ručenie súkromným majetkom fyzickej osoby, alebo aplikáciou vyššej úrokovej sadzby obsahujúcej rizikovú prirážku.

Situáciu komplikuje aj volatilita príjmov a projektový charakter práce, ktorý je pre tento segment typický. Na rozdiel od lineárnych príjmov zamestnancov alebo podnikov s dlhodobými kontraktmi, príjmy umelcov či konzultantov majú často sínusoidný priebeh, kedy sa striedajú obdobia vysokých príjmov po odovzdaní projektu s mesiacmi nižšieho obratu. Bankové systémy nastavené na pravidelné mesačné splácanie vnímajú túto volatilitu ako zvýšené riziko defaultu. Navyše, pri začínajúcich profesionáloch, banky striktne vyžadujú históriu minimálne jedného až dvoch ukončených daňových období, čo pre absolventov otvárajúcich si prax vytvára dlhé obdobie bez prístupu k štandardnému podnikateľskému financovaniu potrebnému na rozbeh.

Špecifickú a kritickú skupinu v tomto kontexte predstavujú regulované slobodné povolania, pri ktorých je samotný vstup do praxe legislatívne podmienený vysokými počiatočnými kapitálovými investíciami. Na rozdiel od profesií, ktoré si nevyžadujú nákladné zázemie, musia napríklad lekári, zubní lekári či veterinári ešte pred začatím činnosti splniť prísne štátom stanovené normatívy na materiálno-technické vybavenie ambulancií a zakúpiť nákladnú prístrojovú techniku. Podobnej bariére čelia architekti a projektanti, u ktorých sú nevyhnutnosťou investície do drahých licencií špecializovaného softvéru (BIM, CAD) a výkonného hardvéru. Keďže grantové schémy spravidla neumožňujú financovanie prvotného vybavenia prevádzok pre začínajúce fyzické osoby (s výnimkou úzko profilovaných výziev, napr. pre všeobecných lekárov v nedostatkových regiónoch), sú títo odborníci odkázaní takmer výlučne na komerčné úvery. V kombinácii s absenciou podnikateľskej histórie sa tak dostávajú do situácie, kedy je ich nevyhnutný „štartovací balík“ neúverovateľný štandardnými podnikateľskými produktmi, čo ich núti vstupovať do povolania s vysokým osobným zadlžením prostredníctvom nevýhodných spotrebných úverov alebo ručenia majetkom tretích osôb.

Dôsledkom týchto bariér je únik slobodných povolaní do sféry spotrebného financovania, čo deformuje ich ekonomickú realitu. Namiesto využívania podnikateľských úverov sú tieto osoby nútené financovať svoje podnikanie prostredníctvom bezúčelových spotrebných úverov pre fyzické osoby – nepodnikateľov. Tento model je ekonomicky neefektívny, nakoľko neumožňuje uplatniť si úroky a poplatky ako daňový výdavok, a zároveň rizikový, pretože dochádza k nebezpečnému prepájaniu záväzkov z podnikania s osobným a rodinným rozpočtom. Možno tak konštatovať, že s výnimkou úzkych produktových radov pre vybrané lekárske profesie, bankový sektor na Slovensku zatiaľ nedokázal plošne implementovať modely, ktoré by reflektovali špecifiká bonity založenej na ľudskom kapitáli, a nie len na historických účtovných dátach.

4 Príklady dobrej praxe (best practices) podpory slobodných povolaní v EÚ adresných a aplikovateľných v podmienkach SR (opis stavu a výsledkov úspešných príkladov)

Táto kapitola predstavuje vybrané konkrétne európske riešenia, ktoré adresne reagujú na bariéry identifikované v predchádzajúcich častiach analýzy, najmä vysokú administratívnu záťaž, fragmentovaný daňovo-odvodový systém, neintegrovanú digitalizáciu, rigiditu profesijných regulácií a obmedzenú dostupnosť financovania pre slobodné povolania. Cieľom nie je poskytnúť všeobecný prehľad reformných trendov, ale vybrať také modely, ktorých výsledky môžu byť inšpiráciou pre implementáciu na Slovensku, nakoľko už boli realizované v európskom prostredí.

Uvedené príklady ukazujú, že prekonanie bariér nevyžaduje rozsiahlu reorganizáciu verejnej správy, ale zavedenie niekoľkých systémových princípov, ako **jednotný kontaktný bod**, **jedno inkasné miesto**, **digitálne riešenia** namiesto digitalizácie formulárov, **zjednodušené a stabilné odvodové režimy** a **inteligentná štatistika**, ktorá umožňuje tvoriť politiky na základe reálnych potrieb profesií. V mnohých prípadoch ide o reformy, ktoré krajiny realizovali nie kvôli technologickým ambíciám, ale z dôvodu potreby znižovať náklady na výkon verejnej správy, zvýšiť transparentnosť a motivovať jednotlivcov podnikať legálne.

Vybrané príklady popísané nižšie, od estónskeho digitálneho modelu, cez britský jednotný daňovo-odvodový systém, dánsky centrálny daňový účet, českú paušálnu daň až po francúzsky mikro-podnikateľský režim či portugalskú reformu profesijných komôr ukazujú, že problémy, ktoré v slovenskom prostredí považujeme za dlhodobo neriešiteľné, boli inde vyriešené zavedením jasných pravidiel, odstránením duplicitných procesov a posilnením dôvery medzi štátom a odbornými profesiami.

Osobitnú kategóriu dobrej praxe predstavujú krajiny, ktoré slobodné povolania neuchopili iba cez daňovo-odvodové zjednodušenia, ale aj cez **jasnú legislatívnu definíciu, silnú zastrešujúcu organizáciu a systematický zber dát**. Takýto prístup umožňuje štátu aj profesiám prijímať opatrenia na základe faktov a nie len odhadov. V európskom prostredí sú v tomto smere inšpiratívne najmä **Nemecko (koncept „Freie Berufe“) a Francúzsko (inštitúcia UNAPL, dátové observatórium OMPL)**.

4.1.1 Nemecko – právny rámec a inštitucionálne zastrešenie „Freie Berufe“

Nemecko má dlhodobo prepracovaný a praxou overený koncept „Freie Berufe“, ktorý je dôležitý najmä z pohľadu **jasnej identifikácie sektora** a jeho **dlhodobého analytického sledovania.** Kľúčová je kombinácia troch prvkov:

- **jasná definícia v legislatíve** - nemecký zákon o dani z príjmov (§ 18 EStG) pracuje s katalógom slobodných povolaní a zároveň zdôrazňuje typické znaky výkonu (osobná, nezávislá a odborná činnosť)[115]. Vďaka tomu má status „Freie Berufe“ v praxi vysokú mieru právnej istoty a je jednoduchšie rozlišovať slobodné povolania od podnikania obchodného typu. Táto klasifikácia má následne aj praktické dopady (napr. na daňový režim a prístup k určitým pravidlám výkonu).
- **zastrešujúca reprezentácia** - záujmy sektora zastrešuje **Bundesverband der Freien Berufe (BFB)[116]** ako spoločná platforma pre slobodné povolania. BFB v praxi funguje

[115] https://www.freie-berufe.de/wordpress/wp-content/uploads/2017/10/Faktenblatt-Definitionen-FB-deutsch.pdf
[116] https://www.freie-berufe.de/verband/bfb/

ako jednotný hlas sektora smerom k vláde, čím znižuje fragmentáciu, zvyšuje vyjednávaciu kapacitu a podporuje systematickejšie nastavenie politík pre slobodné povolania.

- **výskumné kapacity -** Nemecko má aj vlastnú analyticko-výskumnú infraštruktúru v podobe **Institut für Freie Berufe**[117], ktorý pravidelne sleduje stav a trendy v sektore. Takýto inštitucionálny rámec vytvára predpoklad na to, aby sa rozhodnutia (zmeny regulácie, podpora profesií, nastavenie pravidiel) opierali o dáta a analýzy, nie o ad-hoc odhady.

4.1.2 Francúzsko – systémové monitorovanie slobodných povolaní

Francúzsko ponúka model, ako k slobodným povolaniam pristupovať **komplexne a strategicky** – cez zákonnú definíciu, sociálne partnerstvo a dátové observatórium.

Francúzsko od roku 2012 pracuje v legislatíve (článok 29-1 zákona č. 2012-387) s jednotnou definíciou slobodného povolania. **Slobodné povolanie je nezávislá profesia, pri ktorej človek na vlastnú zodpovednosť poskytuje najmä intelektuálne, technické alebo zdravotnícke služby svojim klientom** (resp. verejnosti). Opiera sa o špecifickú kvalifikáciu, riadi sa profesijnou etikou a nepatrí medzi klasické obchodné, remeselné, priemyselné ani poľnohospodárske činnosti. Môže ísť o **regulované aj neregulované činnosti.**[118]

Sektor zastrešuje organizácia **Union Nationale des Professions Libérales (UNAPL)**, ktorá funguje ako uznaný sociálny partner a vstupuje do rokovaní so štátom k témam regulácie, daní a dôchodkov. UNAPL združuje slobodné povolania do tzv. „rodín“ (zdravie, právo, technika a „cadre de vie“), čo posilňuje jednotné presadzovanie záujmov sektora.[119]

Francúzsky model stojí na princípe „čo sa nedá merať, to sa nedá riadiť“. Preto vzniklo **Observatoire des Métiers des Professions Libérales (OMPL)** – paritné observatórium zriadené UNAPL spolu s reprezentatívnymi zväzmi zamestnancov, ktoré pripravuje analytické podklady (štúdie o profesiách, zručnostiach a kvalifikáciách, vrátane vývoja v liberálnych podnikoch). [120] Vďaka systematickému dátovému prístupu UNAPL každoročne publikuje súbor kľúčových ukazovateľov slobodných povolaní (na báze štatistických zdrojov, napr. INSEE/URSSAF/DARES/ISM), ktoré umožňujú priebežne hodnotiť veľkosť, ekonomickú výkonnosť a štrukturálne zmeny sektora. V praxi ide najmä o ukazovatele ako:

- počet subjektov a vznik nových subjektov,
- podiel mikropodnikov,
- obrat a pridaná hodnota sektora,
- počet zamestnancov v podnikoch slobodných povolaní a štruktúra zamestnanosti,
- počet samostatne zárobkovo činných vrátane mikropodnikateľov a ich priemerné príjmy.

[117] https://www.freie-berufe.com
[118] https://entreprendre.service-public.gouv.fr/vosdroits/F23458
[119] https://unapl.fr/les-professions-liberales/les-chiffres-cles/
[120] https://unapl-idf.fr/wp-content/uploads/2025/06/UNAPL_chiffres-clefs-Professions-Liberales-2025.pdf

Významnou súčasťou sledovania sú aj demografické a sociálne indikátory (feminizácia profesií, vek pri vstupe do profesie, rodový príjmový rozdiel), ako aj regionálne ukazovatele rozmiestnenia subjektov a kapacít v území, ktoré štátu umožňujú cieliť politiky dostupnosti služieb (napr. v zdravotníctve)[121]. Navyše sa sledujú aj budúce potreby zručností a štrukturálne zmeny v sektore.

Tento dátový prístup je funkčným doplnkom francúzskeho rámca právnych foriem výkonu slobodných povolaní, ktoré uľahčujú štatistickú identifikáciu a zvyšujú porovnateľnosť výsledkov v čase. Rámec pomáha aj tým, že existujú jasne popísané **právne formy výkonu**[122], ktoré sa dajú následne aj štatisticky identifikovať:

- **individuálny výkon** – typicky ako samostatná zárobková činnosť, pričom pri časti neregulovaných profesií neexistuje jednotný „oficiálny zoznam“ a hranica sa posudzuje podľa charakteru činnosti (intelektuálne/technické služby),
- **SCP (Société civile professionnelle)** – umožňuje spoločný výkon slobodného povolania v osobitnej civilnej forme (režim prispôsobený špecifikám profesií),
- **SEL (Société d’exercice libéral)** – kapitálová forma určená pre **regulované** slobodné povolania, pričom ide o variant kapitálových spoločností (napr. SARL/SAS/SA/SCA), ale s osobitnými pravidlami vyplývajúcimi z povahy regulovanej profesie.

4.1.3 Estónsko – radikálna digitalizácia verejnej správy

Estónsko je globálnym lídrom v **digitalizácii verejnej správy**, kde je 100 % verejných služieb dostupných online, 24 hodín denne, 7 dní v týždni. Tento prístup im ročne ušetrí odhadom viac ako 1 400 rokov pracovného času. Základom estónskeho modelu e-governmentu je princíp **„jedenkrát a dosť“**, čo znamená, že občania poskytujú svoje údaje verejnej správe len raz a štát ich potom bezpečne opakovane využíva, čím sa drasticky znižuje byrokracia[123].

Front-office ako digitálna brána, back-office ako inteligentné srdce

Estónsky model efektívne oddeľuje miesto prvého kontaktu pre občana od interného spracovania údajov. Cieľom je, aby občan nemusel poznať zložitú vnútornú štruktúru úradov, stačí mu kontaktovať jedno miesto, napríklad portál **e-Estonia**, kde vybaví všetko potrebné. Všetky zložité procesy a výmena údajov prebiehajú na pozadí.

Digitálne služby a nástroje ilustruje toto rozdelenie:

- **e-Business Register** - tento pokročilý online nástroj slúži ako **front-office** pre zakladanie, zmeny údajov a podávanie ročných správ firiem. Všetko sa deje digitálne, často v priebehu minút alebo do 1 - 3 pracovných dní. **Back-office** pritom zabezpečuje automatizované spracovanie a správu firemných údajov, čo vedie k rýchlej registrácii, zníženej byrokracii a vysokej transparentnosti[124].
- **e-Residency** - ide o program, ktorý poskytuje vládou vydanú digitálnu identitu globálnym podnikateľom. Tí získavajú **vzdialený prístup** k estónskej digitálnej infraštruktúre, vrátane e-Business Registra. Karta e-Residency, ktorú si možno vyzdvihnúť na ambasádach, umožňuje digitálne podpisovanie dokumentov a vzdialenú

[121] https://unapl-idf.fr/wp-content/uploads/2025/06/UNAPL_chiffres-clefs-Professions-Liberales-2025.pdf
[122] https://www.urssaf.fr/accueil/independant/creer-activite-independant/profession-liberale.html
[123] https://e-estonia.com/solutions/e-governance/e-services-registries/
[124] https://e-estonia.com/solutions/ease_of_doing_business/e-business-register/

správu firiem bez fyzickej prítomnosti v Estónsku. Tým sa **front-office predefinuje** na virtuálne kontaktné miesto, dostupné z celého sveta[125].

Nevyhnutnou súčasťou celého digitálneho modelu je **X-Road**, bezpečná, škálovateľná a open-source platforma na výmenu údajov. X-Road spája stovky verejných a súkromných databáz, čím je kľúčový pre **bezproblémovú výmenu dát** medzi rôznymi systémami. To zabezpečuje, že údaje zhromaždené vo **front-office** sú ľahko dostupné a opätovne použiteľné v **back-office**, čím sa eliminuje duplicita a zvyšuje efektivita. Vďaka X-Road sa realizuje princíp „jedenkrát a dosť", čo šetrí pracovný čas, umožňuje okamžitý prístup k spoľahlivým informáciám a podporuje proaktívne služby[126].

Front-office bol od začiatku koncipovaný iba ako **„vrátnica"**, zatiaľ čo všetka odbornosť je sústredená do digitalizovaného **back-office**, prepojeného jednotnou dátovou vrstvou. Kombinácia špičkovej technológie (X-Road, eID), právnej istoty (digitálny podpis) a priebežného merania výkonu zaručuje **rýchle, presné a užívateľsky prívetivé verejné digitálne služby**. Estónsko tak slúži ako silný príklad pre krajiny, ktoré sa snažia o komplexnú digitálnu transformáciu štátnej správy.

4.1.4 Spojené kráľovstvo – integrovaný daňový-odvodový systém pre SZČO

Systém zdaňovania samostatne zárobkovo činných osôb (Self-Employed Individuals) vo Veľkej Británii je založený na princípe **jednotného daňového priznania – Self Assessment** (National Insurance Contributions, NICs). Správu celého systému vykonáva HM Revenue and Customs (HMRC)[127], pričom fyzická osoba vykonávajúca slobodné alebo nezávislé povolanie sa jednoducho registruje online prostredníctvom portálu gov.uk[128]. Po registrácii získa osoba svoj Unique Taxpayer Reference**,** ktorý slúži ako jediný identifikátor voči štátu. Tento systém je plne digitalizovaný a prístupný prostredníctvom portálu Government Gateway, ktorý umožňuje nielen podanie daňového priznania, ale aj priebežné sledovanie daňových povinností a histórie platieb. Samostatne zárobkovo činné osoby **neplatia zdravotné poistenie osobitne**, pretože zdravotná starostlivosť je plne hradená z daní prostredníctvom National Health Service (NHS). To znamená, že neexistuje žiadna osobitná inštitúcia ekvivalentná slovenskej zdravotnej poisťovni ani samostatný účet pre platenie poistného.

Príspevky na sociálne zabezpečenie sú súčasťou dane z príjmu a závisia od výšky ročných ziskov. Pre roky 2025 - 2026 sa napríklad platí tzv. **Class 4 NICs** vo výške 6 % z ročne zdaniteľných ziskov medzi £12 570 a £50 270 a 2 % zo ziskov nad túto hranicu[129]. Drobné fixné platby Class 2 (£3,45 týždenne) boli od apríla 2024 zrušené. Všetky platby sa realizujú prostredníctvom jedného účtu HMRC a odvody sa automaticky započítavajú pri vysporiadaní daňovej povinnosti. Tento prístup výrazne znižuje administratívnu záťaž:

- SZČO nemusia komunikovať s viacerými inštitúciami,
- nie je potrebné sledovať termíny ani sadzby osobitných platieb,
- nie je nutné ani vyhľadávať variabilné symboly či samostatné účty.

[125] https://e-estonia.com/solutions/estonian-e-identity/e-residency/
[126] https://e-estonia.com/solutions/interoperability-services/x-road/
[127] https://www.gov.uk/self-assessment-tax-returns
[128] https://www.gov.uk/register-for-self-assessment
[129] *https://www.gov.uk/self-employed-national-insurance-rates*

Britský model je často označovaný ako **„single-touch“ daňovo-odvodový systém**, pretože spája daňové a sociálne povinnosti do jedného digitálneho procesu.

Významným trendom je iniciatíva **„Making Tax Digital“**[130], ktorá od roku 2026 postupne zavádza plne elektronické vedenie účtovníctva a automatické zasielanie údajov HMRC prostredníctvom účtovného softvéru. Cieľom je, aby v budúcnosti SZČO nemuseli podávať klasické priznania, ale ich daňová a odvodová povinnosť sa vypočítala priamo z elektronických záznamov o príjmoch.

Z pohľadu slobodných povolaní je systém mimoriadne inkluzívny, pretože nie je potrebné zakladať živnosť ani získavať IČO. Samostatná zárobková činnosť vzniká samotným vykonávaním príjmovej činnosti, nie administratívnym aktom. Vďaka tomu má britské prostredie vysokú mieru flexibility, nízke bariéry vstupu a vysokú mieru právnej istoty v oblasti zdanenia a odvodov.

4.1.5 Dánsko - centralizovaný daňový účet a minimálna odvodová byrokracia

Dánsky systém pre SZČO (Enkeltmandsvirksomhed) patrí k najprehľadnejším v Európe. Základným prvkom je **centrálny daňový účet – Skattekontoen**[131], ktorý spravuje **Danish Tax Agency (Skattestyrelsen)**. Ide o digitálny účet, na ktorom sú sústredené všetky daňové povinnosti podnikateľa, ako daň z príjmu, daň z pridanej hodnoty, spotrebné dane, poplatky a iné záväzky. SZČO používa **jediný platobný identifikátor (Payment ID)**, prostredníctvom ktorého realizuje platbu. Systém potom automaticky rozpočítava platbu podľa splatných povinností v určitom poradí[132].

Registrácia SZČO v Dánsku prebieha výhradne online cez portál **virk.dk**, kde si podnikateľ v jednom kroku vybaví **CVR-číslo (Central Business Register)** a zároveň sa tým automaticky registruje na daňovej správe. CVR slúži ako univerzálny identifikátor pre všetky orgány verejnej správy. Neexistuje samostatný proces registrácie na daňovom úrade ani povinnosť viesť komunikáciu so sociálnou či zdravotnou poisťovňou. Tieto oblasti sú financované a spravované iným spôsobom. Zdravotná starostlivosť je v Dánsku plne hradená z daňových príjmov štátu, čo znamená, že SZČO neplatí žiadne samostatné zdravotné odvody. Sociálne zabezpečenie (napr. dôchodky a nemocenské dávky) je kombináciou všeobecného daňového financovania a povinných príspevkov na trhové dôchodkové fondy, ako napríklad **ATP – Arbejdsmarkedets Tillægspension**. Pre SZČO sú tieto príspevky relatívne nízke a často sa uhrádzajú v rámci daňového zúčtovania, nie samostatnou platbou. Tento prístup eliminuje potrebu viacnásobných odvodov, a výrazne znižuje administratívnu záťaž pri začatí aj priebehu podnikania.

Dánsky model predstavuje vysoko digitalizované a integrované prostredie, v ktorom **všetky povinnosti SZČO spravuje jedna inštitúcia prostredníctvom jedného portálu a jedného účtu**. Táto centralizácia je základom efektivity systému a umožňuje výrazne nižšie transakčné

[130] https://www.gov.uk/government/collections/making-tax-digital-for-income-tax
[131] https://skat.dk/en-us/businesses/payment-and-the-tax-account-skattekontoen/the-tax-account
[132] https://skat.dk/en-us/businesses/payment-and-the-tax-account-skattekontoen/setting-up-a-payment-arrangement

náklady pre podnikateľov. Dánsky príklad je často uvádzaný ako ukážka dobrej praxe digitalizovanej verejnej správy[133].

4.1.6 Česká republika – inštitút paušálnej dane

Tento príklad reaguje na identifikované bariéry daňových a odvodových povinnosť a vysokej administratívnej záťaže na Slovensku. Česká republika zaviedla od roku 2021 (s významnou novelizáciou a rozšírením pásiem od roku 2023) inštitút tzv. **paušálnej dane**. Ide o dobrovoľný režim pre živnostníkov a *osoby samostatně výdělečné činné* (OSVČ), ktorý umožňuje vybaviť všetky povinnosti voči štátu jednou fixnou mesačnou platbou. Osoba, ktorá vstúpi do tohto režimu, neplatí zvlášť daň z príjmov, sociálne poistenie a zdravotné poistenie. Namiesto toho posiela **jednu súhrnnú platbu** na jeden účet finančného úradu. Finančná správa ČR následne tieto prostriedky prerozdelí príslušným inštitúciám (Česká správa sociálního zabezpečení a zdravotná poisťovňa).

Medzi hlavné výhody patria:

- **nulová byrokracia –** osoba v paušálnom režime **nepodáva daňové priznanie** ani ročné prehľady pre zdravotnú a sociálnu poisťovňu
- **právna istota a predvídateľnosť –** subjekt presne vie, akú sumu mesačne zaplatí, bez ohľadu na výkyvy v príjmoch počas roka (pokiaľ neprekročí limit pásma)
- **jednoduchá evidencia** - nie je potrebné viesť účtovníctvo ani daňovú evidenciu, stačí sledovať výšku príjmov pre účely neprekročenia limitu.

Systém je určený pre OSVČ s ročným príjmom do **2 000 000 CZK** (cca 80 000 EUR), ktorí nie sú platcami DPH. Systém je rozdelený do troch pásiem podľa výšky príjmu a uplatniteľného výdavkového paušálu.

Výška mesačných preddavkov pre rok 2025[134]:

- *I. Pásmo (príjem do 1 mil. CZK):**
  - Mesačná platba: **8 716 CZK** (cca 350 EUR)
  - *Zloženie sumy:* Daň z príjmov (100 Kč) + Dôchodkové poistenie (5 473 Kč) + Zdravotné poistenie (3 143 Kč)
  - *Poznámka:* Toto je najvyužívanejšie pásmo pre bežné slobodné povolania.
- *II. Pásmo (príjem do 1,5 mil. CZK):**
  - Mesačná platba: **16 745 CZK**
- *III. Pásmo (príjem do 2 mil. CZK):*
  - Mesačná platba: **27 139 CZK**

(Pozn.: Limity pre vstup do pásiem závisia aj od typu činnosti – tzv. výdavkového paušálu, ale pre všeobecný prehľad stačí uviesť príjmové stropy).

Tento model je vysoko aplikovateľný v SR z dôvodu podobnej štruktúry odvodového a daňového systému (oddelené toky peňazí do Finančnej správy ČR, Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní). Zavedenie podobného „jedného paušálneho odvodu“ by významne

133 https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/65972373/A_Case_Study_of_Digital_Transformation_of_Danish_Public_Services_Actors_and_Policies.pdf

134 https://financnisprava.gov.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2024/pausalni-dan-2025-dulezite-zmeny

znížilo administratívnu záťaž pre tisíce malých podnikateľov v slobodných povolaniach, ktorí často bojujú s komplikovanými výkazmi.

4.1.7 Francúzsko – režim Micro-entrepreneur

Francúzsko zaviedlo režim **Micro-entrepreneur**[135] (pôvodne známy ako *Auto-entrepreneur*), ktorý predstavuje zjednodušený daňový a sociálny rámec pre fyzické osoby. Cieľom bolo umožniť komukoľvek (zamestnancovi, študentovi, nezamestnanému) legálne podnikať okamžite s minimálnym rizikom. Základným princípom je pravidlo **„žiadny obrat = žiadne platby."** Na rozdiel od slovenského systému, kde SZČO často platí minimálne odvody bez ohľadu na príjem alebo zisk, francúzsky „mikro-podnikateľ" funguje na báze percentuálnej sadzby z reálne prijatých tržieb.

- **Registrácia** - prebieha plne digitálne cez portál *Guichet Unique*, trvá rádovo minúty a je bezplatná.
- **Výpočet platieb –** osoba neplatí preddavky. Raz mesačne alebo štvrťročne deklaruje svoj obrat online alebo cez mobilnú aplikáciu. Systém automaticky vypočíta sumu odvodov a dane (jedným percentom) a sumu si okamžite stiahne.
- **Oslobodenie od DPH -** do určitého limitu obratu (tzv. *Franchise en base de TVA*) podnikateľ DPH neúčtuje ani neodvádza, čo extrémne zjednodušuje fakturáciu.

Pre kategóriu **slobodné povolania** (vo Francúzsku označované ako *Professions libérales* spadajúce pod BNC – *Bénéfices non commerciaux*) platia nasledovné pravidlá:

- **ročný obrat** nesmie presiahnuť **77 700 EUR** (pre služby a slobodné povolania),
- **odvodové zaťaženie**[136] - od 1. júla 2024 došlo k miernej úprave sadzieb pre slobodné povolania, aktuálna sadzba je **23,1 %** (prípadne 23,2 % v závislosti od typu profesie) z hrubého obratu. Táto suma pokrýva zdravotné, dôchodkové poistenie a rodinné prídavky,
- **daň z príjmu (Versement libératoire) -** ak sa osoba rozhodne pre zrážkovú daň, platí navyše **2,2 %** z obratu.

Do obratu **36 800 EUR** (základný limit) osoba nie je platcom DPH.

Tento model je inšpiratívny pre SR v oblasti **podpory príležitostných slobodných povolaní**, ktorí majú nepravidelné príjmy. Zavedenie princípu „pay-as-you-earn" (platíš, len keď zarobíš) by v SR eliminovalo fenomén núteného pozastavovania činností kvôli odvodom v období bez zákaziek, a motivovalo by k legalizácii príjmov z projektov.

4.1.8 Spojené kráľovstvo - využívanie externých profesionálnych služieb

Spojené kráľovstvo predstavuje jedno z najvyvinutejších prostredí pre výkon slobodných povolaní a samostatnej zárobkovej činnosti, čo potvrdzujú dáta o stabilite tohto segmentu aj v

[135] https://www.economie.gouv.fr/entreprises/gerer-sa-micro-entreprise/comment-creer-une-micro-entreprise
[136] https://entreprendre.service-public.gouv.fr/vosdroits/F23257

období ekonomických výkyvov[137]. Okrem jasne definovaného právneho a daňového rámca (Self Assessment systém) je jeho silnou stránkou rozvinutý trh externých podporných profesií, ktoré tvoria integrálnu súčasť fungovania segmentu SZČO.

Trh účtovníkov, daňových poradcov, právnych konzultantov a finančných sprostredkovateľov je v Spojenom kráľovstve veľmi široký, transparentný a profesionálne regulovaný. Podľa prieskumov realizovaných pre britskú daňovú správu (HMRC) 33 % malých podnikov úplne outsourcovalo administratívne služby na externých daňových agentov na plnenie svojich povinností a 38 % si zvolilo kombináciu, čo predstavuje viac ako 70 % malých podnikov externé služby využíva[138].

Zároveň malí podnikatelia využívajú aj digitálne alebo hybridné účtovné služby, ktoré sú prepojené s daňovým portálom HMRC v rámci vládnej iniciatívy **Making Tax Digital[139].** Významným faktorom je aj cenová dostupnosť týchto služieb, nakoľko značná konkurencia a vysoká miera digitalizácie účtovných systémov znižuje ich relatívne náklady. Malé firmy a SZČO si môžu dovoliť pravidelnú spoluprácu s účtovníkom alebo daňovým poradcom, čo vedie k vysokej miere právnej istoty a minimalizácii chýb. Typická cena za spracovanie daňového priznania (Self Assessment) pre SZČO sa pohybuje v rozmedzí 150 – 300 £ ročne[140], pričom mnohé agentúry ponúkajú aj priebežné poradenstvo a zastupovanie pri komunikácii s HMRC.

Okrem tradičných profesií vznikol aj samostatný segment freelance podporných platforiem (napr. Tide, Crunch, TaxScouts), ktoré poskytujú balíky služieb, od online účtovníctva po automatické generovanie faktúr a daňové upozornenia. Štát túto infraštruktúru nepriamo podporuje tým, že daňové a regulačné prostredie je stabilné, predvídateľné a umožňuje API prístup pre súkromné služby (napr. softvérová kompatibilita pre MTD)[141].

Dôležitým prvkom je aj dôvera medzi štátom a poradenskými profesiami. HMRC udržiava formálny systém registrovaných **„tax agents“**, ktorí môžu priamo konať v mene klienta[142]. Táto úroveň inštitucionalizovanej spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom je v európskom prostredí ojedinelá a zaručuje vysokú úroveň efektivity systému.

Celkovo možno britský model charakterizovať ako komplexnú a vyspelú infraštruktúru pre SZČO, kde štát zabezpečuje jednoduché pravidlá a digitálny rámec, zatiaľ čo trh poskytuje vysoko profesionálne, dostupné a dôveryhodné poradenské služby.

137 https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/employmentintheuk/latest

138 https://www.gov.uk/government/publications/individuals-small-businesses-and-agents-customer-survey-2023/individuals-small-businesses-and-agents-customer-survey-2023

139 https://www.gov.uk/government/collections/making-tax-digital-for-income-tax

140 https://www.unbiased.co.uk/discover/tax-business/running-a-business/how-much-does-an-accountant-cost

141 https://www.gov.uk/guidance/find-software-thats-compatible-with-making-tax-digital-for-income-tax

142 https://www.gov.uk/appoint-tax-agent

4.1.9 Nemecko – profesijné dôchodkové zabezpečenie

Nemecký model ukazuje, ako môže systém profesijných komôr slúžiť nielen ako regulačný orgán, ale aj ako garant finančnej stability a vyššej životnej úrovne členov na dôchodku, čím kompenzuje povinnosť platiť členské príspevky.

V Nemecku funguje duálny systém sociálneho zabezpečenia. Pre vybrané skupiny slobodných povolaní (tzv. *Verkammerte Freie Berufe* – lekári, lekárnici, architekti, právnici, notári, daňoví poradcovia) existuje výnimka z povinného štátneho dôchodkového poistenia. Títo profesionáli sú povinne poistení v **profesijných dôchodkových fondoch** (Berufsständische Versorgungswerke), ktoré sú zriadené na základe krajinských zákonov a spravované priamo profesijnými komorami. Právnym základom oslobodenia od štátneho systému je § 6 ods. 1 č. 1 Šiestej knihy Sociálneho zákonníka (SGB VI[143]). Ten stanovuje, že osoby, ktoré sú členmi verejnoprávnej profesijnej komory, môžu požiadať o oslobodenie od povinného poistenia v štátnej *Deutsche Rentenversicherung*, ak platia adekvátne príspevky do svojho profesijného fondu.

Na rozdiel od štátneho priebežného systému, ktorý je citlivý na demografické zmeny celej populácie, fungujú profesijné fondy prevažne na princípe **kapitalizácie** (Open Deckungsplanverfahren):

- príspevky členov sa investujú na kapitálových trhoch (dlhopisy, akcie, nehnuteľnosti) s cieľom zhodnotenia,
- výška príspevkov je spravidla naviazaná na výšku príspevkov v štátnom systéme (zvyčajne 18,6 % z vymeriavacieho základu), avšak benefity (výška dôchodku) sú často vyššie,
- systém zohľadňuje špecifickú demografiu slobodných povolaní, ktorými sú často vyššia stredná dĺžka života, nižšia nezamestnanosť a dlhšia kariéra než u bežnej populácie.

Podľa údajov strešnej organizácie ABV[144] (Arbeitsgemeinschaft berufsständischer Versorgungseinrichtungen) tento systém zabezpečuje dôchodky pre viac ako 1 milión profesionálov. Kľúčovou výhodou je, že **poplatky odvádzané komore a jej štruktúram majú priamu návratnosť**. Člen komory nevníma inštitúciu len ako regulátora, ale zároveň ako správcu svojich budúcich úspor.

4.1.10 Portugalsko – reforma verejných profesijných komôr

Portugalsko realizovalo v rokoch 2023 a 2024 komplexnú reformu regulovaných povolaní, ktorá reagovala na odporúčania OECD a požiadavky EK v rámci Plánu obnovy a odolnosti. Cieľom reformy bolo odstrániť neprimerané bariéry, ktoré profesijné komory kládli novým uchádzačom o vstup na trh, a zvýšiť konkurencieschopnosť sektora služieb.

Legislatívnou zmenou bol prijatý zákon Lei n.º 12/2023 z 28. marca[145], ktorým sa mení právny režim verejných profesijných združení (*regime jurídico da constituição e funcionamento das ordens profissionais*). Zmenil sa spôsob, akým komory regulujú prístup k povolaniam, pričom sa zameriava na tri hlavné oblasti:

- skrátenie povinnej praxe,
- povinné odmeňovanie stážistov,

[143] https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_6/__6.html
[144] https://www.abv.de/english-summary.html
[145] https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/12-2023-211059785

- povolenie multidisciplinárnych spoločností.

Zákon rieši problém dlhých a neplatených praxí (napríklad koncipientskych služieb), ktoré boli identifikované ako bariéra pre sociálne slabších absolventov. Nový článok zákona stanovuje, že stáže musia byť odmeňované vždy, keď zahŕňajú výkon práce. Odmena sa určuje na základe zákonom stanovených kritérií, aby sa predišlo práci zadarmo.

Dĺžka odbornej stáže nesmie presiahnuť 12 mesiacov. Dlhšie trvanie je povolené len vo výnimočných prípadoch odôvodnených technickou zložitosťou profesie, pričom cieľom je urýchliť vstup mladých ľudí na trh práce.

Multidisciplinarita - reforma odstránila bariéru exkluzivity.

- Slobodné povolania môžu po novom vytvárať **multidisciplinárne spoločnosti** (*sociedades multidisciplinares*), kde v jednej firme spoločne vykonávajú činnosti rôzne profesie (napr. právnici, inžinieri, ekonómovia).
- Tieto spoločnosti môžu spravovať aj osoby, ktoré nemajú odbornú kvalifikáciu pre dané povolanie (manažéri), pokiaľ väčšinu hlasovacích práv držia kvalifikovaní odborníci, čo podporuje investície do inovácií v sektore.

Nezávislý dohľad - zákon zaviedol povinné zriadenie **Dozorného orgánu** (*Órgão de supervisão*) v rámci každej komory. Tento orgán dohliada na legalitu činnosti komory a pravidlá stáží. Členmi tohto orgánu musia byť aj osoby, ktoré **nie sú členmi danej profesie** (napr. zástupcovia univerzít), čím sa garantuje, že komora nebude umelo brániť vstupu novej konkurencie na trh.

Reforma v Portugalsku nebola izolovaná, ale **systémová**. Portugalsko zmenilo pravidlá hry pre **celý sektor slobodných povolaní – všetky povolania** súčasne. Zákon 12/2023 bol rámcovým zákonom, na jeho základe musela **každá z komôr** do určitého termínu predložiť parlamentu návrh na zmenu svojho vlastného štatútu (zákona o komore), aby bol v súlade s novými pravidlami (skrátenie praxe, platené stáže, externý dohľad).

4.1.11 Nemecko - interprofesionálna spolupráca

Príklad z Nemecka reaguje na realitu legislatívnej úpravy, ktorá bráni slobodným povolaniam poskytovať komplexné služby bez straty statusu slobodného povolania. Nemecko zaviedlo špeciálnu právnu formu pre slobodné povolania, tzv. **Partnerschaftsgesellschaft mit beschränkter Berufshaftung (PartG mbB)**[146]. Táto forma umožňuje slobodným povolaniam podnikať spoločne, pričom kombinuje výhody partnerstva (osobný výkon činnosti) s ochranou majetku (obmedzené ručenie). V Nemecku, podobne ako na Slovensku, bolo tradične zložité spájať rôzne slobodné povolania, pričom na Slovensku je to pre niektoré slobodné povolania zakázané. Nová právna forma poskytuje nasledovné možnosti:

- **Obmedzenie ručenia -** v *PartG mbB* je ručenie za profesionálne chyby obmedzené na majetok spoločnosti (za predpokladu, že je uzatvorené adekvátne poistenie zodpovednosti). Súkromný majetok partnerov je chránený.
- **Interprofesionalita** - táto forma je ideálna pre **medziodborovú spoluprácu**. Umožňuje, aby v jednej firme legálne kooperovali advokáti, daňoví poradcovia, audítori či architekti a poskytovali služby.

[146] https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_partgg/index.html

- **Zachovanie statusu** - aj pri tejto forme podnikania si spoločníci zachovávajú status „slobodného povolania“ (Freie Berufe), čo má v Nemecku pozitívny vplyv na daňový režim (neplatia *Gewerbesteuer* – daň, ktorá sa vzťahuje na bežné s.r.o.).

Implementácia podobnej právnej formy by v SR podporila **rozvoj slobodných povolaní** smerom k moderným trendom, pričom by umožnila vznik komplexných poradenských centier, čo by prispelo k dostupnosti komplexných služieb pre klientov.

4.1.12 Írsko – Microfinance Ireland[147] (Pôžičky pre nebankovateľných klientov)

Príklad financovania cieli na skupinu fyzických osôb a mikropodnikov, ktoré tradičné banky považujú za rizikové a štátne dotácie sú administratívne príliš náročné. Írsky model je cielený na slobodné povolania, ktoré boli odmietnuté komerčnou bankou, a predstavujú prístup k financovaniu pre začínajúcich podnikateľov.

Podstata opatrenia - štátom zriadená nezisková organizácia **Microfinance Ireland (MFI)** poskytuje úvery podnikom s menej ako 10 zamestnancami a obratom do 2 mil. EUR, ktoré nevedia získať úver v bežnej banke. Ako systém mikropôžičiek funguje:

- **základná podmienka -** žiadateľ musí predložiť dôkaz, že ho aspoň jedna komerčná banka odmietla (zamietnutie úveru),
- **produkt** – nezisková organizácia poskytuje úvery od 2 000 EUR do 25 000 EUR (nezabezpečené úvery),
- **mentoring -** k úveru je automaticky pridelený bezplatný mentor, ktorý pomáha podnikateľovi s biznis plánom, čím sa znižuje riziko nesplácania.

Pre SR by vytvorenie podobného úverového mechanizmu (napr. pod SZRB alebo SBA) bolo vhodné špecificky pre tých, ktorých komerčný sektor odmietne. V SR často chýbajú mikropôžičky v objeme do 5 000 – 10 000 EUR s jednoduchým procesom.

4.1.13 Francúzsko – ADIE a pôžička na čestné slovo (Prêt d'honneur)

Tento príklad cieli na najzraniteľnejšie skupiny slobodných povolaní a mikropodnikateľov, ktorí čelia nedostupnosti financovania a podpory. Organizácia **Adie**[148] (Association pour le droit à l'initiative économique) kombinuje mikroúvery s tzv. pôžičkou na čestné slovo (**Prêt d'honneur**). Spôsob fungovania:

- **mikroúver -** až do 12 000 EUR pre tých, ktorí nemajú prístup k bankám.
- **Prêt d'honneur/pôžička na čestné slovo -** doplnková pôžička (zvyčajne do 3 000 – 4 000 EUR) s **0 % úrokom** a bez požiadavky na ručenie. Slúži ako kvázi vlastný kapitál, ktorý pomáha získať dôveru pre ďalšie financovanie.
- Systém je podporovaný štátom a európskymi fondmi (EaSI).

Zavedenie inštitútu „pôžičky na čestné slovo“ (bezúročnej, nezabezpečenej) pre začínajúce slobodné povolania by pomohlo preklenúť prvé mesiace podnikania (nákup techniky, licencie), keď profesionál ešte negeneruje stabilný príjem.

[147] https://microfinanceireland.ie/
[148] https://www.adie.org/

4.1.14 Holandsko – CBS a monitoring „ZZP“ (slobodní bez zamestnancov)

Holandsko predstavuje v EÚ inšpiratívny model pre zber a vyhodnocovanie dát o slobodných povolaniach. Holandsko skúma **ekonomické správanie** a **motiváciu** podnikateľov. Tieto dáta sú následne priamym podkladom pre legislatívne zmeny.

Základom holandského systému nie je len administratívny register, ale pravidelné a hĺbkové štatistické zisťovanie nazývané **Zelfstandigen Enquête Arbeid (ZEA[149])** – *Prieskum práce samostatne zárobkovo činných osôb*. Tento prieskum realizuje **Centrálny štatistický úrad (CBS[150])** v spolupráci s Holandskou organizáciou pre aplikovaný vedecký výskum (TNO). Cieľom ZEA je získať dáta, ktoré sa nedajú vyčítať z daňových priznaní:

- Prečo sa osoba stala slobodným povolaním (dobrovoľné rozhodnutie vs. nutnosť)?
- Aká je miera ekonomickej závislosti (počet klientov)?
- Aká je úroveň sociálneho zabezpečenia (poistenie pre prípad invalidity, dôchodkové úspory)?

Holandský štatistický model rieši problém, ktorý je v zadaní definovaný ako nejasná kategorizácia. CBS striktne rozlišuje medzi rôznymi typmi podnikateľov[151], čo umožňuje presné cielenie podpory:

- **ZZP (Zelfstandigen Zonder Personeel)** - fyzické osoby podnikajúce na vlastný účet bez zamestnancov (ekvivalent klasických slobodných povolaní).
- **DGA (Directeur-Grootaandeelhouder)** - riaditelia a väčšinoví vlastníci malých s.r.o., ktorí si vyplácajú mzdu (často lekári, architekti s vlastnou firmou).
- **Meewerkend gezinslid** - spolupracujúci rodinní príslušníci.

Vďaka tomuto rozdeleniu štát vie, že opatrenie pre „podnikateľov“ musí byť iné pre grafika na voľnej nohe (ZZP) a iné pre lekára s vlastnou klinikou (DGA).

Dáta z prieskumu ZEA slúžia ako priamy podklad pre tvorbu zákonov. Konkrétny príklad využitia:

- **Povinné poistenie pre prípad invalidity (AOV) -** dáta ZEA dlhodobo ukazovali, že slobodné povolania sú masívne podpoistené voči riziku straty schopnosti pracovať (príliš drahé komerčné poistenie). Na základe týchto dát vláda pripravila legislatívu zavádzajúcu povinné základné poistenie pre všetkých SZČO, čo bolo dovtedy politické tabu.

Tento príklad je inšpiráciou riešenia požiadavky na zhodnotenie stavu a vývoja slobodných povolaní v prostredí, ktoré nemá k dispozícii konzistentné dáta. Namiesto jednoduchého sčítania IČO z registra by sa mal realizovať reprezentatívny prieskum zameraný na **predmet činnosti** a **reálnu ekonomickú aktivitu**, čím by sa očistili dáta od ekonomicky neaktívnych subjektov.

[149] https://www.cbs.nl/en-gb/our-services/methods/surveys/brief-survey-description/labour-force-survey--lfs--
[150] https://www.cbs.nl/nl-nl
[151] https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/zelfstandig-ondernemers-zonder-personeel-over-hun-bedrijfspositie?onepage=true

Zahraničné príklady uvedené v tejto kapitole ukazujú, že jednotlivé krajiny dosiahli posun v oblasti slobodných povolaní nie prostredníctvom jedného dominantného opatrenia, ale kombináciou malých, dobre zacielených zásahov. Zjednotením rozhraní pre občana, obmedzením počtu rozhodovacích bodov, odbúraním duplicitných registrácií, úpravou pravidiel pre vstup do povolania či zlepšením dostupnosti financií boli dosiahnuté konkrétne zmeny a zlepšenia. Spoločným menovateľom je, že každá z reforiem bola navrhnutá tak, aby rešpektovala existujúcu inštitucionálnu architektúru a nevytvárala nové vrstvy byrokracie.

Tieto skúsenosti naznačujú, že pri úvahách o zmene slovenského systému bude dôležité zamerať sa nie na rozsah, ale na presnosť zásahu, čo znamená identifikovať miesta, kde sú procesy dnes zbytočne fragmentované, kde legislatíva blokuje spoluprácu rôznych profesií, alebo kde sú povinnosti pre SZČO disproporčne vysoké vzhľadom na riziko či veľkosť príjmu. Zahraničné príklady potvrdzujú, že aj čiastkové zmeny, ak sú správne zacielené, môžu vytvoriť výrazný efekt na počet aktívnych slobodných povolaní, a ich finančnú stabilitu.

Takto formulované poznatky tvoria vhodný vstup pre odporúčania v nasledujúcej kapitole, ktoré sa zamerajú na opatrenia s najvyšším potenciálom dosiahnuť merateľný prínos.

5 Návrh odporúčaní

5.1 Slobodné povolania ako integrálna súčasť prostredia MSP

Pri formulovaní odporúčaní pre rozvoj slobodných povolaní je vhodné uviesť, že táto skupina odborníkov pôsobí v štandardnom prostredí. Slobodné povolania sú vo svojej podstate zväčša malé, až mikro-podniky alebo SZČO, ktoré tvoria organickú súčasť sektora malého a stredného podnikania. Z tohto dôvodu platí, že **akékoľvek opatrenia smerujúce k všeobecnému zlepšeniu podnikateľského prostredia v SR sú plne validné a aplikovateľné aj pre segment slobodných povolaní.**

Analýza bariér v predchádzajúcich kapitolách potvrdila, že slobodné povolania trpia rovnakými systémovými nedostatkami ako bežní živnostníci či malé obchodné spoločnosti – od vysokej administratívnej záťaže, cez nestabilitu legislatívy, až po náročné zamestnávanie. Preto sa táto analýza plne stotožňuje s návrhmi a odporúčaniami, ktoré dlhodobo prezentujú relevantné inštitúcie na podporu podnikania, ako napríklad:

- stabilizácia legislatívneho rámca,
- systematické znižovanie administratívnej záťaže, a oznamovacích a evidenčných povinností,
- revízia daňovo-odvodového zaťaženia,
- zlepšenie prístupu k financovaniu MSP,
- vznik podporných programov pre MSP na zvýšenie úrovne digitalizácie.

Všetky uvedené príklady odporúčaní sa bez výnimky týkajú aj slobodných povolaní, ktoré pôsobia v rovnakom podnikateľskom prostredí ako ostatné skupiny podnikateľov, čelia rovnakým legislatívnym a administratívnym prekážkam a potrebujú rovnakú mieru stability, predvídateľnosti a podpory. Preto je dôležité, aby zmeny navrhované pre MSP boli koncipované tak, aby ich účinky automaticky zahrnuli aj profesionálne služby.

Konkrétne odporúčania pre slobodné povolania sú uvedené v nasledujúcej časti, pričom ich východiskom zostáva to, že zlepšenie podmienok pre MSP je zároveň kľúčom k zlepšeniu podmienok pre všetky profesie tvoriace odbornú infraštruktúru Slovenska.

5.2 Návrhy odporúčaní pre slobodné povolania - odstránenie bariér ekonomickej aktivity

Súčasné nastavenie legislatívneho a administratívneho prostredia v SR sa stáva hlavnou brzdou rozvoja slobodných povolaní. Namiesto podpory samostatnosti občanov štát prostredníctvom **neustáleho zvyšovania odvodového zaťaženia, nutnosti platiť odvody aj bez dosiahnutia príjmu a roztrieštenej byrokracie fakticky penalizuje legálnu prácu fyzických osôb**. Prijímanie konsolidačných opatrení, ktoré plošne zvyšujú zaťaženie bez ohľadu na reálnu ekonomickú silu mikro-subjektov, vytláča značnú časť slobodných povolaní do šedej zóny alebo do pasivity.

Nasledujúce odporúčania inšpirujú k zmene nastavenia vzťahu „štát – občan“ zo sankčného a kontrolného na partnerský. Navrhované opatrenia vychádzajú z overených modelov v EÚ a sú formulované tak, aby reflektovali princíp, že štát má právo inkasovať dane a odvody len vtedy, ak občan reálne zarobí, a administratíva nesmie byť prekážkou výkonu povolania.

5.2.1 Odporúčania EK k regulovaným povolaniam

Pre fungovanie vnútorného trhu so službami je hodnotenie a porovnávanie situácie v európskych krajinách dôležitým vonkajším impulzom. EK pravidelne monitoruje stav regulácie profesijných služieb v členských štátoch s cieľom odstrániť neprimerané bariéry, ktoré bránia hospodárskej súťaži, mobilite odborníkov a inováciám.

Správa EK[152] identifikuje pre Slovensko najmä nasledovné oblasti, v ktorých naše vnútroštátne predpisy dlhodobo odolávajú reformným trendom.

- **Obmedzenia právnej formy a vlastníctva** - požiadavky, aby väčšinu (často až 100 %) hlasovacích práv alebo podielov vo firmách vlastnili výlučne kvalifikovaní odborníci, bránia vstupu externého kapitálu a sťažujú vznik inovatívnych obchodných modelov (napr. v architektúre alebo daňovom poradenstve).
- **Zákaz multidisciplinarity** - striktné oddelenie profesií znemožňuje poskytovanie viacerých typov služieb, ktoré z pohľadu klienta predstavujú komplexnú ponuku (napríklad spojenie právnych, daňových a technických služieb), čo je v rozpore s dopytom moderného trhu po integrovaných riešeniach. Zákaz multidisciplinarity by mal byť zachovaný v prípadoch, kedy oddelenie profesií má konkrétny dôvod.
- **Široký rozsah vyhradených činností** – vyhradenie príliš širokého okruhu úkonov výlučne pre držiteľov konkrétnej licencie (napr. pri architektoch) bráni vstupe iných kvalifikovaných odborníkov na trh a znižuje konkurenciu.

Nasledujúca Tabuľka 52 sumarizuje špecifické odporúčania EK voči SR pre vybrané regulované profesie, pričom porovnáva stav z roku 2017 s hodnotením v roku 2021. Z prehľadu je zrejmé, že vo viacerých oblastiach nedošlo k očakávanému posunu a status quo pretrváva, preto sú odporúčania pre tieto povolania platné.

Tabuľka č. 45: **Odporúčania EK k vybraným regulovaných povolaniam**

Povolanie	2017 – odporúčania k SR (COM(2016) 820)	2021 – citácia (EN, COM(2021) 385)	Dopad/význam pre SR
Architekti	Slovensko patrí medzi štáty, kde EK odporučila: (1) zúžiť veľmi široký rozsah činností vyhradených architektom, (2) prehodnotiť obmedzenia právnej formy a vlastníckej štruktúry (min. 50 % podiel architektov).	„Členské štáty so širokým rozsahom vyhradených činností by mali znovu posúdiť vplyv týchto obmedzení.“ Všeobecné odporúčanie: “… by mali zvážiť vplyv obmedzení týkajúcich sa vlastníckych podielov a/alebo právnej formy podnikania, ktoré uplatňujú, popri ďalších požiadavkách.“	EK v roku 2021 potvrdzuje rovnakú líniu kritiky, SR je stále medzi krajinami s vysokou reguláciou (široké rezervácie činností, požiadavky na väčšinové vlastníctvo architektmi). Pre legislatívu to znamená, že by bolo vhodné: (1) prehodnotiť, ktoré úkony musia byť naozaj výhradne architekti (a čo môže byť otvorené iným profesiám/nižšej kvalifikácii), (2) zvážiť uvoľnenie požiadavky na podiel architektov vo firmách, aby sa umožnili širšie partnerstvá a kapitálový vstup.
Stavební inžinieri	Slovensko je uvedené medzi štátmi s obmedzeniami vlastníctva podnikov (min. 50 % podiel profesionálov). EK v roku 2017 odporúča prehodnotiť proporcionalitu týchto	2021 neformuluje nové cielené odporúčanie pre SR, ale konštatuje: „Celková situácia v regulácii povolania stavebného inžiniera je v roku 2021 v zásade rovnaká ako v roku 2017.”	Pre SR je dôležité, že EK v roku 2021 konštatuje v zásade status quo – odporúčania z roku 2017 (vrátane prehodnotenia podielových obmedzení

[152] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0385&rid=1

	podmienok, najmä v kontexte bezpečnosti stavieb vs. bariér vstupu.	A že pri fragmentovaných systémoch (kam patrí aj Slovensko) EK „ľutuje obmedzené kroky podniknuté v tejto oblasti.”	a fragmentovaného systému oprávnení) neboli naplnené. Z hľadiska reforiem to znamená, že by mal štát: (1) preskúmať, či systém špecializácií a certifikácií inžinierov nie je príliš komplikovaný a nebrzdí mobilitu, (2) znovu posúdiť, či je požiadavka na minimálny podiel inžinierov vo vlastníctve firiem primeraná cieľom regulácie.
Účtovníci/daňoví poradcovia	V roku 2017 EK uvádza, že Slovensko patrí medzi krajiny, kde sú pre daňových poradcov podielové obmedzenia – min. 50 % akcií/hlasovacích práv musia vlastniť profesionáli; odporúča pre SR posúdiť proporcionalitu týchto požiadaviek.	„Rakúsko, Belgicko, Chorvátsko, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Luxembursko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko a Slovensko by mali posúdiť primeranosť požiadaviek na vlastnícke podiely a/alebo hlasovacie práva.”	Oproti 2017 EK v roku 2021 výslovne zopakuje odporúčanie aj menovite pre Slovensko posúdiť primeranosť požiadavky, že min. 50 % podielov a/alebo hlasovacích práv musia držať licencovaní profesionáli. V kontexte digitalizácie (automatizované účtovníctvo, online daňové služby) to vytvára bariéru pre nové podnikateľské modely (napr. fintech/regtech firmy s mixom IT a účtovných expertov). Pre SR to znamená, že reformy v tomto sektore ešte neprebehli.
Advokáti/právnici	Slovensko je v texte 2017 spomenuté najmä v dvoch súvislostiach: (1) právne poradenstvo je rezervované výlučne advokátom (čo môže komplikovať online právne služby), (2) kontinuálne vzdelávanie je dobrovoľné, na rozdiel od viacerých iných krajín. EK má všeobecné odporúčania pre všetky štáty – zúžiť príliš široko definované činnosti, prehodnotiť právnu formu, vlastníctvo a multidisciplinárne obmedzenia.	„Všetky členské štáty by mali posúdiť požiadavky na právnu formu a vlastnícke podiely, pravidlá nezlučiteľnosti a multidisciplinárne obmedzenia, pričom by mali najmä zohľadniť potrebu inovácií a zavádzania digitálnych riešení a vznikajúcich obchodných modelov.” K téme vzdelávania: „Sústavné odborné vzdelávanie je povinné vo väčšine členských štátov, s výnimkou Česka, Grécka, Malty, Slovenska a Španielska, kde je dobrovoľné.”	V roku 2021 EK nepridáva nové, špecificky slovenské odporúčanie, ale: (1) potvrdzuje problém dobrovoľného vzdelávania – SR zostáva medzi mála krajinami bez povinného systému; (2) vyzýva všetky štáty, aby prehodnotili vlastnícke a formálne obmedzenia advokátskych firiem v kontexte legal-tech a nových modelov poskytovania právnych služieb. Pre Slovensko to posilňuje argument pre revíziu, či nie je vhodné prejsť na povinné vzdelávanie a otvoriť sa viac multidisciplinárnym partnerstvám (napr. právo + daňové poradenstvo + IT).

Zdroj: Oznámenie EK Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov o odporúčaniach reforiem v oblasti regulácie odborných služieb a komunikácia EK Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov o hodnotení a aktualizácii odporúčaní k reformám v oblasti regulácie profesijných služieb z roku 2017

5.2.2 Zmena definície SZČO v zákone o sociálnom poistení

Cieľom je prehodnotenie novely zákona č. č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, a o zrovnoprávnenie postavenia SZČO oprávnenej na výkon alebo prevádzkovanie podnikania alebo inej samostatne zárobkovej činnosti, ktorá toto oprávnenie nevyužíva na vykonávanie podnikateľskej činnosti.

Podľa znenia zákona s účinnosťou od 1.1.2026 skupina SZČO, ktorá na výkon svojej činnosti potrebuje oprávnenie, už nebude mať možnosť predložiť Sociálnej poisťovni čestné vyhlásenie, že z tohto oprávnenia nedosahuje príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti, ale

len príjmy zo závislej činnosti s uvedením konkrétneho zamestnávateľa, tak ako je to v praxi uplatňované v doteraz (do 31.12.2025). Takúto možnosť budú mať len SZČO vykonávajúce činnosti, na ktoré sa nevyžaduje oprávnenie.

Návrh je , aby osoby, ktoré majú aktívne oprávnenie na podnikanie (osvedčenie na výkon činnosti) podľa osobitných predpisov neboli považované za SZČO pre účely sociálneho poistenia na základe čestného vyhlásenia, že nevykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť zakladajúcu dosahovanie príjmov z podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti. Ide o osoby, ktoré majú aktívne oprávnenie podľa osobitných predpisov, pričom toto oprávnenie nevyužívajú na výkon samostatnej zárobkovej činnosti, ale výlučne v súvislosti s výkonom závislej činnosti alebo ako konatelia spoločností, v ktorých vystupujú ako zodpovedné osoby za činnosť PO. Príkladom sú napr. daňový poradca, ktorý vykonáva činnosť daňového poradcu výlučne v závislej činnosti ako zamestnanec, lekári, autorizovaní stavební inžinieri, a pod.

Uvedený návrh by odstránil diskriminačnú úpravu medzi činnosti vyžadujúce oprávnenie na podnikanie a činnosti bez oprávnenia.

5.2.3 Zavedenie princípu „žiadny príjem = žiadne platby“ (model „pay-as-you-earn“)

Cieľom je odstrániť likvidačnú povinnosť platiť minimálne odvody aj v mesiacoch, kedy subjekt slobodného povolania negeneruje žiaden príjem, a nahradiť ich spravodlivou sadzbou z reálneho obratu.

- **Návrhom** je zrušiť systém minimálnych vymeriavacích základov pre vybrané kategórie mikro-subjektov, napríklad do definovaného limitu príjmu. Namiesto fixných platieb zaviesť **jednu nízku percentuálnu sadzbu**, ktorá sa aplikuje na reálne prijaté tržby v danom mesiaci.
- **Mechanizmus fungovania** - ak v danom mesiaci subjekt nevystaví faktúru alebo neprijme platbu, jeho povinnosť voči štátu je **0 EUR**. Ak zarobí, odvedie stanovené percento.
- **Legislatívna zmena** – pre aplikáciu návrhu je potrebná novela zákonov o sociálnom a zdravotnom poistení s cieľom zaviesť „obratový odvodový systém“ pre mikro-subjekty.

Inšpiráciou pre návrh je francúzsky režim pre Micro-entrepreneur (popísaný v kapitole 7.1.7), ktorý funguje na pravidle, že podnikateľ platí odvody a daň ako percento z obratu len vtedy, keď má príjem. Alternatívou je systém sociálneho poistenia vo Veľkej Británii, ktorý je nastavený ako percento zo zisku (6 % a 2 %), čím reflektuje reálnu ekonomickú silu.

5.2.4 Inštitút „paušálneho odvodu“ - konsolidovaný odvod štátu

Cieľom je zvážiť a otvoriť odbornú diskusiu pre zavedenie systému, aby všetky platby subjektu voči štátu boli zahrnuté a odvádzané jednou paušálnou sumou, t. j. suma v sebe zahŕňa daň aj všetky odvody, ktorá sa nebude odvíjať od príjmu, ale bude paušálna. Subjekt už nebude musieť robiť ani daňové priznanie a bude dopredu vedieť mesačné paušálne platby.

- **Popis opatrenia -** subjekt by neposielal tri rôzne platby (daň, zdravotné, sociálne) na tri rôzne účty. Namiesto troch platieb by zrealizoval **jeden prevod** (súhrnnú platbu) na účet FS SR. Táto suma v sebe už bude obsahovať podiel na daň z príjmu aj poistné fondy. Prerozdelenie prostriedkov medzi SP a zdravotné poisťovne vykoná štát na pozadí, bez zaťažovania občana.

- **Legislatívna zmena** - zavedenie inštitútu „paušálnej dane a odvodov“ do zákona o dani z príjmov, pričom správcom tohto príjmu bude FS SR.

Obdobný princíp funguje v Českej republike cez paušálnu daň, kde podnikateľ posiela jednu fixnú sumu na jeden účet finančného úradu, ktorý peniaze následne prerozdelí, alebo aj v Dánsku, kde existuje Centrálny daňový účet, kde sa všetky povinnosti (dane, poplatky) hradia jednou platbou cez jeden identifikátor.

5.2.5 Princíp „jedenkrát a dosť“ a zjednotenie oznamovacích kanálov

Cieľom návrhu je ukončiť prax, kedy občan musí tú istú zmenu (napr. zmena účtu, prerušenie činnosti) oznamovať separátne viacerým úradom. Rovnako je cieľom zabezpečiť, aby štát poskytoval slobodným povolaniam rovnaký rozsah administratívneho servisu (registrácia, oznamovanie zmien, prerušenie, ukončenie), aký dnes štandardne poskytuje živnostníkom prostredníctvom okresných úradov a ich odborov živnostenského podnikania. Alternatívne, pre regulované povolania, by administratívny servis mohli poskytovať komory, ale pre neregulované povolania by malo ísť o služby zo strany štátu.

- **Popis opatrenia –** návrhom je vytvorenie jednotného digitálneho bodu (Single Digital Gateway), cez ktorý subjekt komunikuje so štátom. Akákoľvek zmena údajov alebo oznámenie o príjme zadané do tohto bodu sa automaticky distribuuje všetkým dotknutým inštitúciám.
- Rozšírenie kompetencií Jednotných kontaktných miest (JKM) pre všetky subjekty v rámci princípu „rovnaká služba pre všetky subjekty“. Bolo by potrebné legislatívne rozšíriť pôsobnosť odborov živnostenského podnikania (okresných úradov), ktoré fungujú ako JKM tak, aby boli oprávnené prijímať podania aj od osôb vykonávajúcich slobodné povolania (podľa autorského zákona alebo iných osobitných predpisov).
- **Fungovanie –** subjekt by prišiel na okresný úrad (alebo využil portál slovensko.sk a vytvorenú elektronickú službu) a nahlásil začiatok, prerušenie alebo ukončenie činnosti. JKM by následne zabezpečilo distribúciu týchto údajov do zdravotnej a SP a na Daňový úrad presne tak, ako to dnes robí pre živnostníkov. Štát už túto infraštruktúru a procesy má vybudované, je potrebné ich len sprístupniť širšiemu okruhu osôb.

Bez ohľadu na zvolenú inštitúciu pre poskytovanie služieb (okresný úrad alebo komora) musí na pozadí fungovať automatizácia životných situácií:

- **Vznik, zmena, zánik** - pri registrácii sa údaje automaticky prenesú do zdravotnej poisťovne, SP a na daňový úrad. Odstráni sa povinnosť osobitného prihlasovania sa do poisťovní do 8 dní.

- **Legislatívna zmena** - novelizácia **zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní** (v časti o JKM) a súvisiacich predpisov, ktorá umožní JKM spracovávať podania aj pre osoby podľa § 6 ods. 2 zákona o dani z príjmov. V prípade komôr potrebná novelizácia zákonov o jednotlivých profesijných komorách, ktorá im udelí kompetenciu (a povinnosť) plniť úlohy jednotného kontaktného miesta pre svojich členov vo vzťahu k verejným registrom.

Inšpiráciou pre návrh je dánsky model, ktorý nerozlišuje či je subjekt živnostník alebo slobodné povolanie. Registrácia na jednom mieste (portál Virk.dk) vybaví všetky formality voči daňovému úradu aj štatistickým povinnostiam. Obdobný model funguje aj v Holandsku, kde centrálny prístup k dátam umožňuje, aby štátne inštitúcie zdieľali informácie o statuse podnikateľa bez nutnosti, aby občan manuálne dokladoval zmeny každej inštitúcii zvlášť.

5.2.6 Zavedenie inštitútu „automatizovaného daňového priznania“ pre vybrané skupiny slobodných povolaní

Cieľom je odstránenie administratívnej záťaže spojenej s podávaním daňového priznania pre fyzické osoby – slobodné povolania, ktoré uplatňujú paušálne výdavky, prostredníctvom proaktívneho prístupu štátu. Navrhujeme zaviesť dobrovoľný režim, v ktorom FS SR na základe dostupných dát (z e-kasy, z hlásení platiteľov príjmu a z e-faktúry) pripraví **predvyplnený návrh daňového priznania**.

Daňovník (slobodné povolanie) by tento návrh v zabezpečenej zóne portálu FS SR iba:

1. skontroloval (verifikácia príjmov),
2. doplnil prípadné chýbajúce údaje (napr. príjmy zo zahraničia, uplatnenie daňového bonusu, ktorý štát neeviduje),
3. schválil jedným úkonom („One -click submission“).

Tento návrh logicky uzatvára kruh už definovaných opatrení popísaných vyššie, ako princíp „Jeden krát a dosť“**,** ktorý je technickým predpokladom tohto návrhu. Štát nemôže predvyplniť priznanie, ak si inštitúcie medzi sebou nevymieňajú dáta, ktoré už majú. Inštitút jednej platby voči štátu navrhuje, aby po schválení automatizovaného priznania subjekt realizoval len jednu sumárnu platbu, ktorú si štátna pokladnica prerozdelí (daň, zdravotné, sociálne), a princíp „žiadny príjem – žiadny odvod“.

Inšpiráciou je estónsky model „podnikateľského účtu“, ktorý funguje presne na tomto princípe – ak na účet nepríde platba za služby, nestrhne sa žiadna daň ani odvod. Ide o ideálne riešenie pre nepravidelne zarábajúce slobodné povolania (umelci, znalci, projektanti).

5.2.7 Odporúčanie na zmenu definovania oprávnenosti subjektu v grantových výzvach

Cieľom návrhu je zvýšiť dostupnosť externého financovania a podpory pre oprávnených žiadateľov s definíciou MSP tak, aby nedošlo k diskriminácii vybraných subjektov.

Odporúčame, aby gestori dotačných schém a verejných výziev pri definovaní podmienky oprávnenosti žiadateľa upustili od striktného odkazovania na právne formy podľa slovenského Obchodného zákonníka, a namiesto toho plošne aplikovali **európsku definíciu podniku** (v zmysle Odporúčania EK 2003/361/ES).

Podľa tejto definície sa za podnik považuje „každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právnu formu“. Implementácia tohto opatrenia by v praxi znamenala:

- preformulovanie podmienok oprávnenosti vo výzvach tak, aby zahŕňali aj subjekty - fyzické osoby/právnické osoby vykonávajúce sústavnú zárobkovú činnosť na základe osobitných predpisov.
- akceptáciu registrácie na ŠÚ SR alebo v príslušných profesijných komorách ako ekvivalent k zápisu v Obchodnom alebo Živnostenskom registri pre účely preukázania statusu podniku. V prípade fyzických osôb neposudzovať registráciu subjektov.

Opatrením bude zabezpečený rovnaký prístup k rozvojovému kapitálu a podporným programom pre začínajúcich podnikateľov a start-upy, čo priamo podporí rozvoj sektora slobodných povolaní a zvýši ich konkurencieschopnosť v podmienkach slovenskej ekonomiky.

5.2.8 Transformácia profesijných komôr na moderné inštitúcie služieb

Cieľom je posunúť fungovanie profesijných komôr zriadených zo zákona na Slovensku od modelu pasívneho regulátora a výbercu poplatkov, k modelu modernej servisnej organizácie, ktorá garantuje kvalitu, uľahčuje vstup na trh a poskytuje svojim členom reálnu ekonomickú pridanú hodnotu. Inšpiráciou sú reformy v krajinách, kde komory úspešne kombinujú verejný záujem s podporou podnikania. Nie je cieľom kompletne meniť postavenie komôr, ktoré majú vo viacerých oblastiach svoju nezastupiteľnú úlohu, ale rozsah pôsobnosti komôr by mali byť posudzované aj z pohľadu pridanej hodnoty pre svojich členov.

Komora ako „Jednotné kontaktné miesto“ - delegovaná byrokracia

Návrh spočíva tom, že člen komory už nebude musieť komunikovať so štátnymi úradmi v bežných administratívnych veciach. Túto agendu za neho vybaví komora.

- **Konkrétna kompetencia -** umožniť komorám status jednotného kontaktného miesta, analogicky k JKM klientskych centier MV SR.
    - **Vznik subjektu a zmeny** – registrácia (resp. pridelenie licencie) bude mať automaticky účinky registrácie na FS SR (pridelenie DIČ), IČO (ak je potrebné) a registráciu v zdravotnej/sociálnej poisťovni. Komora tieto údaje zašle štátu cez backendové rozhranie.
    - **Prerušenie činnosti** - ak komora pozastaví výkon činnosti (napr. na žiadosť člena, materská, choroba), automaticky tým pozastaví predpisovanie preddavkov v poisťovniach. Člen nemusí obiehať úrady s potvrdením z komory.
- **Prínosom** je, že člen komory má všetky administratívne povinnosti vybavené na jednom mieste. Komora tým získa hmatateľnú pridanú hodnotu, pričom šetrí členovi čas a chráni ho pred byrokraciou štátu.

Reforma vzdelávania - od počítania kreditov ku garancii kvality

Návrh spočíva v zmene sledovania a vyhodnocovania povinného vzdelávania. Cieľom je nahradiť administratívny systém povinného zbierania kreditov za účasť na vzdelávaní za model, ktorý bude podporovať kompetenčný rozvoj členov.

Konkrétna zmena by mohla byť nasledovná:

- **nová úloha komory -** komora sa stane **garantom kvality**. Namiesto kontroly dochádzky bude poskytovať prístupy k špičkovým, inak nedostupným, zdrojom, ako sú licencie na odborné databázy, zahraničné knižnice, normy, liečebné protokoly, AI nástroje, a pod., podľa špecifických potrieb svojich členov,
- **overovanie** – povinné vzdelávanie sa bude overovať v praxi, napríklad formou recenzného posúdenia (peer-review) náhodne vybraných výstupov člena inými kolegami (napr. audit projektu architekta, audit postupu lekára). Cieľom nie je sankcia, ale spätná väzba a zvyšovanie štandardu,
- **zmena zákona** - vypustiť z legislatívy striktné tabuľky počtu kreditov za časové obdobie v zákonoch, kde je kreditné overovanie vzdelávania požadované.

Dátová a analytická podpora

Komory, ktoré dnes už majú informácie o svojich členoch, prestanú byť len evidenčnou inštitúciou, a len zbierať kvantitatívne dáta o členoch pre štát, ale začne dáta zbierať a vyhodnocovať spôsobom, ktorými bude môcť podporiť svojich členov pri návrhoch politík, alebo na rozvoj aktivít.

Konkrétna služba - komora môže poskytovať členom podporu, nakoľko bude mať dáta nielen o početnostiach, ale bude realizovať prieskum na základe predmetov činnosti a sledovať reálnu ekonomickú aktivitu.

Príklad: lekár alebo architekt dostane od komory report: *"Vaše náklady na energie/materiál sú o 15 % vyššie ako priemer v regióne"*, alebo *"Hodinová sadzba vo vašej špecializácii rastie, trendom je digitalizácia tohto úkonu"*.

Tým komora pomôže členom ekonomicky rásť a optimalizovať výkon ich činnosti.

5.2.9 Satelitný účet slobodných povolaní a pravidelné monitorovanie sektora

Cieľom je zaviesť dlhodobo udržateľný a metodicky stabilný systém, ktorý umožní štátu pravidelne vyhodnocovať vývoj slobodných povolaní (počet aktívnych subjektov, ekonomickú aktivitu, príspevok k pridanej hodnote/HDP a zamestnanosti) bez potreby opakovaných ad hoc analýz a bez toho, aby sa miešali neporovnateľné zdroje. Opatrenie má zároveň posilniť dátovú transparentnosť ako predpoklad pre tvorbu informovanej verejnej politiky.

Návrhom je vytvoriť pod gesciou **ŠÚ SR** „monitorovací rámec“ a následne „satelitný účet slobodných povolaní“ ako nadstavbu nad existujúcimi štatistikami:

- **Monitorovací rámec slobodných povolaní (ročná štatistika)**
  Pravidelne publikovať prehľad kľúčových ukazovateľov založený na paralelných operačných definíciách (administratívna/daňová/regulačná/odvetvová) a ďalších zisťovaniach, ktoré ŠÚ SR úrad pravidelne vykonáva medzi spravodajskými jednotkami,
- **Satelitný účet slobodných povolaní (makroekonomická nadstavba**
  Nadviazať na monitorovací rámec satelitným účtom, ktorý prepojí slobodné povolania s agregátmi národných účtov a štatistikou práce tak, aby bolo možné transparentne odhadovať pridanú hodnotu/HDP a zamestnanosť a to aj pri existencii prekryvov a viacnásobných rolí FO/PO.

Mechanizmus fungovania – systém bude postavený na troch pilieroch:

- **jednotná metodika a slovník pojmov -** určiť jednotku, pravidlá aktivity, spôsob práce s multiprofesionalitou a viacnásobnými rolami,
- **prepojenie administratívnych zdrojov -** zaviesť pravidlá deduplikácie a párovania tam, kde je to možné (napr. IČO/DIČ, identifikátor licencie/komory),
- **zabezpečenie súladu s makroštatistikami -** satelitný účet bude metodicky nastavený tak, aby bol kompatibilný s národnými účtami a umožnil udržateľné sledovanie trendov (nielen počtov, ale aj ekonomickej výkonnosti a zamestnanosti).

Právno - organizačné nastavenie- pre realizáciu odporúčame spresniť právny a procesný rámec pre pravidelné poskytovanie a prepojenie vybraných administratívnych dát na štatistické účely (v bezpečnom režime) tak, aby boli jasné oprávnenia, rozsah údajov, periodicita a pravidlá párovania medzi zdrojmi bez zvyšovania administratívnej záťaže subjektov. V prípade, že existujúce ustanovenia nebudú postačovať, bude potrebné ich doplniť.

Implementácia – navrhujeme postupovať etapovo:

1. Zriadiť pracovnú skupinu (ŠÚ SR + FS + relevantné rezorty + zástupcovia komôr) s mandátom na metodiku a dátové rozhrania;
2. Spustiť prvú verziu monitorovacieho rámca (aj s limitmi a intervalmi) a nastaviť jeho pravidelnú aktualizáciu;
3. Nadviazať satelitným modulom (pridaná hodnota/HDP a zamestnanosť/FTE), ktorý bude transparentne popisovať predpoklady a výpočtové kroky;
4. Každoročne aktualizovať metodiku (v reakcii na zmeny v evidenciách, legislatíve a štruktúre profesií) a udržiavať porovnateľnosť v čase.

Pri implementácii návrhu je nevyhnutné dbať na to, aby nedošlo k zvýšeniu administratívnej záťaže slobodných povolaní, a aby bol prísne vyhodnocovaný a dodržiavaný zákon proti byrokracii v zmysle princípu jeden krát a dosť.

Inšpiráciou pre návrh sú satelitné účty a tematické štatistické moduly používané v praxi na meranie javov, ktoré sa štandardne „strácajú“ v agregátoch (napr. cestovný ruch, kultúra/KKP, environmentálne účty). Ich pridaná hodnota spočíva v tom, že nepretvárajú realitu na jednu umelú definíciu, ale vytvárajú metodicky stabilný most medzi administratívnymi dátami a makroekonomickými ukazovateľmi.

Prínosom je, že štát získa pravidelný a porovnateľný obraz o vývoji slobodných povolaní, zlepší sa vyhodnocovanie dopadov prijatých opatrení a **umožní sa lepšie cielenie politík a nástrojov podpory na základe dát**. Posilní sa tak analytická kapacita štátu v oblasti, kde je kľúčové zosúladiť dáta a vytvoriť udržateľný model monitorovania trendov.

Záver

Analýza trendov slobodných povolaní na Slovensku potvrdzuje, že ide o segment s rastúcim ekonomickým významom, ktorý však funguje v prostredí výraznej heterogenity – od regulovaných odborných profesií až po nové znalostné služby vznikajúce mimo tradičných kategórií. Práve táto rôznorodosť je dôvodom, prečo cieľom analýzy nebolo a ani nemôže byť vytvorenie jednotnej definície skupiny „slobodné povolania“. Jednotná definícia by neodrážala skutočnú šírku a dynamiku profesií, ktoré sa historicky, obsahovo aj legislatívne vyvíjali odlišne. Napriek tomu je však zrejmé, že súčasné právne pojmy, klasifikačné systémy a legislatívne prostredie sú nejednoznačné, nekompatibilné a z hľadiska verejných politík nedostatočne funkčné. Právny rámec by preto mal byť podstatne čistejší, presnejší a vo väčšom súlade s tým, ako povolania reálne fungujú, a ako má byť legislatíva uplatňovaná v aplikačnej praxi.

Rozdiely medzi údajmi FS SR a ŠÚ SR potvrdzujú, že nejednotnosť definícií a metodík vedie k neporovnateľným výstupom a oslabuje kvalitu rozhodovania. Bez konsolidácie pojmov, zjednotenia metodických prístupov a lepšej dátovej koordinácie nebude možné spoľahlivo vyhodnocovať veľkosť, štruktúru ani vývoj segmentu, ktorý v hospodárstve zohráva čoraz dôležitejšiu rolu.

Zistením analýzy je aj kontrast medzi profesiami s vysokou mierou regulácie a povolaniami, v ktorých sú vstupné požiadavky minimálne. Silne regulované segmenty trpia dlhodobým nedostatkom kapacít, ktorý trh nedokáže prirodzene vyrovnať, zatiaľ čo neregulované profesie sa vyznačujú dynamickým pohybom a schopnosťou rýchlo saturovať dopyt. Tento rozdiel potvrdzuje, že regulácia ovplyvňuje dostupnosť služieb, rýchlosť kariérneho vstupu aj celkovú flexibilitu trhu.

V oblasti administratívnych a legislatívnych požiadaviek analýza odhalila, že mnohé povinnosti sú zastarané, nekoherentné a z pohľadu moderných podmienok podnikania neprimerané. Digitalizácia verejných služieb pokročila len fragmentovane. Základné procesy, ako registrácia podnikania, daňové povinnosti, komunikácia so štátom či povinnosti voči profesijným komorám, zostávajú rozdrobené medzi rôzne systémy a rezorty. Absencia jednotného komunikačného kanála voči štátu spôsobuje, že výkon slobodného povolania je administratívne náročnejší, než by technologicky musel byť. V regulovaných povolaniach sa administratívna záťaž ďalej násobí povinnosťami voči komorám.

Identifikované bariéry ako nestabilná legislatíva, vysoká administratívna záťaž, nedostatočná digitálna integrácia a nerovnomerné podmienky pre vstup do povolania vytvárajú prostredie, ktoré brzdí rozvoj celého sektora. To je v kontraste s tým, že slobodné povolania poskytujú pre ekonomiku kľúčové odborné kapacity a tvoria významný podiel vysokokvalifikovanej práce v sektore služieb.

Medzinárodné príklady dokazujú, že zlepšenie je možné. Mnohé európske štáty už pristúpili k modernizácii regulácií, znižovaniu bariér vstupu, posilneniu konkurencieschopnosti profesijných služieb a prepojeniu regulačných požiadaviek s digitálnymi riešeniami. Ukazuje sa, že kombinácia jasného legislatívneho rámca, kvalitných dát a moderných digitálnych služieb vytvára podmienky pre zdravý rozvoj profesií bez ohľadu na ich špecifiká.

Celkové zistenia tejto analýzy potvrdzujú, že hoci heterogenita slobodných povolaní znemožňuje ich jednotné uchopenie pod jednu definíciu, je nevyhnutné, aby právne pojmy,

štatistické kategórie a regulačné procesy prestali pôsobiť fragmentovane. Modernizácia legislatívneho ekosystému, digitalizácia služieb a lepšia koordinácia medzi verejnými inštitúciami sú predpokladom toho, aby slobodné povolania mohli naplno rozvinúť svoj potenciál a ešte viac prispieť k ekonomickému a spoločenskému rozvoju Slovenska.

Zoznam použitej literatúry

Legislatívne zdroje

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0036&qid=1762173331658

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2024/2831 zo 23. októbra 2014 o zlepšení pracovných podmienok v oblasti práce pre platformy. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/SK/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202402831

Výnos Ministerstva zdravotníctva SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010 - OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra. Dostupné na: https://static.slov -lex.sk/pdf/prilohy/SK/OP/2019/26/26_2019_konsolidovane_znenie.pdf

Vyhláška Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky č. 70/2021 Z. z. o zaručenej konverzii. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2021/70/20240401#prilohy.priloha -priloha_c_7_k_vyhlaske_c_70_2021_z_z

Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1992/138/20250401

Zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1994/200/20160701

Zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1995/233/20240701

Zákon č. 272/2015 Z. z. o registri právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2015/272/20250101

Zákon č. 279/2024 Z. z. o dani z finančných transakcií a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2024/279/20250630

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2001/311/20251101

Zákon č. 344/2004 Z. z. o patentových zástupcoch, o zmene zákona č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch a zákona č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení zákona č. 577/2001 Z. z. a zákona č. 14/2004 Z. z. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2004/344/20230401

Zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2004/382/20220701

Zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2015/422/20250301

Zákon č. 422/2015 Z. z. o uznávaní dokladov o vzdelaní a o uznávaní odborných kvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2015/422/20250301
Zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2015/423/20250115

Zákon č. 442/2004 Z. z. o súkromných veterinárnych lekároch, o Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 488/2002 Z. z. o veterinárnej starostlivosti a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2004/442/20220128

Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon). Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1991/455/20251001

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2003/461/20260101.html

Zákon č. 487/2021 Z. z o Komore geodetov a kartografov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2021/487/20220101

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2004/5/20251101

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1991/513/20251001

Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2004/578/20251001

Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2003/586/20210101

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/2003/595/20250701

Zákon č. 78/1992 Zb. o daňových poradcoch a Slovenskej komore daňových poradcov. Dostupné na: https://www.slov -lex.sk/ezbierky/pravne -predpisy/SK/ZZ/1992/78/20250115

Zmluva o fungovaní Európskej únie (čl. 107) [online]. Luxemburg: EUR -Lex, 2008. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/SK/ALL/?uri=CELEX:12008E107

Elektronické zdroje
ADA, S. *A Case Study of Digital Transformation of Danish Public Services* [online]. Roskilde: Roskilde University, 2020. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/65972373/A_Case_Study_of_Digital_Transformation_of_Danish_Public_Services_Actors_and_Policies.pdf

ADIE. *Domovská stránka* [online]. Paríž: Adie, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.adie.org/

ALMA CAREER. *Nie všetky IT pozície prežívajú digitálny posun bez strát* [online]. Bratislava: Magazín Alma Career, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://magazin.almacareer.com/sk/nie -vsetky -it -pozicie -prezivaju -digitalny -posun -bez -strat

ARBEITSGEMEINSCHAFT BERUFSSTÄNDISCHER VERSORGUNGSEINRICHTUNGEN E.V. *English Summary: Professional Pension Schemes* [online]. Berlín: ABV, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.abv.de/english -summary.html

ASB. *Architektonické súťaže návrhov*. [online]. Bratislava: ASB, 2019. [cit. 2025 -12 -12]. Dostupné na: https://www.asb.sk/aktualne/architektonicke -sutaze -navrhov

AUDIOVIZUÁLNY FOND. *Domovská stránka* [online]. Bratislava: AVF, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.avf.sk/home.aspx

AUDIOVIZUÁLNY FOND. *Vnútorné predpisy* [online]. Bratislava: AVF, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.avf.sk/aboutus/interalregulations.aspx

BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ UND FÜR VERBRAUCHERSCHUTZ. *Partnerschaftsgesellschaftsgesetz (PartGG)* [online]. Berlín: BMJ, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gesetze -im -internet.de/englisch_partgg/index.html

BUNDESMINISTERIUM DER JUSTIZ UND FÜR VERBRAUCHERSCHUTZ. *Sozialgesetzbuch (SGB) Sechstes Buch (VI) - Gesetzliche Rentenversicherung - § 6* [online]. Berlín: BMJ, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gesetze -im -internet.de/sgb_6/__6.html

BUNDESVERBAND DER FREIEN BERUFE. Faktenblatt: Definitionen Freie Berufe [online]. Berlin: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://www.freie -berufe.de/wordpress/wp -content/uploads/2017/10/Faktenblatt -Definitionen -FB -deutsch.pdf

BUNDESVERBAND DER FREIEN BERUFE. Verband BFB [online]. Berlin: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://www.freie -berufe.de/verband/bfb/

CENTRAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK (CBS). *Domovská stránka* [online]. Haag: CBS, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.cbs.nl/nl -nl

CENTRAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK (CBS). *Labour Force Survey (LFS)* [online]. Haag: CBS, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.cbs.nl/en -gb/our -services/methods/surveys/brief -survey -description/labour -force -survey - -lfs - -

CENTRAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK (CBS). *Zelfstandig ondernemers zonder personeel over hun bedrijfspositie* [online]. Haag: CBS, 2021. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.cbs.nl/nl -nl/longread/statistische -trends/2021/zelfstandig -ondernemers -zonder -personeel -over -hun -bedrijfspositie?onepage=true

COURSERA. *Micro -Credentials and the Future of Talent: 5 Key Trends Employers Should Know.* [online]. [cit. 2025 -12 -08]. Dostupné na: https://www.coursera.org/enterprise/articles/micro -credentials -and -the -future -of -talent -cm

DENNÍK POSTOJ. *Začínajúci lekári sú neraz tlačení liečiť pacientov tak, ako sa to už robiť nemá* [online]. Bratislava: Postoj Media, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.postoj.sk/147905/zacinajuci -lekari -su -neraz -tlaceni -liecit -pacientov -tak -ako -sa -to -uz -robit -nema

DIÁRIO DA REPÚBLICA. *Lei n.º 12/2023: Alteração ao Código do Trabalho* [online]. Lisabon: INCM, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/12 -2023 -211059785

DONOTPAY. *The World's First Robot Lawyer* [online]. San Francisco: DoNotPay Inc., 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://donotpay.com/

E -ESTONIA. *Solutions: E -business register* [online]. Tallinn: e -Estonia, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://e -estonia.com/solutions/ease_of_doing_business/e -business -register/

E -ESTONIA. *Solutions: E -Governance* [online]. Tallinn: e -Estonia, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://e -estonia.com/solutions/e -governance/e -services -registries/

E -ESTONIA. *Solutions: E -Residency* [online]. Tallinn: e -Estonia, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://e -estonia.com/solutions/estonian -e -identity/e -residency/

E -ESTONIA. *Solutions: X -Road – Interoperability services* [online]. Tallinn: e -Estonia, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://e -estonia.com/solutions/interoperability -services/x -road/

EKIP ENGINE. *Policy Lab 1: Artificial Intelligence for the Culture and Creative Industries* [online]. Brusel: EKIP, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://ekipengine.eu/wp -content/uploads/2024/11/Policy -Lab -1 -AI -and -CCI -1.pdf

EPI.SK. *Vyjadrenie SAK k chybnému označovaniu osôb za advokátov a k pokútnictvu* [online]. Žilina: Poradca podnikateľa, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.epi.sk/clanok -z -titulky/vyjadrenie -sak -k -chybnemu -oznacovaniu -osob -za -advokatov -a -k -pokutnictvu.htm

EUROPEAN COMMISSION. Commission Staff Working Document: 2023 Country Report – Slovakia [online]. Brussels: European Commission, 2023, [cit. 2025 -12 -08]. Dostupné na: https://economy -finance.ec.europa.eu/system/files/2023 -05/SK_SWD_2023_625_en.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *COUNTRY PROFILE – Benchmarking of national policy frameworks for innovation procurement* [online]. Brusel: EK, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/assets/rtd/innovation -procurement/country -report -2024 -policy -benchm -slovakia.pdf

EUROPEAN COMMISSION. *On taking stock of and updating the reform recommendations for regulation in professional services of 2017* [online]. Brusel: EK, 2021. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0385&rid=1

EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. *SME Data Protection Guide* [online]. Brusel: EDPB, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.edpb.europa.eu/sme -data -protection -guide/home_en

EURÓPSKA KOMISIA. *Oznámenie Komisie: o odporúčaniach reforiem v oblasti regulácie odborných služieb* [online]. Brusel: EK, 2017. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0820

EURÓPSKA KOMISIA. *Single Market and Competitiveness Scoreboard: Slovakia* [online]. Brusel: EK, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://single -market -scoreboard.ec.europa.eu/countries/slovakia_en

EURÓPSKA KOMISIA. *Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Úloha a budúcnosť slobodných povolaní v európskej občianskej spoločnosti po roku 2020 (stanovisko z vlastnej iniciatívy)* [online]. Luxemburg: EUR -Lex, 2014. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IE1748&from=RO

EY SLOVENSKO. *Nepredvídateľné legislatívne zmeny spomaľujú podnikanie, najviac ohrozujú malé firmy* [online]. Bratislava: Ernst & Young, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.ey.com/sk_sk/podnikatel -roka/nepredvidatelne -legislativne -zmeny -spomaluju -podnikanie

FEDERATION OF VETERINARIANS OF EUROPE. *Charter for Liberal Professions* [online]. Brusel: ECEC, 2018. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://fve.org/publications/charter -for -liberal -professions/

FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Daň z príjmu pre slobodné povolania* [online]. Bratislava: Finančné riaditeľstvo SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan -z -prijmov/fyzicke -osoby/slobodne -povolania

FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Elektronické služby* [online]. Bratislava: Finančné riaditeľstvo SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke -sluzby

FINANČNÁ SPRÁVA SR. *Slobodné povolania: Zaradenie príjmov daňovníka s výkonom slobodného povolania* [online]. Bratislava: Finančné riaditeľstvo SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.financnasprava.sk/sk/podnikatelia/dane/dan -z -prijmov/fyzicke -osoby/slobodne -povolania#ZaradeniePrijmovDanovnika

FINANČNÍ SPRÁVA ČR. *Paušální daň 2025: Důležité změny a klíčové termíny pro OSVČ* [online]. Praha: GFŘ, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://financnisprava.gov.cz/cs/financni -sprava/media -a -verejnost/tiskove -zpravy -gfr/tiskove -zpravy -2024/pausalni -dan -2025 -dulezite -zmeny

FINREPORT.SK. *Daňoví poradcovia kritizujú prípravu nového zákona o dani z príjmu, podľa rezortu financií klamú* [online]. Bratislava: FinReport, 2019. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.finreport.sk/financie/danovi -poradcovia -kritizuju -pripravu -noveho -zakona -o -dani -z -prijmu -podla -rezortu -financii -klamu/

FOND NA PODPORU UMENIA. *Domovská stránka* [online]. Bratislava: FPU, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.fpu.sk/sk/

FOND NA PODPORU UMENIA. *Predpisy upravujúce podpornú činnosť* [online]. Bratislava: FPU, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.fpu.sk/sk/predpisy -upravujuce -podpornu -cinnost/

FREIE -BERUFE.COM. Freie Berufe – Informationen [online]. [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://www.freie -berufe.com

GOV.UK. *Appoint someone to deal with HMRC on your behalf* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/appoint -tax -agent

GOV.UK. *Check how to register for Self Assessment* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/register -for -self -assessment

GOV.UK. *Choose the right software for Making Tax Digital for Income Tax* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/guidance/find -software -thats -compatible -with -making -tax -digital -for -income -tax

GOV.UK. *Making Tax Digital for Income Tax* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/government/collections/making -tax -digital -for -income -tax

GOV.UK. *Self Assessment tax returns* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/self -assessment -tax -returns

GOV.UK. *Self -employed National Insurance rates* [online]. Londýn: HM Revenue & Customs, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/self -employed -national -insurance -rates

GOVERNMENT OF THE NETHERLANDS. *Zelfstandigen zonder personeel (zzp)* [online]. Haag: Rijksoverheid, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/zelfstandigen -zonder -personeel -zzp

HAVEL & PARTNERS. *Verejné obstarávanie na právne služby: rozhoduje cena alebo kvalita?* [online]. Bratislava: Havel & Partners, 2022. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.havelpartners.sk/verejne -obstaravanie -na -pravne -sluzby -rozhoduje -cena -alebo -kvalita/

HM REVENUE & CUSTOMS. *Individuals, Small Businesses and Agents Customer Survey 2023* [online]. Londýn: GOV.UK, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.gov.uk/government/publications/individuals -small -businesses -and -agents -customer -survey -2023/individuals -small -businesses -and -agents -customer -survey -2023

INESS. *Byrokratický index 2024* [online]. Bratislava: INESS, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://iness.sk/byrokraticky -index -2024/

INESS. *Veľa zmien, minimum reforiem: Novelizácie v zdravotníctve 2004 – 2024* [online]. Bratislava: INESS, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://iness.sk/vela -zmien -minimum -reforiem -novelizacie -v -zdravotnictve -2004 -2024/

INESS. *Zazvonil umieračik náhlym zmenám predpisov s vplyvom na podnikateľov?* [online]. Bratislava: INESS, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://iness.sk/zazvonil -umieracik -nahlym -zmenam -predpisov -s -vplyvom -na -podnikatelov/

INŠTITÚT ZAMESTNANOSTI. Páleník, M. *Porovnanie vekovej štruktúry sestier; Porovnanie vekovej štruktúry lekárov a sestier* [online]. Bratislava: IZ, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.iz.sk/30 -grafov -o -zdravotnictve/porovnanie -vekovej -struktury -sestier; https://www.iz.sk/30 -grafov -o -zdravotnictve/porovnanie -lekarov -a -sestier

ITMS2014+. *Výzva zameraná na podporu projektov priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja* [online]. Bratislava: MIRRI SR, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://portal.itms21.sk/vyhlasena -vyzva/?id=3594

ITMS2014+. *Zvyšovanie zručností zamestnancov* [online]. Bratislava: MIRRI SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://portal.itms21.sk/vyhlasena -vyzva/?id=3717

JAZYKOVEDNÝ ÚSTAV Ľ. ŠTÚRA SAV. *Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV: Heslo „povolanie“* [online]. Bratislava: JÚĽŠ SAV, 2025. [cit. 2025 -11 -20]. Dostupné na: https://slovnik.juls.savba.sk/?w=povolanie&s=exact&c=a5f8&cs=&d=kssj4&d=psp&d=ogs&d=sssj&d=orter&d=scs&d=sss&d=peciar&d=ssn&d=hssj&d=bernolak&d=noundb&d=orient&d=locutio&d=obce&d=priezviska&d=un&d=onom&d=pskfr&d=pskcs&d=psken#

JOURNAL OF MEDICAL INTERNET RESEARCH. *User Intentions to Use ChatGPT for Self -Diagnosis and Health -Related Purposes: Cross -sectional Survey Study* [online]. Toronto: JMIR Publications, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://humanfactors.jmir.org/2023/1/e47564

KOMORA GEODETOV A KARTOGRAFOV. Dostupné na: https://kgk.sk/

KOMORA REŠTAURÁTOROV. Dostupné na: https://www.restauro.sk/

KOMORA VETERINÁRNYCH LEKÁROV SR. Dostupné na: https://www.kvlsr.sk/#/

LEGALZOOM. *U.S. Legal Help in Slovakia* [online]. Glendale: LegalZoom, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.legalzoom.com/country/sk

MICROFINANCE IRELAND. *Domovská stránka* [online]. Dublin: Microfinance Ireland, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://microfinanceireland.ie/
MINISTÈRE DE L'ÉCONOMIE. *Comment créer une micro -entreprise?* [online]. Paríž: Bercy Infos, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.economie.gouv.fr/entreprises/gerer -sa -micro -entreprise/comment -creer -une -micro -entreprise

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SR. *Prioritné životné situácie* [online]. Bratislava: MIRRI SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://mirri.gov.sk/plan -obnovy/zivotne -situacie/

MINISTERSTVO INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE SR. *Programové dokumenty* [online]. Bratislava: MIRRI SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eurofondy.gov.sk/dokumenty -a -publikacie/dokumenty/

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SR. *Regulované povolania v Slovenskej republike* [online]. Bratislava: MŠVVaM SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.minedu.sk/regulovane -povolania -v -slovenskej -republike/

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SR. *Pacienti pociťujú nedostatok zdravotných sestier, ošetrovateľov v nemocniciach i ambulanciách* [online]. Bratislava: NKÚ SR, 2021. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.nku.gov.sk/ -/pacienti -pocituju -nedostatok -zdravotnych -sestier -osetrovatelov -v -nemocniciach -i -ambulanciach -1

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. *Individuálne poradenstvo pre manažérsky rozvoj firiem* [online]. Bratislava: SBA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.npc.sk/aktuality/individualne -poradenstvo -pre -manazersky -rozvoj -firiem -0

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. *Poradenstvo pre rodinné podniky* [online]. Bratislava: SBA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.npc.sk/aktuality/poradenstvo -pre -rodinne -podniky

NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE. *WHO guideline on self -care interventions for health and well -being, 2022 revision* [online]. Bethesda: NCBI, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK582359/#ch1.s4

NATURE. *The diagnostic and triage accuracy of digital and online symptom checker tools: a systematic review* [online]. Londýn: Nature Portfolio, 2022. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.nature.com/articles/s41746 -022 -00667 -w

NATURE. *Towards accurate differential diagnosis with large language models* [online]. In: Nature, 2025, [cit. 2025 -12 -08]. ISSN 0028 -0836. Dostupné na: https://www.nature.com/articles/s41586 -025 -08869 -4

OECD. *Competition and Regulation in Professions and Occupations* [online]. Paríž: OECD, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/05/competition -and -regulation -in -professions -and -occupations_a35fd2e6/218869f5 -en.pdf

OECD. Data Explorer. *Healthcare human resources: Physicians* [online]. Paríž: OECD Data Explorer, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://data -explorer.oecd.org/vis?fs[0]=Topic%2C1%7CHealth%23HEA%23%7CHealthcare%20human%20resources%23HEA_RES%23&pg=0&fc=Topic&bp=true&snb=15&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_HEALTH_REAC_EMP%40DF_GRAD&df[ag]=OECD.ELS.HD&df[vs]=1.0&dq=..10P5HB...PHYS...&pd=%2C&to[TIME_PERIOD]=false&isAvailabilityDisabled=false&vw=tb

OECD. *Healthcare human resources: Physicians* [online]. Paríž: OECD Data Explorer, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://data -explorer.oecd.org/vis?fs[0]=Topic%2C1%7CHealth%23HEA%23%7CHealthcare%20human%20resources%23HEA_RES%23&pg=0&fc=Topic&bp=true&snb=15&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_HEALTH_REAC_EMP%40DF_GRAD&df[ag]=OECD.ELS.HD&df[vs]=1.0&dq=..10P5HB...PHYS...&pd=%2C&to[TIME_PERIOD]=false&isAvailabilityDisabled=false&vw=tb

OECD. *OECD Roundtables on Competition Policy Papers* [online]. Paríž: OECD, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.oecd.org/en/publications/oecd -roundtables -on -competition -policy -papers_20758677.html

OECD. OECD Skills Strategy Slovak Republic: Skills to Drive Innovation and Strengthen Productivity [online]. Paris: OECD Publishing, 2023, neuvedené, neuvedené, neuvedené [cit. 2025 -12 -08]. ISBN: 978926488. Dostupné na: https://www.oecd.org/en/publications/oecd -skills -strategy -slovak -republic_bb688e68 -en.html

OECD. *Product Market Regulation (PMR)indicators: Slovakia Country Note* [online]. Paríž: OECD, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy -sub -issues/product -market -regulation/Slovakia_PMR%20country%20note.pdf

OMPL. Observatoire des métiers dans les professions libérales [online]. Paris: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://ompl.fr/observatoire -des -metiers -dans -les -professions -liberales/

ONIFFPL. Les professions libérales [online]. Paris: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://www.oniffpl.fr/professions -liberales

ONS. *Employment in the UK: November 2025* [online]. Londýn: Office for National Statistics, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/bulletins/employmentintheuk/latest

PÁLENÍK Michal a kolektív. Vplyv starnutia na zdravotnícky systém Slovenska. Prognóza dopytu a ponuky do roku 2030 [online]. Bratislava: Inštitút zamestnanosti, 2021, [cit. 2025 -12 -08]. Dostupné na: https://www.iz.sk/download -files/sk/strieborna/vplyv -starnutia -na -zdravotnictvo.pdf

PLEMENÁRSKE SLUŽBY SR. *Elektronizácia hlásení do Centrálneho registra hospodárskych zvierat (CRHZ)* [online]. Bratislava: PSSR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné

na: https://pssr.sk/wp -content/uploads/cehz/subory/Online -hl%C3%A1senie -cez -pr%C3%ADstup -farm%C3%A1ra -v6_web.pdf

PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Negatívny pohľad podnikateľov na podnikateľské prostredie sa za posledné roky výrazne zmiernil* [online]. Bratislava: PAS, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.alianciapas.sk/negativny -pohlad -podnikatelov -na -podnikatelske -prostredie -sa -za -posledne -roky -vyrazne -zmiernil/

PUB -MED. Hoppe, J.M, Auer, M., Struven, A., Massberg, S., Tremmel Ch. *ChatGPT With GPT -4 Outperforms Emergency Department Physicians in Diagnostic Accuracy: Retrospective Analysis.* [online]. Dostupné na: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/38976865/

REMUS, D., LEVY, F. *Access to Justice and Routine Legal Services: New Technologies Meet Bar Regulators* [online]. Rochester: SSRN, 2018. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3183738

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE. *Micro -entrepreneur: quand déclarer son chiffre d'affaires?* [online]. Paríž: Service -Public.fr, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://entreprendre.service -public.gouv.fr/vosdroits/F23257

SIEA. *Národný projekt Zelená podnikom* [online]. Bratislava: SIEA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://zelenapodnikom.sk/

SIEA. *Všeobecné podmienky NP Zelená podnikom (v.6)* [online]. Bratislava: SIEA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://zelenapodnikom.sk/wp -content/uploads/dokumenty/Vseobecne -podmienky -NP -Zelena -podnikom -vratane -priloh -V6.zip

SIEA. *Zelená podnikom: Informácie pre žiadateľov* [online]. Bratislava: SIEA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://zelenapodnikom.sk/ako -na -to/ziadatelia/

SITA. *V súvislosti s kybernetickým útokom na kataster sú nevyhnutné viaceré zmeny* [online]. Bratislava: SITA, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://sita.sk/vrealitach/uhp -odporuca -na -katastralnych -odboroch -obmenit -zariadenia -na -konci -zivotnosti/

SKATTEFORVALTNINGEN. *Step -by -step guide to setting up a payment plan* [online]. Kodaň: Skat.dk, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://skat.dk/en -us/businesses/payment -and -the -tax -account -skattekontoen/setting -up -a -payment -arrangement

SKATTEFORVALTNINGEN. *the Tax Account* [online]. Kodaň: Skat.dk, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://skat.dk/en -us/businesses/payment -and -the -tax -account -skattekontoen/the -tax -account

SLOVAK BUSINESS AGENCY. *Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2023* [online]. Bratislava: SBA, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp_2023_final.pdf

SLOVAK BUSINESS AGENCY. *Stav malého a stredného podnikania.* [online]. Bratislava, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.sbagency.sk/stav -maleho -a -stredneho -podnikania

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA. *Bulletin slovenskej advokácie 5/2025* [online]. Bratislava: SAK, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.sak.sk/web/sk/cms/sak/bulletin

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA. *Informácie o zásadných zmenách na výkon zaručenej konverzie* [online]. Bratislava: SAK, 2018. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.sak.sk/web/sk/cms/news/form/link/display/539/_event

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA. *Zbierky disciplinárnych rozhodnutí SAK* [online]. Bratislava: SAK, 2025. [cit. 2025 -12 -12]. Dostupné na: https://www.sak.sk/web/sk/cms/document/D_rozhodnutia

SLOVENSKÁ KOMORA ARCHITEKTOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://komarch.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA AUDÍTOROV. *Ako zvýšiť záujem generácie alfa [online]*. Bratislava: Slovenská komora architektov, 2018, [cit. 2025 -12 -08]. Dostupné na: https://www.skau.sk/po -roku -2022 -zmizne -az -stvrtina -povolani -ktore -dnes -pozname -2/

SLOVENSKÁ KOMORA AUDÍTOROV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skau.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA DAŇOVÝCH PORADCOV. *Etický a profesijný kódex daňového poradcu* [online]. Bratislava: SKDP, 2019. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.skdp.sk/clanky/predpis -skdp -eticky -profesijny -kodex -danoveho -poradcu

SLOVENSKÁ KOMORA EXEKÚTOROV. Dostupné na: https://www.ske.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA FYZIOTERAPEUTOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://komorafyzioterapeutov.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA INÝCH ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skizp.sk/index.php/sk/

SLOVENSKÁ KOMORA MEDICÍNSKO -TECHNICKÝCH PRACOVNÍKOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://skmtp.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA ORTOPEDICKÝCH TECHNIKOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skort.sk/skort_statut

SLOVENSKÁ KOMORA PATENTOVÝCH ZÁSTUPCOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skpz.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA PSYCHOLÓGOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.komorapsychologov.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA SESTIER A PÔRODNÝCH ASISTENTIEK. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.sksapa.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA STAVEBNÝCH INŽINIEROV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.sksi.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA ZDRAVOTNÍCKYCH ZÁCHRANÁROV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skzz.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA ZUBNÝCH LEKÁROV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://skzl.sk/

SLOVENSKÁ KOMORA ZUBNÝCH TECHNIKOV. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.skzt.sk/

SLOVENSKÁ LEKÁRNICKÁ KOMORA. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.slek.sk/

SLOVENSKÁ LEKÁRSKA KOMORA. *Domovská stránka*. [online]. Dostupné na: https://www.lekom.sk/

SLOVENSKÁ LEKÁRSKA KOMORA. *SLK v médiách – články a reportáže*. [online]. Dostupné na: https://www.lekom.sk/media -1/slk -v -mediach

SLOVENSKO.SK. *Nové upozornenie na neplatnosť zaslaného podpisu* [online]. Bratislava: NASES, 2022. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.slovensko.sk/sk/oznamy/detail/_nove -upozornenie -na -neplatnost

SLOVENSKO.SK. *Zaručená konverzia* [online]. Bratislava: NASES, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_zarucena -konverzia

SME.sk. Nedrží sa vedeckých poznatkov a robí hanbu. Lekárska komora chce dať pokutu svojmu šéfovi. [online]. Bratislava: SME, 2025. [cit. 2025 -12 -12]. Dostupné na: https://www.sme.sk/domov/c/jaroslav -simo -slovenska -lekarska -komora -pokuta

SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Portál eSlužieb* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://esluzby.socpoist.sk/portal/

SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Práca v zahraničí: Ako požiadať o prenosný dokument A1 (PD A1) – práca v EÚ, EHP, Švajčiarsku a v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.socpoist.sk/zivotne -situacie/praca -v -zahranici/ako -poziadat -o -prenosny -dokument -a1 -praca -v -eu -ehp -svajciarsku

SOCIÁLNA POISŤOVŇA. *Zmena 2026: SZČO pozor, tieto dôležité novinky na vás čakajú v sociálnom poistení od 1. januára 2026* [online]. Bratislava: Sociálna poisťovňa, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.socpoist.sk/news/zmena -2026 -szco -pozor -tieto -dolezite -novinky -na -vas -cakaju -v -socialnom -poisteni -od -1 -januara

SPOLOČNOSŤ VŠEOBECNÝCH LEKÁROV SLOVENSKA. *Zelinková: Nemáme nastavený normálny systém vzdelávania lekárov tak, aby bol bezpečný pre pacienta aj lekára* [online]. Bratislava: SVLS, 2020. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://svls.sk/zelinkova -nemame -nastaveny -normalny -system -vzdelavania -lekarov -tak -aby -bol -bezpecny -pre -pacienta -aj -lekara/

SSRN. *Navigating the Jagged Technological Frontier: Field Experimental Evidence of the Effects of AI on Knowledge Worker Productivity and Quality* [online]. Rochester: SSRN, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4573321

SÚDNY DVOR EÚ. *Rozsudok Súdneho dvora z 11. októbra 2001. Criminal proceedings against Aldo Adam. Vec C -267/99* [online]. Luxemburg: EUR -Lex, 2001. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/EN/ALL/?uri=CELEX:61999CJ0267

SÚDNY DVOR EÚ. *Rozsudok Súdneho dvora z 18. júna 1998. Vec C -35/96* [online]. Luxemburg: EUR -Lex, 1998. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://eur -lex.europa.eu/legal -content/EN/TXT/?uri=celex:61998CJ0180

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Číselník právnych foriem (0056)* [online]. Bratislava: ŠÚ SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://zber.statistics.sk/metaudaje/ciselniky?pubSrchOr=true&clCd=0056&clVs=1

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Datacube: Hrubá produkcia podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2) v bežných cenách [nu2002qs]* [online]. Bratislava: ŠÚ SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/nu2002qs/v_nu2002qs_00_00_00_sk

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Datacube: Štvrťročné údaje HDP v bežných cenách [nu0002qs]* [online]. Bratislava: ŠÚ SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_INTERN/nu0002qs/v_nu0002qs_00_00_00_sk

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Datacube: Zamestnané osoby v hospodárstve SR [pr3112qr]* [online]. Bratislava: ŠÚ SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3112qr/v_pr3112qr_00_00_00_sk

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR. *Fyzická osoba*. [online]. Bratislava: ŠÚ SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://slovak.statistics.sk/PACVPEM/vocabPagesDetails.html?id=5063&lang=sk&utm_source=chat%E2%80%A6

ŠTÁTNA VETERINÁRNA A POTRAVINOVÁ SPRÁVA SR. *KVEPIS – Komplexný veterinárny informačný systém* [online]. Bratislava: ŠVPS SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://svps.sk/kvepis/

THE BMJ. *Evaluation of symptom checkers for self diagnosis and triage: audit study* [online]. Londýn: BMJ Publishing Group, 2015. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.bmj.com/content/351/bmj.h3480

THE GUARDIAN. *Sliding into an abyss': experts warn over rising use of AI for mental health support* [online]. Londýn: The Guardian, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.theguardian.com/society/2025/aug/30/therapists -warn -ai -chatbots -mental -health -support

TREND. *Lekárov vyháňajú zo Slovenska politici, nie nízke platy* [online]. Bratislava: News and Media Holding, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.trend.sk/spravy/lekarov -vyhanaju -slovenska -politici -nie -nizke -platy

UNAPL. Les chiffres clés des professions libérales [online]. Paris: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://unapl.fr/les -professions -liberales/les -chiffres -cles/

UNAPL. Les chiffres clés des professions libérales 2025 [online]. Paris: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://unapl -idf.fr/wp -content/uploads/2025/06/UNAPL_chiffres -clefs -Professions -Liberales -2025.pdf

UN trade & development. *Technology and Innovation Report 2024: Chapter 3 Digitalization and artificial intelligence in the creative economy* [online]. Ženeva: United Nations, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://unctad.org/system/files/official -document/ditctsce2024d2_ch03_en.pdf

UNBIASED. *How much do accountants charge?* [online]. Londýn: Unbiased, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.unbiased.co.uk/discover/tax -business/running -a -business/how -much -does -an -accountant -cost

ÚRAD PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE. *Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2024 (Dokument)* [online]. Bratislava: ÚVO, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.uvo.gov.sk/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=38195&token=c9dad190e7498d9f417b25845123a8c1f2bffed6

ÚRAD PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE. *Všeobecné metodické materiály* [online]. Bratislava: ÚVO, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.uvo.gov.sk/metodika -vzdelavanie/vseobecne -metodicke -materialy

ÚRAD VLÁDY SR. *Centrálny register zmlúv* [online]. Bratislava: Úrad vlády SR, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.crsz.sk/

URSSAF. Profession libérale – créer une activité indépendante [online]. Paris: [cit. 2025 -12 -10]. Dostupné na: https://www.urssaf.fr/accueil/independant/creer -activite -independant/profession -liberale.html

VAIA. *Stratégia inteligentnej špecializácie SK RIS3 2021+* [online]. Bratislava: Úrad vlády SR, 2024. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://vaia.gov.sk/sk/strategia -inteligentnej -specializacie -ris3 -2/

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÁ POISŤOVŇA. *ePobočka* [online]. Bratislava: VZP, 2025. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.epobocka.com/ipep -web -ng/

WORLD BANK GROUP. *Enterprise Surveys: Slovensko 2023 Profil krajiny* [online]. Washington D.C.: World Bank, 2023. [cit. 2025 -12 -03]. Dostupné na: https://www.enterprisesurveys.org/content/dam/enterprisesurveys/documents/country/Slovakia -2023 -SLO.pdf